

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS

SVEIKATOS MOKSLŲ FAKULTETAS

SOCIALINIO DARBO KATEDRA

**SOCIALINĖS PAGALBOS POREIKIS ĮVAIKINIMO
PROCESE: ĮTĖVIŲ PATIRTYS**

Magistro baigiamasis darbas

Autorius

DMSSD20 Ieva Kazakauskaitė

Vadovas

Prof. dr. Ingrida Baranauskienė

Klaipėda, 2022

MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO LYDRAŠTIS

IEVA KAZAKAUSKAITĖ

(magistro baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė)

SOCIALINĖS PAGALBOS POREIKIS ĮVAIKINIMO PROCESSE: ĮTĖVIŲ PATIRTYS

(magistro baigiamojo darbo pavadinimas lietuvių kalba)

Patvirtinu, kad magistro baigiamasis darbas parašytas savarankiškai, nepažeidžiant kitiems asmenims priklausančių autorių teisių, visas magistro baigiamasis darbas ar jo dalis nebuvo panaudotas Klaipėdos universitete ir kitose aukštosiose mokyklose.

Ieva Kazakauskaitė

(magistro baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė ir parašas)

Sutinku, kad magistro baigiamasis darbas būtų naudojamas neatlygintinai 5 m. Klaipėdos universiteto studijų procese.

Ieva Kazakauskaitė

(magistro baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė ir parašas)

Magistro baigiamąjį darbą ginti

(įrašyti – leidžiu arba neleidžiu)

.....

(data)

Prof. Dr. Ingrida Baranauskienė

(magistro baigiamojo darbo vadovo vardas, pavardė ir parašas)

Baigiamasis darbas įregistruotas katedroje

(data)

.....

(katedros sekretorės vardas, pavardė ir parašas)

Magistro baigiamąjį darbą ginti

(įrašyti – leidžiu arba neleidžiu)

.....

(data)

.....

(katedros vedėjo vardas, pavardė ir parašas)

Recenzentu(-ais) skiriu

.....

(įrašyti recenzento(ų) vardą, pavardę)

.....

(data)

.....

(katedros vedėjo vardas, pavardė ir parašas)

SANTRAUKA

Kazakauskaitė I. Socialinės pagalbos poreikis įvaikinimo procese: tėvų patirtys. Socialinio darbo magistro studijų programos baigiamasis darbas. Darbo vadovas: Prof. Dr. I. Baranauskienė, Klaipėdos universitetas: Klaipėda, 2022. Darbą sudaro – 86 p.

Ivaidinimas – tai procesas, kurio metu vaikui panaikinamos tarpusavio asmeninės, turtinės teisės ir pareigos su tėvais ir giminaisiais ir su tėvais bei jų giminaisiais sukuriamos tarpusavio asmeninės, turtinės teisės bei pareigos. Siekiant užtikrinti sklandų ir sėkmingą įvaikinimo procesą yra būtina socialinė pagalba tėvams ir įvaikintiems vaikams viso įvaikinimo proceso metu. Socialinės paslaugos turi būti teikiamos šeimai ketinančiai įsivaikinti, ruošiant vaiką, kurį ketinama įvaikinti ir organizuojant paslaugas po įvaikinimo fakto paskelbimo.

Tyrimo tikslas – atskleisti socialinės pagalbos poreikį įvaikinimo procese remiantis tėvų patirtimis, specialistų įžvalgų kontekste.

Tyrimo uždaviniai: Išryškinti įvaikinimo (teisinius, mokslinius, psichologinius, socialinius) aspektus. Atskleisti socialinių darbuotojų teikiamų paslaugų tėvams sistemą Lietuvoje. Atskleisti tėvų ir socialinių darbuotojų nuomones apie socialinės pagalbos reikšmę įvaikinimo procese.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, dokumentų analizė ir apibendrinimas. Kokybinio tyrimo metu naudotas pusiau struktūruotas interviu metodas, turinio (angl. Content) analizė. Tyrimo imtį sudarė: 8 tėvai ir 8 Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos atestuoti asmenys, kurie veda GIMK mokymus.

Tyrimo rezultatai. Remiantis tėvų patirtimis ir specialistų įžvalgomis, atskleista tėvų ir Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos atestuotų asmenų patirtis socialinės pagalbos įvaikinimo procese. Nustatyti pagrindiniai motyvai, lėmę siekį įsivaikinti vaiką (-us) – noras patirti motinystės ir tėvystės jausmą, įprasinti savo gyvenimą, suteikti pagalbą vaikui (-ams). Pagrindinės priežastys, lėmusios sprendimą įsivaikinti, o ne globoti, buvo ryšio su biologiniais tėvais nutraukimas ir, kad globa tėvams ir vaikams nesuteikė tokio saugumo jausmo, kaip įvaikinimo institutas. Paaiškėjo, kad tėvai, siekdami pagalbos įvaikinimo procese susiduria su įvairiais iššūkiais: dokumentų rinkimas ir pateikimas, pernelyg ilgas vaiko laukimas, GIMK mokymų lankymas. Mokymų metu tėvams siekiama ne tik padėti įveikti iššūkius, tačiau ir suteikti būtinos informacijos, stiprinti juos emociškai ir psichologiškai, suteikti žinių ir gebėjimų kaip elgtis įvairiose gyvenimiškose situacijose, nes realybė ne visada atitinka dėstomai mokymų medžiagai. GIMK mokymai turi ir trūkumų: ilgas laiko tarpas tarp GIMK mokymų ir pažinties su vaiku, informacijos stoka apie vaiko laukimo trukmę, dėl pandemijos mokymai vyko nuotoliu. Palaikomosios socialinių darbuotojų paslaugos tėvams po GIMK mokymų yra reikalingos, dauguma informantų po GIMK

mokymų palaikė ryšį su socialiniu darbuotoju, tačiau organizuojamose tęstiniuose mokymuose, savitarpio paramos grupėse nedalyvavo, arba dalyvavo tik pakvietus.

Išvada. Siekiant gerinti ir tobulinti dabartinę įvaikinimo procedūrą, kuri nebeatitinka dabartinių realiųjų tikslų, trumpinti įvaikinimo laiką, gerinti komunikaciją tarp institucijų, atlikti gilesnę tėvų motyvacijos analizę, suteikti tėvams kuo išsamesnę informaciją apie pasiūlytą įvaikinti vaiką, atnaujinti GIMK programą, paruošti vaiką įvaikinimui, įtraukti GIMK specialistus į suporavimo procesą, supažindinti tėvius su realia situacija ir iššūkiais, skatinti tėvius įsivaikinti vyresnius vaikus.

Metodologinės prielaidos. Tyrime analizuojamas reiškinys – socialinės pagalbos poreikis įvaikinimo procese, grindžiamas egzistencializmu, humanizmu, socialinio konstruktyvizmo teorijomis.

Reikšminiai žodžiai: įvaikinimas, tėvai, šeima, socialinė pagalba, socialinis darbuotojas.

SUMMARY

Kazakauskaitė I. Need for Social Assistance During the Process of Adoption: Experiences of Adoptive Parents. The supervisor of the thesis is Professor Doctor I. Baranauskienė. Klaipėda University: Klaipėda, 2022. The work consists of – 86 p.

Adoption is a process during which a child's mutual personal, property rights and obligations with his or her parents and relatives are abolished and mutual personal, property rights and obligations are created with the adoptive parents and their relatives. Social assistance for adoptive parents and adopted children throughout the adoption process is essential to ensure a smooth and successful adoption process. Social services must be provided for the family intending to adopt, preparing the child to be adopted and organizing services after the announcement of the fact of adoption.

The aim of the research is to reveal the need for social assistance in the adoption process based on the experiences of adoptive parents, in the context of specialist insights.

The objectives of the research: to highlight the aspects of adoption (legal, scientific, psychological, social); to reveal the system of services provided by social workers to adoptive parents in Lithuania; to reveal the opinions of adoptive parents and social workers about the importance of social assistance in the adoption process.

The methods of the research: scientific literature, documents analysis. In the qualitative research used the semi-structured interview method and content analysis. The sample of the study consisted of 8 adoptive parents and 8 persons certified by the State Child Rights Protection and Adoption Service who trains in GIMK programme.

Results of the research. Based on the adoptive parents' experiences and specialists' insights revealed the process of social assistance adoption. Have been identified the main motives for the child adoption: the desire to experience the feeling of motherhood and fatherhood, to give meaning to one's life, to aid the child (ren). The main reasons for the decision to adopt rather than foster was the severance of contact with the biological parents and the fact that the foster care did not give adoptive parents and children the same sense of security as the adoption institute. It was found that adoptive parents face various challenges in assisting during adoption process: collecting and submitting documents, waiting too long for a child, attending GIMK training. The aim of the training is not only to help the adopters to overcome the challenges, but also to provide the necessary information, strengthen them emotionally and psychologically, provide them with knowledge and skills on how to behave in various life situations, because the reality does not always correspond to the training material. GIMK training also has drawbacks: the long time between GIMK training and acquaintance with the child, lack of information about the child's waiting time, due to the pandemic, the training

took place at a distance. Supportive services of social workers for adoptive parents after GIMK training are needed, most of the informants kept in touch with the social worker after GIMK training but did not participate in the ongoing training or only by invitation.

Conclusion. To improve current adoption procedure, which no longer corresponds to the current realities, it is appropriate to shorten the adoption time, improve communication between institutions, perform a deeper analysis of adoptive motivation, to provide adopters with as complete information as possible about the proposal to adopt a child, to update the GIMK program, to prepare a child for adoption, encouraging adoptive parents to adopt older children.

Methodological approach. The adoption phenomenon with social assistance analyzed based on theories of existentialism, humanism, and social constructivism.

Keywords: adoption, adoptive parents, family, social assistance, social worker.

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Pagrindiniai skirtumai tarp globos ir įvaikinimo.....	24
2 lentelė. 2022 metų išmokos priklausančios įvaikintiems vaikams ir tėviams pagal išmokų vaikams įstatymą	36
3 lentelė. Klausimyno pagrindimas	41
4 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie tėvių pagrindinius motyvus įsivaikinti.....	45
5 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie motyvus turinčius poveikį sprendimui įsivaikinti...	46
6 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie priežastis, lemiančias besikreipiančių siekį tapti tėviais ir globėjais.....	47
7 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie tėviams keliamus reikalavimus įvaikinimo procese	49
8 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie įvaikinimo procedūros etapus, kurios tėviams kelia daugiausia iššūkių.....	50
9 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie dabartinės įsivaikinimo procedūros atitiktį dabartinėms realijoms	52
10 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie GIMK mokymų reikšmę tėviams ir pagalbos teikėjui (-ams).....	53
11 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie GIMK mokymų trūkumus ir privalumus	55
12 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie palaikomųjų socialinių darbuotojų paslaugų poreikį tėviams po GIMK mokymų.....	57
13 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie tėvių dalyvavimą GIMK tęstiniuose mokymuose	59
14 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie reikalingos informacijos įsivaikinusiems tėviams teikimą, informavimą, konsultavimą, telkimą į savitarpio paramos grupes	60
15 lentelė. Socialinių darbuotojų pasiūlymai siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą	61
16 lentelė. Tėvių nuomonė apie motyvus lėmusius siekį įsivaikinti	62
17 lentelė. Tėvių nuomonė apie galimybių suteikimą įvaikiui (-iams)	63
18 lentelė. Tėvių nuomonė apie priežastis lėmusios sprendimą įsivaikinti, o ne globoti	65
19 lentelė. Tėvių nuomonė apie įvaikinimo procese kilusius iššūkius atitinkant keliamiems reikalavimams.....	66
20 lentelė. Tėvių nuomonė apie įvaikinimo procedūros etapus, kurie kėlė daugiausia iššūkių	67
21 lentelė. Tėvių nuomonė apie įsivaikinimo procedūros atitiktį dabartinėms realijoms	68
22 lentelė. Tėvių nuomonė apie GIMK mokymų naudą	70
23 lentelė. Tėvių nuomonė apie GIMK mokymų privalumus ir trūkumus	71
24 lentelė. Tėvių nuomonė dėl ryšio su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų palaikymo	72

25 lentelė. Įtėvių nuomonė apie dalyvavimą globos centro organizuojamose GIMK tęstiniuose mokymuose įtėviams	73
26 lentelė. Įtėvių nuomonė apie priežastis dėl kreipimosi į kvalifikuotą specialistą po įvaikinimo .	74
27 lentelė. Įtėvių pasiūlymai siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą	75

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Galimų įvaikintojų parengimo procesas (sudaryta autorės)	30
2 pav. GIMK programoje ugdomos penkios gebėjimų grupės (sudaryta autorės).....	33

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Įvaikinimas – procedūra, kurios metu tėvų globos netekusiam vaikui nutraukiamos tarpusavio asmeninės, turtinės teisės ir pareigos su tėvais bei giminaičiais ir sukuriamos tarpusavio asmeninės, turtinės teisės ir pareigos su įtėviais bei įtėvių giminaičiais (LR civilinis kodeksas, 2000).

Įtėviai – pilnamečiai, abiejų lyčių, darbingo amžiaus žmonės, neturintys tam tikrų sveikatos sutrikimų, neteisti bei tinkamai pasiruošę įvaikinti asmenys (LR civilinis kodeksas, 2000).

Šeima – du ar daugiau fizinių asmenų, kuriuos sieja asmeniniai bei turtiniai santykiai, atsiradę dėl kraujo giminystės, santuokos, partnerystės, įvaikinimo ar kitokios vaiko (-ų) priežiūros bei auklėjimo teisinės formos ir kitų faktinių ryšių. Valstybės šeimos politikos koncepcijoje nurodoma, kad šeima yra sutuoktiniai ir jų vaikai ar įvaikiai (jei jų turi). Šeima taip pat gali būti išplėstinė arba nepilna.

Socialinė pagalba - tai formalus ir neformalus veiksmų, pastangų procesas, kai stengiamasi padėti žmogui adaptuotis ir socializuotis visuomenėje, įveikti kylančias problemas ir funkcionavimo sunkumus ir taip pagerinti gyvenimo kokybę (Kvieskienė ir kt., 2015).

Socialinis darbas – profesinė veikla, kurios pagrindinis tikslas yra padėti žmonėms spręsti įvairias socialines problemas, padėti susidoroti su išskylančiais sunkumais. Socialiniame darbe svarbu stiprinti asmens ar šeimos atsparumą įvairiems iššūkiams, ugdyti atsakomybę, savarankiškumą (LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2022).

Globos centras – įstaiga, kuri padeda vaikams netekusiems tėvų globos surasti globėjus ar įtėvius. Globos centro tikslas yra užtikrinti, kad tėvų globos netekusiems vaikams, įvaikintiems vaikams, globėjų globojamiems vaikams, budinčių globotojo prižiūrimiems vaikams, šeimynoje globojamiems vaikams, budintiems globotojams, globėjams, šeimynų dalyviams, įtėviams ir kartu gyvenantiems jų šeimos nariams ar asmenims, ketinantiems jais tapti, būtų prieinama reikalinga pagalba (Dėl Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo, 2018).

TURINYS

IVADAS.....	12
I. SOCIALINĖS PAGALBOS POREIKIS ĮVAIKINIMO PROCESĖ: ĮTĖVIŲ PATIRTYS – TEORINIS DISKURSAS.....	15
1.1. Įvaikinimo pasirinkimo motyvacija	15
1.1.1. Motyvacija ir įvaikinimo motyvai.....	15
1.1.2. Įvaikinimo motyvacijos reikšmė įvaikinimo sėkmei	17
1.1.3. Šeimų egzistencinis poreikis auginti vaikus.....	20
1.2. Įvaikinimo teoriniai ir teisiniai aspektai	22
1.2.1. Įvaikinimo sampratos įžvalgos.....	22
1.2.2. Įvaikinimo situacijos Lietuvoje apžvalga.....	25
1.2.3. Įvaikinimo procedūros etapai ir reikalavimai.....	28
1.3. Socialinės pagalbos įtėvių šeimoms sistema Lietuvoje	31
1.3.1. Įtėvių mokymai	31
1.3.2. Pagalba įtėviams.....	34
II. SOCIALINĖS PAGALBOS POREIKIS ĮVAIKINIMO PROCESĖ: ĮTĖVIŲ PATIRTYS, TYRIMO METODOLOGIJA.....	38
2.1. Tyrimo metodologinės nuostatos.....	38
2.2. Tyrimo metodika ir organizavimas	39
III. SOCIALINĖS PAGALBOS POREIKIS ĮVAIKINIMO PROCESĖ: ĮTĖVIŲ PATIRTYS – TYRIMO REZULTATAI.....	45
3.1. Tyrimo rezultatai ir jų interpretacija	45
3.1.1. Socialinių darbuotojų nuomonės apie socialinę pagalbą įvaikinimo procese analizė.....	45
3.1.2. Įtėvių nuomonės apie socialinę pagalbą įvaikinimo procese analizė.....	62
3.2. Tyrimo apibendrinimas.....	76
IŠVADOS	78
REKOMENDACIJOS	80
LITERATŪRA	81
PRIEDAI	87

IVADAS

Temos aktualumas. Kiekvienas vaikas turi teisę į šeimos gyvenimą. Ši teisė pripažįstama Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnyje ir Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnyje. Taip pat Europos Tarybos įstatymuose atsižvelgiama į šeimos svarbą vaikams. Gerbiant teisę į šeimos gyvenimą, sunku suderinti poreikį užtikrinti, kad vaikas būtų su šeima ir poreikį apsaugoti vaiką nuo galimos žalos. Kai vaikas paimamas iš šeimos, jis apgyvendinamas globėjų, budinčių globotojų šeimoje arba globos namuose. Kai kuriais atvejais vaikai visam laikui paimami iš šeimos ir įvaikinami. Kadangi įvaikinimas yra negrįžtamas procesas, turi būti laikomasi griežtų reikalavimų (Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba, 2015).

Artimiausia biologinei tėvystei globos forma - įvaikinimas. Įtėviams šis žingsnis dažnai siejamas su tėvystės poreikio realizavimu per meilę, rūpestį, kantrybę, o įvaikintiems vaikams – atradimas savo išsvajotus tėvus. Tačiau ne visada emocijos leidžia mėgautis įvaikinimu. Auginant svetimą vaiką, gali kilti įvairių baimių dėl vaiko reakcijos, kai sužinos apie įvaikinimą, galbūt jis norės rasti savo tikrus tėvus, o gal pastangos auginant vaiką nueis perniek (Chobhthaigh, Duffy, 2019). Visuomenė dažnai linkusi manyti, kad žmonės, kurie įsivaikina vaikus, stengiasi taip išspręsti asmenines problemas, pavyzdžiui: vienatvę, nelaimingą vaikystę, bevaikę santuoką, nevisavertiškumo jausmą ar buities rūpesčius. Pastaraisiais metais pastebimas didėjantis skaičius porų, kurios negali susilaukti savo vaikų ir dėl šios priežasties poros priima sprendimą auginti svetimą vaiką (Thompson, McPherson, Marsland, 2016).

Remiantis Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2021 metų veiklos ataskaitos duomenimis matyti, kad 2021 m. 53 LR piliečių šeimos įvaikino 57 be tėvų globos likusius vaikus (2020 m. 47 šeimos įvaikino 51 vaiką, 2019 m. 69 šeimos įvaikino 74 vaikus). Pagrindine priežastimi dėl ko šeimoms tenka ilgiau laukti galimo įvaikinti vaiko yra mažėjantis galimų įvaikinti vaikų iki trejų metų amžiaus skaičius, taip pat svarbus prioritetas – vaiko sveikata. Lietuvos šeimos ar asmenys labiausiai pageidauja vaikų iki vienerių arba iki trejų metų amžiaus, turinčių nežymių sveikatos sutrikimų. Būsimi įtėviai taip pat išsako lūkesčius vaiko biologinių tėvų psichiniai sveikatai, protiniams gebėjimams ir turimoms priklausomybėms.

Įtėviai, priėmę sprendimą įsivaikinti vaiką, neišvengiamai susiduria su įvairiais sunkumais. E. Neil, M. Beek (2020) teigimu, vaikams, kurie patyrė sunkumų, įvaikinimas yra veiksminga intervencija, kuri suteikia galimybę vaikui toliau augti ir vystytis sėkmingai. Dauguma tėvų globos netekusių vaikų turi neigiamų patirčių: smurtas, nepriežiūra, prievarta, todėl tokių vaikų raidos vystymasis būna labai skirtingas (Tregeagle ir kt., 2019; Turney, Wildeman, 2017; Pūras, Ulevičiūtė, 2010). Netinkama vaikų priežiūra ir auklėjimas gali neigiamai įtakoti vaiko savivertę ir susiformuoti nepasitikėjimą aplinka (Gvaldaitė, 2017; Gudžinskienė ir Navaitis, 2016), o tai kelia didelius iššūkius

visapusiškam vaiko vystymuisi, integravimuisi į visuomenę. Dėl šių priežasčių gali atsirasti uždumas, agresija, mokymosi sunkumai, delinkventinis elgesys, įvairios psichinės sveikatos ligos (Caw, Sebba, 2014; Pūras, Ulevičiūtė, 2010). Saugumo jausmas ir pastovių, teigiamų santykių poreikio tenkinimas su patikimu žmogumi yra vieni iš svarbiausių vaiko vystymosi komponentų, kurie padeda vystytis darniai asmenybei (Neil ir kt., 2018). Pagrindiniai sunkumai su kuriais susiduria tėviai – psichologinių ir pedagoginių žinių, reikalingų vaiko auklėjimui, stygius. A. M. Moyer ir A. E. Goldberg (2017) pastebi, kad tėviai gauna ne pakankamai informacijos apie vaikus, kuriuos planuoja įsivaikinti. Tėviams stinga individualių specialistų konsultacijų įvaikinimo procese ir po jo.

Įsigaliojus Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pakeitimams, socialiniai darbuotojai turi tikrinti, kaip šeima pasirengė įsivaikinti. Šeima, norinti įvaikinti vaiką, turi bendrauti su socialiniu darbuotoju. Socialinis darbuotojas turi teisę apsilankyti būsimų tėvių namuose, įvertinti jų galimybes, išsiaiškinti motyvus. Po to socialinis darbuotojas pateikia išvadą apie būsimų tėvių šeimą. Būtent dėl šių priežasčių įvaikinimo procedūra yra sudėtingesnė ir užtrunka ilgiau. Toks įvaikinimo procesas sudaro galimybę surasti tinkamiausią tėvių šeimą vaikui, o socialiniai darbuotojai dar įvaikinimo metu tėviams gali suteikti reikalingą pagalbą.

Temos ištirtumas. Šiame darbe remtasi mokslininkų literatūra ir tyrimais, kurie padėjo gauti daug naudingos informacijos apie įvaikinimą: G. Merkys ir kt., (2020), E. Neil, M. Beek (2020), E. Neil, J. Young, L. Hartley (2018), L. Gvaldaite (2020), Y. Sorek, B. Simon, F. Nijim – Ektalat (2020), D. Stražinskaitė (2017), P. K. Eriksson (2016), N. Gončiarova, I. Tamutienė (2016), V. Gudžinskienė, G. Navaitis (2016), L. Gvaldaitė, S. Šimonkytė (2016), H. Thompson, S. McPherson, L. Marsland (2016) Z. Giedrimas (2014), S. Burvytė, E. Tribockaja (2014), Z. Giedrimas ir kt., (2013).

Mokslinė problema. Lietuvoje nėra atlikta daug mokslinių tyrimų, tiriančių įvaikinimo reiškinį. Moksliniuose darbuose dažniau analizuojamas globos reiškinys, globėjų (rūpintojų) ir vaikų poreikiai. Artimiausia biologiniai tėvystei forma yra įvaikinimas, tačiau Lietuvoje vis dar ne mažai vaikų, netekusių tėvų globos, patenka į globos įstaigas. Mūsų visuomenėje trūksta paramos ir palaikymo įvaikinusioms šeimoms. Apie tai ką reikia išgyventi šeimai įsivaikinusiai vaiką ir ką reiškia auginti svetimą vaiką dažnai nesuvokia ne tik šeimos artimieji, bet įvairiose srityse dirbantys specialistai – gydytojai, pedagogai, su kuriais šeimai reikia nuolat bendrauti. Aplinkinių žmonių įvairios reakcijos, elgesys gali pagilinti krizes su kuriomis susiduria vaiką įsivaikinusi šeima, todėl svarbu suteikti tinkamą pagalbą. Šiame darbe siekiama atsakyti į klausimą: koks yra socialinės pagalbos poreikis įvaikinimo procese?

Darbo objektas – socialinės pagalbos poreikis įvaikinimo procese.

Darbo tikslas – atskleisti socialinės pagalbos poreikį įvaikinimo procese remiantis tėvių patirtimis, specialistų įžvalgų kontekste.

Darbo uždaviniai:

1. Išryškinti įvaikinimo (teisinius, mokslinius, psichologinius, socialinius) aspektus.
2. Atskleisti socialinių darbuotojų teikiamų paslaugų tėvams sistemą Lietuvoje.
3. Atskleisti tėvių ir Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos atestuotų asmenų patirtis socialinės pagalbos įvaikinimo procese.

Tyrimo metodologija. Tyrime analizuojamas reiškinys – socialinės pagalbos poreikis įvaikinimo procese, grindžiamas egzistencializmo, humanizmo, socialinio konstruktyvizmo, metodologinėmis teorijomis. Remiantis egzistencializmo teorija, individualių pokalbių procese galima nustatyti ir įvertinti realius įvaikinimo motyvus, šeimų egzistencinį poreikį auginti vaikus. Remiantis humanistine teorija, darbe pagrindžiami įvaikinamo vaiko interesai, gerovė, šviesi ateitis ir visapusiškas įgalinimas. Socialinio konstruktyvizmo teorija šiame darbe aktuali tuo, jog tėvams ir vaikams, kuriuos norima įvaikinti, siekiama sukurti naują, saugią aplinką, kurioje sudaromos sąlygos iš naujo mokytis naujų elgesio modelių, bendravimo standartų, kuriama erdvė savęs realizavimui, pasaulio pažinimui.

Darbo metodai:

- teoriniai: mokslinės literatūros analizė, teisinių dokumentų analizė ir apibendrinimas.
- empiriniai: pusiau struktūruotas interviu, turinio (angl. *content*) analizė.

Darbo struktūra. Mokslinio tyrimo darbas sudarytas iš trijų pagrindinių skyrių. Pirmame skyriuje analizuojama tėvių motyvacija, įvaikinimo teoriniai ir teisiniai aspektai ir socialinės pagalbos tėvių šeimoms sistema Lietuvoje. Antrame skyriuje pristatoma tyrimo metodologija. Trečiame skyriuje pristatomas socialinės pagalbos poreikis įvaikinimo procese per tėvių patirtis, specialistų įžvalgų kontekste ir pateikiama tyrimo rezultatų analizė. Darbas pradedamas įvadu ir baigiamas išvadomis, rekomendacijomis, literatūros sąrašu bei priedais. Darbo apimtis – 86 puslapiai, jame yra 27 lentelės ir 2 paveikslai. Literatūros sąrašą sudaro 74 šaltiniai. Darbo pabaigoje pateikta 18 priedų, kurie papildė tyrimo duomenis.

I. SOCIALINĖS PAGALBOS POREIKIS ĮVAIKINIMO PROCESĖ: ĮTĖVIŲ PATIRTYS – TEORINIS DISKURSAS

1.1. Įvaikinimo pasirinkimo motyvacija

1.1.1. Motyvacija ir įvaikinimo motyvai

Kiekvienas žino, kas yra motyvacija, kad ji gali nulemti net tokias kraštutines būsenas, kaip didžiulis nuobodulys arba godus domėjimasis. Motyvacija skatina atlikti tam tikrą veiksmą, teikia energijos ir daro veiklą kryptingą. Išnagrinėjus motyvacijos proceso esmę, galima suprasti savo bei kitų žmonių veiksmus ir elgesį tam tikrose situacijose.

Motyvacijos terminas sukurtas 1880-aisiais metais, jis buvo naudojamas žinomų filosofų. Taip pat buvo pastebimas ir socialinių teoretikų (Ndulka, 2016). Žodis motyvacija yra kilęs iš lotynų kalbos žodžio „movere“ ir reiškia judėjimą. Mokslinėje literatūroje motyvacija apibūdinama kaip procesas, kuris inicijuoja ir palaiko į tikslą orientuotą elgesį (Goyal, 2015). Motyvacijos žodžio reikšmė lietuvių kalbos ir tarptautiniuose žodynuose aiškinama pagal anglų ir prancūzų kalbos žodį „*motivation*“, kuris apibūdinamas kaip elgesio ir veiklos procesas, kurį skatina įvairių procesų visumos.

Nagrinėjant literatūrą nerandama vieningo motyvacijos bei motyvų apibrėžimų. Daugelis autorių motyvacijos sąvoką apibrėžia panašiai, tačiau naudoja skirtingus terminus. Taip pat priklausomai nuo srities mokslininkai nagrinėja motyvaciją įvairiais požiūriais. Anot D. H. Le ir kt. (2021), motyvacija tai – žmogaus elgesį lemiančių veiksnių visuma. Kitaip tariant, nagrinėjant elgesio motyvaciją, psichologai kelia klausimą kodėl žmogus pasielgė vienaip ar kitaip. Motyvacija atskleidžia ko žmogui reikia, ko jis nori. Ji padeda labiau prisitaikyti prie aplinkos poveikio, sudaro palankesnes išgyvenimo sąlygas. Motyvacija apimdama biologines, socialines, emocines ir pažinimo jėgas, aktyvina elgesį (Lee, Raschke, 2016). P. K. Goyal (2015) teigia, kad motyvacijos terminas naudojamas siekiant apibūdinti, kodėl žmogus taip elgiasi. M. Hitka ir kt. (2020) motyvaciją apibūdina kaip paskatų sistemą bei aktyvumo šaltinį, kuris yra susijęs su konkrečia situacija. Motyvacija taip pat neatsiejama nuo asmens dispozicijos, tikslų, vertybių, identiteto ir motyvų.

Motyvo sąvoka yra siauresnė nei motyvacijos. Motyvas – individo aktyvumo priežastis, skatinanti individą imtis kryptingos veiklos. Motyvu gali tapti idėja, vidinė asmens būsena, kito asmens gerovė ir t.t. (Lešinskienė ir kt., 2017). O. I. Dobre (2013) motyvus apibūdina kaip elgesio poreikius ar norus. Šiai nuomonei pritaria ir R. Rybnicek, S. Bergner ir A. Gutschelhofer (2017) teikdami, kad pagrindinis žmogaus variklis yra poreikių tenkinimas. P. K. Goyal (2015) pabrėžia, kad motyvai yra energizuojanti, aktyvinanti vidinė būsena, kai elgesys nukreipiamas į tikslus. M. Hitka ir kt. (2020) nuomone, dažniausiai motyvu tampa įsisąmonintas poreikis. Žmogus, pajutęs kokį nors

trūkumą ar įtampą, visų pirma stengiasi suprasti, kas tą trūkumą sukelia, o tada ieško būdų jį pašalinti. O. Nduka (2016) teigimu, įsisąmoninus priežastis sukėlusias įtampą ir suradus objektą, kuris padės ją pašalinti, šis poreikis tampa veiklos motyvu skatinančiu veikti. Motyvų dėka pajaučiama veiklos prasmė. Pasak Mutonyi, Slatten ir Lien (2020), mes iš tikrųjų nepastebime motyvų, tiksliau mes darome išvadą, kad jie egzistuoja dėl mūsų poreikių.

Žmogaus motyvai būna įvairūs ir įvairiai klasifikuojami. Vienu pagrindu motyvus skirstyti taip pat sunku. Moksliniai tyrimai identifikavo išorinės ir vidinės motyvacijos egzistavimą, kuris kiekvienam žmogui pasireiškia skirtingu poveikiu (Akelaitys, Palubinskas, 2021). Nustatyti šie motyvacijos tipai darantys poveikį žmonių elgesiui: vidinė, išorinė, pozityvi, negatyvi, skatinamoji motyvacija (apdovanojimai, atlygis), baime paremta motyvacija (skatina siekti užsibrėžtų tikslų dėl to, kad nenuviltų kitų) (Le ir kt., 2021; Breugh ir kt., 2018).

Vidinė motyvacija atlieka privačią funkciją, tai emocijų, jausmų, savęs pripažinimo plėtotė. Išorinė motyvacija susijusi su didesniu saugumo jausmu, socialiniu įvertinimu bei materialinės naudos gavimu. A. Akelaitys ir P. Palubinskas (2021) teigimu, išorinė motyvacija skatinama išorinės aplinkos veiksnių, tokių kaip socialinio statuso ar atlygio. Išorinė motyvacija yra susijusi su aplinkos arba situacijos nauda. Tuo tarpu vidinė motyvacija yra „vidinis žmogaus balsas“. Įvaikinimo ar globos motyvai, kurie atvedė žmogų prie pasirinkimo auginti svetimą vaiką, yra be galo svarbūs, nes tai neretai gali nulemti įvaikinimo ar globos sėkmę (Genienė, Nedveckė, 2021). D. Matulevičiūtės ir kt. (2005) teigimu, motyvai globoti ar įvaikinti vaiką gali būti labai įvairūs: noras įprasminginti savo gyvenimą; noras būti naudingam; noras turėti vaiką kaip draugą sau ir taip pajavairinti gyvenimą; noras savo mirusį vaiką pakeisti kitu; noras, kad šeimoje būtų daug vaikų, nes pats užaugo daugiavaikėje šeimoje; negalėjimas susilaukti savo vaikų; noras sekti kitų pavyzdžiu; noras suteikti gerą gyvenimą tėvų globos netekusiam vaikui dėl patirtos savo nelaimingos vaikystės; noras užpildyti emocinę tuštumą, nes vaikai užaugo; norintys įvaikinti kūdikį orientuojasi į savo poreikių patenkinimą; kai kurie asmenys pasiryžta globoti ar įvaikinti, nes patys buvo globojami ar įvaikinti ir tai yra tarsi atsakas į tai.

Dažniausiai pasitaikantis tėvių ir globėjų motyvas tapti tėvų globos netekusių vaikų šeima yra pačių tėvių ar globėjų asmeninis noras ir vidinis poreikis atrasti save motinos ir tėvo vaidmenyse. Taip pat dar vienas iš motyvų – vidinis jautrumas ir pareiga pasirūpinti artimais vaikais (Giedrimas, 2014). Izraelyje buvo atliktas tyrimas, kurio metu atskleista, kad dažniausiai pasitaikantys motyvai įvaikinti yra neišsipildžiusi svajonė būti tėvais, nes negalėjo susilaukti savo vaikų ir noras dovanoti geresnį gyvenimą likimo nuskriaustam vaikui. Negalėjimas susilaukti palikuonių suteikia nepilnavertiškumo jausmą ir tuštumą šeimoje. Tyrimo rezultatai parodė, kad altruistine motyvacija įvaikinti dažniausiai pasižymi religingos šeimos, turinčios savo biologinių vaikų. Taip pat dažnai vyrauja noras padėti vaikui, suteikti jam namus. Pastebėta, kad motyvus taip pat gali įtakoti asmens

noras įsilieti į socialinę veiklą ir noras būti aktyviu visuomenės nariu (Sorek, Simon, Nijim – Ektalat, 2020). R. Genienės ir J. Nedveckos (2021) teigimu, vieni asmenys ryžtasi globoti vaikus, nes negali turėti savo vaikų, myli juos ir nori suteikti visokeriopą pagalbą jiems, kiti nori globoti, nes siekia naudos arba nori įtikti kitiems. Sprendimui įvaikinti ir tapti globėju įtakos gali turėti ir socialinės žinutės, kurios perduodamos per reklamas. J. Sebba (2012) pabrėžia, kad tėvių ir globėjų motyvaciją gali įtakoti bendruomenėje vyraujantys standartai, požiūris bei išgirstos patirtys iš kitų globėjų ar tėvių. P. A. Costa ir F. Tasker (2018) išskiria šiuos pagrindinius įvaikinimo motyvus: orientuotus į tėvių asmeninių ar jų šeimos poreikių patenkinimą arba orientuotus į vaiko poreikių patenkinimą. Šeima turi būti tinkamai pasirengusi, kad galėtų tenkinti vaiko poreikius. Motyvacija yra vienas svarbiausių dalykų lemiančių įvaikinimo sėkmingumą. R. Genienės ir J. Nedveckos (2021) teigimu, daugelis žmonių veiksmų yra motyvuoti nesuvokiamų, nežinomų veiksnių ir ne visada tikruosius motyvus lengva atpažinti.

Motyvacija – visus veiksmus skatinanti jėga. Motyvai – veiklos stimulai, vidinė ar išorinė paskata, lemianti individo aktyvumą tam tikram poelgiui ar veiklai. Šeimos sprendimas įvaikinti tėvų globos netekusį vaiką dažniausiai yra gerai apgalvotas sprendimas, kuris gali būti veikiamas tiek vidinių, tiek išorinių motyvų, tačiau dažniausiai įvaikinimo motyvai yra asmens vidinis jautrumas, pareiga bei noras tapti tėvu ar motina. Motyvų išsiaiškinimas gali sąlygoti tėviams reikiamos pagalbos suteikimą.

1.1.2. Įvaikinimo motyvacijos reikšmė įvaikinimo sėkmei

LR civilinio kodekso 3.210 str. įtvirtinta, kad įvaikintojai – pilnamečiai, darbingo amžiaus asmenys, kurie yra tinkamai pasirengę įvaikinti. Terminas „tinkamai pasirengę įvaikinti“ aprėpia ne tik teisinius, turtinius, gyvenimo sąlygų kriterijus, bet ir psichologinius aspektus, kuriuose akcentuojama įvaikinimo motyvacijos svarba sėkmingam įvaikinimui. Pasak Y. Sorek, B. Simon, F. Nijim – Ektalat (2020), nors niekas neabejoja, kad vaikui geriausia augti šeimoje, pastebėta, kad dabarties visuomenėje vis labiau norima didesnę atsakomybės visuomenės dalį perkelti individualiai žmogui, o ši užduotis, dažnai tampa sudėtingai įveikiama, kai yra perduota atskiriems individams. Įvaikinimo atveju toks socialinės atsakomybės privatizavimas yra akivaizdus. Apsisprendimas įvaikinti paliktą, nuskriaustą vaiką, kitaip nei institucinės globos atveju, gula ant konkretaus asmens pečių perleidžiant jam visą atsakomybę ir riziką.

J. Tronto (2013) skiria šias globos ir įvaikinimo fazes:

1. Susirūpinimas – supratimas, kad kažkam reikia globos.
2. Pagalbos suteikimas – atsiliepiamas į globos poreikius.
3. Rūpinimasis / globa / įvaikinimas – darbas, globojant ar įsivaikinus vaiką, turint tinkamą kompetenciją.

4. Rūpinimosi priėmimas – įvertinimas, ar globa/įvaikinimas atitiko poreikį.

Pirmoji fazė – susirūpinimas yra svarbus veiksnys teisingumui visuomenėje įgyvendinti. Susirūpinimas žmogų veda į plačiąją visuomenės realybę. Susirūpinimo fazė reikalinga, nes ji yra sąlyga atsiliepti į pagalbos šauksmą. Pagrindinis individo bruožas yra noras kažkam rūpėti. Kiekvienas žmogus nori būti priimtas ir gauti atsaką. Įtėvio prisiimta atsakomybė, kad susirūpinimas pereitų į antrą fazę, t.y. taptų pagalba, priklauso nuo intelektualinių, moralinių vertybių bei motyvų (Tronto, 2013).

Įtėvio rūpinimosi motyvacija yra nukreipta į įvaikinto vaiko gerovę ir apsaugos suteikimą, todėl rūpinimasis yra kur kas daugiau nei jausmas, tai motyvacijos perkėlimas, kuris reiškia, kad asmens varomoji jėga yra nukreipta į kitus. Rūpinimasis kitu yra darbas, kuris atliekamas su vidiniu tikrumu veikti dėl kito (Heijden ir kt., 2016). Anot S. Weil (2017), asmens norėjimas rūpintis kitu taip pat siejamas su kito asmens pamatymu, įsigiliniu į jo problemas ir situaciją, neprimetant savo požiūrio ir pozicijos, bet priimant vaiko tikrovę, kai matoma ir jaučiama kartu su vaiku. Pažymėta, kad S. Weil dėmesį nukreipia į Dievą ir aprašo svetimo vaiko auginimą kaip mistinę patirtį.

Rūpinimąsi išbaigia trečiasis komponentas – rūpintinio atsakas, kuris yra taip pat labai svarbus elementas, nes už santykio kūrimą atsakingas ne vien rūpintojas, bet ir rūpintinis. Rūpintinis kuria santykį atsakydamas, reaguodamas į gaunamą rūpestį, taip ne tik parodoma, kad jam suteiktas rūpestis buvo tinkamas, bet ir suteikiamas stimulus toliau rūpintis, o patyrus nesėkmę leidžiama rūpintojui koreguoti rūpinimosi strategijas (Stražinskaitė, 2017). Eriksson P. H. (2016) teigimu, ne giminystės ryšiais susijusių vaikų globos ar įvaikinimo atvejais, lyginant su giminių globėjais, vyrauja ne priežastys („todėl, kad“), o motyvai („tam, kad“).

2016 metais L. Gvaldaitė atliko tyrimą „Priėmimas globojant vaiką: patirtis, kuriant naują kultūrą“. Šiame tyrime apklausti globėjai (rūpintojai) atskleidė, kad motyvacija auginti svetimą vaiką susijusi su poreikiu dovanoti save kitiems, o apsisprendimą stipriai įtakojo tikėjimas Dievu, prasmingi atsitikimai ir susitikimai su kitais žmonėmis, kurie paragino globoti. Respondentai įvardijo ir tai, kad vaiko globa suteikė galimybę pajusti besąlygiško priėmimo, dosnumo bei dovanojimo patirtis, kurios keičia ir turtina kaip asmenybę. Šeimos apibūdina, kad tėvystės ir motinystės patirtis auginant svetimą vaiką yra nelengva, bet kartu ir žavinga, tai tarsi iš dalies naujas buvimo šeima būdas. Tyrimas atskleidė, kad ne savo vaiko auginimas labiau įpareigoja nuolat ugdytis, augina sąmoningumą ir skatina nelaikyti tam tikrų dalykų savaime suprantamais. Nepaisant kylančių įvairiausių sunkumų, jų gyvenime vyrauja dėkingumas ir džiaugsmas (Gvaldaitė, 2017).

V. Gužauskienė ir G. Navaitis (2016) atliko tyrimą „Įvaikinimas: deinstitutionalizacija - palankių sąlygų vaikui augti šeimoje prielaidų sudarymas“. Informantų pasisakymų turinys parodė, kad dalis potencialių įvaikintojų įsivaizduoja įvaikį tarsi „švarią lentą“, kuri neturi jokių ryšių su savo biologine šeima ir gimine. Toks įvaikio vaizdinys remiasi prielaida, kad įvaikintas vaikas tarsi gali

būti išimtas iš sudėtingos šeimos struktūros ir lengvai perkeltas į kitą struktūrą. Akivaizdu, kad ši šeimos samprata neatitinka įvaikio geriausių interesų.

K. S. Golding (2017) akcentuoja, kad sunkumai atsiranda tuomet, kai netinkami motyvai, orientuoti į tėvių poreikių tenkinimą, įtakoja apsisprendimą įvaikinti. Jeigu vaikas įvaikinamas su šeimos lūkesčiais ir tikėjimu, kad šis vaikas pateisins šeimos sukurtą paveikslą ar svajonę. P. A. Costa, F. Tasker (2018) taip pat pritaria šiai nuomonei teikdami, kad tėviai dažnai pasąmoningai viliasi, jog jų poreikiai bus išpildyti. Tačiau dažnai nutinka taip, kad vaikas tų lūkesčių neišpildo. Y. Sorek, B. Simon, F. Nijim – Ektalat (2020) nuomone dažnai pasitaiko, kad norintys įvaikinti asmenys yra išgyvenantys nevaisingumo krizę ir su ja nesusitaike. S Weil (2017) teigimu, asmuo daug labiau išgyvena ne dėl to, ką turėdamas prarado, bet dėl to, ką įsivaizduoja, kad turės, bet negauna. Atrodo, kad to negalima pavadinti praradimu, nes neturėjo, tačiau asmuo prarado viltį, kad turės. Kartais svajonės ar vilties praradimas nulemia sunkesnes pasekmes negu netektis to, kas buvo turėta. Todėl negalėjimas susilaukti savo biologinių vaikų psichologine prasme gali būti prilygintas vaiko netekčiai. Jei šeimos įvaikinimo motyvas taptų skausmo malšinimas dėl bevaikystės, tokia šeima nebūtų pajėgi gilintis į vaiko poreikius ir juos tenkinti. Visgi šeima gali būti pajėgi padėti įvaikintam vaikui įveikti netekčių skausmą tik tuomet, kai yra pati išgedėjusi netektį dėl negimusių vaikų (Golding, 2017; Costa, Tasker, 2018).

Dažnai tėviai tikisi iš vaiko padėkos už tai, kad tėviai suteikė galimybę augti šeimoje, tačiau vaikui to nepaaiškina ir tikisi, kad vaikas turi susivokti pats. Tuomet atsiranda psichologinė įtampa (Costa, Tasker, 2018). Atsiradus nerimo, įtampos elementams, šeimos funkcionavimas gali destabilizuotis. Įvaikinamas vaikas socialiniu atžvilgiu jaučiasi nereikalingas ir atstumiamas, dėl patirtų sunkių išgyvenimų dažnai nepasitiki suaugusiais žmonėmis, nes jie daug kartų jį išdavė ir prarado pasitikėjimą. Dėl tokių aplinkybių kyla pavojus, kad vaikas atmesdamas autoriteto pavyzdį ir remdamasis išmokta elgsena gali pasirinkti jam priimtinesnį asocialų elgesį, todėl tėviai turi būti kantrūs, gebantis ieškoti pagalbos. Šeimai be palaikymo ir paramos, pernelyg sunku išgyventi sudėtingiausius vaiko elgesio pokyčius, ypač, kai puoselėti lūkesčiai neatitinka realybės. Anot R. Braslauskienės (2002), kylanti įtampa ir nerimo faktoriai trukdo vaikui integruotis į šeimą, supančią bendruomenę ir visuomenę. Pastebėta, kad tėviai, kurių lūkesčiai nepatenkinami ima naudoti bausmes, keičia susiformavusią nuomonę apie vaiką ir stengiasi nuslėpti informaciją apie esamą situaciją nuo aplinkinių. Dėl šios priežasties tėviai tampa įsitempę visuomenės atžvilgiu. Asmuo jaučia nerimą, jog dėl įvaikinto vaiko šeima gali būti nesuprasta, atstumta kitų.

Knygoje „Pakeliui į tėvystę: praktinė patirtis įgyvendinant globėjų ir tėvių rengimo programą“ visi globėjai ir tėviai kaip vieną iš pagrindinių priežasčių lėmusių apsisprendimą auginti svetimą vaiką nurodė, kad nori padėti vaikui; 93 proc. – padaryti gerą darbą; 86 proc. – realizuoti save; 83 proc. - negalėjimas susilaukti savo vaikų; 67 proc. – nenori turėti savo vaikų. 50 proc. nurodė,

kad nori užpildyti tuštumą ir būti geru pavyzdžiu vaikui. Galima teigti, kad pirmiausia žmonės pasiryžta auginti ne savo vaiką, nes nori padaryti gerą vaikui, tik po to pateikiami motyvai, susiję su asmeninėmis priežastimis. Todėl galima daryti išvadą, kad nesavanaudiškais tikslais siekiama vaiko globa.

Motyvai visada yra susiję su stipriu poreikiu. Įtėvio rūpinimosi motyvacija yra nukreipta į įvaikinto vaiko gerovę, todėl rūpinimasis yra daugiau nei jausmas, tai motyvacijos perkėlimas. Motyvacijos perkėlimas reiškia, kad asmens varomoji jėga yra nukreipta į savęs dovanojimo kitiems poreikį, o apsisprendimui dažnai įtakos turi tikėjimas Dievu, prasmingi įvykiai ir susitikimai su žmonėmis, kurie paskatino globoti ar įvaikinti. Pastebėta, kad dalis potencialių įvaikintojų įsivaizduoja, kad įvaikintas vaikas gali būti lengvai perkeltas į kitą struktūrą. Sunkumai atsiranda tuomet, kai apsisprendimą įvaikinti įtakoja netinkami motyvai, kurie yra nukreipti ne į vaiko, bet į šeimos poreikių tenkinimą. Kai vaikas yra įvaikinamas su lūkesčiais, kad jis atitiks susikurtą vaizdinį, įtėviai tikisi, jog jų poreikiai bus patenkinti. Tačiau dažnu atveju nutinka taip, jog įvaikintas vaikas tokių lūkesčių nepatenkina.

1.1.3. Šeimų egzistencinis poreikis auginti vaikus

Šeima – pats svarbiausias visuomenės pagrindas, ant kurio laikosi kiekviena valstybė. Dauguma žmonių pritartę teiginiui, kad kokia yra šeima, tokia yra ir visuomenė, ir valstybė. LR Konstitucijos (1992) 38 str. įtvirtinta, kad šeima yra pagrindas, sudarantis ir kuriantis visuomenę ir valstybę. Kalbant apie platesnį šeimos suvokimą reikėtų atkreipti dėmesį, kad Valstybinė šeimos politikos koncepcija (2008) pristato pagrindines šeimos koncepcijos sąvokas, kurios apibūdina visuomenėje egzistuojančius šeimos darinius. Artimieji giminaičiai – tarpusavyje kraujo ryšiais susiję asmenys. Šeima gali būti daugiavaikė, kurioje auga trys ar daugiau vaikų. Išplėstinė šeima – šeima, kurią sudaro sutuoktiniai, vaikai ar įvaikiai ir kartu gyvenantys artimieji giminaičiai. Taip pat teisiškai pripažįstama nepilna šeima, tai šeima sudaryta, kurioje vaikai yra netekę vieno arba abiejų savo tėvų. Šeima gali būti darni, gebanti atlikti visas šeimai priskiriamas pareigas, užtikrinti šeimos narių fizinę, psichinę, dvasinę gerovę. M. Gedvilaitės-Kordušienės ir kt. (2019) nuomone, šeimos sąvoką galima apibūdinti įvairiai per skirtingas įžvalgas, nėra vieno vyraujančio sąvokos apibrėžtumo. Ji išskiria ir kitas šeimos formas, pavyzdžiui, biologinių vaikų nesusilaukę žmonės globoja tėvų netekusius vaikus, dalyvauja auginant partnerio vaikus. Tačiau biologinė tėvystė laikoma svarbiausia vaikui, nors ne visada tai reiškia, kad biologinis tėvas vaikui bus svarbesnis, geriau užtikrins vaiko interesus nei įtėvis.

Milijonams šeimų visame pasaulyje negalėjimas susilaukti savo biologinių vaikų laikomas asmenine tragedija. Tokia patirtis sukelia stresą tiek pačiam asmeniui, tiek porai. Negebėjimą susilaukti vaiko asmenys ir poros apibūdina kaip labiausiai įtemptą gyvenimo etapą (Baudin, Croix,

Gobbi, 2015). Nors nevaisingumas nėra liga, tačiau gali stipriai paveikti žmonių gyvenimą, sukelti įvairius psichologinius ir emocinius sutrikimus, įskaitant nusivylimą, nerimą, depresiją, beviltiškumą ir kaltę (Hasanpoor-Azghdy, Simbar, Vedadhir, 2014). Moterys patiria psichologinį spaudimą, nes turi atitikti socialiai nustatytas normas dėl motinystės. Sunkumai susilaukti vaiko kelia grėsmę moters savijautai ir sugebėjimui atlikti moterims daugelį šimtmečių priskiriamą vaidmenį (Prasad ir kt., 2017; Baudin, Croix, Gobbi, 2015). Negalėjimas susilaukti kūdikio turi įtakos šeimos gyvenimo kokybei, o patiriamas psichosocialinis stresas, gali įtakoti santuokinius konfliktus (Prasad ir kt., 2017; Hassan, 2015). Visgi M. Cebert, S. Silva, E. L. Stevenson (2019) pastebi, kad partneriai, kurie negali susilaukti savo biologinių vaikų sunkiai gali suvokti save kaip šeimą, kurioje nėra vaikų, tuomet tampa sunku išsikelti gyvenimo tikslus iš naujo, todėl priima sprendimą įvaikinti svetimą vaiką ir taip patirtį tėvystės jausmą.

G. Marcel (2010) tėvystę ir vaikų turėjimą sieja su atsiliepimu į pašaukimą. Tai ne tik žmogiškosios giminės, savęs pratęsimas, bet ir dosnumas. G. Marcel žiūrėdamas iš šios perspektyvos, užauginęs įvaikį, pateikia savo nuomonę. Jo teigimu galima suvokti įvaikinimo metafizinius pagrindus ir pripažinti, kad įvaikinimas nėra blanki tikrosios tėvystės kopija, įvaikinimas tai - malonės priemonė, kuri užpildo biologinės giminystės trūkumą.

Mokslinėje literatūroje nemažai kalbama, kad sprendimą įvaikinti svetimą vaiką lemia negalėjimas susilaukti savo vaikų. Z. Giedrimas ir kt. (2013) taip pat aprašo, kad dažniausias norinčiųjų tapti tėviais motyvas – noras būti tėvu ar motina, šis motyvas atsiranda tuomet, kai porai nepavyksta susilaukti savo vaikų. Nevaisingumas tampa dažniausia priežastimi paskatinančia įvaikinti svetimą vaiką, o motyvas – noras save realizuoti, patirti tėvystės džiaugsmą, nes vaikai yra pilnatvės šeimoje patirtis.

Motinystės patyrimas užima ypatingai svarbią vietą moters gyvenime. Motinystė suprantama kaip vienas iš svarbiausių moters poreikių, o šio poreikio patenkinimas asocijuojasi su harmoningu asmenybės funkcionavimu. S. Dongn ir kt. (2021) teigimu, motinystė yra išgyvenama per santykį su vaikais, toks patyrimas paliečia ne tik pačią moterį, bet ir jos santykį su vyru bei visa aplinka. Šeimoje negalinčioje susilaukti vaikų tokia patirtis tampa neįmanoma, ir tai kelia įtampą šeimos, žmonos ir vyro, gyvenimuose. Įvaikinimas yra galimybė tokioms šeimoms patirti pilnatvės jausmą (Giedrimas ir kt., 2013; Prasad ir kt., 2017).

L. Gvaldaitės (2017) nuomone, svetimimo vaiko globa šeimoje yra susijusi su priėmimo samprata ir patirtimi. Priėmimas šeimoje susijęs su šeimos kūrybine ypatybe, kuri suprantama ne vien kaip poros, vyro ir moters, gebėjimas sukurti naują gyvybę, bet ir kūryba dvasine, socialine, kultūrine prasme. Jei moters ir vyro santykis yra nuoširdus ir atviras, kai priimama vienas kitą kaip dovaną, toks santykis gali kurti ir priimti kitus – pasidalinti tuo ką turi, būti atrama, pagalba kam to reikia, net

ir visiškai svetimiems žmonėms. Priėmimas atspindi šeimos prigimtį – unikalus potencialas priimti, saugoti, puoselėti žmogiškumą savo struktūroje (Gvaldaitė, 2017; Marcel, 2010).

Vaikų globa ir įvaikinimas yra ženklas, kuris liudija kitiems aplinkiniams, kad vaikai yra dovana, o motinystė ir tėvystė nėra tik biologinė kategorija, ją galima dovanoti ir įgyvendinti auginant ir rūpinantis ne savo vaikams. Tėvų globos netekusių vaikų gerosios savybės, gebėjimai, dažnai yra užslopinti ir užgožti. Visa tai gali sleistis tik meilės dėka tų žmonių, kurie juos priima (Gvaldaitė, 2017).

Vaikai yra džiaugsmo, pilnatvės patirtis, kuri keičia šeimos gyvenimą, jį praturtina. Šeimos negalinčios susilaukti vaikų patiria daug išbandymų, kurie gali trikdyti harmoningą asmenybės funkcionavimą bei neigiamai atsiliepti tarpusavio santykiams. Motinystės ir tėvystės patyrimas gali būti įgyvendinamas ir ne savo vaikams. Vaikas yra dovana, kaip ir tėvystė ir motinystė gali būti dovanojama vaikams. Akcentuojant teigiamą įvaikinimo poveikį motinystei, nevaisingos poros galėtų būti skatinamos išgyventi motinystės ir tėvystės patirtį priimant į savo šeimą svetimą vaiką, ir taip visuomenėje mažėtų globos institucijose augančių vaikų skaičius.

1.2. Įvaikinimo teoriniai ir teisiniai aspektai

1.2.1. Įvaikinimo sampratos įžvalgos

Valstybės vaiko teisės ir įvaikinimo tarnyba (2021) įvaikinimo sąvoką apibrėžia taip: „Įvaikinimas yra procesas, kurio metu be tėvų globos likusiam vaikui panaikinamos tarpusavio asmeninės ir turtinės teisės ir pareigos su tėvais ir giminaičiais pagal kilmę ir sukuriamos tarpusavio asmeninės ir turtinės teisės ir pareigos su įtėviais bei jų giminaičiais kaip giminaičiams pagal kilmę“.

S. Knuiman ir kt. (2015) įvaikinimą apibrėžia plačiau: įvaikinimas – suteikia vaikui, kuris negali augti savo biologinėje šeimoje, naują šeimą. Tai teisinis procesas, kurio metu biologinių tėvų visos teisės ir pareigos yra perduodamos įtėvių šeimai. Įvaikinimo metu vaikų ir biologinių tėvų visi ryšiai nutrūksta ir vaikas tampa visateisis naujos šeimos narys. Įvaikinimo dalyviai yra vaikas ir įtėvių šeima. E. Neil, M. Beek (2020) teigimu, įvaikinimo procesas yra konfidencialus, todėl informacija, susijusi su įvaikinimu, gali būti vieša tik įtėviams leidus ar gavus teismo leidimą. Įvaikinimo metu biologiniai tėvai netenka teisių į jų įvaikintą vaiką. Įvaikinimo tikslas yra apsaugoti tėvų globos netekusio vaiko interesus, užtikrinti vaiko teisę augti šeimoje ir teisėtai prie jos priklausyti.

Įvaikinimo dėka patirti vaiko išgyvenimai, atsiliekanči raida gali būti stabilizuoti. Įvaikintam vaikui lengviau gyventi pilnavertišką gyvenimą. Socialine prasme įvaikinimas yra veiksmas, kuomet asmenys apsisprendžia užauginti savo šeimoje biologiškai svetimą vaiką. Įtėvius ir įvaikintą vaiką

sieja vienodos teisės ir pareigos, kaip ir biologinius tėvus su vaikais. Įvaikinimo atveju vaikui sukurama nauja, saugi aplinka, kurioje vaikas iš naujo mokosi naujų elgesio, bendravimo modelių, taip kuriama erdvė savęs realizavimui, pasaulio pažinimui (Eriksson, 2016).

Įvaikinimo procesas trunka visą gyvenimą tiems, kurie jame dalyvauja. Šis procesas prasideda atsiradus tėvų globos netekusiam vaikui, kuriam reikia surasti naują šeimą. Suradus šeimą atliekamos teisinės procedūros. Įvaikinimas nesibaigia teismo priimtu sprendimu įvaikinti vaiką. Tai tik vieno svarbaus etapo pabaiga (Pakeliui į tėvystę: praktinė patirtis įgyvendinant globėjų ir įtėvių rengimo programą, 2016). Įtėviai prisiima didelę atsakomybę, ypač finansinę, prieš visuomenę, nes perima visas tėvų teises ir pareigas bei suteikia savo pavardę vaikui. Vis dėlto, užsienio mokslininkai (Eriksson, 2016; Knuiman ir kt., 2015) pripažįsta, kad įvaikinimo procesui įtakos turi ir rinkos ekonomikos dėsniai, kadangi visuomenė, įsitraukdama į diskusijas, dažniau dėmesio skiria suaugusiojo teisėms, o ne vaiko. Anot P. K. Eriksson (2016) Europos šalyse vaikų turėjimas labai vertinamas, o įvaikinimas laikomas labai svarbiu vienišų moterų ar bevaikių porų poreikiu. Mažėjant galimybėms Vakarų šalyse įsivaikinti vaiką vienas didžiausių įvaikinimo donorų tarptautiniu mastu yra Rytų Europos šalys (Knuiman ir kt., 2015). Tarptautinis įvaikinimas yra atliekamas vadovaujantis 1993 m. Hagos konvencijos „Dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje“ nuostatomis bei nacionaliniais teisės aktais – LR vyriausybės 2002 m. patvirtintu nutarimu Nr. 1422 „Dėl asmenų, norinčių įvaikinti vaikus, ir galimų įvaikinti vaikų apskaitos Lietuvoje tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Galimas įvaikinti vaikas - ne jaunesnis nei trijų mėnesių, įrašytas į galimų įvaikinti vaikų apskaitą. Šią apskaitą tvarko Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba. Asmuo, norintis įvaikinti vaiką – LR pilietis, užsienio valstybės pilietis, sutuoktiniai, kurių vienas yra LR pilietis, o kitas – užsienietis, ar asmuo be pilietybės, gyvenantis Lietuvoje, pateikę savo gyvenamosios vietos savivaldybės administracijai arba Tarnybos teritoriniam skyriui rašytinį prašymą įvaikinti vaiką ir dokumentus (Dėl Asmenų, norinčių įvaikinti vaikus, ir galimų įvaikinti vaikų apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašo patvirtinimo, 2002).

Įvaikinimas yra ne vienintelė galimybė apsaugoti vaiko netekusio tėvų globos teises ir interesus. LR civilinis kodeksas taip pat apibrėžia globos (rūpybos) teisę. Kaip ir įvaikinimo atveju, nustatant globą siekiama apsaugoti vaiko teises ir interesus, tačiau vaiko globos procesas toli gražu nėra identiškas įvaikinimo procesui (Rimkus, 2016). Remiantis LR civilinio kodeksu, globos (rūpybos) procesas prižiūrimas ir kontroliuojamas valstybės. Globėjas (rūpintojas) įsipareigoja bendradarbiauti su globą (rūpybą) prižiūrinčiomis institucijomis. Nors įvaikinimo ir globos (rūpybos) paskirtys ir atsiradimo priežastys yra panašios, tačiau pagrindinis skirtumas yra tas, kad įvaikinant vaikas ir jo įtėviai sukuria šeimos santykius, įvaikintas vaikas įgyja tokias teises kaip biologinis vaikas, o globos (rūpybos) atveju globa tęsiasi tik iki tam tikro momento t. y. globa pasibaigia kai:

vaikui sukanka 18 metų; vaikas gražinamas tėvams; įvaikinimo atveju; santuokos sudarymo atveju. P. K. Eriksson (2016) taip pat pažymi, kad įvaikinimas ir globa yra panašios vaiko priežiūros formos, tačiau pirmiausia skiriasi pasekmėmis vaikui. Globėjas (rūpintojas) gali būti atleistas nuo pareigų pasikeitus gyvenimo sąlygoms (pablogėjus sveikatai, turtinei padėčiai). Atsiradus problemoms, globėjas (rūpintojas) taip pat gali atsisakyti toliau vykdyti savo pareigas ir grąžinti vaiką valstybės priežiūrai. Globos atveju, globėjai privalo sudaryti sąlygas biologiniams vaiko tėvams matytis ir bendrauti su vaiku, jei tai neprieštaruoja jo interesams. Pagrindiniai skirtumai tarp globos ir įvaikinimo pavaizduoti 1 lentelėje.

1 lentelė. Pagrindiniai skirtumai tarp globos ir įvaikinimo (sudaryta autorės)

	Globa	Įvaikinimas
Santykiai su biologine šeima	Vaikai turi teisę palaikyti santykius su savo biologine šeima, jei tai neprieštaruoja geriausiems vaikų interesams.	Vaikų ryšiai su biologine šeima nutraukiami. Įvaikinimas yra konfidencialus procesas, informacija apie įvaikinimą atskleidžiama tik tėvams sutikus arba teismo sprendimu.
Turtinės teisės	Vaikai neįgyja teisės paveldėti globėjų šeimos turtą.	Vaikai įgyja teisę paveldėti tėvų šeimos turtą, lygiavertiškai su biologiniais vaikais.
Vaiko identitetas	Vaikų vardai ir pavardės nesikeičia.	Vaikams suteikiama tėvų pavardė, gali būti keičiami vardai. Tėviai pagal įstatymą yra įvaikinto vaiko tėvai.
Patikrinimai	Vaiko teisių apsaugos skyrius lankosi globėjų šeimoje, yra atliekama vaikų globos peržiūra.	Įtėvių šeimose specialistai nesilanko.
Sprendimo priėmimas	Laikinoji globa skiriama savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimu, ji gali trukti ne ilgiau nei 12 mėnesių (išimtiniais atvejais iki 1,5 metų), o nuolatinė globa paskiriama teismo sprendimu.	Įvaikinimo byla nagrinėjama uždaramame teismo posėdyje sprendimą dėl įvaikinimo priima teismas.
Sprendimo panaikinimas ir atšaukimas	Globėjas gali būti nušalintas nuo globėjo pareigų, taip pat globėjas pats gali atsisakyti šių pareigų vykdymo. Vaikai gali būti grąžinami biologiniams tėvams, jei atsiranda tokia galimybė.	Įvaikinimas negali būti panaikintas. Įvaikinimo atveju įvaikinti vaikai prilyginami biologiniams vaikams.
Finansinė parama	Globėjai kiekvieną mėnesį gauna vaikų globos (rūpybos) išmokas ir tikslinius priedus. Kai kurios savivaldybės globėjams papildomai moka pagalbos pinigus.	Įtėviams reguliari finansinė parama nėra teikiama. Įtėviai turi teisę gauti vienkartinę išmoką.
Socialinė pagalba	Globėjų šeimoms teikiamos reguliarios globos centro specialistų paslaugos.	Įtėvių šeimoms teikiama globos centro pagalba tik esant įtėvių prašymui.

Lietuvoje ir kitose ES šalyse šiuo metu prisilaikoma vieningos įvaikinimo paradigmos. Ją galima apibrėžti kaip šiuolaikišką, humanistinę paradigmą, kurios pačiame centre stovi įvaikinto ar globojamo vaiko interesai, šviesi ateitis ir visokeriopas įgalinimas. Vieningai pripažįstamos šios bendros tendencijos (Merkys ir kt., 2020):

- pirmiausia atsižvelgiama į vaiko gerovę, todėl visa sistema, jos tarnybų ir specialistų veikla, paslaugos ir pagalba yra nukreipta vaiko labui. Įvaikinimo procese tamptariai bendradarbiauja institucijos;
- Spaudimą įvaikinimo sistemai sukuria tai, kad norinčių įsivaikinti šeimų (netgi Slovėnijoje, nekalbant apie Italiją ir Vokietiją) yra kur kas daugiau, nei esama pasiūla potencialių vaikų.

Įvaikinimui suteikiamas tarptautinis užmojis ir kryptingumas, kadangi taip stengiamasi sumažinti disproporcija tarp paklausos ir pasiūlos. Ypač yra didelis poreikis įsivaikinti kuo jaunesnius vaikus, kurie neturi žymių sveikatos sutrikimų;

- pagrindinis paslaugų paketas visose šalyse yra panašus: globėjų ir tėvių mokymai, specialistų konsultavimas, tarpininkavimas ir pagalba;
- ES šalyse laikomasi nuomonės, kad savo teisiniu statusu, atitinkamai paslaugų ir išmokų bei pagalbos paketu įvaikinusi šeima niekuo nebeturi skirtis nuo šeimos, kurioje auginami biologiniai vaikai. Tai atitinka nediskriminavimo teisinę normą, nes paprastai to pageidauja ir patys tėviai. Pozityvi diskriminacija, gaunamos viešos lengvatos gali sudaryti sąlygas įvaikinimo konfidencialumo nutekinimui, kai norima jį išsaugoti. Visgi, Lietuvos tėviai atsiduria prastesnėje situacijoje dėl kuklesnės finansinės paramos įsivaikinusiai šeimai nei globojančiai šeimai. Lietuvoje būti globėjais finansiškai labiau apsimoka nei būti tėviais (Merkys ir kt., 2020).

Viena svarbiausių įvaikinimo problemų – įvaikinimo konfidencialumas. Šiuo klausimu nuomonės įvairios: vieni teigia, kad įvaikinimo konfidencialumas yra absoliuti vertybė, kiti nurodo, kad įvaikinimo konfidencialumas yra žalingas reiškinys, nes kyla klausimas ar atsižvelgiama į geriausius vaiko interesus. Kalbant apie įvaikinimo konfidencialumą itin svarbu tampa vaiko teisė žinoti savo tėvus (Vaiko teisių konvencijos 7 straipsnis) ir jo teisė į identiškumą (Vaiko teisių konvencijos 8 straipsnis). V. Gužinskienė ir G. Navaitis (2016) pastebi, kad dėl įvaikinimo konfidencialumo nėra vieno reguliavimo standarto ir ES valstybėse.

Įvaikinimo tvarka ir sąlygos nustatytos LR civiliniame kodekse. LR įvaikinimo apskaitos tvarkos aprašas (2002) reglamentuoja galimų įvaikinti vaikų apskaitą Lietuvos ir užsienio piliečių, norinčių įvaikinti, sąrašą. Įvaikinimo apskaita LR tvarkoma Valstybės Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Įvaikinimas yra reikšmingas įvykis abiem šalims – tėviui ir ketinamam įvaikinti vaikui. Įvaikinimas gali padėti tėvų globos netekusiam vaikui integruotis ir realizuoti save jį supančiame pasaulyje. Skirtingai nei globos (rūpybos) atveju, įvaikinus vaiką jo ryšiai su biologiniais tėvais yra nutraukiami, o įvaikintas vaikas prilyginamas biologiniam vaikui. Visi teisiniai aktai, reglamentuojantys vaiko įvaikinimą, yra koncentruoti į geriausius vaiko interesus, kadangi pirmiausia siekiama vaikui surasti tinkamą šeimą, o ne šeimai ieškoti vaiko. Teisiniu požiūriu įvaikinimas yra priemonė apsaugoti vaiką ir suteikti jam tinkamas sąlygas augti, vystytis ir tobulėti.

1.2.2. Įvaikinimo situacijos Lietuvoje apžvalga

Pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje vaiko globa (rūpyba) šeimoje ir įvaikinimas išskiriamas kaip prioritetinė vaiko globos pertvarkos arba deinstitutionalizacijos sritis, pripažįstant, kad šeima yra

palankiausia vaiko priėmimo ir ugdymo forma, o institucinė globa šeimos atstoti negali (Genienė; Nedveck, 2021; Gvaldaitė ir Šimkonytė, 2016).

Remiantis statistiniais duomenimis (Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos 2021 metų veiklos ataskaita, 2022), Lietuvoje į Galimų įvaikinti vaikų apskaitą 2021 m. įrašyta 37 proc. (143 vaikai) daugiau vaikų nei 2020 m., ir 30 proc. (113 vaikų) daugiau nei 2019 m. Dauguma vaikų, kurie įrašyti į Galimų įvaikinti vaikų apskaitą yra vyresnio amžiaus vaikai arba nesutinkantys būti įvaikinti. Vaikų iki 3 m. amžiaus per 2021 m. įrašytų į Galimų įvaikinti vaikų apskaitą buvo 2 proc. (1 vaiku) mažiau nei 2020 m. ir 5 proc. (3 vaikais) daugiau nei 2019 m. Nuosekliam vaikų skaičiaus iki 3 m. amžiaus mažėjimui, įtakos turėjo kasmet mažėjantis institucijose globojamų vaikų iki 3 m. amžiaus skaičius. Skaičiaus mažėjimą taip pat įtakojo mažėjantis bendras gimstamumas, mažėjantis bendras vaikų skaičius, mažėjantis paimamų vaikų iš šeimos skaičius, mažėjantis globojamų vaikų institucijose skaičius, didėjantis vaikų, kuriuos globoja artimieji giminaičiai ir asmenys, susiję emociniais ryšiais, skaičius, didėjantis į šeimas grąžinamų vaikų skaičius. Visus šiuos rodiklius įtakojo ir didėjanti socialinė parama ir paslaugų kokybė, prieinamumas šeimoms, tėviams, globėjams.

Daug metų Lietuvoje buvo stebima tendencija, kad beveik visos šeimos norėjo įvaikinti ne vyresnius kaip 3 metų amžiaus vaikus. (pvz., 2020 m. 95 proc.). 2021 m. pastebėta, kad 157 (93,4 proc.) šeimų laukiančiųjų pasiūlymo įvaikinti vaiką išreiškė norą įvaikinti vaikus nuo 0 iki 4-5 metų amžiaus. 2021 m. LR piliečių sąrašė buvo įrašytos 3 šeimos pasiryžusios įvaikinti iki 8-9 metų amžiaus vaikus ir viena šeima, kuri išreiškė norą įvaikinti iki 10 metų amžiaus vieną arba du vaikus.

Kiekvieną mėnesį Vaiko teisių tarnyba teritoriniams skyriams pateikia Galimų įvaikinti arba globoti vaikų sąrašą tam, kad su šiuo sąrašu būtų supažindintos įvaikintojų šeimos, taip siekiama išnaudoti visas galimybes vaikams rasti šeimą. Šis sąrašas yra nuasmenintas. Pirmiausia su šiuo sąrašu supažindinami Lietuvos piliečiai, tačiau jei neatsiranda norinčių, siūloma užsienio piliečiams. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo duomenimis (2022) trukmė įvaikinimo ikiteisminės procedūros priklauso nuo to, kokį tėvų globos netekusį vaiką šeima pasirengusi priimti. Įvaikinimo procedūros trukmę gali įtakoti: vaiko amžius, lytis, sveikatos būklė, socialinė kilmė, biologinių tėvų sveikatos sutrikimai, protiniai gebėjimai, gyvenimo būdas. 2021 m. matomas šeimų, norinčių įvaikinti skaičiaus padidėjimas, palyginus jį su praėjusiais metais, dėl šios priežasties tėviai pasiūlymo turi laukti ilgiau.

Vaikų globos namų pertvarka pradėta 2014 metais (tada institucijose gyveno 4030 tėvų globos netekusių vaikų). Nors vaikų skaičius didelėse vaikų globos institucijose ženkliai sumažėjo, tačiau sukurta alternatyvi priemonė, masiškai pradėta steigti bendruomeninius vaikų globos namus, o tai kelia dvejones dėl geriausių vaiko interesų užtikrinimo (Genienė, Nedveck, 2021). Galima teigti, kad mūsų šalyje dar nėra pakankamai socialinių paslaugų vaikui ir šeimai, dėl šios priežasties vaikai

atsiduria globos įstaigose. Neretai vaiko globa globos institucijoje tampa ilgalaikiais namais, o ne laikina priežiūros forma iki kol išsprendęs vaiko gražinimas į šeimą ar bus surasti globėjai, tėviai (Pakeliui į tėvystę: praktinė patirtis įgyvendinant Globėjų ir tėvių rengimo programa, 2016).

Svarbu paminėti ir tai, kad vaikai, turintys negalią, tėvių laukia ilgiau. Kadangi tokių vaikų priežiūra materialiniu atžvilgiu atsieina brangiau, o psichologiniu ir socialiniu atžvilgiu yra reikalingas stiprus šeimos pasiruošimas. Ne visi gali ir yra pasirengę auginti vaiką turintį negalią. Taip nutinka dėl tėvių žinių ir įgūdžių trūkumo, žmonių nerimo ir nepasitikėjimo savimi ir nesukurtos palaikymo sistemos. Tačiau šios situacijos visapusiškai išspręsti negalima, nes tėviai gali įgyti didesnį pasitikėjimą savo jėgomis, įgyti žinių ir įgūdžių, tačiau finansinės padėties pakeisti yra neįmanoma, nes tai priklauso nuo pačio žmogaus ir ekonominės situacijos šalyje. Pastebėta, kad vaikui, turinčiam negalią, yra sunkiau rasti tėvius Lietuvoje, tačiau užsienio piliečiai noriai ima įvaikinti vaikus su sveikatos sutrikimais. Tai rodo, jog užsienio piliečiai yra labiau pasiruošę susidoroti su įvaikinimo procese kylančiais sunkumais, negu Lietuvos piliečiai.

Lietuvoje įvaikinti galima ne jaunesnius nei 3 mėnesių vaikus, įrašytus į galimų įvaikinti vaikų apskaitą (išskyrus tuos atvejus, kai yra įvaikinamas sutuoktinio vaikas). Vaikai į šią apskaitą yra įtraukiami tada, kai teismas priima sprendimą neterminuotai apriboti biologinių vaiko tėvų valdžią (biologinių tėvų sutikimas nebūtinas). Neleidžiama įvaikinti savo vaikų, seserų ar brolių. Taip pat neleidžiama įvaikinti išskiriant seseris ir brolius, išskyrus tuos atvejus, kai negalima užtikrinti jų gyvenimo kartu dėl vaikų sveikatos arba kai broliai ir seserys buvo išskirti anksčiau, dėl įvairių aplinkybių, ir nėra galimybių jiems kartu gyventi. Jeigu įvaikinamas vaikas, kuriam yra 10 ar daugiau metų, jis turi pateikti raštišką savo sutikimą dėl įvaikinimo. Sutikimas pateikiamas teismui. Jeigu sutikimo nėra, vaiko įvaikinti negalima. Jei vaikas yra jaunesnis nei 10 metų ir sugeba išreikšti savo nuomonę, jis turi teisę išsakyti ją teisme ir būti išklaustas, o teismas turi į šią nuomonę atsižvelgti priimdamas sprendimą dėl įvaikinimo (LR civilinis kodeksas, 2000).

Kadangi Lietuvoje siekiama pereiti nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų likusiems be tėvų globos vaikams, užtikrinant darnią aplinką ir sąlygas kiekvienam vaikui augti biologinėje šeimoje, o likusiems be tėvų globos vaikams – globėjų, tėvių šeimose ar šeimynose. Labai svarbu, kad Lietuvoje plėstųsi paramos, pagalbos sistema ir būtų nemokamai suteikiamos visos reikiamos paslaugos ir konsultacijos šeimoms, kurios susiduria su sunkumais augindamos svetimus vaikus. Norint mažinti priklausomybę nuo vaikų globos namų, reikia skirti daug dėmesio tėvių ir globėjų švietimui, jų tinklo plėtimui, motyvacijos tapti globėjais ar tėviais didinimui. Pagal Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją, vaikas harmoningai vystytis gali tik augdamas šeimoje, jausdamas meilę ir supratimą, o institucinė globa turi būti skiriama blogiausiu atveju (Genienė, Nedveckė, 2021). Nuo 2018 m. Lietuvoje buvo įkurti Globos centrai, kurių pagrindinė funkcija – teikti pagalbą globėjams, tėviams, budintiems globotojams, šeimynos

steigėjams. Šiuo metu Lietuvoje yra 66 globos centrai, kiekvienoje savivaldybėje yra globos centras. Globos centrai taip pat vykdo globėjų ir tėvių paiešką, šviečia visuomenę globos ir įvaikinimo klausimais, konsultuoja apie globą ir įvaikinimą, vykdo mokymus globėjams ir tėviams, organizuoja savitarpio paramos grupes.

Vaiko teisių apsaugos įvaikinimo tarnyba kiekvienais metais vykdo galimų įvaikinti vaikų apskaitą. Įvaikinti galima tuos vaikus, kuriems yra skiriama nuolatinė globa, tačiau Lietuvoje įvaikinti galima ne jaunesnius nei 3 mėnesių vaikus. Statistiniai duomenys atskleidė, kad galimų įvaikinti vaikų apskaitoje esančių vaikų didžiausių skaičių sudaro mokyklinio amžiaus vaikai nuo 10 iki 17 m., iš kurių 30 proc. nesutinka būti įvaikinti dėl artimų ryšių su giminaičiais. Pastebėta, kad nuo 2017 m. ženkliai mažėja vaikų iki 3 m. amžiaus, kurie globojami institucijose, skaičius. Vaikui, turinčiam negalią, yra sunkiau rasti tėvius Lietuvoje, tačiau užsienio piliečiai noriai įvaikina vaikus su sveikatos sutrikimais. Tai rodo, jog užsienio piliečiai yra labiau pasiruošę įveikti kylančius sunkumus įvaikinimo procese, negu Lietuvos piliečiai. Lietuvoje į galimų įvaikinti vaikų apskaitą daugiausia įrašoma vaikų, turinčių įvairių sveikatos ir raidos sutrikimų. Šiuo metu Lietuvoje yra įsteigti 66 globos centrai, kurie teikia konsultacijas, psichosocialinę pagalbą tėviams, globėjams ir besidomintiems įvaikinimu bei globa.

1.2.3. Įvaikinimo procedūros etapai ir reikalavimai

Įvaikinimo sąlygos ir tvarka yra nurodyta LR civilinio kodekso trečiojoje knygoje, šeimos teisė. Asmenys norintys įvaikinti vaiką kreipiasi į Vaiko teisių apsaugos skyrių ir pateikia reikiamus dokumentus. Pateikus reikiamus dokumentus Vaiko teisių apsaugos specialistai atlieka pirminį vertinimą ir siunčia tėvius į mokymus. Valstybinės įvaikinimo institucijos atestuoti socialiniai darbuotojai išsiaiškina, ar būsimiems tėviams nėra kliūčių įvaikinti, ištiria jų gyvenimo sąlygas bei surenka informaciją apie sveikatos būklę, pateikia išvadą dėl būsimųjų įvaikintojų pasirengimo įvaikinti (Gudžinskienė, Navaitis, 2016).

Pasiruošimas įvaikinimui yra labai svarbus, nes nuo to priklauso vaiko ateitis. Labai svarbu paruošti tinkamai žmones, norinčius priimti į savo šeimą svetimą vaiką. Vaiko atėjimas į šeimą tai reikšmingas gyvenimo pokytis, kuris yra perėjimo taškas, šeimos struktūros permaina. Perėjimo taškai yra normalioje šeimos raidoje laukiamų krizių ženklai. Šalia jų gali būti ir nelaukiamos krizės, kurios irgi keičia šeimos struktūrą ir juos atitinkančius vaidmenis (Chobhthaigh, Duffy, 2019). Šeimai labai svarbi psichosocialinė parama jai atsидūrus perėjimo taške, kai šeima turi prisitaikyti prie naujų aplinkybių, keisti savo struktūrą ar gyvenimo stilių.

Asmenims, norintiems įvaikinti vaiką, nustatyti tokie formalūs reikalavimai, kurie nurodyti LR CK 3.210 str.:

- *amžius*. Įvaikinti gali darbingo amžiaus asmenys. Teismas išimtiniais atvejais leidžia įvaikinti vyresniems asmenims. Metų skirtumas tarp įvaikinamo vaiko ir įtėvio turi būti ne mažiau nei 18 metų. Svarbu įsivertinti savo galimybes pagal sveikatą ir amžių. Dažniausiai norą būti įtėviais pareiškia 35–45 m. amžiaus žmonės;
- *šeimyninė padėtis*. Pareiškėjai turi būti sudarę bažnytinę arba civilinę santuoką. Dū nesituokę asmenys to paties vaiko įvaikinti negali. Vieniši asmenys įvaikinti gali (2021 m. Lietuvoje 3 vieniši asmenys įsivaikino vaikus);
- *sveikata*. Pareiškėjai turi būti sveiki, veiksnūs ir nesergantys ligomis pagal LR sveikatos apsaugos ministro 2001 m. patvirtintą įsakymą Nr. 386 „Dėl ligų, kuriomis sergantis asmuo negali būti skiriamas vaiko globėju (rūpintoju), sąrašo patvirtinimo“;
- *teistumas*. Pareiškėjai negali būti bausti už tyčinius, smurtinius nusikaltimus, smurtą prieš vaikus ir pan. Administracinis teistumas šiuo atveju neturi reikšmės;
- *gyvenimo sąlygos*. Pareiškėjų gyvenamasis būstas turėtų būti pritaikytas vaikui gyventi, vaikui skirtas atskiras kambarys arba erdvė. Nėra keliami konkretūs reikalavimai pareiškėjų būstui (būstas nebūtinai turi būti nuosavas). Dažniausiai atsižvelgiama ir vertinami pareiškėjų planai, pastangos gerinant savo šeimos gyvenimo sąlygas;
- *pajamos*. Pareiškėjai turi būti dirbantys asmenys, jų gaunamos pajamos turėtų užtikrinti šeimos narių poreikius;
- *gyvenamoji vieta*. Turėtų būti saugi ir vaiko poreikius užtikrinanti aplinka;
- *specialūs reikalavimai*. Pareiškėjai privalo baigti GIMK mokymus pagal Pagrindinę mokymų dalį bei gauti palankias atestuotų socialinių darbuotojų vertinimo išvadas.

Pagal LR Vyriausybės 2002 m. patvirtintą tvarkos aprašą Nr. 1422 „Dėl Asmenų, norinčių įvaikinti vaikus, ir galimų įvaikinti vaikų apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašo patvirtinimo“ 17 punktą, norintis įvaikinti asmuo Tarnybos teritoriniam skyriui arba vietos savivaldybei pateikia prašymą įvaikinti vaiką, kuriame nurodoma: vardas, pavardė, gimimo data, gyvenamoji vieta, darbovietė, šeimyninė padėtis, kartu su norinčiu įvaikinti asmeniu gyvenančių asmenų vardai ir pavardės, gimimo datos, pageidaujamų įvaikinti vaikų skaičius, amžius, lytis, įvaikinimo motyvai, sveikatos apsaugos ministro nustatytos formos sveikatos pažymėjimo (forma Nr. 046/a) kopija.

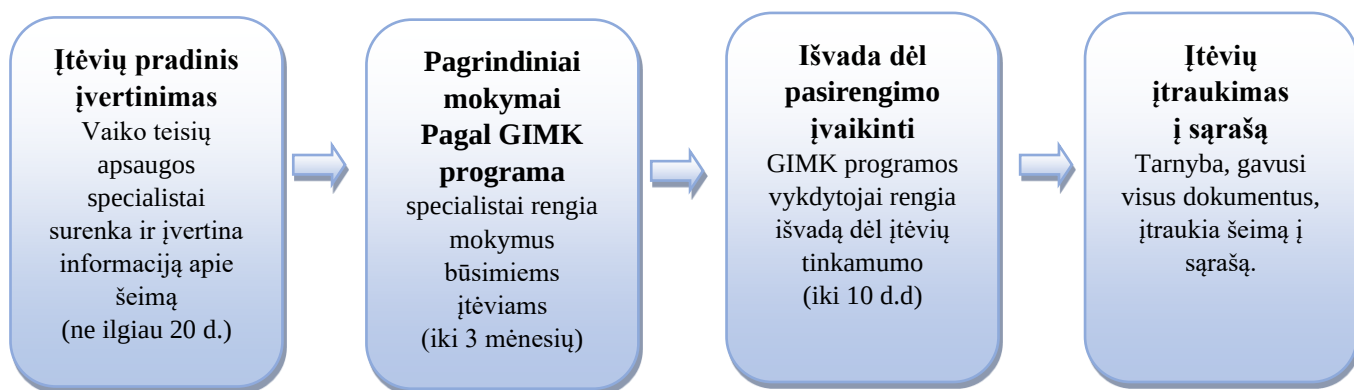
2019 m. spalio 4 d. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus akte Nr. BV-298 „Dėl globėjų (rūpintojų) ir įtėvių paieškos, rengimo, atrankos, konsultavimo ir pagalbos jiems paslaugų teikimo rekomendacijų pakeitimo“ pažymima, jei nenustatoma aplinkybių, dėl kurių šeima (asmuo) negali būti įtėviais, Tarnybos teritorinis skyrius ne vėliau nei per 1 darbo dieną nuo sprendimo dėl pradinio šeimos (asmens) įvertinimo priėmimo dienos, kreipiasi į šeimos (asmens) gyvenamosios vietos globos centrą

dėl GIMK mokymų organizavimo, ir per 3 darbo dienas nuo sprendimo dėl asmens, norinčio įvaikinti vaiką, pradinio įvertinimo priėmimo dienos apie tai raštu informuoja asmenį, norintį įvaikinti vaiką.

Tame pačiame akte GIMK programa apibrėžiama kaip globėjų (rūpintojų), budinčių globotojų, tėvių, bendruomeninių vaikų globos namų darbuotojų mokymo ir konsultavimo programa, skirta Tarnybos atestuotiesiems asmenims organizuoti ir vesti mokymus, vykdyti individualius susitikimus, atlikti asmens vertinimą, teikti tęstinės pagalbos ir konsultacines paslaugas asmenims, norintiems tapti ir esamiems vaiko globėjais (rūpintojais), šeimynos steigėjais, dalyviais, budinčiais globotojais ar įvaikinti vaiką.

Ši programa susideda iš kelių etapų: pagrindinių mokymų (7 grupiniai užsiėmimai), kurie skirti būsimiems tėviams ir globėjams ruošti, specializuotų mokymų (6 grupiniai užsiėmimai), šiuos mokymus papildomai turi išklausti asmenys ketinantys teikti vaiko priežiūros paslaugas ir bendruomeninių vaikų globos namų darbuotojai, tęstinių mokymų (sudaro 9 dalys, asmenys neprivalo išklausti visų mokymų dalių, atsižvelgiama į dalyvių poreikius). Tęstiniai mokymai skirti įvaikinusioms ar globojančioms šeimoms. Šios programos metu, šeimos yra ruošiamos įvaikinimui, gyvenimui su nauju šeimos nariu. Taip siekiama išvengti nepageidaujamų poveikių, kurie gali pakenkti vaikui, kuris yra įvaikinamas ir asmenims, kurie ketina įsivaikinti (Merkys ir kt., 2020).

Gavus teigiamą GIMK specialistų išvadą dėl pasirengimo įvaikinti, galimi įvaikintojai įtraukiami į norinčių įvaikinti Lietuvos Respublikos piliečių, nuolat gyvenančių Lietuvos Respublikoje, sąrašą. Galimų įvaikintojų patikrinimo procesas pateiktas 2 paveiksle.

1 pav. Galimų įvaikintojų parengimo procesas (sudaryta autorės)

Įtėviai gali persigalvoti GIMK mokymų metu ar juos pabaigus dėl galimybės tapti įtėviais, taip pat susipažinus su pasiūlytu vaiku, gali priimti neigiamą sprendimą dėl įvaikinimo, tačiau įvykus teisiniams procesams, įvaikinimas neatšaukiamas. Teismas, nagrinėdamas prašymą dėl įvaikinimo atsižvelgia į parengtą išvadą dėl galimų įvaikintojų pasirengimo ir nusprendžia ar galimi įvaikintojai turi tinkamas sąlygas ir yra deramai pasirengę įvaikinti vaiką (LR civilinis kodeksas, 2000).

Įvaikinimo procesą galima suskirstyti į tam tikrus etapus: sprendimo įvaikinti priėmimas (vyksta sutuoktinių šeimoje); reikalingų dokumentų rinkimas, pateikimas vietos Vaiko teisių apsaugos skyriui; pirminis galimų tėvių vertinimas; GIMK mokymai pagal pagrindinę dalį ir išvadų rengimas (patikrinama pasirinkimo motyvacija, pareiškėjų gebėjimai tinkamai vykdyti pasirinktą tėvių vaidmenį); vaiko pasiūlymas, susipažinimas su vaiku; teismo procesas ir teismo sprendimo įsigaliojimas. Kiekviename iš šių etapų, išskyrus du paskutiniuosius, pareiškėjai gali persigalvoti dėl sprendimo ir nukelti sprendimo vykdymą.

1.3. Socialinės pagalbos tėvių šeimoms sistema Lietuvoje

1.3.1. Tėvių mokymai

Įvaikinimo procedūros metu įvertinama asmenų, norinčių tapti tėviais, motyvai bei galimybės auginti vaiką. Svarbus vaidmuo įvaikinimo metu tenka Tarnybos atestuojamam socialiniam darbuotojui (GIMK specialistui), kuris dalyvauja pradiniam įvaikinimo proceso etape – socialinės ir psichologinės pagalbos teikime, mokymuose iki įvaikinimo. Įgyti reikiamų žinių, gebėjimų ir tinkamai pasirengti įvaikinimui šeimoms pradėta nuo 2008 metų, kai tuomet taikyta PRIDE globėjų (rūpintojų) įvertinimo ir atrankos sistema iš JAV. Su šia programa įdiegtos naujovės - grupiniai užsiėmimai, individualus bendravimas ir konsultacijos. Iki 2008 m. tėvių rengimas nebuvo reglamentuotas, įvaikinimo procesas pasižymėjo tėvių pareigų suvokimo stoka, mažas dėmesys skirtas asmenų gebėjimams tapti tėviais.

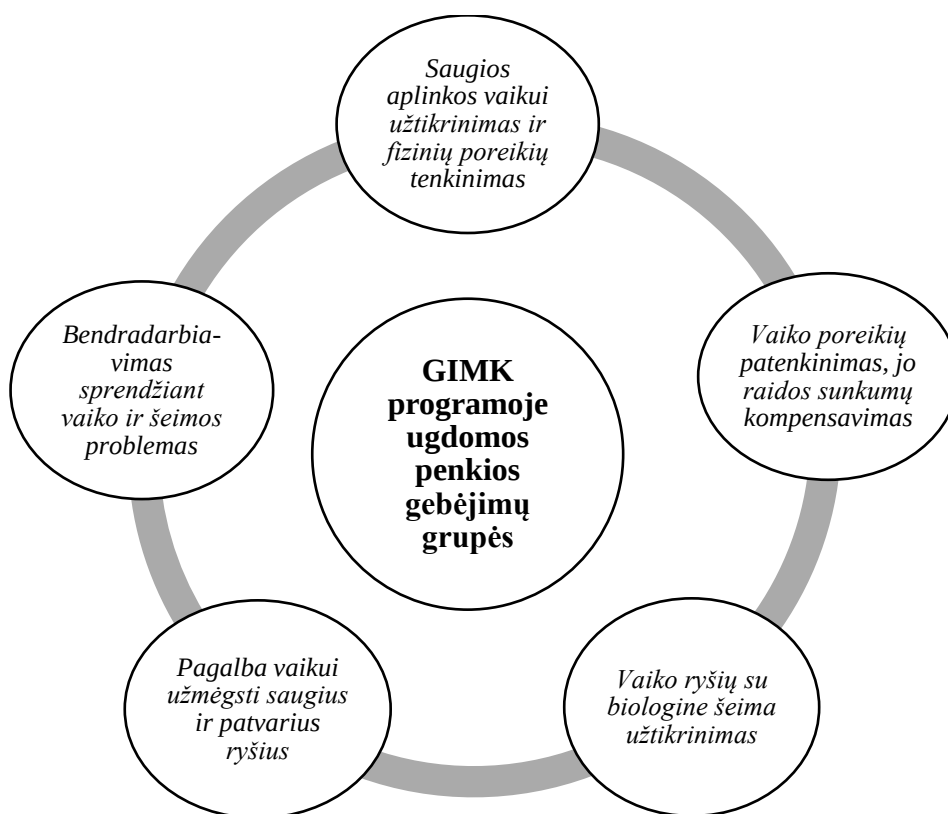
Nuo 2012 m. Lietuvoje įgyvendinama GIMK programa, pagal kurią Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos atestuoti socialiniai darbuotojai ruošia šeimas globai ir įvaikinimui. Šių mokymų metu tėviai ir globėjai įgyja žinių, dažnai keičiasi asmenų dalyvaujančių mokymuose nuostatos, požiūriai, o kartu ir motyvacija – šeimos ima daugiau suprasti vaiko poreikius, juos pripažinti, į juos orientuotis.

Pagrindinis GIMK programos bruožas – viską pradėti nuo savęs. Būsimi tėviai mokymų metu yra skatinami išsikalbėti, papasakoti apie tai, ką jaučia praktinių užduočių metu, įvertinti savo galimybes tapti tėviais ir suprasti ar turi tam reikalingų žinių bei gebėjimų. Šie mokymai padeda pamatyti, kokios yra stipriosios asmens savybės ir kokios jų silpnosios pusės. Mokymų metu būsimi tėviai prisimena vaikystę, patyrimą tam, kad geriau suprastų save ir kitą. GIMK programos įgyvendinimas nėra vien asmenų, ketinančių globoti (rūpintis), teikti vaiko priežiūros paslaugas ar įvaikinti vaikus, rengimas. Tarnybos atestuoti asmenys taip pat teikia tęstinę pagalbą, prisideda prie teigiamos visuomenės nuomonės apie įvaikinimą formavimo, vykdo paiešką asmenų, norinčių prižiūrėti, globoti (rūpintis) ar įvaikinti (Merkys ir kt., 2020).

GIMK mokymai yra organizuojami vadovaujantis Globėjų (rūpintojų) ir tėvių paieškos, rengimo, atrankos, konsultavimo ir pagalbos jiems paslaugų teikimo rekomendacijomis, kurios patvirtintomis 2019 m. spalio 4 d. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymu Nr. BV-289. GIMK programą sudaro: pagrindiniai, specializuoti, tęstiniai, artimų giminaičių mokymai.

Pasibaigus GIMK mokymams Tarnybos atestuoti socialiniai darbuotojai ne vėliau nei per 10 darbo dienų nuo šių mokymų pabaigos įvertina žmonių norinčių tapti tėviais pasirengimą ir paruošia jiems išvadą. Žmonių pasirengimo įvaikinti vaiką vertinimas atliekamas analizuojant žmogaus ir jo šeimos motyvus bei pasirengimą tapti tėviu pagal penkis gebėjimus, kurie nurodyti Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2011 m. birželio 22 d. įsakyme Nr. BV16 „Dėl globėjų (rūpintojų) ir tėvių paieškos, rengimo, atrankos, konsultavimo ir pagalbos jiems paslaugų teikimo rekomendacijų patvirtinimo” 32 punkte, t.y.:

1. *Saugios aplinkos vaikui užtikrinimas ir fizinių poreikių tenkinimas* (vertinamos asmens ir šeimos galimybės vaikui užtikrinti saugius namus, teigiamą psichologinę aplinką, materialinį vaiko aprūpinimą).
2. *Vaiko poreikių patenkinimas, jo raidos sunkumų kompensavimas* (atskleidžiamas asmenų, norinčių tapti tėviais, gyvenimo būdas, jų įpročiai, gebėjimas suprasti vaiką, padėti vaikui išgyventi netektis, stiprinti prierašumą, socialinius įgūdžius).
3. *Vaiko ryšių su biologine šeima užtikrinimas* (atskleidžiamas asmenų, norinčių tapti tėviais, požiūris į vaiko biologinę šeimą, ryšių su biologine šeima tęstinumą, santykius su savo artimaisiais giminaičiais).
4. *Pagalba vaikui užmezgant saugius ryšius* (įvertinamos būsimų tėvių galimybės padėti vaikui kurti patvarius ryšius su nauja šeima bei aplinka).
5. *Bendradarbiavimas sprendžiant vaiko ir šeimos problemas* (išsiaiškinama, kokia yra šeimos nuomonė ir gebėjimai bendradarbiauti su institucijomis ir specialistais sprendžiant problemas susijusias su vaikais ir šeima) (2 pav.).

2 pav. GIMK programoje ugdomos penkios gebėjimų grupės (sudaryta autorės)

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad anksčiau būsimi tėviai ir globėjai (rūpintojai) nebuvo mokomi suprasti, kokie motyvai juos skatino globoti, pažinti savo gebėjimus, įvertinti galimybes (Giedrimas, 2014). Šie penki gebėjimai ugdomi tam, kad būsimi globėjai ir tėviai suprastų, kas jų laukia auginant svetimus vaikus, nes tokio vaiko auginimas yra kitoks nei biologinio vaiko auginimas. Pastebima tendencija, kad būsimi tėviai idealizuoja įvaikinimo procesą. Asmenys norintys įvaikinti tėvų globos netekusį vaiką turi gerai suprasti tokio vaiko poreikius, gebėti atvirai priimti vaiko istoriją, suprasti savo elgesio pasekmes vaikui, atpažinti vaiko jausmus ir padėti su jais susigyventi (Neil ir kt., 2020).

Socialiniai darbuotojai, vedantys GIMK mokymus, paruošia šeimas įvaikinti vaikus, dalyvauja suporavimo su vaiku procese, teikia šeimai socialinę, psichologinę pagalbą, konsultuoja. Šių mokymų esmė – būsimiems ir esamiems tėviams, globėjams teikti reikalingą pagalbą tam, kad jie būtų pasiruošę, turėtų žinių apie vaiko, netekusio tėvų globos, elgesio ypatumus, traumas, netektis ir žinotų kur kreiptis susidūrus su sunkumais (Valstybinio audito ataskaita, 2014). Tėviai dalyvavę mokymuose formaliai ir paviršutiniškai, tinkamai nepasiruošia įvaikinimui, todėl atsiranda didelė tikimybė ateityje išgyventi stiprias krizes, lūkesčių neišsipildymą, nusivylimą tiek vaiku, tiek savimi (Chobhthaigh and Duffy, 2019).

Įvaikinimo kelyje svarbus vaidmuo tenka Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos atestuotam asmeniui, kuris stengiasi išsiaiškinti būsimų tėvių motyvus, lūkesčius, veda jiems mokymus, lankosi namuose, supažindina su įvaikinimo procesu, teikia psichosocialinę pagalbą

ir konsultuoja visais rūpimais klausimais susijusiais su įvaikinimu. Įtėviams tinkamai pasiruošti svetimo vaiko priėmimui į savo šeimą padeda GIMK (Globėjų ir įtėvių mokymas, konsultavimas) kursai, kurių metu būsimi įtėviai yra supažindinami su vaikų traumomis, elgesio ypatumais, biologinės šeimos svarba vaiko gyvenime ir t.t. Šių mokymų metu būsimi įtėviai skatinami prisiminti savo vaikystę, tam tikras gyvenimo situacijas ir jausmus tam, kad geriau suprastų save ir vaiką.

1.3.2. Pagalba įtėviams

Šeimoje atsiradus naujam nariui, atsiranda nauji tėvo, mamos, brolio, sesers vaidmenys. Šeimai tenka adaptuotis prie naujų aplinkybių, keisti savo gyvenimo būdą. Įsivaikinusio šeima ir jų įvaikis turės praeiti ilgą adaptacinį laikotarpį. Vyresnio amžiaus įvaikintam vaikui ilgiau trunka užsimegzti tvirtą ryšį su įtėviais (Chobhthaigh, Duffy, 2019; DeJong ir kt., 2016). Daugeliui vaikų integruotis į naują šeimą yra sunkus procesas. Vaikai dažnai būna liūdni, nusiminę, bijo patirti dar vieną atstūmimą, todėl išbando įtėvius savo provokuojančiu, išsišokančiu elgesiu. Įtėviams šis etapas taip pat sudėtingas, nes vaikas dažniausiai ateina su neigiama praeitimi, įpročiais, nuoskaudomis (Chobhthaigh, Duffy, 2019). Norint užkirsti kelią gilioms krizėms, svarbus tampa socialinių darbuotojų vaidmuo. Socialinio darbuotojo turimos kompetencijos gali tapti įvaikinimo sėkmės garantas, įgalinantis siekti įvaikio prisitaikymo šeimoje.

Nuo 2011 m. savivaldybėse organizuojami tęstiniai mokymai pagal GIMK programą šeimoms, auginančios ne savo vaikus. Šių mokymų metu siekiama atsakyti į šeimai iškilusius klausimus, juos pastiprinti. Bet kurioje Lietuvos savivaldybėje gyvenanti šeima gali dalyvauti mokymuose ar gauti kvalifikuoto specialisto pagalbą (Gvaldaitė, 2017). Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2019 m. spalio 4 d. įsakyme Nr. BV-289 „Dėl globėjų (rūpintojų) ir įtėvių paieškos, rengimo, konsultavimo ir pagalbos jiems paslaugų teikimo rekomendacijų pakeitimo“ pažymima, kad mokymai pagal GIMK programos Tęstinę dalį organizuojami Tarnybos atestuotų asmenų arba globos centro iniciatyva, arba kai į globos centrą kreipiasi įtėviai, globėjai bei kiti asmenys. Tęstiniai mokymai yra rekomenduojami, neprivalomi ir jų metų ugdomos kompetencijos ir gebėjimai, siekiant, kad būtų užtikrinti geriausi vaiko interesai.

Minėtame tvarkos apraše 55 punkte nurodoma, kokias su įvaikinimu susijusias tęstines paslaugas pagal GIMK programos turinį Tarnybos atestuoti asmenys teikia:

- informavimo paslaugas (informuoja asmenį apie GIMK programą, vaiko priežiūros ir įvaikinimo organizavimą, esant poreikiui nukreipia į kitas įstaigas dėl pagalbos);
- konsultavimo paslaugas (teikia pagalbą asmeniui sprendžiant klausimus, susijusius su įvaikinimu);
- organizuoja savitarpio paramos grupes įtėviams;

- esant poreikiui, teikia pasiūlymus dėl tėvių parinkimo konkrečiam vaikui;
- esant poreikiui, padeda vaikui ir šeimai pasiruošti susitikimui su galimu įvaikinti vaiku, taip pat padeda užmegzti kontaktą su vaiku;
- esant poreikiui, vykdo tėvio įvaikinimo, priežiūros kokybės vertinimą pagal GIMK programą.

L. Gvaldaitės (2017) nuomone, apsigyvenus vaikui tėvių šeimoje ne visada šeimos artimieji gali padėti šeimai suprasti pagalbos poreikius ir tinkamai į juos atliepti, nes artimieji dažniausiai neturi tokios patirties. O bendraujant su panašią patirtį išgyvenusiais žmonėmis gaunama išskirtinė ugdymosi galimybė, kuri tampa papildomu ištekliu. Nors savitarpio paramos grupės nepakeičia specialistų pagalbos, kuri gali būti reikalinga šeimai, tačiau šeimai, kuri dalyvauja šiose grupėse, galima lengviau išgryninti realius poreikius, o reikalui esant, ieškoti tinkamiausios pagalbos. Nors tėviai yra skatinami prisijungti prie savitarpio paramos grupių, tačiau jose dalyvauja santykinai mažas tėvių skaičius. Dalyvavimas grupėse yra savanoriškas, tad paprastai tik labai motyvuoti žmonės renkasi į tokias grupes.

Globos centrai koordinuoja pagalbos teikimą vaikams įvaikinusioms šeimoms. Visos pagalbos paslaugos tėviams ir įvaikintiems vaikams gali būti teikiamos tik tėvių prašymu. Įvaikintiems vaikams teikiamos šios paslaugos: globos centro specialistų psichosocialinė, konsultacinė pagalba, psichologo konsultacijos, užimtumo paslaugos, pagal poreikį kita pagalba. Globos centro paslaugos tėviams: psichosocialinė konsultacinė pagalba, tarpininkavimas, intensyvi globos centro specialistų pagalba, savitarpio pagalbos grupės, tęstiniai mokymai, psichologo konsultacijos (LR socialinė apsauga ir darbo ministerija, 2021).

2020 m. spalio - gruodžio mėn. UAB „Factus“, bendradarbiaudama su nepriklausomais tyrėjais, mokslininkais, savanoriais atliko socialinį tyrimą, kuriuo siekiama išsiaiškinti paslaugų, teikiamų tėviams ir globėjams kokybiškumą. Buvo apklausti 444 tėviai ir globėjai iš 59 šalies savivaldybių. Tyrime dalyvavę 87,8 proc. respondentų pažymėjo, kad GIMK pagrindinius mokymus ir konsultavimą vertina labai gerai, 9,7 proc. respondentų pažymėjo „Nežinau su paslauga nesusidūriau“, šį teiginį tikėtina, kad pažymėjo giminaičiai, kurie globoja ar įsivaikino vaiką, kadangi jiems GIMK mokymai rekomenduojami, tačiau neprivalomi ir 2,5 proc. įvertino mokymus blogai. Neabejotinai teigiamas pokytis yra tėvių ir globėjų rengimo programa GIMK (Merkys ir kt., 2020).

Mokslinėje literatūroje išskiriami keli esminiai būdai, kaip globos centrai, gali labiau paremti tėvių, globėjų (rūpintojų) šeimas. Pirma teikti kokybiškus mokymus, aptarti visus šeimai iškylančius iššūkius bei kitą svarbią informaciją, antra – užtikrinti kokybiškų paslaugų tęstinumą tam, kad būtų užkirstas kelias „perdegimui“ (Genienė, Nedveckė, 2021). Tačiau L. Gvaldaitės ir S. Šimonkytės (2016) teigimu, GIMK programa – tik pradžia darbo su globėjais ir tėviais, būtinos tęstinės paslaugos šeimoms prasidėjus vaiko globai šeimoje ir įvaikinus, ypač svarbi šeimai ir vaikui parama

apgyvendinus vaiką naujoje šeimoje. UAB „Factus“ atliktame tyrime respondentų buvo klausiama, kaip vertinate GIMK tęstinius mokymus ir konsultavimą, pradėjus vykdyti tėvių/globėjų pareigas? 68,9 proc. respondentų vertina teigiamai, 3,2 proc. – neigiamai, o 27,9 proc. nežino šios paslaugos (Merkys ir kt., 2020).

S. Burvytės ir E. Tribockajos (2014) atliko tyrimą apie socialinės pagalbos poreikį įvaikinimo atvejus, kurio metu nustatyta, kad tėvių šeimoms nekilo sunkumų susijusių su procedūriniais įvaikinimo dalykais: informacijos ieškojimu, dokumentų pateikimu, kriterijų atitikimu, todėl pagalbos šiuo klausimu tėviams nereikėjo. Tačiau pastebėta, kad tėvių šeimoms norėjosi didesnės socialinio darbuotojo pagalbos, informacijų ir konsultacijų po įvaikinimo proceso. Šiame tyrime tiriamųjų tėvių buvo klausta ko jiems trūko gaunant socialinę pagalbą ir tyrimo rezultatai atskleidė, kad tėviams trūko socialinio darbuotojo įsikišimo esant įvaikiui šeimoje, adaptacijos metu. Be to, šeimos pabrėžė, kad jautė ir finansinės paramos poreikį.

Europos Sąjungos šalyse laikomasi nuostatos, kad įsivaikinusį vaiką šeima savo teisiniu statusu, taip pat paslaugų, išmokų ir pagalbos paketu neturi niekuo skirtis nuo šeimos auginančios savo biologinius vaikus. Taip išvengiama diskriminacijos, be to neišskyrimo nori pačios įsivaikinusios šeimos, nes tokia pozityvi diskriminacija ar tam tikros viešos lengvatos gali pažeisti įvaikinimo konfidencialumą, kai siekiama jį išsaugoti (Merkys ir kt., 2020). Visgi, mūsų šalyje finansinė parama įsivaikinusiai vaiką šeimai yra ženkliai mažesnė nei globojančiai šeimai. Lietuvoje būti globėjais finansiškai labiau „apsimoka“ nei būti tėviais. Šalys, kurios yra labiau išsivysčiusios išgali visas šeimas labiau paremti, todėl akivaizdžių motyvacinių ir finansinių takoskyrų tarp tėvių ir globėjų statuso nėra.

2 lentelė. 2022 metų išmokos priklausančios įvaikintiems vaikams ir tėviams pagal išmokų vaikams įstatymą (sudaryta autorės).

	2021 m.	2022 m.	
Išmoka vaikui (vaiko pinigai)	70 Eur/mėn.	73,50 Eur/mėn.	Mokama kiekvienam vaikui iki pilnametystės arba iki 21 metų jei vaikas mokosi pagal bendrojo ugdymo programą.
Vienartinė išmoka vaikui	440 Eur/mėn.	462 Eur/mėn.	Mokama įsivaikinus vaiką (nepaisant amžiaus)
Išmoka įvaikinus vaiką	320 Eur/mėn.	336 Eur/mėn.	Mokama vienam iš tėvių 24 mėn., nepaisant, kokio amžiaus yra įvaikintas vaikas. Jei tėviai gauna vaiko priežiūros išmoka iš VSDF ši išmoka negaunama.

Nuo 2020 m. sausio mėn. buvo priimtas sprendimas, kad socialiniu draudimu apdrausti tėviai galės gauti vaiko priežiūros išmokas 12 mėn. arba 24 mėn. nepaisant įvaikinto vaiko amžiaus, bet ne vėliau nei įvaikintas vaikas tampa pilnametis. Jei tėviai neturi teisės į vaiko priežiūros išmoką iš „Sodros“, tai vienam iš tėvių 24 mėn. mokama 304 Eur išmoka. Tačiau jei įsivaikinamas sutuoktinio vaikas, išmoka įvaikinus vaiką nėra mokama. Taip pat lyginant 2021 metų ir 2022 metų gaunamas

išmokas įsivaikinus, matoma, kad išmokos didėja, tačiau ne žymiai (LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2022).

V. Rimkus 2015-2016 m. atliko tyrimą, kuriuo siekė išsiaiškinti socialinės pagalbos poreikį globojamam vaikui ir jo globėjui. Tyrimo metu išsiaiškinta, kad pagalba globėjams organizuojant vaikų laisvalaikį turėtų būti svarbus socialinio darbuotojo aspektas. Kadangi laisvalaikis yra svarbus visiems vaikams, jis įtakoja vaikų socializaciją ir yra prevencija netinkamam elgesiui (Rimkus, 2016). Tai svarbus aspektas ir tėvių šeimoms, ypač kai jie susiduria su sunkumais augindami vaikus, todėl pagalba organizuojant vaiko užimtumą tėvių šeimoms taip pat turėtų būti prioritetinga sritis.

Pastebėta, kad socialinių paslaugų prieinamumą ir kokybę labiausiai įtakoja vietos savivalda, nevyriausybinių sektoriaus požiūris, pastangos ir valstybės arba kitų fondų teikiamas finansavimas. Be to, kai kurios socialinės paslaugos šalyje neišplėtos, ypač su įvairiais sunkumais, paslaugų trūkumu susiduria tėviai ar globėjai, kurie įvaikina vaikus turinčius specialiųjų poreikių ar negalią. (Gončiarova, Tamutienė, 2016)

Įsivaikinus vaiką šeima ir vaikas praeina adaptacijos periodą, kuris gali užtrukti ilgiau nei tikėtasi, todėl svarbu, kad socialinis darbuotojas su tėviais palaikytų ryšį po įvaikinimo procedūros. Lietuvoje tėviams teikiamos šios tęstinės paslaugos pagal GIMK programą: informavimo ir konsultavimo paslauga, dalyvavimas savitarpio paramos grupių užsiėmimuose, tęstiniai mokymai, nemokamos psichologo konsultacijos, intensyvi globos centro specialistų pagalba, tačiau norint naudotis globos centro teikiamomis paslaugomis tėviai turi parašyti prašymą paslaugoms gauti. Lietuvoje įsivaikinus vaiką teikiama finansinė parama yra kur kas mažesnė nei globojant vaiką.

II. SOCIALINĖS PAGALBOS POREIKIS ĮVAIKINIMO PROCESĖ: ĮTĖVIŲ PATIRTYS, TYRIMO METODOLOGIJA

Antroji magistrinio darbo dalis skirta pristatyti socialinės pagalbos poreikį įvaikinimo procese per įtėvių patirtis tyrimo metodologiją. Tyrimo metodologinių nuostatų poskyryje aptariamos tyrimo filosofinės priegios (epistemologija, egzistencializmas, humanizmas, socialinis konstruktyvizmas), pagrindžiant kokybinio tyrimo pasirinkimą ir tinkamumą socialinės pagalbos reiškiniui tirti. Tyrimo metodikos ir organizavimo poskyryje pateikiami kokybinio tyrimo metodai, kokybinio tyrimo atlikimo procedūra, taip pat nurodomi etikos principai, kuriais vadovaujantis buvo atliktas tyrimas.

2.1. Tyrimo metodologinės nuostatos

Tyrimo metodologinį pagrindą sudaro:

Egzistencializmo teorija (ištakos - Soren Kierkegaard, Friedrich Nyce). Šios teorijos pagrindas yra žmogaus būties, jo egzistavimo ir galimybių apmąstymas. Remiantis šia teorija, pasaulis neišsivaizduojamas be žmogaus, todėl ypatingai aktualizuojamos individualios asmens problemos. Teorijos šalininkai siūlo akcentuoti asmens laisvę pasirinkti, į jo individualumą, auklėjimą, švietimą ir kt. Atsigręžiama į individualų žmogų, jo išgyvenimus, jausmus, sprendimo laisvę, reikšmę, į jo teisę tikėti. Ypatingas dėmesys skiriamas dialogui, kadangi bendravimas ir bendrystė aktualūs kiekvienam asmeniui (Ratnikaitė, Uzdila, 2008). Tik individualių pokalbių procese galima nustatyti ir įvertinti realius įvaikinimo motyvus, šeimų egzistencinį poreikį auginti vaikus. Individualus šeimos pažinimas, jos galimybių įvertinimas, apmąstymas reikalingas siekiant užtikrinti vaiko saugią aplinką, darnų šeimos gyvenimą, ir išvengti galimus iššūkius, kuriuos lemia įvaikinimo procesas, ir įvykiai po įvaikinimo.

Humanistinė teorija (Abraham Harold Maslow, Carl Rogers). Šios teorijos šalininkai yra labiau pasišventę individų, o ne jų grupių studijoms, pirmenybę teikdami interpretacinėms, o ne normatyviniams socialinės realybės pažinimo metodams (Kardelis, 2016). Šios paradigmos centre – įvaikintas vaikas (įvaikintas ar globojamas), jo interesai, gerovė, šviesi ateitis ir visapusiškas įgalinimas. Ši teorija aktuali tuo, kad šeimos ar poros interesas ir poreikis įsivaikinti yra sukoordinuota vaiko gerovės atžvilgiu, į įvaikinimo procesą įtraukiamos bendradarbiauti įvairios institucijos, globėjams ir įtėviams suteikiamas standartinis paslaugų paketas (pagrindiniai ir tęstiniai globėjų ir įtėvių mokymai, specialistų informavimas, konsultavimas ir pagalba, įskaitant pasiūlymo laukimą ir pan.), įsivaikinusi šeima teisiniu statusu neturi skirtis nuo šeimos, kurioje tėvai augina savo biologinius vaikus (Merkys ir kt., 2020).

Socialinio konstruktyvizmo teorija (Lev Vygotsky). Šios teorijos esmė ta, kad asmeniui būtina sąveika su aplinka, mokymasis iš jos, siekiant atnaujinti savo supratimą apie socializaciją

įgytos patirties pagrindu. Konstruktyvizmo teorijos šalininkų nuomone, mokantis ne tik stebima, klausomasi arba jaučiama, įsivaizduojama, bet taip pat pasitelkiamos asmens vystymosi ir patirties pagrindu susiformavusios mąstymo struktūros. Ką individas sugeba išmokti iš aplinkos, kurioje jis mokosi ir gyvena, priklauso nuo jį supančios informacijos pobūdžių, įgytų žinių ir patirties. Taip pat svarbu įvertinti, kokie žmonės supa, su kuo bendraujama, nes visa tai lemia žmogaus vertybes, žinių lauką, savijautą. Viskas, kas sudaro socialinį žmonių gyvenimą yra pačių žmonių sukurtas „produktas“, tarpusavio bendravimo padarinys: mintys, vertybės, idėjos, kalbos, supratimas ir supratingumas, gebėjimai (Giesen, 2011). Šiame darbe socialinio konstruktyvizmo teorija aktuali tiek tėvams, globėjams, tiek ir vaikams, kuriuos siekiama globoti ar įvaikinti, kadangi vaikui siekiama sukurti naują aplinką, kurioje būtų saugu, o sudaromos sąlygos skatintų vaiką iš naujo mokytis naujų elgesio modelių, bendravimo standartų.

Rengiant kokybinį darbą būtina filosofinė diskusija apie tai „kaip mes žinome“ (epistemologija) (Žydzūnaitė, Sabaliauskas, 2017). Tai aktualu, nes realybė vertinama atsižvelgiant į daugelį veiksnių (tyrėjo požiūris, nuostatos, subjektyvios interpretacijos, kontekstinė aplinka) (Baranauskienė, 2020). Šiame tyrime organizuojant tyrimą buvo siekiama atsisakyti išankstinių nuostatų, požiūrių tam, kad situacija vertinti realiai. Duomenų analizė ir interpretacija atlikta pasitelkiant informantų žodžius, frazes, išsireiškimus. Darbui aktualus fundamentalios pasaulio prigimties aptarimas (ontologija). Ontologijos pagrindas – būties pažinimas, būties patyrimas, kad vienas būties sluoksnis (fizinis, psichinis, dvasinis) priklauso nuo kito (Baranauskienė, 2020). Šio darbo kontekste siekis įsivaikinti yra tarsi savo būties patyrimas, savęs realizavimo poreikio išraiška, kuomet fizinis poreikis „pratęsti“ giminę, apsijungia su dvasiniu poreikiu – išauginti dorą, sveiką žmogų.

2.2. Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimo etapai. *Pirmame mokslinio darbo etape* atliekama mokslinių šaltinių atranka, analizė, pasitelkiant mokslinių žurnalų ir informacinių leidinių duomenų bases. Apibūdinama motyvacija, jos svarba, įvaikinimo pasirinkimo motyvacija, šeimų egzistencinis poreikis auginti vaikus, pateikiami įvairinimo teoriniai ir teisiniai aspektai, nagrinėjama socialinės pagalbos poreikis įvaikinimo procese. Remiantis atlikta mokslinės literatūros analize suformuluotas tyrimo probleminis klausimas – koks yra socialinės pagalbos poreikis įvaikinimo procese? *Antrame mokslinio darbo etape* pasirinktos tyrimo metodologinės nuostatos: kokybinis tyrimas grindžiamas egzistencializmo, humanistine ir socialinio konstruktyvizmo, epistemologijos ir ontologijos teorijomis ir sudarytas tyrimo instrumentas. Pasirinktas tyrimo metodas – pusiau struktūruotas interviu, parengtas tyrimo instrumentas – klausimynas tėvams ir Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos atestuotiesiems asmenims (GIMK specialistams), duomenų apdorojimui pasirinkta turinio (content)

analizė, aprašoma tyrimo dalyvių imtis. *Trečiame empirinio tyrimo etape* atliktas interviu su tėvais ir Tarnybos atestuotais socialiniais darbuotojais. *Ketvirtame empirinio tyrimo etape* atlikta gautų kokybinio tyrimo duomenų analizė ir apibendrinimas, parengtos išvados ir rekomendacijos.

Kokybinis tyrimas atliktas 2022 metais sausio – kovo mėnesiais naudojant iš dalies struktūruotą interviu su tėvais ir Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo specialistais. Kadangi dirbu globos centre su globėjais (rūpintojais), visada buvo įdomus įvaikinimo procesas, t.y. norėjau sužinoti tėvų apsisprendimo įsivaikinti motyvus, pasidomėti kaip jiems sekasi auginti tėvų globos netekusius vaikus, su kokiais sunkumais susiduria, ar tikrai nereikalinga jiems specialistų pagalba. Globos centre dirbu trejus metus, per šį laikotarpį nebuvo gautas nei vienas tėvo prašymas globos centro paslaugoms gauti. Taip pat mačiau, kad Tarnybos atestuotų asmenų (GIMK specialistų) bendravimas su tėvais pasibaigus mokymams buvo nereguliarus, o kartais labai minimalus. Ne visada Tarnybos atestuotas asmuo dalyvaudavo suporavimo procesuose ir palydėdavo asmenį per visą įvaikinimo procesą. Visi šie dalykai mane paskatino pasirinkti tyrinėti tėvus ir socialinę pagalbą jiems.

Kokybinio tyrimo metodas pasirinktas, kadangi kokybiniai tyrimai yra lankstūs, juos atliekant nereikia pagrįsti hipotezės (-ių), duomenų apdorojimui galima taikyti indukcinę analizę (Kardelis, 2016). Indukcinis būdas pasitelkiamas siekiant atskleisti socialinės pagalbos poreikį įvaikinimo procese, apklausiant informantus – tėvus ir Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos atestuotus specialistus, kurie veda GIMK mokymus. R. Tidikio (2003) teigimu, interviu, kaip ir pokalbis, yra vienas iš efektyvių kokybinio tyrimo metodų. Tiesioginio kryptingo interviu su respondentu metu, gaunama reikiama žodinė informacija. Interviu metodas pasirinktas atsižvelgiant į įvaikinimo proceso daugialypiškumą. Pažymėtina, kad informacija apie iškylančias problemas ir iššūkius teikiant socialinę pagalbą įvaikinimo procese tiksliausia gauti iš pirmų lūpų. Svarbus dar vienas interviu privalumas – artimiau pažinti asmenį, kuris duoda interviu. Be to, šis tyrimo metodas yra patogus tyrėjui ir informantui tuo, kad pokalbis, pasinaudojant interviu metodu, yra laisvas ir neformalizuotas. Informantas savo nuomonės, požiūrių neapriboja nustatytais rėmais, gali į jo pasirinktus klausimus atsakyti išsamiau.

Tyrimo instrumentas. Pusiau struktūruotas klausimynas (žr. 1 ir 2 priedas), jame iš anksto buvo suformuluoti atviri klausimai. Pasak V. Židžiūnaitės ir S. Sabaliausko (2017), norint gerai atlikti interviu, reikia mokėti interviu eigą kreipti tyrimui reikalinga linkme, todėl tyrėjas turi būti įgijęs tam tikras kompetencijas. Norint gauti išsamius duomenis, reikia sudaryti tinkamą interviu klausimyną, kurio pagrindas yra siekiamos išsiaiškinti temos. Klausimynas sudarytas iš 4 diagnostinių blokų:

Pirmasis diagnostinis blokas (1 – 3 klausimai) skirtas nustatyti pagrindinius motyvus, lemiančius tėvų siekį įsivaikinti, norint išsiaiškinti tėvų motyvacijos reikšmę įvaikinimo sėkmei ir priežastis, lemiančias tėvų sprendimą tapti tėvais, o ne globėjais.

Antrasis diagnostinis blokas (4 – 6 klausimai) skirtas nustatyti, kurie tėviams keliama reikalavimai įvaikinimo procese yra reikšmingiausi/mažiau reikšmingi, siekiant išsiaiškinti, kurie įvaikinimo procedūros etapai tėviams kelia daugiausia iššūkių bei nustatyti, ar dabartinė įvaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas.

Trečiasis diagnostinis blokas (7 – 12 klausimai) skirtas nustatyti GIMK mokymų reikšmę tėviams ir tarnybos atestuotiesiems darbuotojams, išsiaiškinti GIMK mokymų privalumus ir trūkumus, nustatyti, ar tėviai palaiko ryšį su socialiniu darbuotoju, dalyvauja globos centro organizuojamose testiniuose GIMK mokymuose, savitarpio paramos grupėse, išsiaiškinti, ar tėviams reikalinga pagalba užbaigus įvaikinimo procesą, prašoma pateikti pasiūlymus, siekiant tobulinti įvaikinimo procesą.

Ketvirtasis diagnostinis blokas (13 – 15 klausimai) skirti išsiaiškinti informantų sociodemografinės charakteristikos.

3 lentelėje pateikiama klausimyno pagrindimas.

3 lentelė. Klausimyno pagrindimas

Klausimyno kriterijai	Klausimyno uždaviniai	Klausimai	Autorius (-iai) tyrę šią temą
Įvaikinimo pasirinkimo motyvacija	Nustatyti pagrindinius motyvus, lemiančius tėvių siekį įvaikinti.	1	Le ir kt. (2021); Liobikienė ir Radvilienė (2009); Tronto (2013) Weil (2017), Gvaldaitė (2017); Giedrimas ir kt. (2013); Dongn ir kt. (2021) ir kt.
	Išsiaiškinti tėvių motyvacijos reikšmę įvaikinimo sėkmei.	2	
	Nustatyti priežastis, lemiančias tėvių sprendimą tapti tėviais, o ne globėjais.	3	
Įvaikinimo procedūros ir taikomi reikalavimai įvaikinimo procesui	Išsiaiškinti, kurie tėviams keliama reikalavimai įvaikinimo procese yra reikšmingiausi/mažiau reikšmingi.	4	Chobhthaigh, Duffy (2019); Gudžinskienė, Navaitis (2016); Merkys ir kt. (2020), LR poįstatyminiai aktai ir kt.
	Nustatyti, kurie įvaikinimo procedūros etapai tėviams kelia daugiausia iššūkių.	5	
	Išsiaiškinti, ar dabartinė įvaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas.	6	
Socialinio darbuotojo pagalbos teikimo ypatumai tėvių šeimoms	Nustatyti GIMK mokymų reikšmę tėviams ir tarnybos darbuotojams.	7	Chobhthaigh, Duffy (2019), DeJong ir kt. (2016), Gvaldaitė ir Šimonkytė (2016); Burvytės ir Tribockaja (2014), LR įstatymai ir poįstatyminiai aktai
	Išsiaiškinti GIMK mokymų privalumus ir trūkumus.	8	
	Išsiaiškinti, ar socialinis darbuotojas palaiko ryšį su tėviais po GIMK mokymų.	9	
	Nustatyti, ar tėviai dalyvauja testiniuose mokymuose, savipagalbos grupėse, kuriuos organizuoja globos centrai.	10	
	Išsiaiškinti, ar tėviams reikalinga pagalba užbaigus įvaikinimo procesą.	11	
	Pateikti pasiūlymus, siekiant tobulinti įvaikinimo procesą.	12	

Sociodemografiniai klausimai	Siekta nustatyti informantų darbo trukmę teikiant pagalbą tėvų šeimoms, amžių, išsilavinimą. Tėvų amžių, išsilavinimą, turimų vaikų skaičių ir amžių.	13 - 15	-
------------------------------	--	---------	---

Atliekant interviu su tyrimo dalyviais bendrauta tiesiogiai kontakto būdu ir naudojant ryšio priemones – telefoną, vaizdinius pokalbius nuotoliu. Kiekvienam interviu buvo skiriama apie 30-60 minučių. Tyrimo dalyviams buvo pristatytas tyrimo tikslas, garantuotas konfidencialumas. Apklausiant tiriamuosius, gauta žodinė informacija buvo įrašoma diktofonu, vėliau transkribuojama. Siekiant informantų anonimiškumo, pasinaudota kodavimu, kiekvienam iš 16 informantų suteikiant kodinį pavadinimą. Kodavimas atliekamas intuityviai, per daug nesigilinant. Koduota tradiciniu būdu, kompiuterių programos nenaudotos. Transkribuotas tekstas grupuojamas pagal prasminius vienetus (kategorijas ir subkategorijas). Kaip teigia K. Kardelis (2016), turinį sudarantys elementai yra grupuojami į kategorijas ir subkategorijas pagal jų semantinę panašumą, atspindimas reikšmės. Išgryninus kategorijas ir subkategorijas, sudaromos duomenų matricos, kuriose atsispindi interviu metu informantų išsakyti požiūriai.

Duomenų rinkimo metodai: turinio analizė.

Duomenų analizės metodai: interviu rezultatų analizė, grupavimas, lyginamoji analizė, sisteminimas, apibendrinimas, interpretavimas.

Tyrimo dalyvių atranka. Tyrimo dalyviai buvo pasirenkami remiantis patogiąja ir „sniego gniūžtės“ tyrimų dalyvių atranka. Patogiosios atrankos metu pasirinkti lengviausiai prieinami generalinės aibės vienetai. Kokybiniuose tyrimuose patogioji atranka svarbi todėl, kad dažnai labai sudėtinga prieiti prie tiriamųjų. „Sniego gniūžtės“ atrankai būdinga tai, kad kiekvienas tyrime jau dalyvavęs respondentas gali tyrėjui rekomenduoti tyrimo vertus vienetus, supažindinti tyrėją ir į tyrimą įtraukti kitus informantus, kurie priklauso gana ribotai, bet savitos ir turiningos informacijos turinčiai generalinei aibei, kurią pačiam tyrėjui yra sudėtinga pasiekti ir apie kurią informacijos turi mažai arba iš viso neturi. Tyrėjas remiasi ne vien savo turimais, bet ir tyrimo dalyvių ištekliais (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė, 2008). Renkantis tiriamuosius buvo atsižvelgiama, kad tyrime dalyvavę specialistai turėtų darbo patirties ne mažiau nei vienerius metus, taip pat siekta apklausti daugiau tėvų, kurie jau yra įsivaikinę vaikus.

Pasirinkta 8 GIMK specialistai, kurie dirba šiuose miestuose/rajonuose: Klaipėda, Skuodas, Gargždai, Šilutė, Tauragė, Šilalė. Jų amžiaus vidurkis – 47 metai. Visi turi įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Vidutinė GIMK mokymo vykdymo trukmė – 6 metai. Kadangi įvaikinimas yra konfidencialus, buvo paprašyta GIMK specialistų, kad jie tarpininkautų, susisiektų su tėvais, kurie galėtų sutikti dalyvauti atliekamame tyrime. Tyrimo metu buvo apklausti 8 tėvai iš kurių 5 -

įsivaikinę vaikus, o trys – laukia vaiko. Apklaustų tėvių amžiaus vidurkis – 38 metai. 4 tėviai turi įgiję aukštąjį išsilavinimą, 2 aukštesnįjį, 1 – vidurinį.

Kadangi atliekamas tyrimas žvalgomojo pobūdžio, pasirinkta nereprezentatyvi tyrimo imtis, o tai reiškia, kad duomenys nereprezentuoja visų socialinių darbuotojų ir tėvių, dalyvaujančių įvaikinimo procese, todėl padarytos išvados negali būti generalizuojamos visiems Tarnybos atestuotiems asmenims ir tėviams.

Tyrėjo vaidmuo. I. Baranauskienė (2020) nurodo, kad vienos tiesios ir vienos realybės pasiekti neįmanoma. Nors tyrimo metu siekta atsiriboti nuo asmeninės patirties, kartu suvokta, kad mano, kaip žmogaus, patirtis darė įtaką tiek atrenkant duomenis, tiek juos interpretuojant bei formuluojant tyrimo radinius. Analizuojant ir interpretuojant duomenis siekiau vartoti dalyvių žodžius, nes autentiška pokalbio dalyvių kalba padeda atskleisti suvokimą. Taip, pasak I. Baranauskienės (2020), sudaromos prielaidos skaitytojui susikurti savo matymo rakursą. Tyrimo metu ir pati stengiausi suvokti, pajauti tiriamų reiškinių prigimtį, esmę. Surinkus tyrimo duomenis, klausantis ir skaitant jau transkribuotus pokalbių tekstus supratau, kokią įdomią tėvių ir specialistų patirtį teko pažinti.

Tyrimo etika. Magistro baigiamojo darbo empirinis tyrimas atliktas vadovaujantis V. Žydžiūnaitės ir S. Sabaliausko (2017) rekomendacijomis. Atliktame empiriniame tyrime buvo laikomasi šių esminių akademinės etikos principų:

- Pagarbos tiriamojo privatumui. Kiekvienas tyrimo dalyvis turi skirtingus interesus ir požiūrį, tai yra gerbtina. Dalyviai turi teisę nuspręsti, kiek ir kokios informacijos jie nori atskleisti.
- Konfidencialumo užtikrinimo. Respondentams suteikiami slapyvardžiai (kodai), kurie siejami su interviu teksta ir vartojami, analizuojant duomenis. Su dalyviais aptariamos konfidencialumo ribos, paaiškinama, kaip bus naudojami duomenys.
- Geranoriškumo. Interviu metu siekiama, kad kiekvienas tyrime dalyvaujantis dalyvis jaustųsi laisvai, nepatirtų jokio streso, spaudimo. Taip pat informuojama, kad dalyvavimas tyrime yra jų asmeninis apsisprendimas ir jie laisvai gali nuspręsti nedalyvauti jame arba nutraukti dalyvavimą tyrime bet kuriuo metu.
- Teisingumo. Aiškiai apibrėžiama, kodėl būtent respondentai atrinkti dalyvauti tyrime. Siekiant užtikrinti šį principą, kiekvienas tyrimo dalyvis informuotas, kodėl būtent jam pasiūlyta dalyvauti tyrime (atitinka tyrimo imties kriterijus ir yra vertinamas kaip savo srities profesionalas, galintis suteikti tyrimui naudingos informacijos bei įžvalgų), tačiau nėra įpareigotas. Į tyrimą tiriamieji įsitraukė savo noru.

K. Kardelio (2017) teigimu, kiekvienas žmogus turi teisę pats spręsti, kada ir kur, kokiomis aplinkybėmis ir kiek plačiai jis nori išsakyti nuomonę, ar visai nieko nesakyti. Užtikrinant asmens

privatumą, anonimiškumą ir konfidencialumą, tyrėja respondentams pateikė atliekamo tyrimo tikslą. Darbe nenurodami respondentų vardai, pavardės, kiti asmeniniai duomenys. Iš tyrimo duomenų sudėtinga identifikuoti tiriamųjų asmenų tapatybę. Dalyvavimas tyrime – savanoriškas, tyrimas galėjo būti nutrauktas bet kada.

III. SOCIALINĖS PAGALBOS POREIKIS ĮVAIKINIMO PROCESĖ: ĮTĖVIŲ PATIRTYS – TYRIMO REZULTATAI

3.1. Tyrimo rezultatai ir jų interpretacija

3.1.1. Socialinių darbuotojų nuomonės apie socialinę pagalbą įvaikinimo procese analizė

Tyrimu siekta nustatyti, kokie, anot socialinių darbuotojų (GIMK specialistų), yra tėvių pagrindiniai motyvai įsivaikinti. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – pagrindiniai motyvai lemiantys tėvių siekį įsivaikinti. Iš tyrimo išryškėjo 3 subkategorijos: motinystės ir tėvystės patyrimas, siekis įprasminginti savo gyvenimą, pagalbos suteikimas – atsiliepimas į globos poreikius. Informantų pasisakymai pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie tėvių pagrindinius motyvus įsivaikinti

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Pagrindiniai motyvai lemiantys tėvių siekį įsivaikinti	Motinystės ir tėvystės patyrimas	„<...> negalėjimas susilaukti savo biologinių vaikų <...>“ [G1] „Neturėjimas biologinių vaikų, negalėjimas jų susilaukti. Šeimos be vaikų jaučia nepilnavertiškumo jausmą“ [G2] „<...> nevaisingumas, praktiškai visų būsimų tėvių motyvas yra negalėjimas susilaukti savo vaikų <...>. Aš manau, jei tėviai, su kuriais dirbame mes, galėtų susilaukti savo vaikų, jie nei vienas nebūtų pas mus atėjęs“ [G3] „<...> nevaisingumas, negalėjimas susilaukti savo vaiko ir noras turėti gausesnę šeimą, save realizuoti tėvystės vaidmenyje, kadangi jie negali to padaryti biologiniu keliu, renkasi įvaikinimą <...>“ [G4] „<...> negalėjimas turėti savo biologinių vaikų, nevaisingumas. Kai žmonės išbanda viską kas įmanoma, kad turėti savo vaikus ir nepavyksta, tada priima sprendimą įsivaikinti svetimą vaiką“ [G5] „<...> žmonės nesusilaukia vaikų ir nori pateisinti savo tėvystės poreikį. Įtėviais dažniausiai tampa šeimos be vaikų <...>“ [G6] „<...> negalėjimas susilaukti savo vaikų <...>“ [G7] „<...> šeimos negali susilaukti savo vaikų, todėl kreipiasi dėl įvaikinimo galimybių į institucijas <...>“ [G8]
	Siekis įprasminginti savo gyvenimą	„<...> noras įprasminginti savo gyvenimą turint vaikų <...>“ [G1] „<...> noras padėti vaikui ir taip įprasminginti savo gyvenimą <...>“ [G6]
	Pagalbos suteikimas – atsiliepimas į globos poreikius	„<...> pagalba vaikui <...> pastebėta, kad visų pirma įtėviai žiūri per savo prizmę, jie tenkina savo poreikį, savo norą ir tuo pačiu padeda tėvų globos netekusiam vaikui. Nebent įtėviai jau turi savo biologinį vaiką ir tėvystės vaidmens poreikį yra patenkinę, bet antro vaiko nebegali susilaukti, tai tuo atveju šeima labiau orientuota į pagalbą vaikui“ [G4] „<...> užauginę savo vaikus, turi patirties vaikų auginime, yra finansiškai pajėgūs, todėl siekia įsivaikinti vaiką netekusį tėvų globos <...>“ [G8]

Atlikta turinio analizė parodė, kad pagrindiniai motyvai, anot socialinių darbuotojų, kurie lėmė tėvių siekį įsivaikinti buvo noras patirti motinystės ir tėvystės džiaugsmą (G1 – G8). Z. Giedrimo ir kt. (2013) teigimu, dažniausias norinčiųjų tapti įtėviais motyvas – noras realizuoti save tėvystėje, kai pora negali susilaukti vaikų. Nevaisingumas yra dažniausia priežastis įvaikinti svetimą vaiką, o motyvas – noras realizuoti save, patirti tėvystės džiaugsmą, nes vaikai yra pilnatvės šeimoje

patirtis. Taip pat tapti tėvais skatina poreikis įprasminginti savo ir vaiko gyvenimus (G1, G6), galimybė suteikti pagalbą tam, kuriam jos reikia (G4, G8).

Siekta išsiaiškinti, kokie, anot socialinių darbuotojų, buvo tėvių motyvai, turėję poveikį sprendimui įsivaikinti. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – pagrindiniai motyvai lemiantys tėvių siekį įsivaikinti. Iš tyrimo išryškėjo 3 subkategorijos: vidiniai motyvai, išoriniai motyvai, motyvai, kurie yra sudėtingai identifikuojami. Informantų pasisakymai pateikiami 5 lentelėje.

5 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie motyvus turinčius poveikį sprendimui įsivaikinti

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Motyvai turintys poveikį sprendimui įvaikinti	Vidiniai motyvai	„Tik vidiniai motyvai, jei žmogus vidumi to nori, tai to ir siekia, tėvai mano praktikoje ateina į GIMK mokymus su stipria motyvacija“ [G1] „<...> vidiniai motyvai, nors tuos motyvus kartais labai sunku specialistui identifikuoti <...>“ [G2] „<...> vidiniai, nes noras žmogui turi ateiti iš vidaus. Jei išoriniai motyvai paskatintų įsivaikinti, tai gali padidinti riziką nesėkmingam įvaikinimui, nes jei lygiuojamasi pvz. į aplinkinius žmones, kad reikia turėti vaikų tik todėl, kad kitos šeimos turi jų ir atrodo laimingos, tai nereiškia, kad busi tiek pat laimingas, kiek ta šeima, kuri turi vaikų <...>“ [G3] „<...> tik vidiniai, nes vidumi motyvuoti tėvai žino kur eina ir kokie gali laukti iššūkiai ir sunkumai. Manau, vidiniai motyvai yra stipresnis variklis, ir vidinių motyvų vedini tėvai sėkmingiau augina įvaikintus vaikus. <...> išorinių motyvų vedini <...> pavargsta įvaikinimo kelyje“ [G4] „<...> vidiniai. Žmonės labai nori jaustis pilnaverčiais, realizuoti save tėvo ar motinos vaidmenyse ir tuo pačiu suteikti namus vaikams, kurie jų neturi <...>“ [G5] „<...> vidiniai. Kai vidinis jausmas, noras patirti tėvystę, ją išgyventi žmogaus viduje subręsta, žmonės pasirenka šį kelią <...>“ [G6] „<...> vidiniai motyvai <...>“ [G7] „<...> stipresnis motyvas yra žmogaus vidinis jausmas, kuris priveda prie įvaikinimo proceso. Žmogus nuoširdžiai siekiantis įvaikinti vaiką paprasčiau priima kylančius iššūkius, ramiau reaguoja į vaiko amžiaus etapų pasikeitimus <...>“ [G8]
	Išoriniai motyvai	„<...> išoriniai motyvai taip pat turi įtakos žmogaus apsisprendimui, tačiau jie gali būti spontaniški, trumpalaikiai, neduodantys ilgalaikės sėkmės įvaikinimo perspektyvoje <...>“ [G8]
	Motyvus kartais yra nelengva identifikuoti	„<...> išsilavinę žmonės žino ką reikia pasakyti, ką specialistas nori išgirsti ir tie motyvai tikrieji gali būti nuslėpti, tikrieji motyvai gali būti neidentifikuoti <...>“ [G2]

Įvaikinimo motyvai, kurie veda žmogų prie pasirinkimo auginti svetimą vaiką, yra be galo svarbūs, nes tai neretai gali nulemti įvaikinimo ar globos sėkmę (Genienė, Nedveckė, 2021). Atlikta turinio analizė parodė, kad sprendimą įsivaikinti dažniausiai lemia vidiniai tėvių motyvai (G1 – G8). Tai dažniausiai pasitaikantis tėvių ir globėjų motyvas (Sorek, Simon, Nijim – Ektalat, 2020). Būna atvejų, kai motyvus sudėtinga identifikuoti, nes žmonės geba manipuluoti žodžiais, elgesiu, sudaryti klaidingą įspūdį (G2). Kuomet sprendimas spontaniškas, trumpalaikis, galima daryti prielaidą, kad tėvai, kurie nori įsivaikinti yra vedini išorinių motyvų.

Tyrimu siekta nustatyti, kokios, anot socialinių darbuotojų, priežastys, lėmusios besikreipiančių siekį tapti tėvais. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos dvi kategorijos – priežastys, lemiančios besikreipiančių, siekį tapti tėvais ir arba siekį tapti globėjais. Iš tyrimo išryškėjo 8 subkategorijos: santykių su biologine šeima nutraukimas, siekis išvengti patikrinimų, turtinės teisės (šios subkategorijos susijusios su pirmąja kategorija), finansinis paskatinimas, vaiko identiteto išlaikymas, sprendimo atšaukimo galimybė, įvaikinimo galimybės nėra, tik globa, tarpinis variantas leidžiantis apsispręsti dėl glojamo vaiko įvaikinimo galimybių (šios subkategorijos susijusios su antrąja kategorija). Informantų pasisakymai pateikiami 6 lentelėje.

6 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie priežastis, lemiančias besikreipiančių siekį tapti tėvais ir globėjais

Kategorija	Subkategorija	Irodantis teiginys
Priežastys, lemiančios besikreipiančių, siekį tapti tėvais	Santykių su biologine šeima nutraukimas	„<...> įvaikinimą renkasi, nes nori, kad vaikas būtų jų ir kad nereikėtų bendrauti su vaiko biologine šeima, tačiau ši nuostata dažnai pasikeičia mokymų metu“ [G1] „<...> tėviai turi daug baimių, baimė, kad kažkas atims vaiką, nori savintis vaiką, nenori nieko girdėti apie vaiko biologinius tėvus. Dažnai tėviai išreiškia norą įsivaikinti vaiką našlaitį, kad visiškai nebebūtų tėvų. <...> Tėviai linkę savintis vaikus, nenori bendrauti su biologine šeima“ [G2] „<...> tėviai įsivaikina dėl savanaudiškų paskatų, jie nori pakeisti vaiko vardą, pavardę, nes tik tada tampa jis jų vaikas <...>“ [G3] „<...> įvaikinimas labiau užtikrina šeimos privatumą <...> įvaikinimą renkasi žmonės, nes nenori bendrauti, palaikyti ryšių su vaiko biologine šeima, kuri tiesiogiai ar ne turi dalyvauti vaiko gyvenime globos atveju <...>“ [G4] „<...> žmonės kurie siekia vaikus įvaikinti duoda savo pavardę, nutrūksta su biologine šeima ryšys, jie jaučiasi ramesni, saugesni, jog nereiks vaiko grąžinti į biologinę šeimą <...>“ [G8]
	Siekis išvengti patikrinimų	„<...> žmonės pasirenka įvaikinimą <...> kad institucijos nesikištų į žmonių gyvenimą, tėviai išvengia globos centro teikiamų paslaugų <...>“ [G4]
	Turtinės teisės	„<...> tėviai įsivaikindami vaiką siekia, kad jis būtų lygiavertis šeimos narys, turintis visas teises kaip ir kiekvienas šeimos narys <...>“ [G5] „<...> įvaikinimo atveju, įvaikinimas prilygsta vaiko gimimui šeimoje, įvaikintas vaikas įgyja visas teises į paveldimumą ir tokio dalyko, kaip išvaikinimas nėra. Globos metu jei kažkas klostosi ne taip, globėjas gali nusišalinti nuo globėjo pareigų arba gali būti nušalintas <...>“ [G6] „<...> įvaikinimo atveju vaikas tampa tavo, paveldėjimo teisę įgyja <...>“ [G7]
Priežastys, lemiančios besikreipiančių, siekį tapti globėjais	Finansinis paskatinimas	„<...> manau, kad globoti vaikus pasirenka ir dėl finansinio paskatinimo <...>“ [G1] „<...> globoti vaikus pasirenkama ir dėl finansinės paramos, tačiau tai nėra pats pagrindinis aspektas, bet paskatina žmones globoti <...>“ [G3] „<...> žmonės pasirenka globą, o ne įvaikinimą dėl finansinių dalykų, tai duoda šiokių tokių finansinį saugumą <...>“ [G5] „<...> globoti nusprendžia galbūt vieni ir iš piniginės paskatos <...>“ [G7] „<...> viena iš skatinimo priemonių yra valstybės teikiama finansinė parama globėjams (rūpintojams) <...>“ [G8]
	Vaiko identiteto išlaikymas	„<...> globėjo tikslas – palydėti jį per gyvenimą, nenori, kad vaikas prarastų identitetą. Jei mes žiūrėtumėme į tuos globėjus, kurie

		nesusiję giminystės ryšiais, tai jie nenori nieko slėpti nuo vaikų, nenusiteikia prieš biologinius tėvus, yra atviri <...>“ [G2] „<...> dažniausiai globojami yra giminystės ryšiais susiję vaikai, kurie turi artimą emocinį ryšį su vaiku <...>“ [G3]
	Sprendimo atšaukimo galimybė	„<...> globoti vaikus pasirenka žmonės, kurie dar nėra visiškai apsisprendę ir nori „pasimatuoti“, nes jei globėjams nepavyksta, jie turi galimybę atsisakyti globos. Įtėviai mažiau už globėjus bijo priimti atsakomybės, o globėjai turi galimybę rinktis, jei nepavyko, pavargo, nepajėgia gali nebegloboti vaiko <...>“ [G4] „<...> globos atveju globėjai tarsi apsidraudžia, kad jei nepavyks galėsiu grąžinti vaiką ir kartais tos priežastys dėl ko „lūžta globa“ atrodo tik globėjų išpūstas burbulas, tai jie tiesiog pasimatuoja svetimo vaiko auginimo batus ir jei pavargsta, ar vaikas lūkesčių nepatenkina, pasako, kad nebenori globoti. O kai įvaikini, tai taip paprastai vaiko negrąžinsi, turi būti ribojama tėvų valdžia ir t.t. <...>“ [G5] „<...> kiti atsakomybės nenori priimti tokios didelės ir tai tarsi apsisaugojimas, kad jei nepavyks auginti svetimo vaiko sėkmingai, aš galiu atsisakyti jo <...>“ [G7]
	Įvaikinimo galimybės nėra, tik globa	„<...> ne visus vaikus galima įvaikinti, yra tokių vaikų, kurie yra atskirti nuo tėvų arba tėvai negali vaikais pasirūpinti dėl kažkokių priežasčių, pvz. sveikatos problemų ir nėra leidimo juos įvaikinti, tai žmonės pasirenka juos globoti ir tuo pačiu dar gauna valstybės paramą bei globos centro pagalbą <...>“ [G6]
	Tarpinis variantas leidžiantis apsispręsti dėl globojamo vaiko įvaikinimo galimybių	„<...> didesnis procentas žmonių kreipiasi tapti globėjais (rūpintojais). <...> tai tarpinis variantas leidžiantis apsispręsti dėl globojamo vaiko įvaikinimo galimybių <...>“ [G8]

P. K. Eriksson (2016) teigimu, įvaikinimas yra panaši į globą vaiko priežiūros forma, tačiau skiriasi pasekmėmis vaikui. Atlikta turinio analizė parodė, kad siekį tapti įtėviais lėmė noras neturėti ryšių su biologine šeima (G1 – G4, G8), galimybė išvengti patikrinimų (G4), vaiko turtinių teisių užtikrinimas (G5 – G7). Priežastys, lėmusios besikreipiančių siekį tapti globėjais buvo finansinis paskatinimas (G1, G3, G7, G8), nors išlaikyti vaiko identitetą ir ryšį su tėvais (G2, G3), galimybė apsigalvoti dėl globos (G4 G5, G7), įvaikinimo galimybės nebuvo, tik globa (G6), bei tai tarsi tarpinis variantas leidžiantis apsispręsti dėl globojamo vaiko įvaikinimo galimybių (G8). Taigi, globos (rūpybos) atveju tarp vaiko ir globėjo (rūpintojo) nėra sukuriama šeimos ryšiai ar santykiai, kurie yra sukuriama įvaikinimo atveju. Skirtingai nei globa, įvaikinimas negali būti atšauktas ar panaikintas, t. y. vaikas jau negalės grįžti pas savo biologinius tėvus. Vaikas gauna įtėvių pavardę, gali būti pakeistas ir jo vardas (Eriksson, 2016). Šios esminės priežastys ir lėmė įtėvių sprendimą globoti ar įsivaikinti vaikus.

Siekta išsiaiškinti, kokie esminiai, anot socialinių darbuotojų, įtėviams keliami reikalavimai įvaikinimo procese. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – įtėviams keliami reikalavimai įvaikinimo procese. Iš tyrimo išryškėjo 9 subkategorijos: šeiminė padėtis, amžius, sveikatos būklė, teistumo nebuvimas, tinkamos gyvenimo sąlygos, pastovios pajamos, gyvenamoji vieta, emocinis ryšys, visi reikalavimai yra svarbūs. Informantų pasisakymai pateikiami 7 lentelėje.

7 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie tėvams keliamus reikalavimus įvaikinimo procese

Kategorija	Subkategorija	Irodantis teiginys
Įtėvams keliami reikalavimai įvaikinimo procese	Šeiminė padėtis	„<...> mažiau reikšminga yra šeimininė padėtis <...> [G1] „<...> mažiau svarbu yra šeimininė padėtis, mūsų praktikoje yra šeimų, kuriose vienos moterys augina įvaikintus vaikus ir joms puikiai sekasi. O tėvišką poreikį patenkina seneliai, senelis atstoja tėvą <...>“ [G3] „<...> mažiau reikšmingi šeimininė padėtis <...>“ [G8]
	Amžius	„<...> amžius <...> svarbu <...>“ [G1] „<...> amžius yra labai svarbus, pasitaiko, kai ateina įtėviai, kuriems virš 50 metų ir nori įsivaikinti kūdikį, tai yra nelogiška, jie tokių metų turėtų būti seneliais, o ne tėvais, juk reikia ir apie vaiką pagalvoti. Tokio amžiaus įtėvius skatiname įsivaikinti vyresnį vaiką <...> [G3] „<...> amžius <...>“ [G8]
	Sveikatos būklė	„<...> sveikatos būklė taip pat svarbu <...>“. „<...> kaip pvz. įtėvis pats turėdamas psichologinių problemų gali padėti sužeistam vaikui išgyti? Sunkiai...<...>“ [G1] „<...> sveikatos būklė <...> svarbu, jei žmogus serga tokiomis ligomis dėl kurių negali būti įtėviu, tai iškart atkreipta, bet jei būsimas įtėvis serga kažkokia liga, ir jam reikia labai daug laiko tam skirti, jis greitai pavargsta, tuomet sunku jam ir vaiko poreikius užtikrinti, todėl svarbu labai įvertinti savo galimybes <...>“ [G3] „<...> sveikatos būklė yra labai svarbu, kad įtėviai būtų emociškai tvirti, stabilūs, nes jei įtėvis emociškai sveikas nebus, tada kyla klausimas ar jis gebės užtikrinti vaiko tinkamą priežiūrą <...> [G4] „<...> labai svarbu, kad pareiškėjų sveikatos būklė būtų gera, be sunkių sveikatos problemų <...> [G8]
	Tinkamos gyvenimo sąlygos	„<...> gyvenimo sąlygos turi būti geros <...> [G1] „<...> gyvenimo sąlygos, mano nuomone, yra mažiau reikšmingos <...> [G4] „<...> atitinkamos gyvenimo sąlygos <...>“ [G8]
	Pastovios pajamos	„<...> pajamos pastovios <...> [G1] „<...> pajamų pastovumas <...> yra mažiau reikšmingos. [G4] „<...> pajamų pastovumas aš labiau vertinčiau per tai, kiek žmogus yra motyvuotas siekti užsidirbti, nes finansai labai kintantis reikalas <...> [G6] „<...> pajamų pastovumas užtikrinant vaiko geriausius interesus <...> [G8]
	Emocinis ryšys	„<...> svarbiausia, kad įtėviai gebėtų suformuoti saugų ryšį su vaiku ir užtikrinti visus vaiko poreikius <...>“ [G3]
	Visi reikalavimai yra svarbūs	„Kol nedirbau šioje srityje atrodė, kad šie reikalavimai yra pertekliniai, tačiau dabar manau visi reikalavimai yra protingi. Auginti svetimą vaiką, kuris yra patyręs įvairių traumų, netekčių yra didelė atsakomybė ir tam turi būti kuo labiau pasiruošęs žmogus“ [G2] „Visi keliami reikalavimai yra svarbūs. Kaip ir biologinėje šeimoje taip ir įsivaikinus vaiką, manau, kad vaikui geriausia augti šeimoje, kai vaikas turi ir mamą ir tėtą, kurie žiūri vienoda kryptimi, taip būtų saugiau vaikui ir šeimai pati būtų stipresnė“ [G5] „<...> visi įtėvams keliami reikalavimai yra labai reikšmingi, negalėčiau išskirti kažkurio vieno kriterijaus kaip mažiau reikšmingo. Manau, visus reikalavimus reikia nuodugniai įvertinti ir atsižvelgiant į juos priimti sprendimą ar įtėviai yra pasiruošę ir gebės užtikrinti vaikui tinkamą aplinką vystymuisi, ugdymuisi <...> [G7]

Asmenys norintys įvaikinti vaiką kreipiasi į Vaiko teisių apsaugos skyrių ir pateikia reikiamus dokumentus. Pateikus reikiamus dokumentus Vaiko teisių apsaugos specialistai atlieka pirminį vertinimą. Valstybinės įvaikinimo institucijos atestuoti socialiniai darbuotojai išsiaiškina, ar

būsimiems tėvams nėra kliūčių įvaikinti, ištiria jų gyvenimo sąlygas bei surenka informaciją apie sveikatos būklę (CK, 3.217 str.). Atlikta turinio analizė parodė, kad pagrindiniai reikalavimai, anot socialinių darbuotojų, sveikatos būklė (G1, G3, G4, G8), pastovios pajamos (G1, G4, G6, G8). Mažiau svarbūs informantų teigimu šie reikalavimai: amžius (G1, G3, G8), šeimninė padėtis (G1, G3, G8), tinkamos gyvenimo sąlygos (G1, G4, G8). Keletas informantų nurodė (G2, G5, G7), kad visi tėvams keliami reikalavimai yra visi svarbūs, racionalūs, ir turėtų būti nuodugniai įvertinti. Atsižvelgiant į juos priimamas sprendimas ar tėviai yra pasiruošę ir gebės užtikrinti vaikui tinkamą aplinką vystymuisi, ugdymuisi.

Tyrimu siekta nustatyti, kokie, anot socialinių darbuotojų, įvaikinimo procedūros etapai tėvams kėlė (kelia) daugiausia iššūkių. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – įvaikinimo procedūros etapai tėvams keliančios daugiausia iššūkių. Iš tyrimo išryškėjo 8 subkategorijos: GIMK mokymų lankymas, emocinio kontakto su vaiku užmezgimas, dokumentų rinkimas ir pateikimas, informacijos apie vaiką tėvams teikimas, mokymų lankymo ir kasdienio gyvenimo derinimas, išankstinės nuostatos dėl GIMK mokymų, iššūkis atitikti keliamiems reikalavimams, pernelyg ilgas vaiko laukimas yra emociškai sudėtingas. Informantų pasisakymai pateikiami 8 lentelėje.

8 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie įvaikinimo procedūros etapus, kurios tėvams kelia daugiausia iššūkių

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Įvaikinimo procedūros etapai tėvams keliantys daugiausia iššūkių	GIMK mokymų lankymas	„Tėviai ateina į GIMK mokymus įsivaizduodami, kad mokymai bus labai sudėtingi <...>. Tėviai kai užbaigia mokymus, tai būna vienas etapas baigtas ir tada jie labai laukia kada jiems tą vaikėlį pasiūlys jiems labai svarbu, kaip tas vaikas reaguos į juos <...>“ [G1] „<...> tėvams yra iššūkis dalyvauti GIMK mokymuose, aišku jie pabaigę mokymus džiaugiasi, sako, kad jie buvo naudingi, tačiau tuo metu, kai reikia lankyti mokymus, dalyvauti juose, tai būna įvairiausių reikalų <...>“ [G3]
	Emocinio kontakto su vaiku užmezgimas	„<...> tėviai bijo pirmo kontakto su vaiku. Nors mokymų metu tėvams sakoma, kad nelauktų to vaiko, neužsiciklintų laukimu, kad gyventų toliau, gyvenimas tęsiasi, tačiau teorija yra vienas, o praktikoje vis tiek tėviai dažnai gyvena tuo laukimu <...>“ [G1] „<...> susitikimo su vaiku metu tėviai jaudinasi, todėl labai svarbu, kad juos lydėtų į susitikimus socialinis darbuotojas, kuris vedė GIMK mokymus, nuramintų tėvius, atsakytų į rūpimus klausimus. Taip pat tėvams duotas terminas 10 dienų nuo vaiko pasiūlymo duoti atsakymą ar sutinka įvaikinti vaiką, todėl svarbu, kad socialinis darbuotojas būtų šalia <...>“ [G2] „<...> daugiausiai iššūkių kyla suporavimo procese ir vaiko adaptacijos šeimoje etape. Manau visi tėviai deda labai daug lūkesčių į vaiką, o kai lūkestis nepasiteisina šeimos pradeda lūžinėti. Jei šeimos randa sprendimus, kaip tai keisti, susigyventi ir pan., tada gerai, o jei ne, vaikai yra grąžinami į globos namus. Tuomet girdime iš tėvių, kad vaikas prie mūsų nepritapo. Todėl labai svarbu, kad socialiniai darbuotojai palaikytų ryšį su tėviais, kad tėviai nebūtų palikti vieni įvaikinimo procese ir po įvaikinimo visada būtų „palaikomas pulsas“, turiu omeny, kad

		kartas nuo karto socialinis darbuotojas paskambintų šeimai, pasiteirautų kaip sekasi <...>“ [G5]
	Dokumentų rinkimas ir pateikimas	„<...> daugiausiai iššūkių kyla pirminių dokumentų apie vaiką pateikime tėvams ir susitikimu su vaiku metu <...> [G2] „<...> pirminis įvertinimas kelia iššūkių, tėvams atsibosta eiti per daktarus pažymas susitvarkyti <...>“ [G3] „<...> ilgas procesas – dokumentų rinkimas, kol šeima tampa tėviais. Norint įvaikinti vaiką yra reikalingas biologinių tėvų sutikimas, išskirtiniais atvejais tai gali apsunkinti procesą <...>“ [G8]
	Informacijos apie vaiką tėvams teikimas	„<...> labai didelę atsakomybę neša asmuo, kuris teikia duomenis apie vaiką tėvams, nes pateikiant duomenis gali labai išgąsdinti tėvius, parašyti kažkaip sausiai, pvz. tik apie vaiko sveikatą iš neigiamos pusės, turiu omenyje, tik apie ligas vaiko arba apie tėvų ligas, ir tėvams gali nusipiešti labai niūrus paveikslas. Tuomet tėviai išsigąsta ir priima sprendimą net nesusitiktį su pasiūlytu vaiku <...> [G2]
	Mokymų lankymo ir kasdienio gyvenimo derinimas	„<...> tėvams yra sudėtinga derinti darbą, namus ir mokymus <...>“ [G3]
	Išankstinės nuostatos dėl GIMK mokymų	„<...> tėviai, kurie turi savo biologinių vaikų, dažnai ateina su išankstinėmis nuostatomis, kad turi patirties vaikų auginime ir viską žino <...>“ [G3]
	Iššūkis atitikti keliamiems reikalavimams	„<...> tėviai pergyvena labiausiai dėl pajamų arba dėl to, kad gyvena nedideliuose butuose, bijo, kad specialistų sprendimas bus, jog neužteka vaikui erdvės, tačiau šita baimė labiau pačių tėvių susigalvota. O dėl pajamų, pasitaiko atvejų, kai šeimos turi savo verslus, ne visas pajamas rodo oficialiai, nors ir gyvenimo sąlygos geros, tačiau labai mažos pajamos rodomos, tai vėl toks „trikdis“ gali būti. Taip pat mes dažnai susiduriame su šeimomis, kur vyras dirba užsienyje ir pvz. dvi savaites būna Lietuvoje, keturias vėl užsienyje. Tokios poros nelabai gali tapti tėviais, nes vaiko poreikiai nebus patenkinti, o biologinio vaiko atžvilgiu, Lietuvoje labai daug šeimų taip gyvena. Juk toks vyras gali dvi savaites vaikui skirti kokybiško dėmesio, o kitas nors kiekvieną dieną pareina namo pavargęs iš darbo ir tą vaiką ignoruoja. Todėl manau, kad tai turi būti vertinama individualiai, pagal situaciją, juk yra technologijos, galima ir telefonu bendrauti su šeima. Nes mes kai paruošiame šeimai išvadą, gauname iš įvaikinimo tarnybos paklausimą, kaip manote ar tai atitinka geriausius vaiko interesus, kai vyro nėra dažnai šeimoje <...>“ [G4]
	Pernelyg ilgas vaiko laukimas yra emociškai sudėtingas	„<...> vaiko laukimas, nes tai yra nežinomybės etapas. Šeimos ateina į mokymus kai yra viduje subrendę tam sprendimui ir apsisprendę, kad nori eiti tuo keliu, o pabaigę mokymus jie nesusistabdo proceso ir eina iki galo. Tai tas vaiko laukimas žmonės sekina <...>“ [G6] „<...> ilgas vaiko laukimas, ta nežinomybė. Pasitaiko ir tokių atvejų, kad tėviai dėl ilgo laukimo priima sprendimą ne tapti tėviais, o globėjais, ypač tose situacijose jei lūkestis yra mažas vaikas, nes tuomet paprasčiau gauti vaiką per globą <...>“ [G7]

A. M. Moyer ir A. E. Goldberg (2017) nuomone, tėviai gauna ne pakankamai informacijos apie vaikus, kuriuos planuoja įsivaikinti. Tėvams stinga individualių specialistų konsultacijų įvaikinimo procese ir po jo. Atlikta turinio analizė atskleidė, kad tėvams daugiausia iššūkių įvaikinimo procese kėlė (kelia) emocinio kontakto su vaiku užmezgimo (G1, G2, G5) ir dokumentų rinkimo ir pateikimo etapas (G2, G3, G8). Informantų teigimu (G6, G7) tėvams emociškai sudėtinga laukti vaiko, neretai belaukiant vaiko jie pakeičia sprendimą tapti tėviais ir tampa globėjais. Taip pat

nemažai įtėviams abejonių kėlė GIMK kursų lankymo būtinybė (G1, G3), tačiau palankius nuomonę kardinaliai pasikeitė. Galima teigti, kad pagrindiniai iššūkiai, su kuriais susiduria įtėviai įsivaikinimo procese yra: emocinio kontakto su vaiku užmezgimas, dokumentų rinkimas ir pateikimas, pernelyg ilgas vaiko laukimas yra emociškai sudėtingas, GIMK mokymų lankymas.

Siekta išsiaiškinti, ar, anot socialinių darbuotojų, dabartinė įsivaikinimo procedūros atitinka dabartinėms realijoms. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos dvi kategorijos – dabartinės įsivaikinimo procedūros atitiktis ir neatitiktis dabartinėms realijoms. Iš tyrimo išryškėjo 5 subkategorijos: dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartinėms realijoms (ši subkategorija susijusi su pirmąja kategorija), įvaikinimo procedūros pernelyg ilgos, GIMK programos pakeitimas neatitinka dabartinių realijų, sudėtingas vaiko paėmimo iš biologinės šeimos procesas, sistemos neatitiktis vaiko poreikiams (šios subkategorijos susijusios su antrąja kategorija). Informantų pasisakymai pateikiami 9 lentelėje.

9 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie dabartinės įsivaikinimo procedūros atitiktį dabartinėms realijoms

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Dabartinės įsivaikinimo procedūros atitiktis dabartinėms realijoms	Dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartinėms realijoms	„<...> atitinka. Toks yra šis procesas: baigi mokymus, tampi pasirengęs, stoji į eilę ir lauki kol atsiras vaikas, kurio poreikius tu galėsi geriausiai patenkinti <...>“ [G6] „<...> atitinka, tik kad laukimas įtėvius vargina, bet vaikų nėra tokių, kokių visi nori: mažiukų, sveikų ir t.t. Vaiko turinčio negalia niekas nenori. Tai tenka palaukti tokio vaiko, kuris lūkesčius atitiktų <...>“ [G7]
Dabartinės įsivaikinimo procedūros neatitiktis dabartinėms realijoms	Įvaikinimo procedūros pernelyg ilgos	„<...> Neatitinka. Atrodo, kad tų vaikelių yra, bet ar tos procedūros yra ilgos, ar pati politika.... <...>“ [G1] „<...> labai ilgose įvaikinimo eilėse laukia žmonės, po 2-5 metus, todėl kartais norint gauti vaiką, įtėviai turi „padidinti“ vaiko amžių <...>“ [G2] „<...> Ne. Labai ilgos įtėvių eilės yra ir žmonės nesulaukia vaikų po penkis metus. Manau reikėtų stabdyti įvaikintojų rengimą, nes mes neturime ką jiems pasiūlyti. Reikėtų nepriimti įtėvių prašymų, jei nėra poreikio, o jei norima priimti į savo šeimą tėvų globos netekusį vaiką, rinktis alternatyvą – globą <...>“ [G4] „<...> labai sunku įvertinti, tačiau iš klientų girdžiu jog labai ilgai laukia eilėje, žmonėms tenka net kelis metus laukti. Dalis vaikų globos proceso metu yra įvaikinami <...>“ [G8]
	GIMK programos pakeitimas neatitinka dabartinių realijų	„<...> Ne. <...> pakeitė GIMK programą. Aš sutikčiau, kad būtų gražinta pirminė programa įtėviams ir globėjams, buvo 10 susitikimų, įdomesnės temos <...> o šioje programoje daug psichologinių temų <...>. Man asmeniškai PRIDE mokymų programa labiau patiko. <...>“ [G3]
	Sudėtingas vaiko paėmimo iš biologinės šeimos procesas	„<...> suprantu, kad prigimtinė vaiko teisė augti biologinėje šeimoje, bet yra tokių niuansų...Ko tą vaiką laikyti, kai situacija šeimoje bloga? Yra potencialių šeimų, kurios tą vaikėlį išaugintų <...>“ [G1] „<...> nenormalu, kad vaikai paimami iš biologinės šeimos tik kritiniu atveju ir VTAS specialistai turi argumentuoti kiekvieną vaiko paėmimą, taip vaikai yra marinuojami tose šeimose. <...> vaikams būtų geriau augti įtėvių šeimose, nei gyventi su biologiniais tėvais tokioje sunkioje aplinkoje. Apskritai, esant šiai situacijai, kai vaikai paimami iš šeimos tik kritiniu atveju, o įtėvių eilės yra labai ilgos, irgi yra problema, nes įtėviai laukia labai ilgai <...>“ [G3] „<...> Šiai dienai labai daug laiko skiriama biologiniams vaikų tėvams keisti gyvenimo būdą, kabintis į gyvenimą, pamačius bent menkiausią pastangą, priimamas sprendimas dar pusmetį palaukti, gal tėvai pasikeis. Vaikai laikinose globose prabūna dažniausiai maksimalų terminą, nors tėvai labai mažus pokyčius savo gyvenime daro, tai atrodo, kad kartais specialistai labai užsikabina ant terminų kiek laiko vaikas gali būti laikinoje globoje ir tie

		terminai tampa kažkoks svarbus taškas, o vaiko geriausi interesai lieka nuošalyje. Vaikas auga, laikas tempiamas, visi nori mažų vaikų... Ir tam vaikui reikia jausti prierašumą, namų šilumą nuo mažens. Tas vilkinimas bylos, kad tėvai gal atsistos, gal dar terminai yra ir laukime terminų. Institucijos yra užsibukinusios ant suaugusiųjų ir vaikas lieka antroje eilėje <...>“ [G5]
	Sistemos neatitiktis vaiko poreikiams	„<...> labai daug tėvų globos netekusių mažų vaikų „eina“ į globą, o ne į įvaikinimą. To pasekoje eilės įtėvių juda dar lėčiau, nes pirmumas įsivaikinti vaiką tuomet tenka globėjui, kuris emociniais ryšiais su vaiku susijęs. Todėl manau, kad sistemoje yra kažkas pražiūrėta, nes sakoma, kad įvaikinimas atitinka geriausius vaiko interesus, tačiau paskutiniaisiais metais labai mažai įvaikinimui perduodami kūdikiai/maži vaikai, dažniausiai – globai <...> [G8]

Įtėviai prisiima didelę atsakomybę prieš visuomenę, nes perima visas tėvų teises ir pareigas, todėl įtėviams keliami reikalavimai yra adekvatūs, o procesas negali būti greitas. Vis dėlto užsienio mokslininkai (Eriksson, 2016; Knuiman ir kt., 2015) pripažįsta, kad įvaikinimui įtakos turi rinkos ekonomikos dėsniai, kadangi visuomenė, įsitraukdama į diskusijas, dažniau dėmesio skiria suaugusiojo teisėms, o ne vaiko. Atlikta turinio analizė atskleidė, kad dabartinė įsivaikinimo procedūra turi trūkumų ir ji ne itin atitinka dabartinę realiją. Socialinių darbuotojų nuomone, pagrindinės problemos yra tos, kad įvaikinimo procedūra pernelyg ilga (G1, G2, G4, G8), vaiko paėmimas iš biologinės šeimos yra pernelyg sudėtingas procesas (G1, G3, G5). Vieno specialisto (G3) nuomone, pakeista GIMK programa neatitinka dabartinių realijų, ji turėtų būti tobulinama. Kita informantė (G8) pažymėjo, kad būna atvejų, kai pati sistema neatitinka vaiko poreikių, todėl įtėviai renkasi globą, o ne įsivaikinti.

Tyrimu siekta nustatyti, kokia socialinių darbuotojų nuomonė apie GIMK mokymų reikšmę įtėviams ir jiems patiems kaip pagalbos teikėjui (-ams). Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos dvi kategorijos – pagrindinė GIMK mokymų reikšmė įtėviams ir pagalbos teikėjui (-ai). Iš tyrimo išryškėjo 6 subkategorijos: teorinių žinių įgijimas, kompetencijų ir gebėjimų įgijimas, suvokimas ar tikrai nori tapti įtėviais (šios subkategorijos susijusios su pirmąja kategorija), kompetencijų ir gebėjimų įgijimas, asmenybės formavimas, pagalbos teikimas (šios subkategorijos susijusios su antrąja kategorija). Informantų pasisakymai pateikiami 10 lentelėje.

10 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie GIMK mokymų reikšmę įtėviams ir pagalbos teikėjui (-ams)

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Pagrindinė GIMK mokymų reikšmė įtėviams	Teorinių žinių įgijimas	„<...> Įtėviai susipažįsta su teorinėmis žiniomis, kaip gali būti, kas jų laukia. Dažniausiai įtėviai atėję į mokymus pirmą kartą sužino ir gilinaisi apie vaiko raidos etapus, apie netektis, apie biologinės šeimos svarbą <...>“ [G1] „<...> Įtėviams – manau mokymų reikšmė įtėviams didžiulė, kadangi mokymų metu keičiasi įtėvių nuostatos, įtėviai išmoksta per vaiko akis pažiūrėti į įvairias situacijas, tai labiau paveiku, labiau įsimintina, nes per savo patyrimą įgyja žinių <...>“ [G2] „<...> sužino daug žinių, po mokymų tikrai daugelis būsimų įtėvių sako, kad mokymai yra labai naudingi. O tie kurie turi savo biologinius vaikus, sako, kad šią mokymų programą būtų naudinga išklausyti visiems būsimiems tėvams <...>“ [G3]

		„<...> beveik visi tėviai ateina su nuomone, kad vaikui nesakys jo istorijos, slėps įvaikinimo faktą ir po mokymų jie supranta, kad slėpti šį faktą nuo vaiko yra blogai, kad tai gali pakenkti ir to net neįmanoma nuslėpti, tai atviro įvaikinimo skatinimas <...>“ [G4] „<...> tėviams – žinių suteikimas, supažindinimas su realybe, nuostatų pakeitimas <...>“ [G5] „<...> tėviams – suvokimas ir supratimas apie tai ką reiškia auginti svetimą vaiką, požiūrio formavimas į vaiko prigimtį, tapatumą, biologinę šeimą, nes dažniausiai prieš mokymus žmonės būna nusprendę, kad slėps įvaikinimo faktą, nusišvins vaiką, o po mokymų dauguma nuomone pasikeičia ir priima sprendimą nemeluoti nei sau, nei vaikui <...>“ [G6]
	Kompetencijų ir gebėjimų įgijimas	„<...> GIMK mokymų metu tėviams yra suteikiama kompetencijos ir gebėjimai <...>“ [G3] „<...> svarbu įvertinti savo gebėjimus ir pradėti nuo savęs. Asmenys mokymų metu gali atvirai kalbėtis apie tai, ką jie jaučia vienu ar kitu praktinių užduočių metu, atsakyti sau į daugelį klausimų, įvertinti, ar jie gali tapti tėviais, ar turi tam reikalingų žinių bei gebėjimų <...>“ [G8]
	Suvokimas ar tikrai nori tapti tėviais	„<...> Taip pat pasitaiko atvejų, kai mokymų metu, patys žmonės supranta, kad jie negalės auginti tėvų globos netekusio vaiko ir priima sprendimą nebetęsti šio kelio <...>“ [G3] „<...> GIMK leidžia apsispręsti žmonėms ar jie tikrai tame kelyje, kuriame nori būti, ar gali padėti vaikui <...>“ [G4] „<...> mokymų metu supratimas ar jie tikrai nori tęsti šį kelią, apsisprendimas <...>“ [G5] „<...> GIMK mokymai sudaro sąlygas žmogui galutinai priimti sprendimą ar nori eiti tuo keliu ar ne. Taip pat šių mokymų metu jie sužino su kokiais iššūkiais augindami svetimą vaiką jie susidurs <...>“ [G7]
Pagrindinė GIMK mokymų reikšmė pagalbos teikėjui (-ai)	Kompetencijų ir gebėjimų įgijimas	„<...> specialistui – aš jaučiu šių mokymų naudą net savo asmeniniam gyvenimui, nes ir pati pritaikau žinias iš GIMK programos savo vaikų auklėjime, taip pat bendravimas mokymų metu su žmonėmis leidžia labiau pažinti žmones, atpažinti tam tikrus signalus, tiesiog juos tyrinėti <...>“ [G1] „<...> specialistei – nuolatinis kompetencijų ir žinių įgijimas. Mokinimasis suvokti žmones, ką jie patiria, kokias netektis išgyvena, mokymasis jiems padėti. Aš dirbdama šį darbą labai pakilau kompetencijų lygyje. Man šis darbas yra nuolatinis mokymasis ir tobulėjimas <...>“ [G3] „<...> specialistui šie mokymai suteikia galimybę įgyti psichologinių žinių, patirties, tai nuolatinis tobulėjimas <...>“ [G5]
	Asmenybės formavimas	„<...> specialistei – kaip žmogus aš praturtėju vidumi vesdama šiuo mokymus, labai daug žmonių pažinau su įvairiomis gyvenimo istorijomis, savo gyvenimo filosofijomis, skirtingomis kultūromis, tai man kaip žmogui daug davė, ir vis dar formuoja mane kaip asmenybę <...>“ [G4] „<...> nauda didžiulė, nes išgirstu įvairiausių žmonių, įvairiausių patirčių, tai mane praturtina <...>“ [G8]
	Pagalbos teikimas	„<...> vesti tokius mokymus ir dalyvauti tame tai didžiulė Dievo dovana. Prisilietimas prie tų šeimų, su žmonėmis suformuojamas artimas, šiltas, pasitikėjimu grįstas ryšys yra kažkas tokio ypatingo, praturtinančio <...>“ [G5] „<...> džiugu, kad galiu būti šalia šių nuostatų žmonių, kurie yra pasirengę suteikti vaikams namus, padėti vaikui užaugti savarankiška asmenybe ir labai reikšminga atrodo, kai mokymų metu pavyksta pakeisti žmonių požiūrį <...>“ [G6] „<...> specialistui – labai įvertinu kiekvieną momentą, kai yra pakeičiamos nuostatos žmonių šių mokymų dėka ir kai matai tą žmogaus transformaciją <...>“ [G7]

GIMK mokymų tikslas - suteikti reikiamų žinių ir paruošti asmenis vaikų globai (rūpybai), įvaikinimui. Asmenims dalyvavusiems šiuose mokymuose tik formaliai, paviršutiniškai yra didelė tikimybė išgyventi galias krizes, nusvilimą tiek vaiku, tiek savo gebėjimu (Merkys ir kt., 2020). Atlikta turinio analizė atskleidė, kad pagrindinė GIMK mokymų reikšmė tėviams yra: tėviai įgyja reikalingų žinių (G1 – G6), gebėjimų ir kompetencijų (G3, G8), taip pat susiformuoja sprendimas

galutinai, ar jie nori tapti tėvais, ar ne (G3, G4, G7). GIMK mokymų reikšmė pagalbos tiekėjui (-jai) yra, jog ruošdami tėvius, jie patys įgyja kompetencijų ir reikalingų gebėjimų (G1, G3, G5), gali teikti taip reikalingą pagalbą (G6, G7). Taip pat teikiant pagalbą formuojasi pačių socialinių darbuotojų asmenybės (G4, G8). Galima teigti, kad GIMK mokymai tėvams ir socialiniams darbuotojams yra būtini, nes juose įgyjamos taip reikalingos žinios, gebėjimai ir kompetencijos, jie patys tobulėja kaip asmenybės, nes gali teikti taip reikalingą pagalbą.

Siekta išsiaiškinti, kokia socialinių darbuotojų nuomonė apie GIMK mokymų trūkumus ir privalumus. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos dvi kategorijos – GIMK mokymų trūkumai ir privalumai. Iš tyrimo išryškėjo 9 subkategorijos: realybės neatitiktis dėstomai mokymų medžiagai, dažna teisės aktų kaita, mokymai turėtų vykti patogesniu laiku, neigiamų išvadų rengimas, laiko trūkumas (šios subkategorijos susijusios su pirmąja kategorija), GIMK mokymai suteikia žinių, informacijos, atliekamos praktinės užduotys leidžia labiau pažinti vaikų poreikius, elgseną, taip pat mokymų metu jaučiamas emocinis palaikymas, programa įdomi, įtraukianti, trumpa (šios subkategorijos susijusios su antrąja kategorija). Informantų pasisakymai pateikiami 11 lentelėje.

11 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie GIMK mokymų trūkumus ir privalumus

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
GIMK mokymų trūkumai	Realybės neatitiktis dėstomai mokymų medžiagai	„<...> kartais realybė nesutampa su dėstoma teorija. Manau, tėvams vienokia turėtų būti programa, globėjams – kitokia, tie kurie be mokymų paskirti globėjais – taip pat jiems adaptuota turėtų būti programa. Taip pat tie kas augina neįgalius vaikus, programą sudėtinga pritaikyti <...> [G1] „<...> lyginant su PRIDE programa, tai GIMK programa yra sausesnė, daug sudėtingų terminų, pvz. vyresnio amžiaus močiutėms išdėstyti GIMK programą yra reikalų <...>“ [G2] „<...> pasigendu pirminio PRIDE mokymų varianto, juose buvo daugiau užsiėmimų, plačiau aptariamose temos, dabar mes per tris valandas turime išdėstyti tėvams tris sunkias temas, kur anksčiau per 3 valandas vieną temą pristatydavome ir šeimai būdavo daugiau laiko suprasti viską, apgalvoti. Kadangi mokymai trumpi, ne visi žmonės sugeba per tokį trumpą laiką atsiverti, o mums reikia to jaukaus, artimo bendravimo. Taip pat mokymų metu mes turime kelti diskusijas su mokymų dalyviais, tam, kad jie geriau suprastų, o ne tik sausą teoriją dėstyti, tačiau tos diskusijos atima laiką iš teorinio išdėstymo medžiagos ir kartais nespėjama visos medžiagos pristatyti <...>“ [G4] „<...> reikėtų GIMK programą atnaujinti ir pritaikyti šią programą ne tik būsiniams globėjams ir tėvams, bet ir tiems, kurie jau teismo sprendimu yra paskirti globėjai be mokymų, pvz. globėjai giminaičiai teismo sprendimu tampa globėjais ir ateina į mokymus jau globodami vaiką, tai kai kuriose temose informacija tokiems globėjams yra nebeaktuali. Manau programą reikėtų pritaikyti ir globojantiems ir tiems, kurie dar besiruošia globoti ar įvaikinti. Taip pat manau trūksta vaizdinės medžiagos, rodomi filmukai yra labai seni, norėtųsi, kad jie būtų šiuolaikiškesni. Taip pat mokymai nėra pritaikyti nuotoliniam vedimui. Vedant mokymus pastebima, kad yra pasikartojančios teorijos, kai vesdamas jauti, kad vėl apie tą patį kalbi. Tiesiog manau, kad reikėtų pokyčių šioje programoje ir gan didelių <...>“ [G6] „<...> reikėtų naujoviškesnių filmukų, kuriuos rodome tėvams ir globėjams, nes tikrai kiti labai seni ir nekokybiški <...>“ [G7] Trūkumai: per pakankami trumpą laiką reikia išdėstyti daug medžiagos, o susitikimų metu reikia skatinti aktyvų diskutavimą, žmonių gyvenimo patirčių pasidalinimą ir tuomet sunku tilpti į laiką. [G8]

	Dažna teisės aktų kaita	„<...> Teisės aktų dažna kaita, tai todėl per mokymus nelabai akcentuojamės į juos <...>“ [G1]
	Mokymai turėtų vykti patogesniu laiku	„<...> mokymai organizuojami po darbo, tuomet žmonės pavargę ir mes kaip specialistai pavargę <...> kai atidirbi visą dieną ir dar po darbo mokymai, tai ir žmonės ateina tokie „išvirę“ ir mes pervargę. Sunku mokymuose būti 100 proc. <...>“ [G3]
	Neigiamų išvadų rengimas	„<...> neigiamos išvados rašymas. Pvz., turime rašyti neigiamą išvadą tėvams jei matome, kad jie nėra išgyvenę netekties dėl to, kad negalėjo susilaukti savo kūdikio, tada turime sudaryti pagalbos planą, kad jei jie kreipsis į psichologą, susitvarkys su netektimi, gali vėl pakartotinai kreiptis į globos centrą dėl pervertinimo. Tačiau šeima, kai gauna neigiamą išvadą jie tampa nebesuinteresuoti grįžti, nukrenta jų savivertė, motyvacija. Nors mums atrodo puiki šeima, tiesiog jiems reikia daugiau laiko duoti ir prarandame tą šeimą. Nėra to tarpinio varianto <...>“ [G4]
	Laiko trūkumas	„<...> ne visi dalyviai per tokį pakankamai neilgą laiko tarpą gali atsiverti <...>“ [G5]
GIMK mokymų privalumai	GIMK mokymai suteikia žinių, informacijos, praktinės užduotys	„<...> GIMK mokymų programa padeda atsakyti į įvairius su globa ir įvaikinimu susijusius klausimus, įvairios temos, metodų taikymas. Mokymų metu yra pateikiamos įvairios praktinės užduotys, kurias atliekant grupės dalyviai susipažįsta su vaikų netekusių tėvų globos netektimis, traumomis, psichologinio atsparumo lygiu. Asmeniškai man GIMK mokymai turi didelę reikšmę rengiant naujus globėjus (rūpintojus), tėvius. Mokymų programa leidžia pažvelgti į kiekvieną asmenį individualiai, pamatuoti jų gebėjimus ir vidinius resursus teikiant pagalbą vaikui netekusiame tėvų globos <...>“ [G8]
	Emocinis palaikymas	„<...> žmonės šių mokymų dėka labai atsiveria kalbėdami, bendraudami, dalindamiesi savo patirtimis, jie pasijaučia tokie reikalingi. Mokymų metu būna labai jauki, tokia net magiška atmosfera, laikas labai greitai prabėga tiek dalyviams, tiek mums <...>“ [G1] „<...> mokymuose visada būna labai nuoširdi atmosfera, žmonės labai atvirauja, todėl mokymai paliečia juos giliai <...>“ [G2] „<...> žmonėms ateina supratimas ką reiškia auginti svetimą vaiką, žmonės supranta apie vaiko jausmų pasaulį, patirtas netektis, biologinių tėvų reikšmę vaiko gyvenime. Taip pat šių mokymų dėka atsiranda santykis tarp žmonių ir globos centro darbuotojų. Pastebime jei siūloma GC pagalbą ar paslaugos kažkokios, tai tie žmonės, kurie nedalyvavę GIMK mokymuose, jie labai vangiai įsitraukia į veiklas, nenori dalyvauti, o tie, kurie lankė mokymus, jiems daug lengviau komunikuoti su globos centro specialistais, kreiptis pagalbos<...>“ [G6] „<...> mokymai per žmogaus įsijautimą į tam tikrą rolę ir būnant tame vaidmenyje pajaučiami jausmai tam tikri, šių mokymų tokią stiprybę matau, nes tas patyrimas, įsijautimas į vaidmenį yra įsimintinas, o teorinės žinios tikrai ne visada išlieka atmintyje <...>“ [G7]
	Vaikų poreikių pažinimas	„<...> žmonės dalyvaujantys mokymuose išmoka „pažiūrėti į save pro langą“, per vaiko akis, labiau įsigilina į vaiką, į vaiko poreikius, o ne tik į savo <...>“ [G2]
	Programos įdomios, įtraukiančios, trumpos	„<...> GIMK programa yra trumpa, greičiau žmogus yra parengiamas, nėra ilgas procesas <...>“ [G3] „<...> mokymai tikrai nėra ilgi. Mokymai interaktyvūs, skatinamas tėvų aktyvus dalyvavimas, įvairių praktinių užsiėmimų yra, kurie įstringa ilgam atmintyje žmonėms, filmukai rodomi mokymo metu labai paveikūs <...>“ [G4] „<...> mokymai nėra per ilgi ar nuobodūs, daug praktinių užsiėmimų, kurie dalyviams įstringa atmintyje ilgam, filmukai labai paveikūs, tai kitokie mokymai, ypatingi, leidžiantys pamatyti situacijas iš vaiko pusės <...>“ [G5]

2012 m. Lietuvoje PRIDE programa, skirta globėjams ir tėvams, buvo pakeista ir pavadinta į GIMK programą. GIMK programos mokymai skirti būsimiems globėjams (rūpintojams), tėvams, budintiems globotojams ir bendruomeninių vaikų globos namų darbuotojams. Pagrindinę GIMK mokymų dalį sudaro 7 grupiniai susitikimai ir ne mažiau nei du individualūs susitikimai, kurių metu

stengiamasi išsiaiškinti ar asmuo gali ir yra pasirengęs auginti savo šeimoje svetimą vaiką (Giedrimas ir kt., 2013). Atlikta turinio analizė atskleidė, kad GIMK mokymų trūkumai yra šie: realybės neatitiktis dėstomai mokymų medžiagai (G1, G2, G4, G6, G7, G8). Todėl siūloma GIMK programą atnaujinti ir pritaikyti šią programą ne tik būsimiems globėjams ir tėvams, bet ir tiems, kurie jau teismo sprendimu yra paskirti globėjai be mokymų. Taip pat informantai pasigenda pirminio PRIDE mokymų varianto, juose buvo daugiau užsiėmimų, plačiau aptariamos temos, o dabartiniai mokymai per trumpi, žmonėms sunku per tokį trumpą laiką atsiverti. Taip pat socialiniai darbuotojai išskyrė kaip trūkumus dažną teisės aktų kaitą (G1), tai jog mokymai vyksta nepatogiu tėvams laiku (G3), kad tenka rengti ir neigiamas išvadas (G4), tėvams pritrūksta laiko atsiverti (G5). Pagrindiniai GIMK mokymų privalumai yra šie: emocinis palaikymas (G1, G2, G6, G7), mokymai suteikia žinių, informacijos, atliekamos praktinės, situacinės užduotys (G8), susipažįstama su vaikų poreikiais (G2), programa įdomi, įtraukianti, trumpa (G3, G4, G5). Galima teigti, kad pagrindinis GIMK mokymų trūkumas, kad realybė neatitinka dėstomai mokymų medžiagai, o privalumas yra nuolatinis emocinis palaikymas.

Tyrimu norėta nustatyti, kokia socialinių darbuotojų nuomonė apie palaikomųjų socialinių darbuotojų paslaugų poreikį tėvams po GIMK mokymų. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – palaikomųjų socialinių darbuotojų paslaugų reikalingumas tėvams po GIMK mokymų. Iš tyrimo išryškėjo 3 subkategorijos: palaikomosios paslaugos reikalingos, tėviai patys sprendžia, ar paslaugos jiems reikalingos, paslaugos teikiamos pagal poreikį. Informantų pasisakymai pateikiami 12 lentelėje.

12 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie palaikomųjų socialinių darbuotojų paslaugų poreikį tėvams po GIMK mokymų

Kategorija	Subkategorija	Irodantis teiginys
Palaikomųjų socialinių darbuotojų paslaugų reikalingumas tėvams po GIMK mokymų	Paslaugos reikalingos	„Reikalingos, manau ir tėviai turėtų rašyti prašymą tam, kad paslaugos būtų gaunamos, kad jos nenutruktų. Tėviai laukia ilgai eilėse, žinios pasimiršta, gauna vaikėlį ir tikrai susiduria augindami svetimą vaiką su mažesniais ar didesniais iššūkiais. Nors adaptacijos pradžioje socialinis darbuotojas turėtų pašmėzuoti šeimos gyvenime, nesakau, kad kartą per mėnesį, bet tiesiog retkarčiais, nes mokymų metu tarp socialinio darbuotojo ir mokymų dalyvių jau užsimezga šilti jausmai, tai reikėtų tiesiog juos palaikyti. Mūsų globos centre teikiamos paslaugos tėvams tik gavus jų prašymą, šiai dienai teikiame paslaugas vienai tėvių šeimai <...>“ [G1] „<...> būtinos. Teikiamos tėvams paslaugos, tačiau tikrai ne visiems jos yra teikiamos koordinuotai. Vieniems tėvams tiesiog retkarčiais pasiskambiname, pasiklausiamo kaip gyvena, pakviečiame į globos centro organizuojamus renginius. Nesakau, kad tai turėtų būti dažnas bendravimas, tačiau pokalbis su socialiniu darbuotoju tėvius patiprina <...>“ [G5] „<...> reikalingos palaikomosios socialinio darbuotojo paslaugos tėvams po GIMK mokymų, tačiau mes teikiame paslaugas tik tuomet, kai gauname tėvių prašymą paslaugoms gauti. Šiai dienai tik vienių tėvių esame gavę prašymą paslaugoms gauti. Manau, socialinio darbuotojo paslaugos šeimai reikalingos, kad padėti išspręsti kylančias problemas, pastiprinti šeimą, tačiau čia svarbu palikti erdvės patiems tėvams nuspręsti ar reikia jiems paslaugų <...>“ [G6] „<...> reikalingos, juk jiems gali iškilti visokiausių klausimų. Tačiau manau, kad socialinių darbuotojų paslaugos turi būti teikiamos tiek kiek žmogus nori,

		neperspaudžiant, nes globėjams tos paslaugos atrodo kai kuriais atvejais, kad yra perteklinės, tai tėvams tikrai neturėtų būti taikoma tokia praktika kaip globėjams. Mūsų globos centre šiuo metu nėra teikiamos socialinio darbuotojo paslaugos, kadangi tėviai neišreiškė noro gauti šių paslaugų <...>“ [G7]
	Įtėviai patys sprendžia, ar paslaugos jiems reikalingos	„<...> mes neteikiame tėvams palaikomųjų paslaugų po GIMK mokymų, nesame gavę iš tėvių prašymų dėl paslaugų teikimų, bet ir tėvių pas mus rajone mažai. Tačiau manau, kad gera tvarka yra, jei nori gauti paslaugas – rašai prašymą, jei ne – nerašai, arba atsisakai bet kada paslaugų. Tai leidžia patiems žmonėms pasirinkti ko jiems reikia. Esame dalyvavę suporavimo procesuose, tai manau, kad suporavimo procese GIMK specialistų dalyvavimas labai svarbus, taip dar labiau įgyjamas tėvių pasitikėjimas specialistais ir tas ryšys tikėtina, kad dar stipresnis atsiras tarp specialisto ir tėvio ir tai paskatins po įvaikinimo susidūrus tėvams su problemomis ar iššūkiais kreiptis į specialistą <...>“ [G2] „<...> po GIMK mokymų klausiamė šeimų ar jie nori tęsti paslaugas ar nori nutraukti, jeigu sutinka šeima tęsti paslaugas, tai tada mes dalyvaujam ir suporavimuose, kviečiame į įvairius mokymus, ir kai atsiranda vaikas paslaugos tęsiamos. Jei tėviai parašo prašymą, kad nenori gauti globos centro paslaugų, jos nutrūksta. Apie 40 proc. tėvių pabaigusią mokymus nori, kad paslaugos būtų tęsiamos. Vaiko laukimo etape nėra reguliaraus, pastovaus bendravimo šeimos su socialiniu darbuotoju, tačiau ryšys palaikomas, bent kartą į pusmetį. <...> bent jau adaptacijos laikotarpiu kai atsiranda vaikas, reikalingos ir psichologo konsultacijos ir pagalba susitvarkyti išmokas, tėvystės atostogas. Pasitaiko atvejų, kai tėviai tik gerokai vėliau po vaiko įvaikinimo kreipiasi pagalbos į globos centrą, nes susiduria su problemomis dėl vaikų elgesio ir t.t., tuomet jie parašo prašymą paslaugoms gauti <...>“ [G4] „<...> tėvams paslaugos yra teikiamos gavus iš jų prašymą dėl globos centro paslaugų poreikio <...> reikalingos palaikomosios paslaugos įvaikinus vaiką, nes jie taip pat susiduria su įvairiomis situacijomis, jiems reikalingas palaikymas, specialistų konsultacijos <...>“ [G8]
	Paslaugos teikiamos pagal poreikį	„<...> paslaugos tėvams labiau yra nekoordinuotos, kai apgyvendinamas vaikas šeimoje tai tėvių šeimos susidūrusios su problemomis išreiškia norą psichologo konsultacijomis, o socialinis darbuotojas dalyvauja suporavimo procesuose <...>“ [G3]

Atlikta turinio analizė atskleidė, kad palaikomosios socialinių darbuotojų paslaugos tėvams po GIMK mokymų yra reikalingos (G1, G5, G6, G7) ir jos teikiamos tik gavus tėvių prašymą. Socialiniai darbuotojai įžvelgia tokių paslaugų poreikį įsivaikinus, kadangi kartas nuo karto iškyla įvairios situacijos, ar klausimai, todėl tėviai nori pasikonsultuoti. Įtėviai po mokymų kreipiasi paslaugų paprastai įsivaikinus (G2, G4, G8), kuomet iškyla poreikis išspręsti vienokią ar kitokią su vaiku susijusią problemą (pvz., elgesys šeimoje, reikalinga psichologo pagalba ir pan.). E. Neil ir kt. (2020) teigimu, tėviai priėmę sprendimą įsivaikinti vaiką, neišvengiamai susiduria su įvairiais sunkumais, nes dauguma tėvų globos netekusių vaikų turi neigiamų patirčių: smurtas, nepriežiūra, prievarta, todėl tokių vaikų raidos vystymasis būna labai skirtingas, dėl šių priežasčių tėvams reikalingos specialistų konsultacijos, patarimai, pastiprinimas (Tregeagle ir kt., 2019; Turney, Wildeman, 2017).

Tyrimu norėta nustatyti, kokia socialinių darbuotojų nuomonė apie tėvių dalyvavimą GIMK testiniuose mokymuose. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – tėvių dalyvavimas GIMK testiniuose mokymuose. Iš tyrimo išryškėjo 3 subkategorijos: tėviai mokymuose nedalyvauja, tėviai mokymuose dalyvauja retai, tėviai mokymuose dalyvauja esant poreikiui. Informantų pasisakymai pateikiami 13 lentelėje.

13 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie tėvių dalyvavimą GIMK testiniuose mokymuose

Kategorija	Subkategorija	Irodantis teiginys
Tėvių dalyvavimas GIMK testiniuose mokymuose	Tėviai mokymuose nedalyvauja	„<...> Nedalyvauja. Jei būtų teisiškai reglamentuota, kad tėviai turi tęsti bendravimą su globos centru po mokymų, tai tikriausiai dalyvautų mokymuose <...>“ [G1] „<...> Ne, mūsų globos centre nedalyvauja tėviai testiniuose GIMK mokymuose. Manau tėviai linkę spręsti problemas, sunkumus patys <...>“ [G2] „<...> nedalyvauja. Jie labiau linkę naudotis individualiomis psichologo konsultacijomis. Testiniuose mokymuose galbūt nedalyvauja dėl laiko stokos, kadangi dauguma jų yra dirbantys <...>“ [G5] „<...> mūsų globos centre nėra tėviai dalyvavę testiniuose mokymuose. Manau tėviai nedalyvauja šiuose mokymuose, nes siekia privatumo ir konfidencialumo, tai viena iš pagrindinių įvaikinimo aplinkybių, jie gali pasirinkti išlikti konfidencialūs <...>“ [G6] „<...> nedalyvauja. Manau jei susidurtų tėviai su problemomis tai galbūt sutiktų pagilinti žinias testiniuose mokymuose, tačiau dažniausiai susidūrę su problemomis jie nori psichologo konsultacijų <...>“ [G7]
	Tėviai mokymuose dalyvauja retai	„<...> pas mus tėviai labai retai dalyvauja testiniuose mokymuose. Dažniausiai būna taip, kad jie įsivaikina vaiką ir atsiriboja nuo mūsų įstaigos. Aš manau nenori dalyvauti dėl to, kad jiems svarbus privatumas <...>“ [G3] „<...> į testinius mokymus kviečiame dalyvauti tėvių šeimas, tačiau jiems nėra privaloma, todėl labai retai tėviai dalyvauja testiniuose mokymuose. Galbūt tėviai nedalyvauja dėl to, kad jiems labiau priimtinesnės psichologo ar soc. darbuotojo individualios konsultacijos, kur analizuojama jų individuali situacija, o ne tokie grupiniai susitikimai, kuriuose galbūt ne visada rasi atsakymus į tau rūpimus klausimus <...>“ [G8]
	Tėviai mokymuose dalyvauja esant poreikiui	„<...> dalyvauja, kai atsiranda auklėjimo iššūkiai. Tačiau labiau dalyvauja šiuose mokymuose dėl išorinės motyvacijos, todėl, kad specialistai sudarė pagalbos planą ir jame rekomendavo lankyti šiuos mokymus <...>“ [G4]

2019 m. spalio 4 d. „Dėl globėjų (rūpintojų) ir tėvių paieškos, rengimo, konsultavimo ir pagalbos jiems paslaugų teikimo rekomendacijų pakeitimo“ apraše rašoma, kad mokymai pagal GIMK programos Tęstinę dalį organizuojami globos centro iniciatyva arba, kai į globos centrą kreipiasi tėviai. Tęstiniai mokymai pagal GIMK programą yra rekomenduojami tėviams ir skirti kompetencijos ir gebėjimų ugdymui, siekiant užtikrinti geriausius vaiko interesus. Tyrimu nustatyta, kad tėviai mokymuose paprastai nedalyvauja (G1, G2, G5, G6, G7), arba dalyvauja labai retai (G3, G8). Tėviai nedalyvauja, nes tai reta praktika arba pavieniai tėviai šiuose mokymuose dalyvauja susidūrę su įvairiais sunkumais, tačiau jų dalyvavimą labiau įtakoja išorinė motyvacija (G4). Tyrimo metu taip pat nustatyta, kad tėviai kviečiami į bendras mokymų grupes, ir jose dalyvauja kartu su globėjais.

Tyrimu siekta išsiaiškinti, kokia socialinių darbuotojų nuomonė apie reikalingos informacijos įsivaikinusiams tėviams teikimą, informavimą, konsultavimą, telkimą. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – reikalingos informacijos įsivaikinusiams tėviams teikimas, informavimas, konsultavimas, telkimas. Iš tyrimo išryškėjo 2 subkategorijos: pagalba teikiama gavus tėvių prašymą, tėviai savitarpio paramos grupėse nedalyvauja. Informantų pasisakymai pateikiami 14 lentelėje.

14 lentelė. Socialinių darbuotojų nuomonė apie reikalingos informacijos įsivaikinusiams tėvams teikimą, informavimą, konsultavimą, telkimą į savitarpio paramos grupes

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Reikalingos informacijos įsivaikinusiams tėvams teikimas, informavimas, konsultavimas, telkimas	Pagalba teikiama gavus tėvių prašymą	„<...> gavus tėvių prašymą – taip <...> [G1] „<...> teikiame reikalingą informaciją, esant poreikiui konsultuojame <...>“ [G2] „<...> anksčiau būdavo praktika, kad stengdavomės palaikyti ryšį su tėvais po mokymų, tačiau dabar yra taip, kad bendraujame kol GIMK mokymus vedame, dalyvaujame suporavimo procese ir jei yra tėvių prašymas paslaugoms gauti, teikiame pagalbą jiems, jei tokio prašymo nėra nelendame prie žmogaus <...>“ [G6] „<...> teikiame konsultacijas ar informaciją tiems tėvams, kurie yra parašę prašymą gauti paslaugoms <...>“ [G7] „<...> tėvių šeimoms paslaugos yra teikiamos gavus iš jų prašymą, kitais atvejais paslaugos neteikiamos <...>“ [G8]
	Į tėviai savitarpio paramos grupėse dalyvauja retai	„<...> taip, tačiau dalyvaujančių savipagalbos grupėse nėra daug tėvių, kaip ir nėra jų daug ir globos centro organizuojamuose šventėse, seminaruose, tačiau džiaugėmės ir mažais dalykais. Manau teisingas sprendimas leisti jiems paties apsispręsti dėl paslaugų gavimo. Kai atsigręžiu į save ir pagalvoju jei aš būčiau ėmė irgi nenorėčiau, kad lystų tarnybos į mano šeimą, o aš su jais turėčiau dalintis savo gyvenimo detalėmis <...>“ [G3] „<...> taip, tie tėviai, kurie parašė globos centro prašymus paslaugoms gauti, yra konsultuojami po įvaikinimo, ir gauna specialistų pagalbą atsižvelgiant į jų poreikį. Į tėviai lankosi savipagalbos grupėse, tačiau jų nėra daug, todėl grupėse dalyvauja kartu su globėjais, nėra atskirų savipagalbos grupių tėvams <...>“ [G4] „<...> taip teikiame. Stengiamės palaikyti ryšį su visais tėvais, pabendrauti kartas nuo karto su jais. Kelios tėvių šeimos dalyvauja savipagalbos grupių užsiėmimuose, tačiau tokių šeimų nėra daug, galima sakyti vienetai, todėl jie jungiami prie globėjų grupės, kurios skirstomos į grupes atsižvelgiant, kokio amžiaus vaikus globoja ar yra įvaikinę <...>“ [G5] „<...> kadangi mūsų rajone viena tėvių šeima yra įvaikinusi vaiką ir globoja berniuką, tokiu atveju su ja yra dirbama, kaip su globėjų (rūpintojų) šeima. Į organizuojamas savipagalbos grupes yra kviečiama šeima, noriai dalyvauja, aktyviai įsitraukia į diskusijas <...>“ [G8]
	Į tėviai savitarpio paramos grupėse nedalyvauja	„<...> tėviai nedalyvauja savipagalbos grupėse, tokio poreikio ir nebuvo <...>“ [G2] „<...> į savipagalbos grupes tėvių nekviečiame, galbūt nebuvo poreikio tokio. Globėjai dalyvauja savipagalbos grupėse, o tėviai ne <...>“ [G7]

Atlikta turinio analizė atskleidė, kad reikalingos informacijos įsivaikinusiams tėvams teikimas, informavimas, konsultavimas, telkimas vyksta tėvams parašius prašymą (G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8). Taip pat nustatyta, kad daugelis apklaustų socialinių darbuotojų telkia tėvius į savitarpio paramos grupes, tačiau tėviai juose dalyvauja retai (G3, G4, G5, G8) arba nedalyvauja, nes tokio poreikio nėra (G2, G7). Vaikui atėjus į šeimą, ne visada tėvių ir globėjų artimieji, neturintys vaiko įvaikinimo patirties, gali padėti šeimai suprasti pagalbos poreikius ir tinkamai į juos atliepti. O bendravimas su panašią patirtį patyrusiais asmenimis tampa papildomais ištekliais. Nors savitarpio paramos grupės nepakeičia specialistų pagalbos, tačiau šeimai, kuri dalyvauja šiose grupėse, galima lengviau išgryninti realius poreikius, o reikalui esant, ieškoti tinkamiausios pagalbos. Dalyvavimas savitarpio paramos grupėse yra savanoriškas, tad paprastai tik labai motyvuoti žmonės renka į tokias grupes (Gvaldaitė, 2020).

Socialinių darbuotojų paprašyta pateikti siūlymų siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą. Informantų pasisakymai pateikiami 15 lentelėje.

15 lentelė. Socialinių darbuotojų pasiūlymai siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Pasiūlymai siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą	Trumpinti įvaikinimo laiką	„<...> įvaikinimo procedūra yra ilga. Ilgai tėviai laukia vaikų <...>“ [G1] „<...> šiai dienai tėviai laukia eilėse vaikų po 5 metus, o išvada galioja 2 metus, reikalingas pervertinimas kas 2 metai, manau prieš pat pasiūlymą reikėtų pervertinti šeimą <...>“ [G4] „<...> ilgai žmonės laukia eilėje, praktika rodo jog yra atvejų kai tenka laukti vaiko kelerius metus, manau tokia praktika yra ydinga, nes ir žmonės pamiršta įgytas žinias GIMK mokymuose <...>“ [G8]
	Gerinti komunikaciją tarp institucijų	„<...> globos centras pats turi domėtis kaip vyksta ta įvaikinimo procedūra, nes klausia tėviai mūsų, o mes ne viską galime pasakyti. GIMK darbuotojas neturi duomenų apie tėvių eiles, o tėviai užmezgę artimą ryšį mokymų metu su socialiniu darbuotoju, skambina jam ir teiraujasi situacijos, o mes nežinome nieko <...>“ [G1]
	Gilesnė tėvių motyvacijos analizė	„<...> prieš įvaikinant, tėvių motyvacija turėtų būti labiau analizuojama ir ne tik GIMK specialistų, bet ir psichologų, galbūt būsimieji tėviai turėtų lankyti šeimos terapiją, kuri būtų reikalinga jų motyvacijos įvertinimui, netekėjų dėl savo vaikų neturėjimo išgyvenimui ir t.t. Nes GIMK specialistai nėra pajėgūs vieni įvertinti visų šių aplinkybių, juk jie dažniausiai yra socialinio darbo išsilavinimą turintys asmenys <...>“ [G2]
	Keisti sistemą dėl vaikų paėmimo iš šeimos	„<...> reikėtų keisti sistemą dėl tų vaikų paėmimo iš šeimos. Atsakingiau reikėtų pažūrėti teismui ir duoti tuos leidimus paimti vaiką iš šeimos. Juk ne visada alkoholis ar narkotikai lemia vaiko nepriežiūrą, yra daug ir kitų priežasčių: nepriežiūra, skurdas. Reikėtų, kad ir į tai atsižvelgtų. <...>“ [G3]
	Galimybė šeimai eigoje sustabdyti vertinimo procesą	„<...> galimybė šeimai eigoje sustabdyti vertinimo procesą, kad turėti laiko ir po mokymų apgalvoti savo sprendimą arba įgyvendinti GIMK specialistų rekomendacijos ir nebūtų žmonėms rašoma neigiama išvada, o išlaukiamas laikas, kol šeima rekomendacijas įgyvendins ir tuomet parašoma išvada. Nes šiai dienai GIMK specialistus spaudžia terminai ir mes neturime galimybės sudaryti tokių sąlygų žmonėms <...>“ [G4]
	GIMK specialistų įtraukimas į suporavimo procesą	„<...> GIMK specialistai ne visuomet yra įtraukiami į suporavimo procesą, manau specialistai, kurie vedė mokymus turėtų dalyvauti kartu su tėviais tam, kad jiems būtų drąsiau <...>“ [G4]
	Supažindinti tėvius su realia situacija ir iššūkiais	„<...> tėviams reikėtų visiškai nepagražintai papasakoti visus baisumus su kokiais gali susidurti įsivaikinę vaiką ir nei vienam perfekcionistui neleisti globoti ar įsivaikinti vaikų. Kadangi žmonės, kurie yra kraštutiniai, perfekcionistai, perdėtai daug tikisi iš vaiko, taip jam nepadėdami, o dar labiau traumodami. Prieš visą vertinimą tėvių reikia su jais labai padirbėti, išanalizuoti, papasakoti visą realybę, stengtis nuimti rožinius akinius. Taip pat vaiko charakteristikos baugina tėvius, kuriose didžiąja dalį užima vaiko diagnozės ir vaiko tėvų diagnozės, tai baugina tėvius, jie gali priimti sprendimą nesusipažinti su vaiku, nes jei susipažins ir norės netęsti įvaikinimo proceso su tuo vaiku, tai reikia labai motyvuoti kodėl taip nuspręsta, nes ne šuniuką renkiesi, tai yra rimta. Juk visi tie sutrikimai, tokie kai elgesio ir emocijų sutrikimai, juos turi visi tėvų globos netekę vaikai, tuos vaikus tiesiog reikia sušildyti <...>“ [G5]
	Skatinti tėvius įsivaikinti vyresnius vaikus	„<...> kadangi yra labai ilgos tėvių eilės ir dauguma nori įsivaikinti vaikus nuo 0 iki 3 metų, o vyresni vaikai nesulaukia šeimos, tai siūlyčiau akcentuoti, agituoti, kad žmonės įvaikintų vyresnius vaikus ir tą žinutę aiškiau formuluoti, kad trūksta tėvių vaikams nuo 5 ar nuo 10 metų <...>“ [G6]

A. M. Moyer ir A. E. Goldberg (2017) pastebi, kad tėviai gauna ne pakankamai informacijos apie vaikus, kuriuos planuoja įsivaikinti. Tėviams stinga individualių specialistų konsultacijų įvaikinimo procese ir po jo. Atlikus turinio analizę matyti, kad socialiniai darbuotojai siūlo trumpinti

įvaikinimo laiką (G4, G8), gerinti komunikaciją tarp institucijų (G1), atlikti gilesnę tėvių motyvacijos analizę (G2), keisti sistemą dėl vaikų paėmimo iš šeimos (G3), suteikti galimybę šeimai eigoje sustabdyti vertinimo procesą (G4), įtraukti GIMK specialistus į suporavimo procesą (G4), supažindinti tėvius su realia situacija ir iššūkiais (G5), skatinti tėvius įsivaikinti vyresnius vaikus (G6).

Atlikus socialinių darbuotojų nuomonės apie socialinę pagalbą įvaikinimo procese atsakymų į klausimų duomenų analizę, atliekama tėvių nuomonės analizė.

3.1.2. Tėvių nuomonės apie socialinę pagalbą įvaikinimo procese analizė

Tyrimu siekta nustatyti, kokie tėvių pagrindiniai motyvai įsivaikinti. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – pagrindiniai motyvai lėmę tėvių siekį įsivaikinti. Iš tyrimo išryškėjo 5 subkategorijos: motinystės ir tėvystės patyrimas, siekis įprasmingi savo gyvenimą, noras padėti vaikui, matytas pavyzdys, religinis sprendimas. Informantų pasisakymai pateikiami 16 lentelėje.

16 lentelė. Tėvių nuomonė apie motyvus lėmusius siekį įsivaikinti

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Motyvai lėmę siekį įsivaikinti vaiką (-us)	Motinystės ir tėvystės patyrimas	„<...> negalėjimas susilaukti savo vaikų, o šeimą su vyru įsivaizdavome tik su vaikais, todėl nepavykus susilaukti savo vaikų natūraliai atėjo noras pas abudu įsivaikinti mažą vaiką <...>“ [T1] „<...> su vyru 16 metų neturėjome vaikų, o jų labai norėjome, norėjosi jausti pilnatvę. Motyvas buvo dėl savęs, kad jausti tą pilnatvę, vaiku užpildyti kažkokią tuštumą. Sakau atvirai, tokia realybė, ne dėl vaiko, kuris neteko tėvų globos įsivaikinome vaiką, o dėl savo poreikių <...>“ [T6] „<...> su vyru visada įsivaizdavome šeimą ne tik iš dviejų žmonių, šeimos pilnatvė tai vaikučiai. Kadangi su vyru esame 12 metų kartu, vaikų nepavyko susilaukti, priėmėme sprendimą įsivaikinti vaikutį, suteikti jam namų šilumą <...>“ [T7]
	Siekis įprasmingi savo gyvenimą	„<...> noras įprasmingi savo gyvenimą per padarymą gero kitam <...>“. [T2] „<...> šeimoje buvau vienturtė, neturėjau nei brolio, nei sesers, tai visuomet svajojau apie didelę šeimą, turėjome savo keturis biologinius vaikus, jie užaugo ir tuomet su vyru priėmėme sprendimą, kad susilaukti savo biologinių vaikų gal ir metai jau nebeleidžia, gal ir pavojinga jau, o taip norėjosi to mažo vaikelio, nes vaikai džiaugsmas ir priėmėme sprendimą įvertinę visas aplinkybes, kad galim suteikti namų šilumą tam vaikelui, kuriam to labiausiai reikia <...>“ [T3] „<...> gyventi reikia ne dėl savęs ir savo gerovės, o dėl kitų, kad didžiausias gyvenime džiaugsmas suteikti laimę kitam, kad be kitų žmonių mūsų gyvenimas netenka prasmės, todėl svarbu padaryti kažką gero ir dėl kitų <...>“ [T5]

	Noras padėti vaikui	„<...> suteikti vaikams galimybę turėti pilnavertę šeimą su visais šeimos privalumais <...>“ [T2] „<...> lydėjo noras padaryti kažką gero ne vien dėl savęs. Turime du vaikus, su vyru dažnai pakalbėdavome apie trečią vaiką, o tada aš jo paklausiau „galbūt tas trečias vaikas galėtų būti įvaikintas? Galbūt galime pasirūpinti namų neturinčiu vaiku ir suteikti laimę tam kas to neturi?“, vyras atsakė, kad jis nieko prieš. Inicijatyva buvo iš mano pusės, tačiau vyras pritarė. Mums svarbu, kad gyvenimą nugyvenę mes galėtumėme pasakyti aš išleidau į gyvenimą žmogų, jį pamilau kaip savo ir daviau jam ne tik materialų aprūpinimą, bet suteikiau meilės <...>“ [T5] „<...> visada turėjome didelį norą – dalintis tuo ką turime su tuo, kam to labai reikia <...>“ [T7]
	Matytas pavyzdys	„<...> tai ne vienerius metus trukęs sprendimas. Pirmiausiai turėjome su vyru pavyzdį – mūsų artimo draugo tėvai užauginę savo vaikus, įsivaikino mergaitę, mes tuo labai žavėjomės. Vėliau planuojant šeimą, pirmas neštumas buvo nesėkmingas ir tada vėl su vyru pradėjome galvoti apie įsivaikinimą, kad jei negalėsime turėti savo vaikų kodėl gi ne įsivaikinus. Susilaukėme dviejų savo biologinių vaikų, tačiau antras gimdymas buvo labai komplikotas ir atsirado baimė gimdyti trečią vaiką, o svajojome apie didelę šeimą, kadangi patys buvome iš didelių šeimų, todėl priėmėme sprendimą įsivaikinti <...>“ [T8]
	Religinis sprendimas	„<...> esame tikintys žmonės. Susidūrus su sveikatos problemomis aš daviau pažadą Dievui. Pasižadėjau Dievui įvaikinti, siekiau įvaikinimo, kad įvykdyti duotą pažadą Dievui <...>“ [T4]

Atlikta turinio analizė atskleidė, kad pagrindiniai motyvai, paskatinę tėvius priimti sprendimą įsivaikinti vaiką (-us) buvo siekis patirti motinystės ir tėvystės jausmą (T1, T6, T7). Nors motyvai savo šeimoje auginti svetimą vaiką gali būti labai įvairūs, tačiau poreikis atrasti save motinos ir tėvo vaidmenyse yra vienas dažniausiai pasitaikančių motyvų, kurį lemia vidiniai asmens veiksniai (negalėjimas turėti savo biologinių vaikų, šeimos instituto sampratos įgyvendinimas ir pan.) (Z. Giedrimas ir kt., 2013; D. Matulevičiūtė ir kt., 2005). Taip pat tėvius paskatino priimti šį sprendimą ir siekis įprasminti savo gyvenimą (T2, T3, T5), noras padėti vaikui (-ams) (T2, T5, T7), matytas pavyzdys artimoje aplinkoje (T8). Šie motyvai yra labiau altruistiški, mažiau egoistiški, kadangi nukreipti į pagalbą kitiems asmenims. Vienas informantas nurodė, kad šį sprendimą ji priėmė turėdama religinį motyvą – pažadas Dievui (T4). Galima teigti, kad pagrindiniai motyvai, lėmę siekį įsivaikinti vaiką (-us) yra noras patirti motinystės ir tėvystės jausmą, įprasminti savo gyvenimą, suteikti pagalbą vaikui.

Tyrimu siekta išsiaiškinti, kokia tėvių nuomonė apie tai, kokias galimybes suteikia vaikams įvaikinimas. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – galimybių vaikui (-ams) įsivaikinant suteikimas. Iš tyrimo išryškėjo 3 subkategorijos: saugi aplinka šeimoje užtikrinanti vaiko (-ų) poreikius, vaiko identiteto užtikrinimas, išsilavinimo suteikimas. Informantų pasisakymai pateikiami 17 lentelėje.

17 lentelė. Tėvių nuomonė apie galimybių suteikimą įvaikiui (-iams)

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Galimybių vaikui (-ams)	Saugi aplinka šeimoje užtikrinanti	„<...> saugumą, meilę, rūpestį <...>. Visą ką galime ir kas geriausia vaikui <...>“ [T1]
		„<...> suteikti saugią aplinką <...>“ [T2]

įsivaikinant suteikimas	vaiko (-ų) poreikius	„<...> suteikti visas galimybes vaikui, kokias tik galime suteikti, tai ir saugi aplinka, ir fizinių poreikių tenkinimas ir visa kita ką suteikėme ir savo biologiniams vaikams. Tai yra mūsų vaikas ir mes padarysime viską kas nuo mūsų priklauso, kad vaikas būtų laimingas <...>“ [T3] „<...> saugią aplinką, mylinčius tėvus <...>“ [T4] „<...> stengsimės įvaikintam vaikui suteikti visas galimybes, kaip ir savo biologiniams vaikams. Pasidalinti viskuo kuo galime pasidalinti, kad vaikas jaustųsi saugiai, mylimas, svarbus <...>“ [T5] „<...> priimti vaiką į savo namus, sušildyti vaiką savo meile, rūpesčiu. Tiesiog duoti vaikui gyvenimą <...>“ [T6] „<...> fizinių poreikių tenkinimas ir raidos sunkumų kompensavimas atrodo ir taip suprantama, kad šie poreikiai būtini patenkinti. Mums svarbiausia, kad vaikas emociškai jaustųsi gerai, saugiai <...>“ [T7] „<...> pirmiausia vaikui norėjosi suteikti namus, šeimą. Kad vaikas augtų šeimoje, turėtų socialiai atsakingus tėvus, kurie sugeba pasirūpinti ne tik fiziniais poreikiais, bet ir emociniais, socialiniais. Nors GIMK mokymų metu buvo akcentuojama vaiko ir biologinių tėvų ryšių palaikymas, tačiau mes norime, kad iki 18 metų dukra nebendrautų su savo mama, nes mama tik pagimdžiusi dukros atsisakė, net neėmė jos į rankas... Ji yra mūsų vaikas <...>“ [T8]
	Vaiko identiteto užtikrinimas	„<...> nesame nusiteikę prieš vaiko biologinę šeimą, jei reikėtų, palaikytume ryšį dėl vaiko gerovės <...>“ [T1] „<...> jei vaikas ar tėvai tikrieji norės bendrauti mes nesame prieš, nesisavinsime vaiko kaip daikto, žiūrėsime, kad vaikui būtų geriausia <...>“ [T4] „<...> prieš GIMK mokymus manėme, kad vaiko ryšių su biologine šeima nesieksime užtikrinti, tačiau mokymų metu ši nuomonė pasikeitė, ir jei jaustumėme iš vaiko šį poreikį ir iš tėvų pastangas, normą – sudarytumėme sąlygas <...>“ [T7]
	Išsilavinimo suteikimas	„<...> išsilavinimą <...>“ [T1] „<...> išsilavinimą, kad būtų vaikams lengviau įsitvirtinti gyvenime <...>“ [T2] „<...> galimybę mokytis <...>“ [T4]

Įvaikinto vaiko interesai, jo gerovė, šviesi ateitis ir visapusiškas įgalinimas yra pagrindinis sėkmingo įvaikinimo tikslas. Įvaikinimo centre – vaikas, todėl labai svarbu, kad vaikui būtų surasta pati tinkamiausia šeima, kuri gebėtų patenkinti jo poreikius (Merkys ir kt., 2020). Atlikta turinio analizė atskleidė, kad įvaikinimas suteikia vaikams saugią aplinką šeimoje, kuri užtikrina vaiko (-ų) poreikius (T1 – T8). Šeimoje įtėviai gali suteikti meilę, saugumą, rūpestį, namus, patenkinti jų fizinius, socialinius, emocinius poreikius. Taip pat įtėviai nurodė, kad, jeigu biologiniai tėvai siektų atkurti ryšį, šią galimybę jie vaikams ir biologiniams tėvams suteiktų (T1, T4, T7). Vienas informantas nurodė, kad būtent GIMK mokymai pakeitė jo nuomonę šiuo klausimu. Taip pat įtėviai nurodė, kad įvaikinimas suteikia galimybę vaikams įgyti išsilavinimą, kuris sukurtų pagrindą tolimesniame gyvenime. Galima teigti, kad pagrindinės galimybės, kurias suteikia vaikams įvaikinimo procesas yra: saugios aplinkos, atliepiančios vaikų poreikius, šeimoje sukūrimas, vaiko identiteto užtikrinimas, išsilavinimo suteikimas.

Tyrimu buvo svarbu nustatyti, kokia įtėvių nuomonė apie priežastis lėmusias sprendimą įsivaikinti, o ne globoti. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – priežastys lėmusios sprendimą įsivaikinti, o ne globoti. Iš tyrimo išryškėjo 3 subkategorijos: ryšio su

tėvais nutraukimas, globa nesuteikia saugumo jausmo, religinis aspektas. Informantų pasisakymai pateikiami 18 lentelėje.

18 lentelė. Įtėvių nuomonė apie priežastis lėmusios sprendimą įsivaikinti, o ne globoti

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Priežastys lėmusios sprendimą įsivaikinti, o ne globoti	Ryšio su tėvais nutraukimas	„<...> Ne nesvarstėme galimybės globoti, nes kiek domėjausi globa, tai pasitaiko atvejų, kai biologiniam tėvams reikia grąžinti vaiką, o tu augini kaip savo, prisiriši. Neįsivaizduoju kaip reiktų išsiskirti su vaiku. Negalėčiau susitaikyti <...>“ [T1] „<...> galvojome ir apie vaiką, kad vaikui būtų geriau, nes ir pavardė ta pati kaip ir visų šeimos narių, ir vaikas lygiavertis šeimos narys, kad negalvotų, jog buvo paimtas dėl kažkokių išskaičiavimų, tiesiog auginti vaiką kaip savo. Taip pat ir dėl to, kad nereikėtų su biologiniais tėvais susitikinėti, kad niekas nesimaišytų, netrukdytų auginti to vaikelio <...>“ [T3] „<...> globoti vaiko net nesvarstėme. Juk prie vaiko prisiriši, jį pamilsti, o vėliau vaiką gali grąžinti biologinei šeimai. Man plyštu iš skausmo širdis, negalėčiau susitaikyti su tuo ir tikriausiai visai mano šeimai būtų didžiulė tragedija. Tai būtų tas pats lyg mano vaiką atimtų <...>“ [T5] „<...> nesvarstėme niekada apie vaiko globą, su vyru esame tokie, kad negalėtumėme atgal atiduoti vaiko. Jei tėvai „atsistotų ant kojų“, nesugebėtumėme patys paleisti vaiko, nes jis būtų mūsų <...>“ [T8]
	Globa nesuteikia saugumo jausmo	„<...> įsivaikinant suteiki vaikui tikrus namus ir tikrą šeimą, įsipareigoji vaikui visam gyvenimui ir vaikas jausis kaip pilnavertis šeimos narys. Globa tik dalinė pagalba vaikui <...>“ [T2] „<...> jei globočiau vaiką, nuolat lydetų baimė dėl to, todėl negalėčiau būti globėja. Įvaikinimo atveju nors vaikas ir bendrautų su tėvais, tačiau žinau, kad vaiko iš manęs neatims, tai įvaikinimas apsaugo nuo tokių dalykų <...>“ [T5] „<...> žinojau iš patirties, kadangi dirbu socialinėje srityje, kad globojant vaiką gali kažkokie giminaičiais bet kada atsirasti vaiko gyvenime, kaip grybai po lietaus, kurie norės su vaiku bendrauti, o aš noriu, kad vaikas būtų mano. Man atrodo, kad globoti vaiką yra nesaugu, jei globočiau gyvenčiau įtampoje, kad kažkoks giminaitis neapsireikštų kažkada, tai kam man toks stresas? Kam man to reikia? Aš egoistiškai jaučiau, kad vaikas bus mano ir tik mano <...>“ [T6] „<...> niekada nesvarstėme apie vaiko globą. Manau, vaikas blogiau jaustųsi augdamas šeimoje, kai už jo priežiūrą šeima gauna finansinį paskatinimą. Jei globočiau vaiką pergyvenčiau, kad ateityje vaikas nesijaustų kažkoks kitoks, nelygiavertis. Šeimoje vaikas turi būti teisiškai lygiavertis šeimos narys, kaip ir visi šeimoje esantys asmenys <...>“ [T7]
	Religinis aspektas	„<...> globodama neišpildyčiau Dievui duoto pažado. Todėl niekada nesvarsčiau apie globą. [T4]

Atlikta turinio analizė atskleidė, kad pagrindinės priežastys, lėmusios sprendimą įsivaikinti, o ne globoti yra ryšio su biologiniais tėvais nutraukimas (T1, T3, T5, T8) ir, kad globa nesuteikia įtėviams ir vaikams saugumo jausmo (T2, T5, T6, T7). Pirmuoju atveju, įtėviai pasirinko įvaikinimą, kad nebūtų ryšio su biologiniais tėvais, nes jiems sudėtinga įsivaizduoti, kaip suteikus šeimą ir namus vaikui (-ams), jis gali išvykti ir nebegrįžti. Antruoju atveju, globos atveju, vaikai gali grįžti į biologinių tėvų namus. Šis variantas nesuteikia saugumo jausmo nei jiems, nei paties vaikams, kurie atsidūrė šioje situacijoje. P. K. Eriksson (2016) nuomone, nors įvaikinimas yra panaši į globą vaiko priežiūros forma, tačiau pirmiausia skiriasi pasekmėmis vaikui, kadangi globėjas gali būti atleistas iš pareigų. Vienas informantas nurodė, kad sprendimą įsivaikinti, o ne globoti, lėmė pažadas Dievui. Galima teigti, kad pagrindinės priežastys, lėmusios sprendimą įsivaikinti, o ne globoti yra ryšio su biologiniais tėvais nutraukimas ir, kad globa nesuteikia įtėviams ir vaikams saugumo jausmo.

Tyrimu siekta išsiaiškinti, kokia tėvių nuomonė apie įvaikinimo procese kilusius iššūkius atitinkant reikalavimams, kurie keliami tėviams. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – įvaikinimo procese kilę iššūkiai atitinkant reikalavimams, kurie keliami tėviams. Iš tyrimo išryškėjo 2 subkategorijos: iššūkių nekilo, kilo nerimas, jog gali neatitikti reikalavimams. Informantų pasisakymai pateikiami 19 lentelėje.

19 lentelė. Tėvių nuomonė apie įvaikinimo procese kilusius iššūkius atitinkant keliamiems reikalavimams

Kategorija	Subkategorija	Irodantis teiginys
Įvaikinimo procese kilę iššūkiai atitinkant reikalavimus, kurie keliami tėviams	Iššūkių nekilo	„<...> nekilo iššūkių <...>“ [T1] „<...> visus reikalavimus atitikome, iššūkių nekilo <...>“ [T2] „<...> ne nekilo iššūkių, kadangi prieš tai vykdėme būdinčio globoto veiklą, tai tuos visus reikalavimus atitikome. Turime didelį namą, vaikai suaugę, pilnamečiai, kartu nebegyvena su mumis, vyras dirba gaisrininku, pajamos pastovios, nebuvo jokių problemų <...>“ [T3] „<...> ne nekilo jokių iššūkių, visus reikalavimus atitikome. Manėme jei savo vaikus galime auginti, neišskyla jokių problemų, tai ir įvaikinti galėsime. Taip ir buvo <...>“ [T4] „<...> jokių iššūkių nekilo <...>“ [T5] „<...> mūsų atveju nebuvo, kadangi dirbau socialine darbuotoja, žinojau, kokie reikalavimai yra keliami tėviams ir globėjams, tie reikalavimai neatrodė perdėti. Žinau, kad beveik visi atitinka tuos reikalavimus, kai yra noras, stabilios pajamos, gyvenamas būstas <...>“ [T6] „<...> ne nekilo jokių iššūkių. Esame abu su vyru pakankamai jauni, sveikatos problemų didelių neturime, su teisėsauga reikalų taip pat neturime, pajamas gauname pastovias, gyvenimo sąlygos tikrai tinkamos <...>“ [T7] „<...> nekilo. Mes į visus reikalavimus žiūrėjome realiai: jei mes auginame savo biologinius vaikus, niekur jokioms institucijoms neužklivome, mūsų vaikai eina į darželius, mokyklas, jokių socialinių paslaugų negauname, patys finansiškai išsilaikome save ir vaikus, tai kodėl mes negalėtumėme tapti tėvais? Normalu, kad dokumentus reikia pateikti, kad reikalavimai tėviams keliami, nes tai didelė atsakomybė. Tiesiog mes labai paprastai į tai žiūrėjome ir mums nekilo jokių dvejonių <...>“ [T8]
	Kilo nerimas, jog gali neatitikti reikalavimams	„<...> gal iš pradžių buvo kažkoks nerimas, kad galime neatitikti tų reikalavimų, nes prisiklausėme iš pažįstamų kalbų, kad didžiuosiuose miestuose atrodo, kad toks jausmas lyg specialistai nenori, kad tu įsivaikintum ir ieško „kabliukų“. Tai tik todėl šiek tiek pergyvenome, nors žinojome, kad viskas pas mus gerai <...>“ [T1]

Asmenims norintiems įsivaikinti vaiką yra keliami tam tikri reikalavimai dėl amžiaus, sveikatos, teistumo, gyvenimo sąlygų, finansinės padėties, kuriuos šeima turi atitikti, nes vaiko atėjimas į šeimą yra reikšmingas gyvenimo pokytis, perėjimo taškas, šeimos struktūros permaina, tinkamas pirminių dokumentų įvertinimas labai svarbus aspektas (Gudžinskienė, Navaitis, 2016). Atlikta turinio analizė atskleidė, kad įvaikinimo procese atitinkant reikalavimams, kurie keliami tėviams, iššūkių nekilo (T1 – T8). Tėviai tai pagrindžia tuo, kad kreipėsi dėl įvaikinimo įvertinę savo galimybes. Vienas informantas (T1) teigė, kad jautė nerimą, tačiau tą jausmą pakeitė žinojimas, kad šeimoje viskas yra gerai.

Siekta nustatyti, kokia tėvių nuomonė apie įvaikinimo procedūros etapus, kurie kėlė daugiausia iššūkių. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – įvaikinimo procedūros etapai kėlė daugiausia iššūkių. Iš tyrimo išryškėjo 8 subkategorijos:

informacija apie vaiką yra neišsami, ilgas vaiko laukimas, skuba priimti sprendimą esant vaiko pasiūlymui, GIMK mokymų lankymas kėlė nerimą, dėl pandemijos kilo sunkumų bendrauti su vaikais, pasitikėjimo savimi stoka priimant sprendimus ir atstovaujant interesus institucijose, iššūkiai lydi visą laiką, iššūkių nekilo. Informantų pasisakymai pateikiami 20 lentelėje.

20 lentelė. Įtėvių nuomonė apie įvaikinimo procedūros etapus, kurie kėlė daugiausia iššūkių

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Įvaikinimo procedūros etapai kėlė daugiausia iššūkių	Informacija apie vaiką yra neišsami	„<...> vaiko pasiūlymas – labai ribotas ir neišsamus duomenų pateikimas apie vaiką. Pagrindė duomenys pateikiami apie sveikatos būklę. Pasigedau pačio vaiko svajonių, mėgstamų veiklų ir kitų dalykų aprašymo. Vaiko aprašymas buvo panašus kaip kokios prekės aprašymas <...>“ [T2]
	Ilgas vaiko laukimas	„<...> iššūkis buvo laukimas ir nežinomybė kada ir koks pasiūlymas bus <...> [T3] „<...> sprendimo įvaikinti priėmimas buvo net labiau iš vyro pusės. Mūsų motyvacija tikrai labai stipri buvo ir mokymai motyvacijos nepakeitė. Labiausiai prailgo vaikučio laukimas, labai ilga eilė, kuri „lėtai juda“, per metus laiko nei pusė eilės nepajudėjo. Tai tas laukimas prailgo <...>“ [T7] „<...> vienas trūkumas – ilgas vaiko laukimas, manėme, kad taip ir nesulauksime vaikelio <...>“ [T8]
	Skuba priimti sprendimą esant vaiko pasiūlymui	„<...> kai gavome pasiūlymą reikėjo labai greitai apsispręsti, turėjome vieną dieną susiruošti susitikimui su vaiku, kuris buvo ligoninėje, dviejų savaitių. Tai toks stresas buvo. Bevažiuojant į Kauno klinika susipažinti su kūdikių paprašiau, kad vaiko nuotrauką atsiųstų, nes negalėjau patikėti, kad čia taip greitai viskas vyksta <...>“ [T3]
	GIMK mokymų lankymas kėlė nerimą	„<...> galbūt tik pirmas nuėjimas į mokymus kėlė šiek tiek streso ir tiek <...>“ [T1]
	Dėl pandemijos kilo sunkumų bendrauti su vaikais	„<...> pandemija trukdė tinkamai bendrauti su pasirinktais vaikais. Negalėjome jų lankyti <...>“ [T4]
	Pasitikėjimo savimi stoka priimant sprendimus ir atstovaujant interesus institucijose	„<...> teismo metu man reikėjo atsakyti į visus klausimus. Aš esu nevaldinga moteris, priklausoma nuo vyro. Bet teismo metu mane parinko kaip atstovaujančia visą mūsų šeimą, man tai kėlė stresą <...>“ [T4]
	Iššūkiai lydi visą laiką	„<...> suporavimo metu kilo pakankamai iššūkių. Vaiko charakteristika atrodė kaip baubas, pagrindė vaiko ligos ir tėvų ligos, tai jei nebūčiau turėjusi žinių, kad protinis atsilikimas nėra kažkokia baisi diagnozė, kad beveik visi tėvų globos netekę vaikai turi raidos atsilikimų, tai būčiau tikrai nepriėmusi sprendimo susipažinti su dukra. Mūsų susitikimas su dukra įvyko vaikų namuose, tiesiog mes su vyru ir mergaitė buvome palikti vieni. Vaikas stovėjo kampe, išsigandusi. Buvo iššūkis ne tiks mums, bet ir vaikui. Keista buvo, kai pasiėmėme vaiką iš vaikų namų, tuo metu svečio teisėmis, ir socialinė darbuotoja dirbusi vaikų namuose, kuri mus išlydėjo paklausė „ar jūs tikrai apsisprendėte? Jūs atrodote tokie geri, protingi žmonės noriu Jums pasakyti, kad žinotumėte. Ši mergaitė aukšto mokslo niekada nebaigs, jos tėvai su protinėmis negalėmis“. Mes tiesiog žado netekome, kaip socialinis darbuotojas gali nustatyti tai. Mūsų akys buvo pilnos ašarų, vyras tik atsakė tai darbuotojai, kad mes viską padarysime, kad ši mergaitė baigtų universitetą. Buvome užsidėję rožinius akinius, tiesiog buvo didelis noras turėti vaiką, nenorėjome nieko girdėti apie sunkumus auginant svetimą vaiką. O kai įsivaikiname dukrą ir praėjo medaus mėnuo, susidūrėme su realybe, tik tada pasimatė viskas, buvo chaosas mūsų abiejų su vyru galvose. Vaikas buvo laukinukas, nevaldomas, nenorėjo jokios šilumos, meilės, prisilietimų, tai buvo nesuvokiama. Ji nenorėjo, kad mes ją glostytume, kad migdytume, vaikas gyveno savo pasaulėlyje, taip kaip buvo

		pripratinta, norėjo būti viena. Ir dabar dar lydi mintis, kad aš jos nepagimdžiau, ateina tų minčių ir negatyvių, kai tu klausai savęs: ar tikrai mums reikėjo šito? <...>“ [T6]
	Iššūkių nekilo	„<...> nekilo jokių iššūkių. Atrodo viskas taip paprasta, lyg šviesu patepta <...>“ [T1] „<...> nekilo iššūkių. Su vyru abu priėmėme sprendimą įsivaikinti vaiką, pateikėme reikalingus dokumentus Vaiko teisėms ir vėliau lankėme GIMK mokymus, nors vyras ir nelabai mėgėjas dalyvauti kažkokiuose mokymuose, kalbėtis, atvirauti, tačiau šioje situacijoje nerodė kažkokio nepasitenkinimo, sąžiningai kartu vyko į mokymus, darėme namų darbus ir t.t. Niekada nepasakė jokio blogo žodžio <...>“ [T5] „<...> nebuvo jokių iššūkių didelių, visos institucijos įvaikinimo procese „sudirbo“ operatyviai, mes net patys nesitikėjome. Kai gavome vaiko pasiūlymą, greitai buvo suorganizuotas susitikimas ir po savaitės parsivežėme dukrą <...>“ [T8]

Atlikta turinio analizė atskleidė, kad didžiausias iššūkis, su kuriuo susidūrė tėviai įvaikinimo procese buvo ilgas vaiko laukimas (T3, T7, T8). Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos 2021 m. veiklos ataskaitoje nurodyta, kad dauguma vaikų, kurie įrašyti į Galimų įvaikinti vaikų apskaitą yra vyresnio amžiaus vaikai turintys įvairių sveikatos sutrikimų arba nesutinkantys būti įvaikinti. Vaikų iki 3 m. amžiaus per 2021 m. įrašytų į Galimų įvaikinti vaikų apskaitą buvo 2 proc. Tėviai dažniausiai nori įsivaikinti kūdikius arba mažus vaikus iki 3 metų amžiaus, kurie būtų sveiki arba su nežymiais sveikatos sutrikimais, dėl šios priežasties vaiko laukti reikia ilgiau. Pavieniai informantai nurodė, kad jiems daugiausia iššūkių kėlė tai, kad informacija apie vaiką nebuvo išsami, tik esminė sveikatos būklė apibūdinanti charakteristika (T2). Kita pora pasiūlymą įsivaikinti gavo netikėtai, visos procedūros vyko ypatingai greitai, tėviai jautėsi pasimetę ir priversti skubėti priimti sprendimus (T3). Kiti informantai nurodė, kad jiems iššūkių kėlė GIMK mokymų lankymas (T1) ar apsunkintas bendravimas su pasiūlytu vaiku dėl saugumo reikalavimų susijusių su pandemijos valdymu (T4). Vienus tėvius iššūkiai lydėjo viso proceso metu (T6). Trims informantams (T1, T5, T8) įvaikinimo procesas iššūkių nesukėlė. Galima teigti, kad pagrindiniai iššūkiai, su kuriais susidūrė tėviai įvaikinimo procese – ilgas vaiko laukimas, informacijos apie pasiūlytą vaiką suteikimo stoka, pirminio ryšio užmezgimas su vaiku.

Siekta nustatyti, kokia tėvių nuomonė apie įsivaikinimo procedūros atitiktį dabartinėms realijoms. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – dabartinės įsivaikinimo procedūros atitiktis dabartinėms realijoms. Iš tyrimo išryškėjo 4 subkategorijos: įsivaikinimo procedūros atitinka dabartinėms realijoms, įsivaikinimo procesas turėtų būti greitesnis, įsivaikinant turėtų būti pateikiama išsamesnė informacija apie vaiką (-us), psichologo darbas su vaiku prieš įvaikinant. Informantų pasisakymai pateikiami 21 lentelėje.

21 lentelė. Tėvių nuomonė apie įsivaikinimo procedūros atitiktį dabartinėms realijoms

Kategorija	Subkategorija	Irodantis teiginys
Dabartinės įsivaikinimo procedūros	Įsivaikinimo procedūros atitinka	„<...> taip, manau atitinka, neturiu jokių pastebėjimų. Ir laukimas vaiko atrodo normalus procesas, juk tie vaikai nekrenta iš dangaus, o ypač maži vaikai. Tiesiog

atitiktis dabartinėms realijoms	dabartinėms realijoms	suprantame, kad nieko nepaskubinsime, jei nėra vaikų tokių kokių norime, tai nėra, reikia laukti <...>“ [T1] „<...> mūsų atveju atitinka, mums viskas labai greitai gavosi, nuo vaiko pasiūlymo iki parsivežimo namo, kadangi kūdikio tėvas buvo nežinomas, tėvystė nenustatyta, o mama pagimdžiusi vaiką, parašė, kad atsisako vaiko. Tai mums labai sklandžiai viskas įvyko <...>“ [T3] „<...> manau, kad atitinka. Mūsų atveju nereikėjo vaiko laukti ilgai, tik pabaigėme mokymus ir po dviejų mėnesių gavome vaiko pasiūlymą. Viskas įvyko greitai. Aišku iš aplinkinių girdžiu, kad tėviai laukia eilėse ilgai, tačiau tai ne mūsų patirtis <...>“ [T6]
	Įsivaikinimo procesas turėtų būti greitesnis	„<...> galėtų būti greitesnis procesas. Neapibrėžtas laikas laukimo <...>“ [T2] „<...> manau, kad ne. Visada girdėjome per televizorių, kad Lietuvoje daug vaikų gyvena institucijose, neturi tėvelių ir raginama tapti globėju ar tėviu, nes jų neva trūksta. Įsivaizdavome, kad pabaigę GIMK mokymus nelauksime ilgai kol vaikelis atsiranda šeimoje. Tačiau realybė kitokia. Pabaigėme mokymus ir sužinojome, kad eilėje esame 120 ir laukiame vaiko jau pusantrų metų. Su šiuo laukimu sunkiai susitakė ir mažasis 6 metų sūnus, kuris labai laukė brolio, jį net buvo nusipiešęs popieriuje ir išsikirpęs, visur nešiojosi su savimi, visus išaugtus rūbelius palieka savo broliui. Vėliau po truputį pripratinome vaiką prie minties, kad to broliuko reikės palaukti. Taigi kyla klausimas, kodėl reikia perteklinio žmonių skaičiaus į šias eiles? Pasirodo, kad realybė kitokia, nes tėviams tenka labai ilgai laukti kol vaikelis atsiranda šeimoje <...>“ [T5] „<...>agituojama, kad Lietuvoje daug beglobių vaikų, skatina vaikus globoti ar įvaikinti, tačiau mūsų atveju, eilė juda labai lėtai, o GIMK išvada galioja tik du metus, tai vėl tokia nežinomybė kas bus po tų dviejų metų, ar vėl išvadą reikės atnaujinti, o gal dar kažkokios procedūros? Atrodo viską padarėme iš savo pusės, vaikelio dar negavome, tačiau yra tam tikri terminai, kurie nuo mūsų nepriklauso <...>“ [T7] „<...> nemanėme, kad tiek ilgai truks kol gausime vaiką. Girdime, kad daug vaikų auga vaikų namuose, daug vaikų galima įvaikinti, tačiau atrodo, kad eilės nejudą. Eilėje laukiame virš dviejų metų, manėme, kad nesulauksime tos eilės <...>“ [T8]
	Įsivaikinant turėtų būti pateikiama išsamesnė informacija apie vaiką (-us)	„<...> galimų įvaikinti sąrašas galėtų būti bent su vaiko portreto nuotraukomis <...>“ [T2]
	Psichologo darbas su vaiku prieš įvaikinant	„<...> mūsų atveju, vaikai nebuvo paruošti įvaikinimui, vaikai net nesuvokė kas yra įvaikinimas, psichologas nedirbo su vaikais prieš įvaikinimą <...>“ [T4]

Atlikta turinio analizė atskleidė, kad nors įsivaikinimo procedūros atitinka dabartinėms realijoms (T1, T3, T6), tačiau pats įsivaikinimo procesas turėtų būti greitesnis (T2, T5, T7, T8). Informantų nuomone, per žiniasklaidos priemones kalbama, kad daug vaikų laukia tėvių, tačiau reali situacija yra kitokia. Taip pat vienas informantas akcentavo, kad įsivaikinant turėtų būti pateikiama išsamesnė informacija apie vaiką (-us) (T2), ar, kad su vaiku prieš įvaikinimą turėtų dirbti psichologas (T4). Galima teigti, kad bendrai įsivaikinimo procedūros atitinka dabartines realijas, tačiau reikėtų peržiūrėti įsivaikinimo proceso trukmę, jis turėtų būti greitesnis. Lietuvoje ir kitose ES šalyse laikomasi vieningos paradigmos, įvaikinimo procese tamptariai bendradarbiauja institucijos. Spaudimą sistemai sukuria tai, kad būsimų tėvių yra ženkliai daugiau nei įvaikių, kadangi ypač didelis poreikis kuo jaunesniems įvaikiams (Merkys ir kt., 2020).

Siekta išsiaiškinti, kokia, tėvių nuomonė apie GIMK mokymų naudą. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – GIMK mokymų nauda. Iš tyrimo

išryškėjo 3 subkategorijos: mokymai sustiprino emociškai ir psichologiškai, žinios ir gebėjimai kaip elgtis, pasidalijimas patirtimi. Informantų pasisakymai pateikiami 22 lentelėje.

22 lentelė. Įtėvių nuomonė apie GIMK mokymų naudą

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
GIMK mokymų nauda	Mokymai sustiprino emociškai ir psichologiškai	„<...> mokymai buvo tokie psichologiniai, iš vaiko pusės, sužinojome daug naujų dalykų. Mums su vyru šie mokymai labai patiko <...>“ [T1] „<...> manau GIMK mokymai tikrai labai naudingi visiems tėvams ir globėjams, labai praplečia akiratį <...>“ [T3] „<...> GIMK mokymai pakeitė mūsų mąstyseną, požiūrį. Kai pradėjau lankyti kursus, mano požiūris į biologinius tėvus buvo neigiamas, kad jų nebus vaiko gyvenime, net maniau, kad vaikui galbūt ir nesakysime nieko apie patį įvaikinimą, tačiau mokymų metu supratau, kad didelė blogybė nuo vaiko slėpti įvaikinimo faktą. Dalyvaujant šiuose mokymuose sugebėjome labiau pažiūrėti iš vaiko pusės, ne iš savo, todėl ir požiūris pasikeitė <...>“ [T5] „<...> atėjau į GIMK mokymus turėdama nusistatymą, kad įsivaikinus vaiką išvažiuosime į kitą miestą, slėpsime įvaikinimo faktą. Tai mokymai mus sustatė į vėžias. Gavome pirminį tvirtą pamatą <...>“ [T6]
	Žinios ir gebėjimai kaip elgtis	„<...> susidariau realų vaizdą, kokie iššūkiai gali laukti. Gavau žinių, kurios buvo labai naudingos su ką tik įvaikintais vaikais. Tas žinias pritaikiau praktiškai <...>“ [T2] „<...> pagilinome žinias apie vaikus <...>“ [T4] „<...> pagilinome žinias, kurių ir prieš mokymus nemažai turėjome. Mokymų metu pasikeitė nuostata dėl vaiko bendravimo su biologine šeima, mums su vyru tarsi įvyko minčių virsmas šioje vietoje ir mes supratome, kad esant poreikiui, mes tikrai sudarytumėme sąlygas įvaikintam vaikui bendrauti su biologine šeima, jei tai nekenktų pačiam vaikui <...>“ [T7] „<...> GIMK mokymų metu mes atsakėme sau į klausimus, kurie mus neramina, buvo labai plačiai paliestos įvairios temos, pagilintos žinios. GIMK mokymų metu tu sužinai kas gali tavęs laukti įvaikinus vaiką ir įgyji žinių kaip elgtis vienoje ar kitoje situacijoje. Mokymai buvo labai įdomus, tikriausiai įstrigo atminty visam gyvenimui <...>“ [T8]
	Pasidalijimas patirtimi	„<...> užmezgėme ryšius su kitais tėvais ir globėjais su kuriais smagu pabendrauti <...>“ [T3] „<...> sužinojau kokios patirtys buvo kitų tėvių, tai labai įsiminė. „<...> tikriausiai pati didžiausia GIMK mokymų nauda buvo išgirsti kitų tėvių patirtis <...>“ [T4]

Asmenys GIMK mokymų metu yra skatinami atvirai kalbėti apie tai ką jie jaučia praktinių užsiėmimų metu, tokiu būdu, per patyrimą, atsako sau į daugelį klausimų, įvertina savo galimybes, ar gali tapti tėvais ar turi tam reikalingų gebėjimų (Valstybinė vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba). Atlikta turinio analizė atskleidė, kad GIMK mokymai sustiprino tėvius emociškai ir psichologiškai (T1, T3, T5, T6), suteikė žinių ir gebėjimų kaip elgtis įvairiose gyvenimiškose situacijose (T2, T4, T7, T8). Šie mokymai ne tik suteikė informacijos, tačiau ir pakeitė pačius tėvius, jų mąstymą ir požiūrį į įvaikinimo procesą ir į tėvų globos netekusių vaikų auginimą, apie suaugusiųjų santykį su tokiu vaiku. Taip pat GIMK mokymai buvo naudingi tuo, kad kiti tėviai galėjo pasidalinti savo patirtimis, užmezgė ryšius su kitais tėvais, globėjais (T3, T4). Galima teigti, kad pagrindinė GIMK mokymų nauda tėvams – emocinė, psichologinė pagalba, žinių ir gebėjimų įgijimas.

Tyrimu siekta nustatyti, kokia tėvių nuomonė apie GIMK mokymų privalumus ir trūkumus. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirtos dvi kategorijos – GIMK mokymų privalumai ir GIMK mokymų trūkumai. Iš tyrimo išryškėjo 7 subkategorijos: įgytos žinios kaip elgtis įvairiose situacijose, kaip suprasti vaiką, jo poreikius, dalijamasi patirtimi su kitais tėviais, įgyti bendro likimo draugai (šios subkategorijos susijusios su pirmąja kategorija), ilgas laiko tarpas tarp GIMK mokymų ir pažinties su vaiku, informacijos pagražinimas, dėl pandemijos mokymai vyko nuotoliu, tėviai trūkumų neįžvelgė (šios subkategorijos susijusios su antrąja kategorija). Informantų pasisakymai pateikiami 23 lentelėje.

23 lentelė. Tėvių nuomonė apie GIMK mokymų privalumus ir trūkumus

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
GIMK mokymų privalumai	Įgytos žinios kaip elgtis įvairiose situacijose, kaip suprasti vaiką, jo poreikius	<...> mokymai buvo nuoseklūs, namų darbai įdomūs, galėjome labai įsijausti į kiekvieną situaciją, vaidinome vaidmenis ir pajautėme įvairiausių jausmus <...> [T1] „<...> mokymų metu realiai galima buvo išnagrinėti-pasiaiškinti kilusius klausimus <...>“ [T2] „<...> gavau gilesnį supratimą apie vaikų būklę, kokių skaudžių patirčių jie galimai turėjo. Supratau su kokiais gyvenime iššūkiais teks susidurti <...>“ [T4] „<...> GIMK mokymų metu išmokau labiau pagalvoti kaip vaikas jaučiasi, stengtis atsistoti į jo vietą, tada daugelis dalykų tampa labiau suprantami <...>“ [T5] „<...> kiekvienų mokymų aš labai laukiau, jie man buvo labai įdomūs. Išmokė pažūrėti mus iš kitos pusės į įvairias situacijas <...>“ [T6] „<...> nedidelė grupė, dėmesys skiriamas kiekvienam grupės dalyviui, labai jaukūs užsiėmimai, kurie labai „giliai paliečia“ patį <...>“ [T7] „<...> šie mokymai naudingi ne tik globėjams ar tėviams, jie naudingi kiekvienam tėvui auginant vaikus, tai mes tikrai daug ką pritaikėme auklėdami, bendraudami ir su savo vaikais <...>“ [T8]
	Dalijamasi patirtimi su kitais tėviais	„<...> pasidalinti patirtimis. Išgirsti tikrus liudijimus <...>“ [T2] „<...> labai įsimintinas buvo susitikimas su žmogumi, kuris buvo įvaikintas, jį suorganizavo GIMK specialistės. Šis žmogus papasakojo savo patirtį, nuo jo tėviai slėpė įvaikinimo faktą ir jis tai sužinojo būdamas paaugliu. Tai galutinai pakeitė mano nuomonę apie nutylėjimą vaikui dėl įvaikinimo <...>“ [T5]
	Įgyti bendro likimo draugai	„<...> užmezgėme ryšius su kitais tėviais, globėjais, su kuriais susitinkame ir kitų mokymų metu ar globos centro organizuojamuose renginiuose, smagu pabendrauti <...>“ [T3] „<...> labai jaukūs mokymai, skatinantys atvirauti, užmegzti artimi ryšiai su kitais mokymų dalyviais kurie tęsiasi iki dabar <...>“ [T6]
GIMK mokymų trūkumai	Ilgas laiko tarpas tarp GIMK mokymų ir pažinties su vaiku	„<...> trūkumų dėl pačių mokymų nematau, tačiau manau, kad per didelis laiko tarpas praeina nuo tada kai pabaigi mokymus ir kai gauni vaiką neaišku kada, gal po metų, o gal po penkių metų, juk viskas būna pasimiršę. Galbūt būtų logiškiausia, kad būsimi tėviai pateikia reikiamus dokumentus dėl įvaikinimo, ir jei gauna teigiamą pradinį įvertinimą, yra įrašomi į eilę, o kai eilėje būni, koks 10, išklausai GIMK mokymus <...>“ [T5]
	Informacijos pagražinimas	„<...> ne viską papasakojo specialistai iki galo, gal taip anksčiau būdavo, nes mes mokymus baigėme 2010 metais. Tai gal kiek pagražinta viskas buvo, o kai gavome vaikėlį realybė kitokia pasirodė <...>“ [T6]
	Dėl pandemijos mokymai vyko nuotoliu	„<...> dėl Covid pandemijos keli užsiėmimai vyko nuotoliniu būdu, o aš visada esu už gyvą bendravimą <...>“ [T7]
	Tėviai trūkumų neįžvelgė	„<...> trūkumų neįžvelgiu, neturiu šių mokymų su kažkuo palyginti, ar buvo geriau ar blogiau, tiesiog šie mokymai buvo kitokie ir jie buvo įdomūs. Mokymai patenkino visus mūsų lūkesčius <...>“ [T1] „<...> trūkumų neįžvelgiau <...>“ [T2]

		„<...> trūkumų tikrai nematau, viskas patiko ir buvo naudinga <...>“ [T3] „<...> trūkumų nežvelgiu <...>“ [T4] „<...> nebuvo, na atrodo kartais tingėdavome važiuoti į juos, tačiau pasibaigus mokymams visada su vyru jausdavomės tokie praturtėję <...>“ [T8]
--	--	---

GIMK mokymų metu asmenų pasirengimo įvaikinti vaiką gebėjimai vertinami pagal penkis gebėjimus: saugios aplinkos ir fizinių poreikių tenkinimas, vaiko raidos sunkumų kompensavimas, ryšių su biologine šeima užtikrinimas, pagalba vaikui užmezgant saugius ryšius, bendradarbiavimas sprendžiant problemas susijusias su vaiku (Giedrimas, 2014). Anksčiau būsimi tėviai ir globėjai nebuvo mokomi suprasti, kokie motyvai juos skatino globoti, pažinti savo gebėjimus, įvertinti galimybes. Pastebima, kad būsimi tėviai įvaikinimo procesą idealizuoja. (Neil ir kt., 2020). Atlikta turinio analizė atskleidė, kad pagrindiniai GIMK mokymų privalumai: tėviai įgijo žinių kaip elgtis įvairiose situacijose, kaip suprasti vaiką, jo poreikius (T1, T2, T4 – T8), galėjo pasidalyti patirtimi su kitais tėviais (T2, T5), įgijo bendro likimo draugų (T3, T6). Pagrindiniai GIMK mokymų trūkumai: ilgas laiko tarpas tarp GIMK mokymų ir pažinties su vaiku (T5), pagražinta informacija (T6), dėl pandemijos mokymai vyko nuotoliu (T7). Dauguma informantų GIMK mokymų trūkumų nežvelgė (T1 – T4, T8).

Siekta išsiaiškinti, kokia, tėvių nuomonė dėl ryšio su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų palaikymo. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – ryšio su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų palaikymas. Iš tyrimo išryškėjo 2 subkategorijos: ryšys su socialiniu darbuotoju palaikomas ir ryšys palaikomas esant poreikiui. Informantų pasisakymai pateikiami 24 lentelėje.

24 lentelė. Tėvių nuomonė dėl ryšio su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų palaikymo

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Ryšio su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų palaikymas	Ryšys su socialiniu darbuotoju palaikomas	„<...> palaikome retkarčiais, pasikalbame telefonu <...>“ [T1] „<...> taip, palaikome bendravimą su GIMK mokytoju. Jei reikia konsultuojamės. Palaikome draugiškus santykius <...>“ [T2] „<...> palaikome, mūsų situacija tokia kad mes vieną vaiką esame įsivaikinę, o vieną globojame, kadangi kai vykdžiau būdinčios globotojos veiklą buvo apgyvendintas mūsų šeimoje vienas berniukas, kurio tėvai negebėjo juo rūpintis ir praėjus visiems terminams jam reikėjo ieškoti nuolatinių globėjų, su vyru nutarėme, kad vaikelis lieka pas mus, nes yra prisirišęs prie mūsų, o mes prie jo. Todėl dabar esu ir globėja ir įmotė, tai mūsų šeimai yra teikiamos globos centro paslaugos ir mes dažnai palaikome ryšį su globos centro specialistais <...>“ [T3] „<...> taip, palaikome bendravimą su GIMK mokytoju. Bendraujame kaip geri pažystami. GIMK mokytojas pakviečia sudalyvauti GIMK mokymuose, pasidalinti savo įvaikinimo patirtimi, pagal galimybes sudalyvaujame <...>“ [T4] „<...> palaikome. Socialinė darbuotoja retkarčiais paskambina, man visada malonu su ja pabendrauti, jučiu palaikymą. Retkarčiais apsilankau savipagalbos grupėse, kuriose taip pat labai sustiprėju <...>“ [T6] „<...> retkarčiais palaikome ryšį su socialiniu darbuotoju. Man visada smagu sutikti socialinius darbuotojus, kurie vedė GIMK mokymus, niekada nepraeiname pro šalį, visada pabendrujame, tačiau reguliariai nebendruojame <...>“ [T7]

	Ryšys palaikomas esant poreikiui	„<...> nėra pastovaus bendravimo, bet ir poreikio tam nematau, tačiau žinau, kad visada galiu kreiptis jei tik kyla kažkokių klausimų, kontaktus turime vieni kitų, jei reikia susiekiamo <...>“ [T5] „<...> vaiko laukimo procese – bendravimas buvo retas, pagrindinis bendravimas su socialiniu darbuotoju buvo įvaikinimo procese, kol vaikelis atsirado mūsų šeimoje. O vaikelį parsivežėme mažą, tai nesusidūrėme su kažkokiomis auklėjimo problemomis ir to poreikio bendrauti reguliariai su socialiniu darbuotoju šiuo metu nėra. Retkarčiais socialinis darbuotojas paskambina, paklausia kaip sekasi ir tiek, tas pats ir su vaikų teisėmis, tiesiog institucijoms įdomu kaip gyvena tie vaikeliai <...>“ [T8]
--	----------------------------------	--

Atlikta turinio analizė atskleidė, kad dauguma informantų po GIMK mokymų palaiko (palaikė) ryšį su socialiniu darbuotoju (T1 – T4, T6, T7). Bendraujama telefonu, konsultuojamasi, tačiau bendravimas yra ne reguliarus. Du informantai nurodė, kad ryšį su socialiniu darbuotoju palaiko ar palaikytų tik esant poreikiui, šiuo metu tokio poreikio nėra (T5, T8). Nors globos centrai koordinuoja pagalbos teikimą vaikams įsivaikinusioms šeimoms, tačiau visos paslaugos tėvams ir įvaikintiems vaikams gali būti teikiamos tik tėviu prašymu (Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).

Siekta tyrimu nustatyti, kokia tėvių nuomonė apie dalyvavimą globos centro organizuojamose GIMK tęstiniuose mokymuose. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – dalyvavimas globos centro organizuojamose GIMK tęstiniuose mokymuose. Iš tyrimo išryškėjo 3 subkategorijos: tėviai dalyvauja pagal galimybes ir poreikį, tėviai dalyvauja mokymuose pakvietus, tėviai nedalyvauja GIMK tęstiniuose mokymuose, nes dar nebuvo poreikio. Informantų pasisakymai pateikiami 25 lentelėje.

25 lentelė. Tėvių nuomonė apie dalyvavimą globos centro organizuojamose GIMK tęstiniuose mokymuose tėvams

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Dalyvavimas globos centro organizuojamose GIMK tęstiniuose mokymuose	Įtėviai dalyvauja pagal galimybes ir poreikį	„<...> jeigu būna galimybė dalyvauti, sudalyvaujam. Mokymuose gaunu naudingos informacijos, kurią galiu pritaikyti tam tinkamose situacijose auginant vaikus. Informacija būna pateikiama tikslinė, atsižvelgiama į individualias situacijas, dominančias temas <...>“ [T2] „<...> pagal galimybes dalyvaujame, esame dalyvavę ir tęstiniuose mokymuose, ir su kitais tėviais dalinomės savo įvaikinimo patirtimis, taip pat retkarčiais dalyvaujame globos centro organizuojamose renginiuose, seminaruose. Dalyvaujame, nes turime artimą ryšį su socialiniu darbuotoju, kartais smagu prasiblaškyti, atitrūkti nuo dienos rutinos ir įgyti žinių <...>“ [T4]
	Įtėviai dalyvauja mokymuose pakvietus	„<...> dalyvauju visur kur pakviečia globos centro komanda, ir kai turiu tam laiko. Esu dalyvavusi ir tęstiniuose mokymuose, nes visada esu už kompetencijos kėlimą, žinių gilinimą <...>“ [T3]
	Įtėviai nedalyvauja GIMK tęstiniuose mokymuose, nes dar nebuvo poreikio	„<...> nedalyvavome, tačiau jei įsivaikintume vaiką ir susidurtume su problemomis, dalyvautume. Esu už tokius mokymus. Jei susidursime su problemomis, kreipsimės į specialistus <...>“ [T1] „<...> nedalyvavome, tačiau neatmetame galimybes jei įvaikinsime vaiką ir susidursime su problemomis, jausime, kad yra poreikis pagilinti žinias, būtinai dalyvausime šiuose mokymuose, kreipėmės pagalbos į globos centrą, psichologus ir t.t. <...>“ [T5] „<...> ne nedalyvauju. Poreikio nebuvo. Atsirado vaikas, esame dirbantys, todėl patogiau bent mums jei norime ir turime laiko apsilankyti savipagalbos grupėse, kurios organizuojamos reguliariai kiekvieną mėnesį

		tą pačią dieną, todėl esant poreikiui apsilankome šiuose užsiėmimuose <...>“ [T6] „<...> ne nedalyvavome ir nematome tam poreikio. Aš nenorėčiau dalyvauti mokymuose tarp nepažįstamų žmonių, kadangi man labai svarbus konfidencialumas. Manau turime patys daug žinių apie vaikų augimą, domimės tuo, todėl poreikio nėra <...>“ [T7] „<...> ne nedalyvavome, nes vaikas dar yra mažas, nesusiduriame su problemomis, poreikio šiai dienai nėra, bet jei jaustumėme, kad trūksta žinių, būtinai kreiptumėmės <...>“ [T8]
--	--	---

Tęstinių GIMK mokymų metu siekiama globėjams ir tėviams suteikti papildomai žinių, pastiprinti bei atsakyti į iškilusius klausimus. Bet kurioje Lietuvos savivaldybėje gyvenanti šeima, kuri globoja ar yra įsivaikinusi vaiką (us), gali dalyvauti šiuose globos centro organizuojamuose mokymuose ir gauti kvalifikuoto specialisto pagalbą. Atlikta turinio analizė atskleidė, kad dažniausiai tėviai nedalyvauja globos centro organizuojamose GIMK tęstiniuose mokymuose, nes dar nebuvo poreikio (T1, T5, T6, T7). Du informantai nurodė, kad yra dalyvavę tokio pobūdžio mokymuose, kadangi dalijosi savo patirtimi su kitais tėviais (T4), arba nuvyko įgyti naujų žinių, patirčių (T2). Vienas informantas nurodė (T3), kad šiuose mokymuose dalyvauja pakvietus globos centro socialiniui darbuotojui. Galima teigti, kad dalyvavimą globos centro organizuojamose tęstiniuose GIMK mokymuose tėviams lemia galimybės ir poreikis.

Siekta tyrimu nustatyti, kokia tėvių nuomonė apie priežastis dėl kreipimosi į kvalifikuotą specialistą po įvaikinimo. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – tėvių kreipimosi į kvalifikuotą specialistą po įvaikinimo priežastys. Iš tyrimo išryškėjo 2 subkategorijos: kreiptasi psichologo pagalbos ir tėviai į kvalifikuotą specialistą pagalbos nesikreipė. Informantų pasisakymai pateikiami 26 lentelėje.

26 lentelė. Tėvių nuomonė apie priežastis dėl kreipimosi į kvalifikuotą specialistą po įvaikinimo

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Tėvių kreipimosi į kvalifikuotą specialistą po įvaikinimo priežastys	Psichologo pagalba	„<...> esame kreipėsi psichologo konsultacijoms dėl globojamo vaiko, o dėl įvaikinto vaiko nesikreipėme, kadangi dukrytei dar tik 2 metukai <...>“ [T3] „<...> labai ilgai trukome kol dukrai buvo suformuotas prierašumo jausmas <...>. Kreipėmės pagalbos į globos centrą dėl psichologo konsultacijų tiek man, tiek dukrai. Dabar taip pat dukra lanko psichologo konsultacijas globos centre <...>“ [T6]
	Tėviai į kvalifikuotą specialistą pagalbos nesikreipė	„<...> kol kas nereikėjo pagalbos, susitvarkome patys. Jeigu prireiks tikrai kreipsiuosi <...>“ [T2] „<...> nesikreipėme, nes nereikėjo <...>“ [T4] „<...> ne nesame, kadangi vaikas mažas, tačiau jei susidurtume su kažkokiais iššūkiais bandytumėme patys spręsti, o jei nepavyktų, tikrai kreiptumėmės pagalbos <...>“ [T8]

Labai svarbu, kad Lietuvoje plėtotųsi paramos, pagalbos sistema ir būtų suteikiamos visos reikiamos paslaugos ir konsultacijos šeimoms, kurios susiduria su sunkumais auginamos svetimus vaikus. (Genienė, Nedveckė, 2021). Atlikta turinio analizė atskleidė, kad du informantai po įvaikinimo kreipėsi pagalbos į psichologą (T3, T6). Pirmuoju atveju buvo reikalinga konsultacija, o antruoju atveju (T6), įvaikis turėjo emocinių problemų, kurių negalėjo išspręsti be specialisto

konsultacijų. Kiti informantai (T2, T4, T8) nurodė, kad kvalifikuotos specialistų pagalbos po įvaikinimo jiems nereikėjo.

Galiausiai tėvių paprašyta pateikti pasiūlymų, kaip tobulinti įsivaikinimo procesą. Išanalizavus informantų pasisakymų turinį buvo išskirta viena kategorija – pasiūlymai siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą. Iš tyrimo išryškėjo 4 subkategorijos: tėviai norėtų daugiau vaizdo informacijos apie vaiką, daugiau kontaktinių valandų, informacijos suteikimas apie realų laukimo laiką, tėviai pasiūlymų neturi. Informantų pasisakymai pateikiami 27 lentelėje.

27 lentelė. Tėvių pasiūlymai siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą

Kategorija	Subkategorija	Įrodantis teiginys
Pasiūlymai siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą	Įtėviai norėtų daugiau vaizdo informacijos apie vaiką	„<...> būtų patogu, jeigu būtų galimybė pamatyti vaizdo įrašą apie vaiką, kurį pasiūlo įvaikinti <...>“ [T2] „<...> gerai būtų prieš susipažįstant su vaiku, pamatyti filmuotą medžiagą, kaip vaikas elgiasi būdamas jam neutralioje aplinkoje. Kad iki susipažįstant su vaiku, būtų pateikta kuo daugiau informacijos apie vaiką ir ne tik vaiko aprašymą, bet ir vaizdinės medžiagos, taip galbūt būtų užkertamas kelias, kai po tėvių susipažinimo su vaiku, tėviai pateikia neigiamą atsakymą <...>“ [T4]
	Daugiau kontaktinių valandų su vaiku	„<...> kad tėviai gautų daugiau laiko pabūti su vaiku prieš priimant sprendimą, nes ne su kiekvienu vaiku ryšys atsiranda, kartais būna, kad pajauti „ne mano“ <...>“ [T3]
	Informacijos suteikimas apie realų laukimo laiką	„<...> tėviai prieš visus mokymus turėtų būti įspėti, kokio ilgumo yra eilė, jei eilė didelė, anksčiau laiko nematau naudoti eiti į mokymus, nes juose įgytų žinių netaikant praktiškai, viskas pasimiršta <...>“ [T5] „<...> mūsų niekas neinformuoja kelti eilėje esame, turime patys skambinti į Vaiko teisių tarnybą teirautis to. Būtų patogu jei tiesiog Tarnyba pvz. 1 kartą į ketvirtį informuotu el. paštu tėvius, kokia yra situacija su eile, kiek ji „pasistūmėjo“ <...>“ [T7]
	Įtėviai pasiūlymų neturi	„<...> neturiu, kadangi negalvoju apie tokius dalykus. Buvo noras, atėjome atlikome tai ką turime atlikti: dokumentus pateikiame, mokymuose sudalyvavome ir toliau gyvename savo gyvenimą. Kada bus vaikelis, tada <...>“ [T1] „<...> neturiu, tiesiog manau, kad svarbu nuoširdus atviras specialistų bendravimas su šeima, kad ir po įvaikinimo šeima nebūtų pamiršta <...>“ [T6] „<...> mums viskas buvo gerai, nesusidūrėme su jokiais problemomis nei mokymų metu, nei įvaikinant vaiką, buvo visada jaučiama didelė pagalba iš institucijų, geranoriškumas <...>“ [T8]

Atlikta turinio analizė atskleidė, kad tėviai norėtų daugiau vaizdo informacijos apie vaiką (T2, T4). Įtėviai ne tik nori pamatyti, kaip atrodo vaikas, tačiau ir pamatyti kaip jis elgiasi natūralioje aplinkoje. Taip pat tėviai norėtų, kad jiems būtų daugiau informacijos suteikta apie realų laukimo laiką (T5, T7). Vienas informantas nurodė, kad norėjo daugiau kontaktinių valandų su vaiku prieš priimant sprendimą dėl įvaikinimo (T3). Trys informantai pasiūlymų kaip gerinti įvaikinimo procesą neturėjo (T1, T6, T8).

3.2. Tyrimo apibendrinimas

Atlikus socialinių darbuotojų nuomonės apie socialinę pagalbą įvaikinimo procese analizę nustatyta, kad pagrindiniai vidiniai motyvai lėmę tėvių siekį įsivaikinti buvo noras patirti motinystės ir tėvystės džiaugsmą, realizuoti save, įprasminti savo ir vaiko gyvenimus, suteikti pagalbą tam (tiems), kuriems jos reikia. Sprendimą įsivaikinti, o ne globoti, lėmė šie veiksniai: ryšių su biologine šeima nutraukimas, galimybė išvengti patikrinimų, vaiko turtinių teisių užtikrinimas. Priežastys, lėmusios besikreipiančių siekį tapti globėjais buvo: finansinis paskatinimas, noras išlaikyti vaiko identitetą ir ryšį su tėvais, galimybė apsigalvoti dėl globos, socialinės pagalbos poreikis bei tai, kad globa tarsi tarpinis variantas leidžiantis apsispręsti dėl globojamo vaiko įvaikinimo galimybių. Visi tėviams keliami reikalavimai yra pagrįsti, tačiau labiausiai svarbūs: sveikatos būklė, pastovios pajamos. Dažniausiai į juos atsižvelgiant priimamas sprendimas ar tėviai yra pasiruošę ir gebės užtikrinti vaikui tinkamą aplinką vystymuisi, ugdymuisi. Pagrindiniai iššūkiai, su kuriais susiduria (susidūrė) tėviai įvaikinimo procese yra: emocinio kontakto su vaiku užmezgimas, dokumentų rinkimas ir pateikimas, pernelyg ilgas vaiko laukimas, GIMK mokymų lankymas. Mokymai tėviams yra būtini, nes juose įgyjamos taip reikalingos žinios, gebėjimai ir kompetencijos, o GIMK specialistai mokymų metu patys tobulėja kaip asmenybės, nes gali teikti reikalingą pagalbą. Pagrindinis GIMK mokymų trūkumas, socialinių darbuotojų nuomone, kad realybė ne visada atitinka dėstomai mokymų medžiagai, o privalumas yra nuolatinis specialistų ir kitų tėvių emocinis palaikymas. Nustatyta, kad palaikomosios socialinių darbuotojų paslaugos tėviams po GIMK mokymų yra reikalingos, tačiau jos teikiamos tik gavus tėvių prašymą. Dabartinė įvaikinimo procedūra turi trūkumų ir ji ne itin atitinka dabartinėms realijoms, todėl socialiniai darbuotojai siūlo trumpinti įvaikinimo laiką, gerinti komunikaciją tarp institucijų, atlikti gilesnę tėvių motyvacijos analizę, atnaujinti GIMK mokymų programą, keisti sistemą dėl vaikų paėmimo iš šeimos, suteikti galimybę šeimai eigoje sustabdyti vertinimo procesą, įtraukti GIMK specialistus į suporavimo procesą, supažindinti tėvius su realia situacija ir iššūkiais, skatinti tėvius įsivaikinti vyresnius vaikus.

Atliktus tėvių nuomonės apie socialinę pagalbą įvaikinimo procese analizę galima teigti, kad pagrindiniai motyvai, lėmę siekį įsivaikinti vaiką (-us) buvo noras patirti motinystės ir tėvystės jausmą, įprasminti savo gyvenimą, suteikti pagalbą vaikui (-ams). Pagrindinės priežastys, lėmusios sprendimą įsivaikinti, o ne globoti, buvo ryšio su biologiniais tėvais nutraukimas ir, kad globa tėviams ir vaikams nesuteikė tokio saugumo jausmo, kaip įvaikinimo institutas. Pagrindiniai iššūkiai, su kuriais susidūrė tėviai įvaikinimo procese – ilgas vaiko laukimas ir nežinomybė, leis jiems įsivaikinti, ar ne. GIMK mokymų lankymas sustiprino tėvius emociškai ir psichologiškai, suteikė žinių ir gebėjimų kaip elgtis įvairiose gyvenimiškose situacijose. Nustatyti pagrindiniai GIMK mokymų privalumai: tėviai įgijo žinių kaip elgtis įvairiose situacijose, kaip suprasti vaiką, jo poreikius, galėjo pasidalyti patirtimi su kitais tėviais, įgijo bendro likimo draugų. Pagrindiniai GIMK

mokymų trūkumai: ilgas laiko tarpas tarp GIMK mokymų ir pažinties su vaiku, informacijos stoka apie vaiko laukimo trukmę, dėl pandemijos mokymai vyko nuotoliu. Nors dauguma informantų po GIMK mokymų palaikė ryšį su socialiniu darbuotoju, tačiau organizuojamose tęstiniuose mokymuose nedalyvavo, arba dalyvavo tik pakvietus. Tyrimu nustatyta, kad įsivaikinimo procedūros atitinka dabartinėms realijoms, tačiau siekiant gerinti įvaikinimo procesą, siūloma pateikti tėvams daugiau vaizdo informacijos apie vaiką bei informuoti tėvius apie realų vaiko laukimo laiką.

IŠVADOS

1. Įvaikinimas yra socialinis procesas, kurio metu įvertinamos įvaikinimo galimybės, tėvams suteikiamos konkrečios teisės, atsakomybės, o vaikas rengiamas pokyčiams, garantuojant jo saugumą. Įvaikinimo metu visos biologinių tėvų teisės ir pareigos yra perduodamos tėvių šeimai. Įvaikinti vaikai praranda bet kokius teisinius ryšius su biologiniais tėvais ir tampa visateisiais naujos šeimos nariais. Biologiniai įvaikinto vaiko tėvai neturi jokių teisių į jų įvaikintą vaiką, įvaikinimo procesas yra konfidencialus. Įvaikinimo atvejais pirmenybė turi būti teikiama vaiko interesams. Įvaikinimas patenkina svarbius tėvių poreikius, kurių jie nenori ar negali patenkinti kitaip. Labai svarbu, kad vaikui būtų surasta pati tinkamiausia šeima, todėl parenkant vaikui tėvius yra taikomi kriterijai, kurie nurodyti civiliniame kodekse, 3.210 straipsnyje.
2. Įvaikinimo procesas apima tam tikrus etapus: sprendimo įvaikinti; reikalingų dokumentų rinkimas bei pateikimas vietos Vaiko teisių apsaugos skyriui; pirminis galimų tėvių vertinimas; įvadiniai mokymai ir išvadų rengimas (patikrinama pasirinkimo motyvacija, pareiškėjų gebėjimai tinkamai vykdyti pasirinktą tėvių vaidmenį); vaiko pasiūlymas, susipažinimas su vaiku; teismo procesas ir teismo sprendimo įsigaliojimas. Kiekviename iš šių etapų, išskyrus du paskutiniuosius, pareiškėjai gali persigalvoti dėl sprendimo ir nukelti sprendimo vykdymą. Siekiant vaikų teisių realizavimo ir sklandaus įvaikinimo proceso, yra svarbu koordinuoti įvaikinimo eigą, kad tėviai gautų nemokamas konsultacijas įvairių specialistų. Valstybės pareiga teikti vaikui apsaugą ir globą pagal įstatymus, reikalui esant, imtis atitinkamų teisinių ir administracinių priemonių. Įvaikinimo ir globos klausimais šalyje rūpinasi Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Tėviai ir globėjai nuo 2008 metų dalyvauja GIMK mokymuose (anksčiau PRIDE mokymai), kuriuos organizuoja globos centras. Šie mokymai padeda patikrinti motyvaciją, įsivertinti galimybes ir gebėjimus, suteikia reikiamų žinių apie vaiko, netekusio tėvų globos, auginimo ypatumus. Tėvams globos centras gali teikti tęstines paslaugas: informavimą ir konsultavimą, tarpininkavimą, psichologo konsultacijas, dalyvavimą savitarpio paramos grupių užsiėmimuose, tęstiniuose mokymuose, tačiau norint naudotis globos centro paslaugomis, tėviai turi parašyti prašymą paslaugoms gauti.
3. Atskleista tėvių ir Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos atestuotų asmenų patirtis socialinės pagalbos įvaikinimo procese. Nustatyti pagrindiniai motyvai, lėmę siekį įsivaikinti vaiką (-us) – noras patirti motinystės ir tėvystės jausmą, įprasminti savo gyvenimą, suteikti pagalbą vaikui (-ams). Pagrindinės priežastys, lėmusios sprendimą įsivaikinti, o ne globoti, buvo ryšio su biologiniais tėvais nutraukimas ir, kad globa tėvams ir vaikams nesuteikė tokio saugumo jausmo, kaip įvaikinimo institutas. Paaiškėjo, kad tėviai įvaikinimo procese susiduria su įvairiais iššūkiais: dokumentų rinkimas ir pateikimas, pernelyg ilgas vaiko laukimas,

GIMK mokymų lankymas. Mokymų metu tėviams siekiama ne tik padėti įveikti iššūkius, tačiau ir suteikti būtinos informacijos, stiprinti juos emociškai ir psichologiškai, suteikti žinių ir gebėjimų kaip elgtis įvairiose gyvenimiškose situacijose, nes realybė ne visada atitinka dėstomai mokymų medžiagai. GIMK mokymai turi ir trūkumų: ilgas laiko tarpas tarp GIMK mokymų ir pažinties su vaiku, informacijos apie vaiko laukimo trukmę, dėstoma medžiaga yra pasikartojanti, dėl pandemijos mokymai vyko nuotoliu. Palaikomosios socialinių darbuotojų paslaugos tėviams po GIMK mokymų yra reikalingos, dauguma informantų po GIMK mokymų palaikė ryšį su socialiniu darbuotoju, tačiau organizuojamose tęstiniuose mokymuose nedalyvavo, arba dalyvavo tik pakvietus.

REKOMENDACIJOS

Atsižvelgiant į pagrindines problemas, kurios buvo atskleistos literatūros šaltinių analizės bei tyrimo metu, parengtos rekomendacijos, kurios galėtų padėti tobulinti socialinę pagalbą įvaikinimo procese:

- atlikti gilesnę tėvių motyvacijos analizę. Prieš įvaikinant, tėvių motyvacija turėtų būti labiau analizuojama ne tik GIMK specialistų, bet ir psichologų, galbūt būsimieji tėviai turėtų lankyti šeimos terapiją, kuri būtų reikalinga jų motyvacijos įvertinimui, netekčių dėl savo vaikų neturėjimo išgyvenimui ir t.t.;
- trumpinti įvaikinimo laiką. Įvaikinimo procedūra yra ilga, žmonės pamiršta įgytas žinias GIMK mokymuose. Tėviai neretai laukia eilėse vaikų po 5 metus, o išvada dėl įvaikinimo galioja 24 mėnesius, todėl reikalingas šeimos (asmens) pervertinimas gavus pasiūlymą;
- gerinti komunikaciją tarp institucijų. Siūloma globos centro darbuotojams domėtis kaip vyksta įvaikinimo procesas. GIMK darbuotojas neturi duomenų apie tėvių eiles, o tėviai užmezgę artimą ryšį mokymų metu su socialiniu darbuotoju, skambina jam ir teiraujasi situacijos;
- atnaujinti GIMK programą. Programa turi būti pritaikyta ne tik būsimiems tėviams ar globėjams, bet ir tiems, kurie teismo sprendimu paskirti globėjais be mokymų;
- įtraukti GIMK specialistus į suporavimo procesą. Specialistai, kurie vedė mokymus turėtų dalyvauti kartu su tėviais suporavimo procese, kad tėviai jaustųsi drąsiau, emociškai saugūs;
- suteikti tėviams visą išsamią informaciją apie siūlomą įvaikinti vaiką: vaiko gyvenimo istorija, elgesio ypatumai, pomėgiai ir t.t. Ši informacija turi būti suteikiama prieš tėvių susitikimą su vaiku, kad tėviai galėtų įvertinti realiai situaciją;
- palaikyti ryšį su tėviais socialiniams darbuotojams, kadangi įvaikinus vaiką tėviai neišvengiamai susiduria su sunkumais, svarbi socialinio darbuotojo parama;
- supažindinti tėvius su realia situacija ir iššūkiais, skatinti tėvius įsivaikinti vyresnius vaikus;
- paruošti vaiką įvaikinimui. Psichologas turėtų teikti konsultacijas vaikams, kuriuos planuojama įvaikinti.

LITERATŪRA

1. Akelaitis A.; Palubinskas P. 2021. Jaunųjų Lietuvos sportininkų motyvacijos sportuoti ypatumai. *Sporto mokslas*, Nr. 2 (100), 5-13 p.
2. Baranauskienė I. 2020. Teisės į sveikatos priežiūrą paradoksas. Klaipėda: KU leidykla.
3. Baudin T., Croix D., Gobbi P.E. 2015. Fertility and childlessness in the United States. *American Economic Review*, vol. 105, No. 6, p. 52-82.
4. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydzūnaitė, V. 2008. Kokybinių tyrimų metodologija. Klaipėda: Socialinių mokslų kolegija.
5. Braslauskienė R. 2002. Įvaikinimas Lietuvoje: situacija ir nuostatos. *Socialinis darbas*, Nr. 1, 66-72 p.
6. Breugh J., Ritz A., Alfes K. 2018. Work motivation and public service motivation: disentangling varieties of motivation and job satisfaction. *Public Management Review*, vol. 20, No. 10, p. 1423–1443.
7. Burvytė S.; Tribockaja E. 2014. Socialinės pagalbos šeimai poreikis įvaikinimo atveju. *Socialinio darbo tyrimai ir aktualijos*, Nr. 3, 43-51 p.
8. Ceibert M., Silva S., Stevenson E.L. 2019. Are There Differences in Marital-Role Quality between Women and Their Male Partners Who Conceived Via IVF and Those Who Did Not? *J Best Pract Health Prof Divers*, vol. 11, No. 2, p. 135–149.
9. Chobhthaigh N. S.; Duffy F. 2019. The effectiveness of psychological interventions with adoptive parents on adopted children and adolescents' outcomes: A systematic review. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, vol. 24, No. 1, p. 69–94.
10. Costa P.A.; Tasker F. 2018. "We wanted a forever family": Altruistic, individualistic, and motivated reasoning motivations for adoption among LGBTQ individuals. *Journal of Family Issues*, vol. 39, No. 18, p. 4156-4178.
11. DeJong M., Hodges J., Malik O. 2016. Children after adoption: Exploring their psychological needs. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, vol. 21, 536–550 p.
12. Dobre O. I. 2013. Employee motivation and organizational performance. *Review of Applied Socio - Economic Research*, vol. 5, No. 1, p. 53-60.
13. Dongn S., Dongn Q., Chen K. 2022. Mothers' parenting stress, depression, marital conflict, and marital satisfaction: The moderating effect of fathers' empathy tendency. *Journal of Affective Disorders*, vol. 299, 682-690 p.
14. Eriksson P. K. 2016. Prospective adoptive parents within pre-adoption services: an interplay of emotions and power in social interaction. Academic dissertation. Helsinki [interaktyvus]. [žiūrėta 2021m. spalio 12d.]. Prieiga per Internetą:

- <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/167886/prospect.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
15. Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba. 2015. Vaiko teisės reglamentuojančios Europos teisės vadovas [interaktyvus]. [žiūrėta 2021 m. lapkričio 22d.]. Prieiga per Internetą: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr-2015-handbook-european-law-rights-of-the-child_lt.pdf
 16. Gedvilaitė-Kordušienė M., Tretjakova V., Ubarevičienė R. 2019. Bevaikystė Lietuvoje: tendencijos, normos ir regioninė diferenciacija. Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika, Nr. 18, 96-111 p.
 17. Genienė R., Nedveckė J. 2021. Globos centrai ir budintys globotojai: nuo projekto iki tvarios socialinės vaiko globos politikos. Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika, Nr. 23, 68-83 p.
 18. Giedrimas Z. 2014. Potencialių globėjų ir įtėvių švietimas, keičiant jų nuostatas. Socialinis ugdymas, Nr. 39 (3), 74-85 p.
 19. Giedrimas Z., Ignatovičienė S., Breidokienė R. ir kt. 2013. Vaikas gimęs mūsų širdyse: atmintinė vaiko globėjams ir įtėviams. Vilnius: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
 20. Giesen J. 2011. Constructivism: A Holistic Approach to Teaching and Learning [interaktyvus]. [žiūrėta 2021 m. gruolio 22d.]. Prieiga per Internetą: https://www.researchgate.net/publication/342663545_SOCIAL_CONSTRUCTIVISM_IN
 21. Goyal P. K. 2015. Motivation: Concept, Theories and practical implications. CASIRJ, vol. 6, No.8, p.71-78.
 22. Golding K. S. 2017. Everyday Parenting with Security and Love. London: Jessica Kingsley Publishers.
 23. Gončiarova N., Tamutienė I. 2016. Įvaikinimo trukdžiai Lietuvos Respublikoje. Ekspertų požiūris. Viešojo politika ir administravimas. Nr. 15 (2), 251-263 p.
 24. Gudžinskienė V., Navaitis G. 2016. Įvaikinimas: deinstitutionalizacija - palankių sąlygų vaikui augti šeimoje prielaidų sudarymas. Socialinis darbas, Nr. 14 (2), 134-147 p.
 25. Gvaldaitė L. 2017. Priėmimas globoti vaiką: patirtis, kurianti naują kultūrą. Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika, Nr. 14, 48-63 p.
 26. Gvaldaitė L. 2020. Įtėvių ir globėjų savigalbos grupės – šeimų stiprinimo ir įgalinimo instrumentai. Socialinis darbas. Patirtis ir metodai, Nr. 26 (2), 39-59 p.
 27. Gvaldaitė L., Šimkonytė, S. 2016. Vaikų globos namų deinstitutionalizacija Lietuvoje: ar „vežimas“ judės į priekį? Socialinė politika, Nr. 12, 55-73 p.

28. Hasanpoor-Azghdy S.B., Simbar M., Vedadhir A. 2014. The emotional-psychological consequences of infertility among infertile women seeking treatment: Results of a qualitative study. *Iran J Reprod Med*, vol. 12, No. 2, p. 131-138.
29. Heijden K., Visse M., Lensvelt-Mulders G. et al. 2016. To care or not to care a narrative on experiencing caring responsibilities. *Ethics and Social Welfare*, vol. 10, No. 1, p. 53–68.
30. Hitka M., Lipoldova M., Schmidtova J. 2020. Employees' motivation preferences in forest and wood-processing enterprises. *Acta Facultatis Xylologiae Zvolen*, vol. 62, No. 1, p. 151–164.
31. Įvaikinimo organizavimas. Valstybinio audito ataskaitos santrauka. 2014 [interaktyvus]. [žiūrėta 2021 m. lapkričio 23 d.]. Prieiga per Internetą: https://ppi.lt/uploads/Audito_ataskaita_ivaikinimas.pdf
32. Kardelis K. 2016. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
33. Knuiman S., Ham Rijk C., Hoksbergen R., et al. 2015. Children without parental care in Poland: Foster care, institutionalization and adoption. *International Social Work*, vol. 58, 1–16 p.
34. Konvencija "Dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje". Valstybės žinios, 1997-11-07, Nr. 101-2550.
35. Le D. H., Aquino P. G., Jalagat Jr. R. C. et al. 2021. Factors affecting employees' motivation. *Management Science Letters*, 1063–1070 p.
36. Lee M. T.; Raschke R. L. 2016. „Understanding employee motivation and organizational performance: Arguments for a set-theoretic approach“. *Journal of Innovation & Knowledge*, vol. 1, No. 3, p. 162-169.
37. Leščinskienė D., Balynienė R., Kankevičienė L. 2017 Studentų mokymosi motyvacijos tyrimas: Alytaus kolegijos atvejis [interaktyvus]. [žiūrėta 2021 m. gruodžio 12 d.]. Prieiga per Internetą: <https://alytauskolegija.lt/wp-content/uploads/straipsniai/Lescinskiene.pdf>
38. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso įstatymas, Valstybės žinios. 2000-09-06, Nr. 74-2262.
39. Lietuvos Respublikos konstitucija. 2019. Vilnius: Lietuvos Respublikos seimo kanceliarija [interaktyvus]. [žiūrėta 2022 m. sausio 14 d.]. Prieiga per Internetą: <https://www.lrs.lt/sip/getFile?guid=9d20cd2a-a21e-4958-a391-31a5f4abf158>
40. Lietuvos Respublikos Seimo nutartis dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo, Valstybės žinios. 2008-06-17, Nr. 69-2624.
41. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. 2022. Kas yra socialinis darbas? [interaktyvus]. [žiūrėta 2022 m. Vasario 4 d.]. Prieiga per Internetą:

<https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/socialines-paslaugos-ir-socialinis-darbas/kas-yra-socialinis-darbas>

42. LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įsakymas „Dėl Globos centro veiklos ir vaiko būdinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2018, Nr. A1-28.
43. LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įsakymas „Dėl Įvaikinimo organizavimo Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašo patvirtinimo“ 2021, Nr. A1-76.
44. Marcel G. 2010. Homo Viator: Introduction to the Metaphysic of Hope. South Bend: St. Augustine's Press.
45. Matulevičiūtė D., Kukauskas R., Montrimienė V. 2005. Atmintinė vaikų globėjams. Vilnius: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
46. Merkys G., Bubelienė D., Tarnauskas K. ir kt. 2020. Globėjų ir įtėvių paslaugų poreikio, jų prieinamumo ir teikiamų paslaugų kokybės analizė [interaktyvus]. [žiūrėta 2021 m. gegužės 11 d.]. Prieiga per Internetą: https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/veiklossritys/metodines%20rekomendacijos/ATASKAITA12_27.pdf
47. Moyer A. M., Goldberg A. E. 2017. “We were not planning on this, but ...”: Adoptive parents’ reactions and adaptations to unmet expectations. *Child & Family Social Work*, vol. 22, 12–21 p.
48. Mutonyi B. R., Slatten T., Lien G. 2020. Empowering leadership, work group cohesiveness, individual learning orientation and individual innovative behaviour in the public sector: empirical evidence from Norway, *International Journal of Public Leadership*, vol. 16, No. 2, p. 175-197.
49. Nduka O. 2016. Employee motivation and perfomance. Doctoral Thesis, Central University of applied sciences [interaktyvus]. [žiūrėta 2022 m. vasario 14 d.]. Prieiga per Internetą: <https://core.ac.uk/download/pdf/80992496.pdf>
50. Neil E., Young J., Hartley L. 2018. The Joys and Challenges of Adoptive Family Life: A Survey of Adoptive Parents in the Yorkshire and Humberside region. Norwich: Centre for Research on Children and Families, UEA.
51. Neil E.; Beek, M. 2020. Respecting children's relationships and identities in adoption. In G. Wrobel, E. Helder & E. Marr (Eds) *The Routledge Handbook of Adoption*. Abingdon and New York: Routledge, 76-89 p.
52. Pakeliui į tėvystę: praktinė patirtis įgyvendinant globėjų ir įtėvių rengimo programą. 2016 [interaktyvus]. [žiūrėta 2021 m. lapkričio 22 d.]. Prieiga per Internetą: https://ppi.lt/uploads/knygele_1.pdf

53. Prasad S., Kumar Y., Nayar P. et al 2017. A prospective study to assess the mental health and quality of life in women undergoing assisted reproduction. *Fertility Science and Research*, vol. 4, No. 2, p. 117-125.
54. Pūras D., Ulevičiūtė I. 2010. Vaikų seksualinė prievarta ir jos pasekmės. *Visuomenės sveikata*, Nr. 3 (50), 19-23 p.
55. Ratnikaitė I., Uzdila J. V. 2008. Neotomistinė, egzistencialistinė ir personalistinė filosofija apie krikščioniškąjį vaikų auklėjimą. *Religijos mokslo žurnalas*, Nr. 28 (56), 35–50 p.
56. Rybnicek R., Bergner S., Gutschelhofer A. 2017. How individual needs influence motivation effects: a neuroscientific study on McClelland's need theory. *Review of Managerial Science*, vol. 8, No. 1, p. 1-40.
57. Rimkus V. 2016. Socialinės pagalbos poreikis šeimoje globojamam vaikui ir jo globėjui: globėjų požiūrio analizė. *Tiltai*, Nr. 1, 105-131 p.
58. Sebba J. 2012. Why Do People Become Foster Carers? An International Literature Review on the Motivation to Foster. Rees Centre [ineraktyvus]. [žiūrėta 2021 m. vasario 15 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.education.ox.ac.uk/wp-content/uploads/2019/06/Why-Do-People-Become-Foster-Carers-An-International-Literature-Review-on-the-Motivation-to-Foster.pdf>
59. Sorek Y., Simon B., Nijim – Ektalat F. 2020. Motivation matters: Parents' path to adoption as related to their perceptions of open adoption. *Children and Youth Services Review*, vol. 118, 176-194 p.
60. Stražinskaitė D. 2017. Ne giminės vaikų globos ugdomosios funkcijos raiška: daktaro disertacija. Vilnius.
61. Thompson H., McPherson S., Marsland L. 2016. 'Am I damaging my own family?': Relational changes between foster carers and their birth children. *Clinical child psychology and psychiatry*, vol. 21, No. 1, p. 48-65.
62. Tidikis R. 2003. Socialinių mokslų tyrimo metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
63. Treggale S., Moggach L., Trivedi H., Ward H. 2019. Previous life experiences and the vulnerability of children adopted from out-of-home care: The impact of Adverse Childhood Experiences and child welfare decision making. *Children and Youth Services Review*, vol. 96, 55–63 p.
64. Tronto J. 2013. *Caring Democracy: Markets, Equality and Justice*. New York: New York University Press.
65. Turney K., Wildeman C. 2017. Adverse childhood experiences among children placed in and adopted from foster care: Evidence from a nationally representative survey. *Child Abuse & Neglect*, vol. 64, 117–129 p.

66. Vaikų Teisių Konvencija. 1989. Valstybės žinios, Nr. 60-1501, 1995-07-21.
67. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. 2021. Įvaikinimas [interaktyvus]. [žiūrėta 2021 m. vasario 15 d.]. Prieiga per Internetą: <https://vaikoteises.lt/veiklos-sritys/vaiko-globa-rupyba-ir-ivaikinimas/ivaikinimas/>
68. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. 2022. 2021 m. veiklos ataskaita [žiūrėta: 2022 m. kovo 11 d.]. Prieiga per Internetą: <https://vaikoteises.lt/media/file/ataskaitos/2021%20m.%20veiklos%20ataskaita%20.pdf>
69. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. 2021. 2020 metų veiklos ataskaita [interaktyvus]. [žiūrėta 2022 m. kovo 11 d.]. Prieiga per Internetą: <https://vaikoteises.lt/media/file/ataskaitos/nauja%20VVTA%C4%AET%202020%20m.%20veiklos%20ataskaita.pdf>
70. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. 2020. 2019 metų veiklos ataskaita [interaktyvus]. [žiūrėta 2021 m. lapkričio 11 d.]. Prieiga per Internetą: <https://vaikoteises.lt/media/file/2019/2019%20m.%20veiklos%20ataskaita%203.pdf>
71. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymas „Dėl globėjų (rūpintojų) ir tėvių paieškos, rengimo, atrankos, konsultavimo ir pagalbos jiems paslaugų teikimo rekomendacijų pakeitimo“. 2019. Nr. BV-289.
72. Weil S. 2017. Dievo laukimas. Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai.
73. Žiburio fondas. 2016. Jausmas, kai turi namus: apie globą, įvaikinimą ir kitas galimybes padėti vaikams. Vilnius: Vilniaus miesto savivaldybė.
74. Žydžiūnaitė, V., Sabaliauskas, S. 2017. Kokybiniai tyrimai: principai ir metodai. Vilnius: UAB „Vaga“.

PRIEDAI

Pusiau struktūruoto interviu klausimai Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos atestuotiems specialistams, kurie veda GIMK mokymus

1. Kokie, anot Jūsų, yra pagrindiniai motyvai lemiantys tėvių siekį įsivaikinti? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)?
2. Kokie motyvai (išoriniai, vidiniai) Jūsų nuomone yra svarbesni (turintys didesnę įtaką įvaikinimo sėkmei) apsisprendžiant įvaikinti?
3. Kokios, anot Jūsų, priežastys lemia, kad vieni iš besikreipiančių, siekia tapti tėviais, o kiti globėjais? (pvz., santykis su biologine šeima, turtinės teisės, vaiko identitetas, specialistų vykdomi patikrinimai, finansinė parama ir kt.)
4. Kurie iš tėviams keliamų reikalavimų įvaikinimo procese, Jūsų nuomone, yra reikšmingiausi/mažiau reikšmingi? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)
5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai tėviams kelia daugiausia iššūkių ir kodėl?
6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?
7. Kaip manote, kokia yra pagrindinė GIMK mokymų reikšmė tėviams? Kokia šių mokymų reikšmė Jums, kaip pagalbos teikėjui (-ai)?
8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?
9. Kaip manote, ar palaikomosios socialinio darbuotojo paslaugos reikalingos tėviams po GIMK mokymų? Ar jas teikiate tėviams? Jei taip, papasakokite plačiau.
10. Ar tėviai dalyvauja GIMK tęstiniuose mokymuose, savitarpio paramos grupėse? Kokios priežastys skatina juos dalyvauti/nedalyvauti?
11. Ar tėviams įsivaikinusiems vaiką teikiate reikalingą informaciją, konsultuojate juos, telkiate į savitarpio paramos grupes? Papasakokite plačiau.
12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Jūsų amžius:

Išsilavinimas:

GIMK mokymų vykdymo trukmė:

Pusiaus struktūruoto interviu klausimai įtėviams

1. Kokie motyvai lėmė siekį įsivaikinti vaiką (-us)? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasmingi savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)
2. Kokias galimybes siekėte suteikti vaikui (-ams), įsivaikindami? (pvz., saugi aplinka, fizinių poreikių tenkinimas, raidos sunkumų kompensavimas, vaiko ryšių su biologine šeima užtikrinimas, pagalba vaikui užmegzti saugius ir patvarius ryšius ir kt.)
3. Kodėl pasirinkote įsivaikinti, o ne globoti? Kokios priežastys lėmė šį sprendimą?
4. Ar įvaikinimo procese kilo iššūkių atitinkant reikalavimams, kurie keliami įtėviams? Jeigu taip, tai kokių? Jeigu ne, ar buvo tokių reikalavimų, kurie kėlė nerimą, kad galite neatitikti keliamiems reikalavimams? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, teistumas, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)
5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai Jums kėlė daugiausia iššūkių ir kodėl? (sprendimo įvaikinti priėmimas (vyksta sutuoktinių šeimoje); reikalingų dokumentų rinkimas, pateikimas vietos Vaiko teisių apsaugos skyriui; pirminis galimų įtėvių vertinimas; įvadiniai mokymai ir išvadų rengimas (patikrinama pasirinkimo motyvacija, pareiškėjų gebėjimai tinkamai vykdyti pasirinktą įtėvių vaidmenį); vaiko pasiūlymas, susipažinimas su vaiku; teismo procesas ir teismo sprendimo įsigaliojimas)
6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?
7. Kaip manote, kokia buvo GIMK mokymų nauda? (pvz., žinių įgijimas, nuostatų, požiūrių kaita, įvaikinimo motyvacijos sustiprinimas)
8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?
9. Ar palaikote ryšį su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų? Papasakokite plačiau.
10. Ar dalyvavote tęstiniuose mokymuose įtėviams, savitarpio paramos grupės susitikimuose, kuriuos organizuoja globos centras? Kokios priežastys skatina lėmė Jūsų sprendimą dalyvauti/nedalyvauti?
11. Ar po įsivaikinimo esate kreipęsis (-usis) į kvalifikuotą specialistą pagalbos? Jeigu taip, kokios pagalbos reikėjo?
12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Jūsų amžius:

Vaiko (-ų) skaičius:

Vaiko (-ų) amžius:

Išsilavinimas:

Protokolas Nr. 1

1. Kokie, anot Jūsų, yra pagrindiniai motyvai lemiantys tėvių siekį įsivaikinti? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)?
Pagrindinis motyvas yra negalėjimas susilaukti savo biologinių vaikų ir noras įprasminti savo gyvenimą turint vaikų.
2. Kokie motyvai (išoriniai, vidiniai), jūsų nuomone yra svarbesni (turintys didesnę įtaką įvaikinimo sėkmei) apsisprendžiant įvaikinti?
Tik vidiniai motyvai, jei žmogus vidumi to nori, tai to ir siekia, tėviai mano praktikoje ateina į GIMK mokymus su stipria motyvacija.
3. Kokios, anot Jūsų, priežastys lemia, kad vieni iš besikreipiančių, siekia tapti tėviais, o kiti globėjais? (pvz., santykis su biologine šeima, turtinės teisės, vaiko identitetas, specialistų vykdomi patikrinimai, finansinė parama ir kt.)
Manau, kad globoti vaikus pasirenka ir dėl finansinio paskatinimo, o įvaikinimą renkasi, nes nori, kad vaikas būtų jų ir kad nereikėtų bendrauti su vaiko biologine šeima, tačiau ši nuostata dažnai pasikeičia mokymų metu.
4. Kurie iš tėviams keliamų reikalavimų įvaikinimo procese, Jūsų nuomone, yra reikšmingiausi/mažiau reikšmingi? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)
Manau ir gyvenimo sąlygos geros turi būti, ir pajamos pastovios, amžius ir sveikatos būklė taip pat svarbu. Kaip pvz. tėvis pats turėdamas psichologinių problemų gali padėti sužeistam vaikui išgyti? Sunkiai... Manau mažiau reikšminga yra šeimyninė padėtis.
5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai tėviams kelia daugiausia iššūkių ir kodėl?
Įtėviai ateina į GIMK mokymus įsivaizduodami, kad tie mokymai bus labai sudėtingi, tai manau čia vienas iš tų iššūkių. Įtėviai kai užbaigia šiuos mokymus, tai būna vienas etapas baigtas ir tada jie labai laukia kada jiems tą vaikėlį pasiūlys jiems labai svarbu, kaip tas vaikas reaguos į juos. Įtėviai bijo pirmo kontakto su vaiku. Nors mokymų metu tėviams sakoma, kad nelauktų to vaiko, neužsiciklintu tik ant to laukimo, kad gyventų toliau, gyvenimas tęsiasi, tačiau teorija yra vienas, o praktikoje vis tiek įtėviai dažnai gyvena tuo laukimu.
6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?
Neatitinka. Atrodo, kad tų vaikelių yra, bet ar tos procedūros yra ilgos, ar pati politika.... Suprantu, kad prigimtinė vaiko teisė augti biologinėje šeimoje, bet yra tokių niuansų...Ko tą

vaiką laikyti, kai situacija šeimoje bloga? Yra potencialių šeimų, kurios tą vaikėlį išaugintų. Tai yra mano nuomonė.

7. Kaip manote, kokia yra pagrindinė GIMK mokymų reikšmė tėvams? Kokia šių mokymų reikšmė Jums, kaip pagalbos teikėjui (-ai)?

Įtėviai susipažįsta su teorinėmis žiniomis, kaip gali būti, kas jų laukia. Dažniausiai įtėviai atėję į mokymus pirmą kartą sužino ir gilinasi apie vaiko raidos etapus, apie netektis, apie biologinės šeimos svarbą. Juk ir aš neturėjau tokių gilesnių žinių, kol nebaigiau šių mokymų. Man šių mokymų reikšmė didelė ir vidumi ir išore. Atrodo, kad mokymai keičia ir mano pačios požiūrį į daugelį dalykų gyvenime.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

Trūkumai mokymų – įžvelgiu, kad kartais realybė nesutampa su dėstoma teorija. Manau, įtėvams vienokia turėtų būti programa, globėjams – kitokia, tie kurie be mokymu paskirti globėjais – taip pat jiems adaptuota turėtų būti programa. Taip pat tie kas augina neįgalius vaikus, programą sudėtinga pritaikyti. Teisės aktų dažna kaita, tai todėl per mokymus nelabai akcentuojamės į juos.

Privalumai – žmonės šių mokymų dėka labai atsiveria kalbėdami, bendraudami, dalindamiesi savo patirtimis, jie pasijaučia tokie reikalingi. Mokymų metu būna labai jauki, tokia net magiška atmosfera, laikas labai greitai prabėga tiek dalyviams, tiek mums.

9. Kaip manote, ar palaikomosios socialinio darbuotojo paslaugos reikalingos tėvams po GIMK mokymų? Ar jas teikiate tėvams? Jei taip, papasakokite plačiau.

Reikalingos, manau ir neūrėtų įtėviai rašyti prašymą tam, kad paslaugos būtų gaunamos, o tiesiog tos paslaugos turėtų nenutrūkti. Nes įtėviai laukia ilgai eilėse, žinios pasimiršta, gauna vaikėlį ir tikrai susiduria auginami svetimą vaiką su mažesniais ar didesniais iššūkiais. Nors adaptacijos pradžioje socialinis darbuotojas turėtų pašmėžuoti šeimos gyvenime, nesakau, kad kartą per mėnesį, bet tiesiog retkarčiais, nes mokymų metu tarp socialinio darbuotojo ir mokymų dalyvių jau užsimezga šilti jausmai, tai reiktų tiesiog juos palaikyti. Mūsų globos centre teikiamos paslaugos įtėvams tik gavus jų prašymą, šiai dienai teikiame paslaugas vienai įtėvių šeimai.

10. Ar įtėviai dalyvauja GIMK testiniuose mokymuose? Kokios priežastys skatina juos dalyvauti/nedalyvauti?

Nedalyvauja. Jei būtų teisiškai reglamentuota, kad įtėviai turi testuoti bendravimą su globos centru po mokymų, tai tikriausiai dalyvautų mokymuose.

11. Ar įtėvams įsivaikinusiems vaiką teikiate reikalingą informaciją, konsultuojate juos, telkiate į savitarpio paramos grupes? Papasakokite plačiau.

Gavus įtėvių prašymą – taip.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Galbūt pati įvaikinimo procedūra yra ilga. Ilgai tėviai laukia vaikų. Ir mes kaip globos centras turime patys domėtis kaip vyksta ta įvaikinimo procedūra, nes klausia tėviai mūsų, o mes ne viską galime pasakyti. GIMK darbuotojas neturi duomenų apie tėvių eiles, o tėviai užmezgę artimą ryšį mokymu metu su socialiniu darbuotoju, skambina jam ir teiraujasi situacijos, o mes nežinome nieko.

Jūsų amžius: 50.

Išsilavinimas: aukštasis universitetinis.

GIMK mokymų vykdymo trukmė: 5metai

Protokolas Nr. 2

1. Kokie, anot Jūsų, yra pagrindiniai motyvai lemiantys tėvių siekį įsivaikinti? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)?

Neturėjimas biologinių vaikų, negalėjimas jų susilaukti. Šeimos be vaikų jaučia nepilnavertiškumo jausmą.

2. Kokie motyvai (išoriniai, vidiniai), jūsų nuomone yra svarbesni (turintys didesnę įtaką įvaikinimo sėkmei) apsisprendžiant įvaikinti?

Manau, vidiniai motyvai, nors tuos motyvus kartais labai sunku specialistui identifikuoti. Išsilavinę žmonės žino ką reikia pasakyti, ką specialistas nori išgirsti ir tie motyvai tikrieji gali būti nuslėpti, tikrieji motyvai gali būti neidentifikuoti.

3. Kokios, anot Jūsų, priežastys lemia, kad vieni iš besikreipiančių, siekia tapti tėviais, o kiti globėjais? (pvz., santykis su biologine šeima, turtinės teisės, vaiko identitetas, specialistų vykdomi patikrinimai, finansinė parama ir kt.)

Iš patirties galiu pasakyti, kad tėviai turi daug baimių, baimė, kad kažkas atims vaiką, nori savintis vaiką, nenori nieko girdėti apie vaiko biologinius tėvus. Dažnai tėviai išreiškia norą įsivaikinti vaiką našlaitį, kad visiškai nebebūtų tėvų. Mano nuomone, tėviai žiūri labiau iš savo pusės, o globėjo tikslas – palydėti jį per gyvenimą, nenori, kad vaikas prarastų identitetą. Jei mes žiūrėtumėme į tuos globėjus, kurie nesusiję giminystės ryšiais, tai jie nenori nieko slėpti nuo vaikų, nenusiteikia prieš biologinius tėvus, yra atviri. Tėviai linkę savintis vaikus, nenori bendrauti su biologine šeima.

4. Kurie iš tėviams keliamų reikalavimų įvaikinimo procese, Jūsų nuomone, yra reikšmingiausi/mažiau reikšmingi? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)

Kol nedirbau šioje srityje atrodė, kad šie reikalavimai yra pertekliniai, tačiau dabar manau visi reikalavimai yra protingi. Auginti svetimą vaiką, kuris yra patyręs įvairių traumų, netekčių yra didelė atsakomybė ir tam turi būti kuo labiau pasiruošęs žmogus.

5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai tėviams kelia daugiausia iššūkių ir kodėl?

Manau, kad daugiausiai iššūkių kyla pirminių dokumentų apie vaiką pateikime tėviams ir susitikimu su vaiku metu. Labai didelę atsakomybę neša asmuo, kuris teikia duomenis apie vaiką tėviams, nes pateikiant duomenis gali labai išgąsdinti tėvius, parašyti kažkaip sausai, pvz. tik apie vaiko sveikatą iš neigiamos pusės, turiu omenyje, tik apie ligas vaiko arba apie tėvų ligas, ir tėviams gali nusipiešti labai niūrus paveikslas. Tuomet tėviai įsigąsta ir priima sprendimą

net nesusitikti su pasiūlytu vaiku. Taip pat matau, kaip susitikimo su vaiku metu tėviai jaudinasi, todėl labai svarbu, kad juos lydetų į susitikimus socialinis darbuotojas, kuris vedė GIMK mokymus, jis nuramintų tėvius, atsakytų į rūpimus klausimus. Taip pat tėviams duotas terminas 10 dienų nuo vaiko pasiūlymo duoti atsakymą ar sutinka įvaikinti vaiką, todėl svarbu, kad socialinis darbuotojas būtų šalia.

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Gal per mažai per mūsų GC vyko įvaikinimo procedūrų, kad galėtumėme pasakyti ar atitinka dabartines realijas, pas mus tik 3 vaikai yra išvažiavę į kitus rajonus, buvo įvaikinti. tiesiog girdžiu iš kitų kolegų, kurie dirba didesniuose miestuose, kad labai ilgose įvaikinimo eilėse laukia žmonės, po 2-5 metus, todėl kartais norint gauti vaiką, tėviai turi „padidinti“ vaiko amžių.

7. Kaip manote, kokia yra pagrindinė GIMK mokymų reikšmė tėviams? Kokia šių mokymų reikšmė Jums, kaip pagalbos teikėjui (-ai)?

Specialistui – aš jaučiu šių mokymų naudą net savo asmeniniam gyvenimui, nes ir pati pritaikau žinias iš GIMK programos savo vaikų auklėjime, taip pat bendravimas mokymų metu su žmonėmis leidžia labiau pažinti žmones, atpažinti tam tikrus signalus, tiesiog juos tyrinėti.

Įtėviams – manau mokymų reikšmė tėviams didžiulė, kadangi mokymų metu keičiasi tėvių nuostatos, tėviai išmoka per vaiko akis pažiūrėti į įvairias situacijas, tai labiau paveiku, labiau įsimintina, nes per savo patyrimą įgyja žinių.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

Privalumai – žmonės dalyvaujantys mokymuose išmoka „pažiūrėti į save pro langą“, per vaiko akis, labiau įsigilina į vaiką, į vaiko poreikius, o ne tik į savo. Mokymuose visada būna labai nuoširdi atmosfera, žmonės labai atvirauja, todėl mokymai paliečia juos giliai.

Trūkumai – lyginant su PRIDE programa, tai GIMK programa yra sausesnė, daug sudėtingų terminų, pvz. vyresnio amžiaus močiutėms išdėstyti GIMK programą yra reikalinga.

9. Kaip manote, ar palaikomosios socialinio darbuotojo paslaugos reikalingos tėviams po GIMK mokymų? Ar jas teikiate tėviams? Jei taip, papasakokite plačiau.

Mes neteikiame tėviams palaikomųjų paslaugų po GIMK mokymų, nesame gavę iš tėvių prašymų dėl paslaugų teikimo, bet ir tėvių pas mus rajone mažai. Tačiau manau, kad gera tvarka yra, jei nori gauti paslaugas – rašai prašymą, jei ne – nerašai, arba atsisakai bet kada paslaugų. Tai leidžia patiems žmonėms pasirinkti ko jiems reikia.

Esame dalyvavę suporavimo procesuose, tai manau, kad suporavimo procese gimkininkų dalyvavimas labai svarbus, taip dar labiau įgyjamas tėvių pasitikėjimas specialistais ir tas ryšys tikėtina, kad dar stipresnis atsiras tarp specialisto ir tėvio ir tai paskatins po įvaikinimo susidūrus tėviams su problemomis ar iššūkiais kreiptis į specialistą.

10. Ar tėviai dalyvauja GIMK tęstiniuose mokymuose? Kokios priežastys skatina juos dalyvauti/nedalyvauti?

Ne, mūsų GC nedalyvauja tėviai tęstiniuose mokymuose. Manau tėviai linkę spręsti problemas, sunkumus patys.

11. Ar tėviams įsivaikinusiems vaiką teikiate reikalingą informaciją, konsultuojate juos, telkiate į savitarpio paramos grupes? Papasakokite plačiau.

Teikiame reikalingą informaciją, esant poreikiui konsultuojame. Tėviai nedalyvauja savipagalbos grupėse, tokio poreikio ir nebuvo.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Tiek tėviams, tiek globėjams keliame beveik vienodi reikalavimai, tačiau vaiko globos atveju, specialistai lankosi globėjų šeimose, teikia konsultacijas, ir globėjas įstatymų nustatyta tvarka turi bendradarbiauti su institucijomis globodamas vaikas, o tėviai po įvaikinimo yra paleidžiami. Manau, prieš įvaikinant, tėvių motyvacija turėtų būti labiau analizuojama ir ne tik GIMK specialistų, bet ir psichologų, galbūt būsimieji tėviai turėtų lankyti šeimos terapija, kuri būtų reikalinga jų motyvacijos įvertinimui, netekčių dėl savo vaikų neturėjimo išgyvenimui ir t.t. Nes GIMK specialistai nėra pajėgus vieni įvertinti visų šių aplinkybių, juk jie dažniausiai yra socialinio darbo išsilavinimą turintys asmenys.

Jūsų amžius: 42 m.

Išsilavinimas: aukštasis universitetinis.

GIMK mokymų vykdymo trukmė: 6 metai.

Protokolas Nr. 3

1. Kokie, anot Jūsų, yra pagrindiniai motyvai lemiantys tėvių siekį įsivaikinti? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)?

Pagrindinis motyvas – nevaisingumas, praktiškai visų būsimų tėvių motyvas yra negalėjimas susilaukti savo vaikų, bent jau pas mus. Aš manau, jei tėviai, su kuriais dirbame mes, galėtų susilaukti savo vaikų, jie nei vienas nebūtų pas mus atėjęs.

2. Kokie motyvai (išoriniai, vidiniai), jūsų nuomone yra svarbesni (turintys didesnę įtaką įvaikinimo sėkmei) apsisprendžiant įvaikinti?

Manau vidiniai, nes noras žmogui turi ateiti iš vidaus. Jei išoriniai motyvai paskatina įsivaikinti, tai gali padidinti riziką nebekilmingam įvaikinimui, nes jei lygiuojamasis pvz. į aplinkinius žmones, kad reikia turėti vaikų tik todėl, kad kitos šeimos turi jų ir atrodo laimingos, tai nereiškia, kad būsi tiek pat laimingas, kiek ta šeima, kuri turi vaikų.

3. Kokios, anot Jūsų, priežastys lemia, kad vieni iš besikreipiančių, siekia tapti tėviais, o kiti globėjais? (pvz., santykis su biologine šeima, turtinės teisės, vaiko identitetas, specialistų vykdomi patikrinimai, finansinė parama ir kt.)

Manau, tėviai įsivaikina dėl savanaudiškų paskatų, jie nori pakeisti vaiko vardą, pavardę, nes tik tada tampa jis jų vaikas. Manau globoti vaikus pasirenkama ir dėl finansinės paramos, tačiau tai nėra pats pagrindinis aspektas, bet paskatina žmones globoti. Dažniausiai globojami yra giminystės ryšiais susiję vaikai, kurie turi artimą emocinį ryšį su vaiku.

4. Kurie iš tėviams keliamų reikalavimų įvaikinimo procese, Jūsų nuomone, yra reikšmingiausi/mažiau reikšmingi? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)

Manau amžius yra labai svarbus, pasitaiko, kai ateina tėviai, kuriems virš 50 metų ir nori įsivaikinti kūdikį, tai yra nelogiška, jie tokių metų turėtų būti seneliais, o ne tėvais, juk reikia ir apie vaiką pagalvoti. Tokio amžiaus tėvius skatiname įsivaikinti vyresnį vaiką. Sveikatos būklė taip pat labai svarbu, jei žmogus serga tokiomis ligomis dėl kurių negali būti tėviu, tai iškart atkreipta, bet jei būsimas tėvis serga kažkokia liga, ir jam reikia labai daug laiko tam skirti, jis greitai pavargsta, tuomet sunku jam ir vaiko poreikius užtikrinti, todėl svarbu labai įvertinti savo galimybes. Finansiniai aspektai nemanau, kad yra labai svarbūs, svarbiausia, kad tėviai gebėtų suformuoti saugų ryšį su vaiku ir užtikrintu visus vaiko poreikius. Taip pat nemanau, kad svarbu yra šeimyninė padėtis, mūsų praktikoje yra šeimų, kuriose vienos moterys augina įvaikintus vaikus ir joms puikiai sekasi. O tėvišką poreikį patenkina seneliai, senelis atstoja tėvą.

5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai tėviams kelia daugiausia iššūkių ir kodėl?

Manau ir pirminis įvertinimas kelia iššūkių, tėviams atsibosta eiti per daktarus pažymas susitvarkyti. Tai irgi toks iššūkis. Manau, taip pat tėviams yra iššūkis ir dalyvauti GIMK mokymuose, aišku jie pabaigę mokymus džiaugiasi, sako, kad jie buvo naudingi, tačiau tuo metu, kai reikia lankyti mokymus, dalyvauti juose, tai būna įvairiausių reikalų. Taip pat tie tėviai, kurie turi savo biologinių vaikų, dažna ateina su išankstinėmis nuostatomis, kad turi patirties vaikų auginime ir viską žino. Taip pat tėviams yra sudėtinga derinti darbą, namus ir mokymus.

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Ne. Vienas iš pagrindinių trūkų, kad pakeitė GIMK programą. Aš sutikčiau, kad būtų gražinta pirminė programa tėviams ir globėjams, buvo 10 susitikimų, įdomesnės temos, bendradarbiavimo tema labai svarbi, o šioje programoje daug psichologinių temų, pvz. streso valdymas, galėtų būti nukelta į specializuotus mokymus. Man asmeniškai PRIDE mokymų programa labiau patiko.

Mano nuomone yra nenormalu, kad vaikai paimami iš biologinės šeimos tik kritiniu atveju ir VTAS specialistai turi argumentuoti kiekvieną vaiko paėmimą, taip vaikai yra marinuojami tuose šeimose. Manau, vaikams būtų geriau augti tėvių šeimose, nei gyventi su biologiniais tėvais tokioje sunkioje aplinkoje. Apsiktai, esant šiai situacijai, kai vaikai paimami iš šeimos tik kritiniu atveju, o tėvių eilės yra labai ilgos, irgi yra problema, nes tėviai laukia labai ilgai.

7. Kaip manote, kokia yra pagrindinė GIMK mokymų reikšmė tėviams? Kokia šių mokymų reikšmė Jums, kaip pagalbos teikėjui (-ai)?

GIMK mokymų metu tėviams yra suteikiama kompetencijos ir gebėjimai, jie sužino daug žinių, po mokymų tikrai daugelis būsimų tėvių atsako, kad mokymai yra labai naudingi. O tie kurie turi savo biologinius vaikus, sako, kad šių mokymų programą būtų naudinga išklaisyti visiems būsimiems tėvams. Taip pat pasitaiko atveju, kai mokymų metu, patys žmonės supranta, kad jie negalės auginti tėvų globos netekusio vaiko ir priima sprendimą nebetęsti šio kelio.

Specialistei – nuolatinis kompetencijų ir žinių įgijimas. Mokinimasis suvokti žmones, ką jie patiria, kokias netektis išgyvena, mokymasis jiems padėti. Aš dirbdama šį darbą labai pakilau kompetencijų lygyje. Man šis darbas yra nuolatinis mokymasis ir tobulėjimas.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

Man būtų nerealu jei mokymus galėtumėme organizuoti darbo metu, tuomet būtų nepavargę žmonės ir mes kaip specialistai nepavargę, nes šiai dienai mokymai dažniausiai vyksta po darbo. O kai atidirbi visą dieną ir dar po darbo mokymai, tai ir žmonės ateina tokie „išvirę“ ir mes pervargę. Sunku mokymuose būti 100 proc.

Privalumas – Tai kad GIMK programa yra trumpa, greičiau žmogus yra parengiamas, nėra ilgas procesas. Tai tokį privalumą matau.

9. Kaip manote, ar palaikomosios socialinio darbuotojo paslaugos reikalingos tėvams po GIMK mokymų? Ar jas teikiate tėvams? Jei taip, papasakokite plačiau.

Mūsų atveju, paslaugos tėvams labiau yra nekoordinuotos, kai apgyvendinamas vaikas šeimoje tai tėvių šeimos susidūrusios su problemomis išreiškia norą psichologo konsultacijomis, o socialinis darbuotojas dalyvauja suporavimo procesuose.

10. Ar tėviai dalyvauja GIMK tęstiniuose mokymuose? Kokios priežastys skatina juos dalyvauti/nedalyvauti?

Pas mus tėviai labai retai dalyvauja tęstiniuose mokymuose. Dažniausiai būna taip, kad jie įsivaikina vaiką ir atsiriboja nuo mūsų įstaigos. Aš manau nenori dalyvauti dėl to, kad jiems svarbus privatumas.

11. Ar tėvams įsivaikinusiems vaiką teikiate reikalingą informaciją, konsultuojate juos, telkiate į savitarpio paramos grupes? Papasakokite plačiau.

Taip, tačiau dalyvaujančių savipagalbos grupėse nėra daug tėvių, kaip ir nėra jų daug ir GC organizuojamuose šventėse, seminaruose, tačiau džiaugėmės ir mažais dalykais. Manau teisingas sprendimas leisti jiems paties apsispręsti dėl paslaugų gavimo. Kai atsigręžiu į save ir pagalvoju jei aš būčiau įmotė irgi nenorėčiau, kad lystų tarnybos į mano šeimą, o aš su jais turėčiau dalintis savo gyvenimo detalėmis.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Aš manau, reikėtų keisti sistemą dėl tų vaikų paėmimo iš šeimos. Atsakingiau reikėtų pažiūrėti teismui ir duoti tuos leidimus paimti vaiką iš šeimos. Juk ne visada alkoholis ar narkotikai lemia vaiko nepriežiūrą, yra daug ir kitų priežasčių: nepriežiūra, skurdas. Reikėtų, kad ir į tai atsižvelgtų. Galvoju, kad būtų neblogai ir teisėjams išklaudyti GIMK mokymus, nes ne visi supranta kas yra kas (juokiasi).

Jūsų amžius: 47 metai

Išsilavinimas: aukštasis universitetinis

GIMK mokymų vykdymo trukmė: 14 metų.

Protokolas Nr. 4

1. Kokie, anot Jūsų, yra pagrindiniai motyvai lemiantys tėvių siekį įsivaikinti? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)?

Pagrindiniai motyvai įsivaikinti vaiką yra nevaisingumas, negalėjimas susilaukti savo vaiko ir noras turėti gausesnę šeimą, save realizuoti tėvystės vaidmenyje, kadangi jie negali to padaryti biologiniu keliu, renkasi įvaikinimą. O paskutinis iš tų motyvų yra pagalba vaikui. Visgi pastebėta, kad visų pirma tėviai žiūri per savo prizmę, jie tenkina savo poreikį, savo norą ir tuo pačiu padeda tėvų globos netekusiam vaikui.

Nebent tėviai jau turi savo biologinį vaiką ir tėvystės vaidmens poreikį yra patenkinę, bet antro vaiko nebegali susilaukti, tai tuo atveju šeima labiau orientuota į pagalbą vaikui.

2. Kokie motyvai (išoriniai, vidiniai), jūsų nuomone yra svarbesni (turintys didesnę įtaką įvaikinimo sėkmei) apsisprendžiant įvaikinti?

Tikrai tik vidiniai, nes vidumi motyvuoti tėviai žino kur eina ir kokie gali laukti iššūkiai ir sunkumai. Manau, vidiniai motyvai yra stipresnis variklis, ir vidinių motyvų vedami tėviai sėkmingiau augina įvaikintus vaikus. Jei išoriniai motyvai yra tokie asmenys greičiau pavargsta įvaikinimo kelyje.

3. Kokios, anot Jūsų, priežastys lemia, kad vieni iš besikreipiančių, siekia tapti tėviais, o kiti globėjais? (pvz., santykis su biologine šeima, turtinės teisės, vaiko identitetas, specialistų vykdomi patikrinimai, finansinė parama ir kt.)

Žmonės pasirenka įvaikinimą, o ne globą, todėl kad institucijos nesikištų į žmonių gyvenimą, tėviai išvengia globos centro teikiamų paslaugų. Įvaikinimas labiau užtikrina šeimos privatumą. Taip pat įvaikinimą renkasi žmonės, nes nenori bendrauti, palaikyti ryšių su vaiko biologine šeima, kuri tiesiogiai ar ne turi dalyvauti vaiko gyvenime globos atveju. Manau globoti vaikus pasirenka žmonės, kurie dar nėra visiškai apsisprendę ir nori „pasimatuoti“, nes jei globėjams nepavyksta, jie turi galimybę atsisakyti globos. Tėviai mažiau už globėjus bijo prisiimti atsakomybės, o globėjai turi galimybę rinktis, jei nepavyko, pavargo, nepajėgia gali nebegloboti vaiko.

4. Kurie iš tėviams keliamų reikalavimų įvaikinimo procese, Jūsų nuomone, yra reikšmingiausi/mažiau reikšmingi? (pvz., amžius, šeimatinė padėtis, sveikatos būklė, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)

Manau, sveikatos būklė yra labai svarbu, kad tėviai būtų emociškai tvirti, stabilūs, nes jei tėvis emociškai sveikas nebus, tada kyla klausimas ar jis gebės užtikrinti vaiko tinkamą priežiūrą. Pajamų pastovumas, gyvenimo sąlygos, mano nuomone, yra mažiau reikšmingos.

5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai tėviams kelia daugiausia iššūkių ir kodėl?

Pastebime, kad tėviai pergyvena labiausiai dėl pajamų arba dėl to, kad gyvena nedideliuose butuose, bijo, kad specialistų sprendimas bus, jog neužteka vaikui erdvės, tačiau šita baimė labiau pačių tėvių susigalvota. O dėl pajamų, pasitaiko atveju, kai šeimos turi savo verslus, ne visas pajamas rodo oficialiai, nors ir gyvenimo sąlygos geros, tačiau labai mažos pajamos rodomos, tai vėl toks „trikdis“ gali būti. Taip pat mes dažnai susiduriame su šeimomis, kur vyras dirba užsienyje ir pvz. dvi savaites būna Lietuvoje, keturias vėl užsienyje. Tokios poros nelabai gali tapti tėviais, nes vaiko poreikiai nebus patenkinti, o biologinio vaiko atžvilgiu, Lietuvoje labai daug šeimų taip gyvena. Juk toks vyras gali dvi savaites vaikui skirti kokybiško dėmesio, o kitas nors kiekvieną dieną pareina namo pavargęs iš darbo ir tą vaiką ignoruoja. Todėl manau, kad tai turi būti vertinama individualiai, pagal situaciją, juk yra technologijos, galima ir telefonu bendrauti su šeima. Nes mes kai paruošiame šeimai išvadą, gauname iš įvaikinimo tarnybos paklausimą, kaip manote ar tai atitinka geriausius vaiko interesus, kai vyro nėra dažnai šeimoje.

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Ne. Labai ilgos tėvių eilės yra ir žmonės nesulaukia vaikų po penkis metus. Manau reikėtų stabdyti įvaikintojų rengimą, nes mes neturime ką jiems pasiūlyti. Reikėtų nepriimti tėvių prašymų, jei nėra poreikio, o jei norima priimti į savo šeimą tėvų globos netekusį vaiką, rinktis alternatyvą - globą. Taip pat pastebėta, kad labai daug tėvų globos netekusių mažų vaikų „eina“ į globą, o ne į įvaikinimą. To pasėkoje eilės tėvių juda dar lėčiau, nes pirmumas įsivaikinti vaiką tuomet tenka globėjui, kuris emociniais ryšiais su vaiku susijęs. Todėl manau, kad sistemoje yra kažkas pražiūrėta, nes sakoma, kad įvaikinimas atitinka geriausius vaiko interesus, tačiau paskutiniaisiais metais labai mažai įvaikinimui perduodami kūdikiai/maži vaikai, dažniausiai - globai.

7. Kaip manote, kokia yra pagrindinė GIMK mokymų reikšmė tėviams? Kokia šių mokymų reikšmė Jums, kaip pagalbos teikėjui (-ai)?

Įtėviams – nuomonių kaita, beveik visi tėviai ateina su nuomone, kad vaikui nesakys jo istorijos, slėps įvaikinimo faktą ir po mokymų jie supranta, kad slėpti šį faktą nuo vaiko yra blogai, kad tai gali pakenkti ir to net neįmanoma nuslėpti, tai atviro įvaikinimo skatinimas. Taip pat GIMK leidžia apsispręsti žmonėms ar jie tikrai tame kelyje yra, kuriame nori būti, ar gali padėti vaikui. Specialistei – kaip žmogus aš praturtėju vidumi vesdama šiuo mokymus, labai daug žmonių pažinau su įvairiomis gyvenimo istorijomis, savo gyvenimo filosofijomis, skirtingomis kultūromis, tai man kaip žmogui daug davė, ir vis dar formuoja mane kaip asmenybę.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

Privalumas tėvams, kad šie mokymai tikrai nėra ilgi. Mokymai interaktyvūs, skatinamas tėvių aktyvus dalyvavimas, įvairių praktinių užsiėmimų yra, kurie įstringa ilgam atmintyje žmonėms, filmukai rodomi mokymo metu labai paveikūs.

Trūkumai – pasigendu priminio PRIDE mokymų varianto, juose buvo daugiau užsiėmimų, plačiau aptariamos temos, dabar mes per tris valandas turime išdėstyti tėvams tris sunkias temas, kur anksčiau per 3 valandas vieną temą pristatydavome ir šeimai būdavo daugiau laiko suprasti viską, apgalvoti. Kadangi mokymai trumpi, ne visi žmonės sugeba per tokį trumpą laiką atsiverti, o mums reikia to jaukaus, artimo bendravimo. Taip pat mokymų metu mes turime kelti diskusijas su mokymų dalyviais, tam, kad jie geriau suprastų, o ne tik sausą teoriją dėstyti, tačiau tos diskusijos atima laiką iš teorinio išdėstymo medžiagos ir kartais nespėjama visos medžiagos pristatyti. Taip pat neigiamos išvados rašymas. pvz. mes turime rašyti neigiamą išvadą tėvams jei matome, kad jie nėra išgyvenę netekties dėl to, kad negalėjo susilaukti savo kūdikio, tada turime sudaryti pagalbos planą, kad jei jie kreipsis į psichologą, susitvarkys su netektimi, gali vėl pakartotinai kreiptis į globos centrą dėl pervertinimo. Tačiau šeima, kai gauna neigiamą išvadą jie tampa nebesuinteresuoti grįžti, nukrenta jų savivertė, motyvacija. Nors mums atrodo puiki šeima, tiesiog jiems reikia daugiau laiko duoti ir prarandame tą šeimą. Nėra to tarpinio varianto.

9. Kaip manote, ar palaikomosios socialinio darbuotojo paslaugos reikalingos tėvams po GIMK mokymų? Ar jas teikiate tėvams? Jei taip, papasakokite plačiau.

Po GIMK mokymų mes klausiamo šeimų ar jie nori tęsti paslaugas ar nori nutraukti, jeigu sutinka šeima tęsti paslaugas, tai tada mes dalyvaujam ir suporavimuose, kviečiame į įvairius mokymus, ir kai atsiranda vaikas paslaugos tęsiamos. Jei tėviais parašo prašymą, kad nenori gauti GC paslaugų, jos nutrūksta. Apie 40 proc. tėvių pabaigusius mokymus nori, kad paslaugos būtų tęsiamos. Vaiko laukimo etape nėra reguliaraus, pastovaus bendravimo šeimos su socialiniu darbuotoju, tačiau ryšys palaikomas, bent kartą į pusmetį. Manau, kad bent jau adaptacijos laikotarpiu kai atsiranda vaikas, reikalingos ir psichologo konsultacijos ir pagalba susitvarkyti išmokas, tėvystės atostogas. Pasitaiko atveju, kai tėviai tik gerokai vėliau po vaiko įvaikinimo kreipiasi pagalbos į GC, nes susiduria su problemomis dėl vaikų elgesio ir t.t., tuomet jie parašo prašymą paslaugoms gauti.

10. Ar tėviai dalyvauja GIMK tęstiniuose mokymuose? Kokios priežastys skatina juos dalyvauti/nedalyvauti?

Dalyvauja, kai atsiranda auklėjimo iššūkiai. Tačiau labiau dalyvauja šiuose mokymuose dėl išorinės motyvacijos, todėl, kad specialistai sudarė pagalbos planą ir jame rekomendavo lankyti šiuos mokymus.

11. Ar tėvams įsivaikinusiems vaiką teikiate reikalingą informaciją, konsultuojate juos, telkiate į savitarpio paramos grupes? Papasakokite plačiau.

Taip, tie tėviai, kurie parašė GC prašymus paslaugoms gauti, yra konsultuojami po įvaikinimo, ir gauna GC specialistų pagalbą atsižvelgiant į jų poreikį. Tėviai lankosi savipagalbos grupėse, tačiau jų nėra daug, todėl grupėse dalyvauja kartu su globėjais, nėra atskirų savipagalbos grupių tėvams.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Jei šiai dienai neturime tokios pasiūlos, kokią paklausą turime reikėtų sustabdyti prašymų ėmimą iš žmonių dėl įvaikinimo.

Galimybė šeimai eigoje sustabdyti vertinimo procesą, kad turėti laiko ir po mokymų apgalvoti savo sprendimą arba įgyvendinti GIMK specialistų rekomendacijos ir nebūtų žmonėms rašoma neigiama išvada, o išlaukiamas laikas, kol šeima rekomendacijas įgyvendins ir tuomet parašoma išvada. Nes šiai dienai GIMK specialistus spaudžia terminai ir mes neturime galimybės sudaryti tokių sąlygų žmonėms. GIMK specialistai ne visuomet yra įtraukiami į suporavimo procesą, manau gimkininkai, kurie vedė mokymus turėtų dalyvauti kartu su tėviais tam, kad jiems būtų drąsiau.

Šiai dienai tėviai laukia eilėse vaikų po 5 metus, o išvada galioja 2 metus, reikalingas pervertinimas kas 2 metai, manau prieš pat pasiūlymą reikėtų pervertinti šeimą.

Jūsų amžius: 40 m.

Išsilavinimas: aukštasis universitetinis

GIMK mokymų vykdymo trukmė: 14 metų.

Protokolas Nr. 5

1. Kokie, anot Jūsų, yra pagrindiniai motyvai lemiantys tėvių siekį įsivaikinti? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)?

Pagrindinis motyvas - negalėjimas turėti savo biologinių vaikų, nevaisingumas. Kai žmonės išbando viską kas įmanoma, kad turėti savo vaikus ir nepavyksta, tada priima sprendimą įsivaikinti svetimą vaiką.

2. Kokie motyvai (išoriniai, vidiniai), jūsų nuomone yra svarbesni (turintys didesnę įtaką įvaikinimo sėkmei) apsisprendžiant įvaikinti?

Manau, kad vidiniai. Žmonės labai nori jaustis pilnaverčiais, realizuoti save tėvo ar motinos vaidmenyse ir tuo pačiu suteikti namus vaikams, kurie jų neturi.

3. Kokios, anot Jūsų, priežastys lemia, kad vieni iš besikreipiančių, siekia tapti tėviais, o kiti globėjais? (pvz., santykis su biologine šeima, turtinės teisės, vaiko identitetas, specialistų vykdomi patikrinimai, finansinė parama ir kt.)

Manau, kad žmonės pasirenka globą, o ne įvaikinimą dėl finansinių dalykų, tai duoda šioją tokį finansinį saugumą. Ir globos atveju globėjai tarsi apsidraudžia, kad jei nepavyks galėsiu grąžinti vaiką ir kartais tos priežastys dėl ko „lūžta globa“ atrodo tik globėjų išpūstas burbulas, tai jie tiesiog pasimatuoja svetimo vaiko auginimo batus ir jei pavargsta ar vaikas lūkesčių nepatenkina, pasako, kad nebenori globoti. O kai įvaikini, tai taip paprastai vaiko negrąžinsi, turi būti ribojama tėvų valdžia ir t.t. Tėviai įsivaikindami vaiką siekia, kad jis būtų lygiavertis šeimos narys, turintis visas teises kaip ir kiekvienas šeimos narys.

4. Kurie iš tėviams keliamų reikalavimų įvaikinimo procese, Jūsų nuomone, yra reikšmingiausi/mažiau reikšmingi? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)

Visi keliama reikalavimai yra svarbūs. Kaip ir biologinėje šeimoje taip ir įsivaikinus vaiką, manau, kad vaikui geriausia augti šeimoje, kai vaikas turi ir mamą ir tėtį, kurie žiūri vienoda kryptimi, taip būtų saugiau vaikui ir šeima pati būtų stipresnė.

5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai tėviams kelia daugiausia iššūkių ir kodėl?

Manau daugiausiai iššūkių kyla suporavimo procese ir vaiko adaptacijos šeimoje etape. Manau visi tėviai deda labai daug lūkesčių į vaiką, o kai lūkestis nepasiteisina šeimos pradeda lūžinėti. Jei šeimos randa sprendimus, kaip tai keisti, susigyventi ir pan., tada gerai, o jei ne, vaikai yra grąžinami į globnamį. Tuomet girdime iš tėvių, kad vaikas prie mūsų nepritapo. Todėl labai svarbu, kad socialiniai darbuotojai palaikytų ryšį su tėviais, kad tėviai nebūtų palikti vieni

įvaikinimo procese ir po įvaikinimo visada būtų „palaikomas pulsas“, turiu omeny, kad karts nuo karto socialinis darbuotojas paskambintų šeimai, pasiteirautų kaip sekasi.

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Šiai dienai labai daug laiko skiriama biologiniams vaikų tėvams keisti gyvenimo būdą, kabintis į gyvenimą, pamačius bent menkiausią pastangą, priimamas sprendimas dar pusmetį palaukti, gal tėvai pasikeis. Vaikai laikinose globose prabūna dažniausiai maksimalų terminą, nors tėvai labai mažus pokyčius savo gyvenime daro, tai atrodo, kad kartais specialistai labai užsikabina ant terminų kiek laiko vaikas gali būti laikinoje globoje ir tie terminai tampa kažkoks svarbus taškas, o vaiko geriausi interesai lieka nuošalyje. Vaikas auga, laikas tempiamas, visi nori mažų vaikų... Ir tam vaikui reikia jausti prierašumą, namų šilumą nuo mažens. Tas vilkinimas bylos, kad tėvai gal atsistos, gal dar terminai yra ir laukime terminų. Institucijos yra užsibukinusios ant suaugusiųjų ir vaikas lieka antroje eilėje.

7. Kaip manote, kokia yra pagrindinė GIMK mokymų reikšmė tėvams? Kokia šių mokymų reikšmė Jums, kaip pagalbos teikėjui (-ai)?

Įtėvams – žinių suteikimas, supažindinimas su realybe, nuostatų pakeitimas. Mokymų metu supratimas ar jie tikrai nori tęsti šį kelią, apsisprendimas.

Specialistui šie mokymai suteikia galimybę įgyti psichologinių žinių, patirties, tai nuolatinis tobulėjimas. Vesti tokius mokymus ir dalyvauti tame tai didžiulė Dievo dovana. Prisilietimas prie tų šeimų, su žmonėmis suformuojamas artimas, šiltas, pasitikėjimu grįstas ryšys yra kažkas tokio ypatingo, praturtinančio.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

Privalumai – mokymai nėra per ilgi ar nuobodūs, daug praktinių užsiėmimų, kurie dalyviams įstringa atmintyje ilgam, filmukai labai paveikūs, tai kitokie mokymai, ypatingi, leidžiantis pamatyti situacijas iš vaiko pusės.

Trūkumai – ne visi dalyviai per tokį pakankamai neilgą laiko tarpą gali atsiverti.

9. Kaip manote, ar palaikomosios socialinio darbuotojo paslaugos reikalingos tėvams po GIMK mokymų? Ar jas teikiate tėvams? Jei taip, papasakokite plačiau.

Manau būtinos. Teikiama tėvams paslaugos, tačiau tikrai ne visiems jos yra teikiamos koordinuotos, Kitiems tėvams tiesiog retkarčiais pasiskambiname, pasiklausiname kaip gyvena, pakviečiame į globos centro organizuojamus renginius. Nesakau, kad tai turėtų būti dažnas bendravimas, tačiau pokalbis su socialiniu darbuotoju tėvius pastiprina.

10. Ar tėvai dalyvauja GIMK tęstiniuose mokymuose? Kokios priežastys skatina juos dalyvauti/nedalyvauti?

Nedalyvauja. Jie labiau linkę naudotis individualiomis psichologo konsultacijomis. Tęstiniuose mokymuose galbūt nedalyvauja dėl laiko stokos, kadangi dauguma jų yra dirbantys.

11. Ar tėvams įsivaikinusiems vaiką teikiate reikalingą informaciją, konsultuojate juos, telkiate į savitarpio paramos grupes? Papasakokite plačiau.

Taip teikiame. Stengiamės palaikyti ryšį su visais tėvais, pabendrauti karts nuo karto su jais. Kelios tėvių šeimos dalyvauja savipagalbos grupių užsiėmimuose, tačiau tokių šeimų nėra daug, galima sakyti vienetai, todėl jie jungiami prie globėjų grupės, kurios skirstomos į grupes atsižvelgiant, kokio amžiaus vaikus globoja ar yra įvaikinę.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Manau, kad tėvams reikėtų visiškai nepagražintai papasakoti visus baisumus su kokiais gali susidurti įsivaikinę vaiką ir nei vienam perfekcionistui neleisti globoti ar įsivaikinti vaikų. Kadangi žmonės, kurie yra kraštutiniai, perfekcionistai, perdėta daug tikisi iš vaiko, taip jam nepadėdami, o dar labiau traumuodami. Prieš visą vertinimą tėvių reikia su jais labai padirbėti, išanalizuoti, papasakoti visą realybę, stengtis nuimti rožinius akinius. Taip pat vaiko charakteristikos baugina tėvius, kuriose didžiąja dalį užima vaiko diagnozės ir vaiko tėvų diagnozės, tai baugina tėvius, jie gali priimti sprendimą nesusipažinti su vaiku, nes jei susipažins ir norės netęsti įvaikinimo proceso su tuo vaiku, tai reikia labai motyvuoti kodėl taip nuspręsta, nes be šuniuką renkiesi, tai yra rimta. Juk visi tie sutrikimai, tokie kai elgesio ir emocijų sutrikimai, juos turi visi tėvų globos netekę vaikai, tuos vaikus tiesiog reikia sušildyti.

Taip pat mūsų praktikoje yra buvę kai žmonės yra prikalbinami vietoj vieno vaiko pasiimti du. Tai negera taktika. Kai praeina medaus mėnuo ir tu gauni ne viena, o du... Ne specialistams reikės gyventi, kurie mokymus veda, o tai šeimai, todėl sakyčiau ydinga taktika prikalbinti, nes tuo momentu tėviai su rožiniais akiniais, ir gali sutikti su viskuo.

Jūsų amžius: 46 m.

Išsilavinimas: aukštasis universitetinis

GIMK mokymų vykdymo trukmė: 5 metai.

Protokolas Nr. 6

1. Kokie, anot Jūsų, yra pagrindiniai motyvai lemiantys tėvių siekį įsivaikinti? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)?
Pagrindinis motyvas - žmonės nesusilaukia vaikų ir nori pateisinti savo tėvystės poreikį. Įtėviais dažniausiai tampa šeimos be vaikų. O kitas motyvas yra noras padėti vaikui ir taip įprasminti savo gyvenimą.
2. Kokie motyvai (išoriniai, vidiniai), jūsų nuomone yra svarbesni (turintys didesnę įtaką įvaikinimo sėkmei) apsisprendžiant įvaikinti?
Manau, kad vidiniai. Kai vidinis jausmas, noras patirti tėvystę, ją išgyventi žmogaus viduje subręsta, žmonės pasirenka šį kelią.
3. Kokios, anot Jūsų, priežastys lemia, kad vieni iš besikreipiančių, siekia tapti įtėviais, o kiti globėjais? (pvz., santykis su biologine šeima, turtinės teisės, vaiko identitetas, specialistų vykdomi patikrinimai, finansinė parama ir kt.)
Visų pirma ne visus vaikus galima įvaikinti, yra tokių vaikų, kurie yra atskirti nuo tėvų arba tėvai negali vaikais pasirūpinti dėl kažkokių priežasčių, pvz. sveikatos problemų ir nėra leidimo juos įvaikinti, tai žmonės pasirenka juos globoti ir tuo pačiu dar gauna valstybės paramą bei globos centro pagalbą. O įvaikinimo atveju, įvaikinimas prilygsta vaiko gimimui šeimoje, įvaikintas vaikas įgyja visas teises į paveldimumą ir tokio dalyko, kaip išvaikinimas nėra. Globos metu jei kažkas klostosi ne taip, globėjas gali nusišalinti nuo globėjo pareigų arba gali būti nušalintas.
4. Kurie iš įtėviams keliamų reikalavimų įvaikinimo procese, Jūsų nuomone, yra reikšmingiausi/mažiau reikšmingi? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)
Mano nuomone reikšmingiausia yra vidiniai dalykai, kiek žmogus turi noro, meilės, stiprybės duoti tam vaikui viską, fiziniai dalykai mažiau reikšmingi. Pvz. pajamų pastovumas aš labiau vertinčiau per tai, kiek žmogus yra motyvuotas siekti užsidirbti, nes finansai labai kintantis reikalas.
5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai įtėviams kelia daugiausia iššūkių ir kodėl?
Manau, kad vaiko laukimas, nes tai yra nežinomybės etapas. Šeimos ateina į mokymus kai yra viduje subrędę tam sprendimui ir apsisprendę, kad nori eiti tuo keliu, o pabaigę mokymus jie nesusistabdo proceso ir eina iki galo. Tai tas vaiko laukimas žmones sekina.
6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Manau, kad atitinka. Toks yra šis procesas: baigi mokymus, tampa pasirengęs, stoji į eilę ir lauki kol atsiras vaikas, kurio poreikius tu galėsi geriausiai patenkinti.

7. Kaip manote, kokia yra pagrindinė GIMK mokymų reikšmė tėvams? Kokia šių mokymų reikšmė Jums, kaip pagalbos teikėjui (-ai)?

Į tėvams – suvokimas ir supratimas apie tai ką reiškia auginti svetimą vaiką, požiūrio formavimas į vaiko prigimtį, tapatumą, biologinę šeimą, nes dažniausiai prieš mokymus žmonės būna nusprendę, kad slėps įvaikinimo faktą, nosisavins vaiką, o po mokymų dauguma nuomone pasikeičia ir priima sprendimą nemeluoti nei sau, nei vaikui.

Specialistei – man labai džiugu, kad galiu būti šalia šių nuostabių žmonių, kurie yra pasirengę suteikti vaikams namus, padėti vaikui užaugti savarankiška asmenybe ir labai reikšminga atrodo, kai mokymų metu pavyksta pakeisti žmonių požiūrį.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus išvelgiate?

Trūkumai – manau, kad reiktų GIMK programą atnaujinti ir pritaikyti šią programą ne tik būsimiems globėjams ir tėvams, bet ir tiems, kurie jau teismo sprendimu yra paskirti globėjai be mokymų, pvz. globėjai giminaičiai teismo sprendimu tampa globėjais ir ateina į mokymus jau globodami vaiką, tai kai kuriose temose informacija tokiems globėjams yra nebeaktuali. Manau programą reiktų pritaikyti ir globojantiems ir tiems, kurie dar besiruošia globoti ar įvaikinti. Taip pat manau trūksta vaizdinės medžiagos, rodomi filmukai yra labai seni, norėtusi, kad jie būtų šiuolaikiškesni. Taip pat mokymai nėra pritaikyti nuotoliniam vedimui. Vedant mokymus pastebima, kad yra pasikartojančios teorijos, kai vesdamas jauti, kad vėl apie tą patį kalbi. Tiesiog manau, kad reiktų pokyčių šioje programoje ir gan didelių.

Šių mokymų privalumų labai daug matau, kadangi mokymų metu žmonėms ateina supratimas ką reiškia auginti svetimą vaiką, žmonės supranta apie vaiko jausmų pasaulį, patirtas netektis, biologinių tėvų reikšmę vaiko gyvenime. Taip pat šių mokymų dėka atsiranda santykis tarp žmonių ir globos centro darbuotojų. Pastebime jei siūloma GC pagalbą ar paslaugos kažkokios, tai tie žmonės, kurie nedalyvavę GIMK mokymuose, jie labai vangiai įsitraukia į veiklas, nenori dalyvauti, o tie, kurie lankė mokymus, jiems daug lengviau komunikuoti su globos centro specialistais, kreiptis pagalbos.

9. Kaip manote, ar palaikomosios socialinio darbuotojo paslaugos reikalingos tėvams po GIMK mokymų? Ar jas teikiate tėvams? Jei taip, papasakokite plačiau.

Manau reikalingos palaikomosios socialinio darbuotojo paslaugos tėvams po GIMK mokymų, tačiau mes teikiama paslaugas tik tuomet, kai gauname tėvių prašymą paslaugoms gauti. Šiai dienai tik vienių tėvių esame gavę prašymą paslaugoms gauti. Manau, socialinio darbuotojo paslaugos šeimos reikalingos, kad padėti išspręsti kylančias problemas, pastiprinti šeimą, tačiau čia svarbu palikti erdvės patiems tėvams nuspręsti ar reikia jiems paslaugų.

10. Ar tėviai dalyvauja GIMK tęstiniuose mokymuose? Kokios priežastys skatina juos dalyvauti/nedalyvauti?

Mūsų globos centre nėra tėviai dalyvavę tęstiniuose mokymuose. Manau tėviai nedalyvauja šiuose mokymuose, nes siekia privatumo ir konfidencialumo, tai viena iš pagrindinių įvaikinimo aplinkybių, jie gali pasirinkti išlikti konfidencialūs.

11. Ar tėviams įsivaikinusiems vaiką teikiate reikalingą informaciją, konsultuojate juos, telkiate į savitarpio paramos grupes? Papasakokite plačiau.

Anksčiau būdavo praktika, kad stengdavomės palaikyti ryšį su tėviais po mokymų, tačiau dabar yra taip, kad bendraujame kol GIMK mokymus vedame, dalyvaujame suporavimo procese ir jei yra tėvių prašymas paslaugoms gauti, teikiame pagalbą jiems, jei tokio prašymo nėra nelendame prie žmogaus.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įvaikinimo procesą?

Kadangi yra labai ilgos tėvių eilės ir dauguma nori įsivaikinti vaikus nuo 0 iki 3 metų, o vyresni vaikai nesulaukia šeimos, tai siūlyčiau akcentuoti, agituoti, kad žmonės įvaikintų vyresnius vaikus ir tą žinutę aiškiau formuluoti, kad trūksta tėvių vaikams nuo 5 ar nuo 10 metų.

Jūsų amžius: 40 m.

Išsilavinimas: aukštasis universitetinis

GIMK mokymų vykdymo trukmė: 3 metai.

Protokolas Nr. 7

1. Kokie, anot Jūsų, yra pagrindiniai motyvai lemiantys tėvių siekį įsivaikinti? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)?

Dažniausias motyvas yra negalėjimas susilaukti savo vaikų.

2. Kokie motyvai (išoriniai, vidiniai), jūsų nuomone yra svarbesni (turintys didesnę įtaką įvaikinimo sėkmei) apsisprendžiant įvaikinti?

Manau tik vidiniai motyvai. Visi tėviai ateina į GIMK mokymus vedini išorinių motyvų, apsisprendę vidumi pasirinkti šitą kelią, bent jau mano praktikoje.

3. Kokios, anot Jūsų, priežastys lemia, kad vieni iš besikreipiančių, siekia tapti tėviais, o kiti globėjais? (pvz., santykis su biologine šeima, turtinės teisės, vaiko identitetas, specialistų vykdomi patikrinimai, finansinė parama ir kt.)

Globaloti nusprendžia galbūt vieni ir iš piniginės paskatos, o kiti atsakomybės nenori prisiimti tokios didelės ir tai tarsi apsisaugojimas, kad jei nepavyks auginti svetimo vaiko sėkmingai, aš galiu atsisakyti jo. O įvaikinimo atveju vaikas tampa tavo, paveldėjimo teisę įgyja.

4. Kurie iš tėviams keliamų reikalavimų įvaikinimo procese, Jūsų nuomone, yra reikšmingiausi/mažiau reikšmingi? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)

Manau visi tėviams keliami reikalavimai yra labai reikšmingi, negalėčiau išskirti kažkurio vieno kriterijaus kaip mažiau reikšmingo. Manau, visus reikalavimus reikia nuodugniai įvertinti ir atsižvelgiant į juos priimti sprendimą ar tėviai yra pasiruošę ir gebės užtikrinti vaikui tinkamą aplinką vystymuisi, ugdymuisi.

5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai tėviams kelia daugiausia iššūkių ir kodėl?

Galbūt tas ilgas vaiko laukimas, ta nežinomybė. Pasitaiko ir tokių atvejų, kad tėviai dėl ilgo laukimo priima sprendimą ne tapti tėviais, o globėjais, ypač tose situacijose jei lūkestis yra mažas vaikas, nes tuomet paprasčiau gauti vaiką per globą.

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Manau, kad atitinka, tik kad laukimas tėvius vargina, bet vaikų nėra tokių, kokių visi nori: mažiukų, sveikų ir t.t. Vaiko turinčio negalia niekas nenori. Tai tenka palaukti tokio vaiko, kuris lūkesčius atitiktų.

7. Kaip manote, kokia yra pagrindinė GIMK mokymų reikšmė tėviams? Kokia šių mokymų reikšmė Jums, kaip pagalbos teikėjui (-ai)?

Gimk mokymai sudaro sąlygas žmogui galutinai priimti sprendimą apie jį nori eiti tuo keliu ar ne. Taip pat šių mokymų metu jie sužino su kokiais iššūkiais augindami svetimą vaiką jie susidurs. Specialistui – labai įvertinu kiekvieną momentą, kai yra pakeičiamos nuostatos žmonių šių mokymų dėka ir kai matai tą žmogaus transformaciją.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trūkumus įžvelgiate?

GIMK mokymų trūkumų kažkokių neįžvelgiu, gal tiesiog reikėtų naujoviškesnių filmukų, kuriuos rodome tėvams ir globėjams, nes tikrai kiti labai seni ir nekokybiški.

Privalumai – mokymai per žmogaus įsijautimą į tam tikrą rolę ir būnant tame vaidmenyje pajaučiami jausmai tam tikri, šių mokymų tokią stiprybę matau, nes tas patyrimas, įsijautimas į vaidmenį yra įsimintinas, o teorinės žinios tikrai ne visada išlieka atmintyje.

9. Kaip manote, ar palaikomosios socialinio darbuotojo paslaugos reikalingos tėvams po GIMK mokymų? Ar jas teikiate tėvams? Jei taip, papasakokite plačiau.

Manau reikalingos, juk jiems gali iškilti visokias klausimų. Tačiau manau, socialinės paslaugos turi būti teikiamos tiek kiek žmogus nori, neperspaudžiant, nes su globėjams tos paslaugos atrodo kai kuriais atvejais, kad yra perteklinės, tai tėvams tikrai neturėtų būti taikoma tokia praktika kaip globėjams. Mūsų globos centre šiuo metu nėra teikiamos socialinio darbuotojo paslaugos, kadangi tėviai neišreiškė noro gauti paslaugoms.

10. Ar tėviai dalyvauja GIMK tęstiniuose mokymuose? Kokios priežastys skatina juos dalyvauti/nedalyvauti?

Ne nedalyvauja. Manau jei susidurtų tėviai su problemomis tai galbūt sutiktų pagilinti žinias tęstiniuose mokymuose, tačiau dažniausiai susidūrę su problemomis jie nori psichologo konsultacijų.

11. Ar tėvams įsivaikinusiems vaiką teikiate reikalingą informaciją, konsultuojate juos, telkiate į savitarpio pramos grupes? Papasakokite plačiau.

Teikiame konsultacijas ar informaciją tiems tėvams, kurie yra parašę prašymą gauti paslaugoms. Į savipagalbos grupes tėvių nekviečiame, galbūt nebuvo poreikio tokio. Globėjai dalyvauja savipagalbos grupėse, o tėviai ne.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Ne neturiu, manau visi etapai yra reikšmingi, reikalingi, institucijos puikiai dirba ir stengiasi, kad būtų surasta šeima, kuri geriausiai atitiktų vaiko poreikius.

Jūsų amžius: 35

Išsilavinimas: aukštasis universitetinis

GIMK mokymų vykdymo trukmė: 1 metai

Protokolas Nr. 8

1. Kokie, anot Jūsų, yra pagrindiniai motyvai lemiantys tėvių siekį įsivaikinti? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)?

Vienas iš motyvų tai, kad šeimos negali susilaukti savo vaikų, todėl pasikreipia dėl įvaikinimo galimybių į institucijas. Pareiškėjai taip pat teigia, kad yra užauginę savo vaikus, turi patirties vaikų auginime, yra finansiškai pajėgūs, todėl siekia įsivaikinti vaiką netekusį tėvų globos.

2. Kokie motyvai (išoriniai, vidiniai), jūsų nuomone yra svarbesni (turintys didesnę įtaką įvaikinimo sėkmei) apsisprendžiant įvaikinti?

Manau, kad stipresnis motyvas yra žmogaus vidinis jausmas, kuris priveda prie įvaikinimo proceso. Žmogus nuoširdžiai siekiantis įvaikinti vaiką paprasčiau priima kylančius iššūkius, ramiau reaguoja į vaiko amžiaus etapų pasikeitimus. Išoriniai motyvai taip pat turi įtakos žmogaus apsisprendimui, tačiau jie gali būti spontaniški, trumpalaikiai, neduodantys ilgalaikės sėkmės įvaikinimo perspektyvoje.

3. Kokios, anot Jūsų, priežastys lemia, kad vieni iš besikreipiančių, siekia tapti tėviais, o kiti globėjais? (pvz., santykis su biologine šeima, turtinės teisės, vaiko identitetas, specialistų vykdomi patikrinimai, finansinė parama ir kt.)

Praktika rodo, kad didesnis procentas žmonių kreipiasi tapti globėjais (rūpintojais), anot klientų tai tarpinis variantas leidžiantis apsispręsti dėl globojamo vaiko įvaikinimo galimybių. Viena iš skatinimo priemonių yra Valstybės teikiama finansinė parama globėjams (rūpintojams). Pastebima, kad globėjai (rūpintojai) globos procese pradeda savintis vaikus, juos trikdo organizuojami susitikimai su vaiko biologine šeima. Žmonės kurie siekia vaikus įvaikinti duoda savo pavardę, nutrūksta su biologine šeima ryšys, jie jaučiasi ramesni, saugesni, jog nereiks vaiko grąžinti į biologinę šeimą.

4. Kurie iš tėviams keliamų reikalavimų įvaikinimo procese, Jūsų nuomone, yra reikšmingiausi/mažiau reikšmingi? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)

Mano nuomone labai svarbu, kad pareiškėjų sveikatos būklė būtų gera, be sunkių sveikatos problemų, amžius, atitinkamos gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas užtikrinant vaiko geriausius interesus. Mažiau reikšmingi šeimyninė padėtis, gyvenimo vieta.

5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai tėviams kelia daugiausia iššūkių ir kodėl?

Ilgas procesas, dokumentų rinkimas, kol šeima tampa tėviais.

Norint įvaikinti vaiką yra reikalingas biologinių tėvų sutikimas, išskirtiniais atvejais tai gali apsunkinti procesą.

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Labai sunku įvertinti, tačiau iš klientų girdžiu jog labai ilgai laukia eilėje, žmonėms tenka net kelis metus laukti. Dalis vaikų globos proceso metu yra įvaikinami.

7. Kaip manote, kokia yra pagrindinė GIMK mokymų reikšmė tėvams? Kokia šių mokymų reikšmė Jums, kaip pagalbos teikėjui (-ai)?

Labai svarbu įvertinti savo gebėjimus ir pradėti nuo savęs. Asmenys mokymų metu gali atvirai kalbėtis apie tai, ką jie jaučia vienu ar kitu praktinių užduočių metu, atsakyti sau į daugelį klausimų, įvertinti, ar jie gali tapti tėviais, ar turi tam reikalingų žinių bei gebėjimų.

Man šių mokymų nauda didžiulė, nes išgirstu įvairiausių žmonių, įvairiausių patirčių, tai mane praturtina.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trūkumus įžvelgiate?

Privalumai: GIMK mokymų programa padeda atsakyti į įvairius su globa ir įvaikinimu susijusius klausimus, įvairios temos, metodų taikymas. Mokymų metu yra pateikiamos įvairios praktinės užduotys, kurias atliekant grupės dalyviai susipažįsta su vaikų netekusių tėvų globos netektimis, traumomis, psichologinio atsparumo lygiu. Asmeniškai man GIMK mokymai turi didelę reikšmę rengiant naujus globėjus (rūpintojus), tėvius. Mokymų programa leidžia pažvelgti į kiekvieną asmenį individualiai, pamatuoti jų gebėjimus ir vidinius resursus teikiant pagalbą vaikui netekusiame tėvų globos. Trūkumai: per pakankami trumpą laiką reikia išdėstyti daug medžiagos, o susitikimų metu reikia skatinti aktyvų diskutavimą, žmonių gyvenimo patirčių pasidalinimą ir tuomet sunku tilpti į laiką.

9. Kaip manote, ar palaikomosios socialinio darbuotojo paslaugos reikalingos tėvams po GIMK mokymų? Ar jas teikiate tėvams? Jei taip, papasakokite plačiau.

Į tėvams paslaugos yra teikiamos gavus iš jo prašymą apie paslaugų teikimą. Mano nuomone, reikalingos palaikomosios paslaugos įvaikinus vaiką, nes jie taip pat susiduria su įvairiomis situacijomis, jiems reikalingas palaikymas, specialistų konsultacijos.

10. Ar tėviai dalyvauja GIMK testiniuose mokymuose? Kokios priežastys skatina juos dalyvauti/nedalyvauti?

Į testinius mokymus kviečiame dalyvauti tėvių šeimas, tačiau jiems nėra privaloma, todėl labai retai tėviai dalyvauja testiniuose mokymuose. Galbūt tėviai nedalyvauja dėl to, kad jiems labiau priimtinesnės psichologo ar socialinio darbuotojo individualios konsultacijos, kur analizuojama jų individuali situacija, o ne tokie grupiniai susitikimai, kuriuose galbūt ne visada rasi atsakymus į tau rūpimus klausimus.

11. Ar tėvams įsivaikinusiems vaiką teikiate reikalingą informaciją, konsultuojate juos, telkiate į savitarpio pramos grupes? Papasakokite plačiau.

Įtėvių šeimoms paslaugos yra teikiamos gavus iš jų prašymą, kitais atvejais paslaugos neteikiamos. Kadangi mūsų rajone viena įtėvių šeima yra įvaikinusi vaiką ir globoja berniuką, tokiu atveju su ja yra dirbama, kaip su globėjų (rūpintojų) šeima. Į organizuojamas savipagalbos grupes yra kviečiama šeima, noriai dalyvauja, aktyviai įsitraukia į diskusijas.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Mano nuomone labai ilgai žmonės laukia eilėje, praktika rodo jog yra atvejų kai tenka laukti vaiko kelerius metus, manau tokia praktika yra ydinga, nes ir žmonės pamiršta įgytas žinias GIMK mokymuose.

Jūsų amžius: 32 m.

Išsilavinimas: Aukštasis universitetinis

GIMK mokymų vykdymo trukmė: 3 metai.

Protokolas Nr. 9

1. Kokie motyvai lėmė siekį įsivaikinti vaiką (-us)? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminginti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)
Negalėjimas susilaukti savo vaikų, o šeimą su vyru įsivaizdavome tik su vaikais, todėl nepavykus susilaukti savo vaikų natūraliai atėjo noras pas abu įsivaikinti mažą vaiką.
2. Kokias galimybes siekėte suteikti vaikui (-ams), įsivaikindami? (pvz., saugi aplinka, fizinių poreikių tenkinimas, raidos sunkumų kompensavimas, vaiko ryšių su biologine šeima užtikrinimas, pagalba vaikui užmegzti saugius ir patvarius ryšius ir kt.)
Saugumą, meilę, rūpestį, išsilavinimą. Viską ką galime ir kas geriausia vaikui. Nesame nusiteikia prieš vaiko biologinę šeimą, jei reikėtų, palaikytume ryšį dėl vaiko gerovės.
3. Kodėl pasirinkote įsivaikinti, o ne globoti? Kokios priežastys lėmė šį sprendimą?
Ne nesvarstėme galimybės globoti, nes kiek domėjaisi globa, tai pasitaiko atveju, kai biologiniam tėvam reikia grąžinti vaiką, o tu augini kaip savo, prisiriši. Neįsivaizduoju kaip reiktų išsiskirti su vaiku. Negalėčiau susitaikyti.
4. Ar įvaikinimo procese kilo iššūkių atitinkant reikalavimams, kurie keliami įtėviams? Jeigu taip, tai kokių? Jeigu ne, ar buvo tokių reikalavimų, kurie kėlė nerimą, kad galite neatitikti keliamiems reikalavimams? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, teistumas, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)
Nekilo iššūkių. Gal iš pradžių buvo kažkoks nerimas, kad galime neatitikti tų reikalavimų, nes prisiklausėme iš pažįstamų kalbų, kad didžiuosiuose miestuose atrodo, kad toks jausmas lyg specialistai nenori, kad tu įsivaikintum ir ieško „kabiliukų“. Tai tik todėl šiek tiek pergyvenome, nors žinojome, kad viskas pas mus gerai.
5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai Jums kėlė daugiausia iššūkių ir kodėl? (sprendimo įvaikinti priėmimas (vyksta sutuoktinių šeimoje); reikalingų dokumentų rinkimas, pateikimas vietos Vaiko teisių apsaugos skyriui; pirminis galimų įtėvių vertinimas; įvadiniai mokymai ir išvadų rengimas (patikrinama pasirinkimo motyvacija, pareiškėjų gebėjimai tinkamai vykdyti pasirinktą įtėvių vaidmenį); vaiko pasiūlymas, susipažinimas su vaiku; teismo procesas ir teismo sprendimo įsigaliojimas)
Nekilo jokių iššūkių. Atrodo viskas taip paprasta, lyg sviestu patepta. Galbūt tik pirmas nuėjimas į mokymus kėlė šiek tiek streso ir tiek.
6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Taip, manau atitinka, neturiu jokių pastebėjimų. Ir laukimas vaiko atrodo normalus procesas, juk tie vaikai nekrenta iš dangaus, o ypač lėliukai. Tiesiog suprantame, kad nieko nepaskubinsime, jei nėra vaikų tokių kokių norime, tai nėra, reikia laukti.

7. Kaip manote, kokia buvo GIMK mokymų nauda? (pvz., žinių įgijimas, nuostatų, požiūrių kaita, įvaikinimo motyvacijos sustiprinimas)

Motyvacija visada buvo ir jos mokymai neįtakoję, nes jei motyvacijos nebūtų buvę, tai nebūtumėme lankę mokymų. Mokymai buvo tokie psichologiniai, iš vaiko pusės, sužinojome daug naujų dalykų. Mums su vyrų šie mokymai labai patiko

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

GIMK mokymus vertinu labai teigiamai, mokymai buvo nuoseklūs, namų darbai įdomūs, galėjome labai įsijausti į kiekvieną situaciją, vaidinome vaidmenis ir pajautėme įvairiausių jausmus. Trūkumų nežvelgiu, neturiu šių mokymų su kažkuo palyginti, ar buvo geriau ar blogiau, tiesiog šie mokymai buvo kitokie ir jie buvo įdomūs. Mokymai patenkino visus mūsų lūkesčius.

9. Ar palaikote ryšį su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų? Papasakokite plačiau.

Palaikome retkarčiais, pasikalbame telefonu.

10. Ar dalyvavote tęstiniuose mokymuose tėvams, kurie organizuojami savivaldybės? Kokios priežastys skatina lėmė Jūsų sprendimą dalyvauti/nedalyvauti?

Nedalyvavome, tačiau jei įsivaikintumėme vaiką ir susidurtumėme su problemomis, dalyvautumėme. Esu už tokius mokymus. Jei susidursime su problemomis, kreipsimės į specialistus.

11. Ar po įsivaikinimo esate kreipęsis (-usis) į kvalifikuotą specialistą pagalbos? Jeigu taip, kokios pagalbos reikėjo?

-

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Neturiu, kadangi apie negalvoju apie tokius dalykus. Buvo noras, atėjome atlikome tai ką turime atlikti: dokumentus pateikiame, mokymuose sudalyvavome ir toliau gyvename savo gyvenimą. Kada bus vaikelis, tada.

Jūsų amžius: 35 metai.

Vaiko (-ų) skaičius: savo biologinių vaikų neturi, nori įsivaikinti 1 vaiką nuo 0 iki 4 metų, nesvarbu kokios lyties.

Vaiko (-ų) amžius: -

Išsilavinimas: vidurinis.

Protokolas Nr. 10

1. Kokie motyvai lėmė siekį įsivaikinti vaiką (-us)? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminginti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)

Pagrindinis motyvas įsivaikinti - suteikti vaikams galimybę turėti pilnavertę šeimą su visais šeimos privalumais. Sutikčiau ir su teiginiu – noras įprasminginti savo gyvenimą per padarymą gero kitam.

2. Kokias galimybes siekėte suteikti vaikui (-ams), įsivaikindami? (pvz., saugi aplinka, fizinių poreikių tenkinimas, raidos sunkumų kompensavimas, vaiko ryšių su biologine šeima užtikrinimas, pagalba vaikui užmegzti saugius ir patvarius ryšius ir kt.)

Pirmiausiai suteikti saugią aplinką, vėliau, pagal vaikų gebėjimus, išsilavinimą, kad būtų vaikams lengviau įsitvirtinti gyvenime suaugus.

3. Kodėl pasirinkote įsivaikinti, o ne globoti? Kokios priežastys lėmė šį sprendimą?

Įvaikinant suteiki vaikui tikrus namus ir tikrą šeimą, įsipareigoji vaikui visam gyvenimui ir vaikas jausis kaip pilnavertis šeimos narys. Globa tik dalinė pagalba vaikui.

4. Ar įvaikinimo procese kilo iššūkių atitinkant reikalavimams, kurie keliami įtėviams? Jeigu taip, tai kokių? Jeigu ne, ar buvo tokių reikalavimų, kurie kėlė nerimą, kad galite neatitikti keliamiems reikalavimams? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, teistumas, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)

Visus reikalavimus atitikome, iššūkių nekilo.

5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai Jums kėlė daugiausia iššūkių ir kodėl? (sprendimo įvaikinti priėmimas (vyksta sutuoktinių šeimoje); reikalingų dokumentų rinkimas, pateikimas vietos Vaiko teisių apsaugos skyriui; pirminis galimų įtėvių vertinimas; įvadiniai mokymai ir išvadų rengimas (patikrinama pasirinkimo motyvacija, pareiškėjų gebėjimai tinkamai vykdyti pasirinktą įtėvių vaidmenį); vaiko pasiūlymas, susipažinimas su vaiku; teismo procesas ir teismo sprendimo įsigaliojimas)

Vaiko pasiūlymas - labai ribotas ir neišsamus duomenų pateikimas apie vaiką. Pagrindė duomenys pateikiami apie sveikatos būklę. Pasigedau pačio vaiko svajonių, mėgstamų veiklų ir kitų dalykų aprašymo. Vaiko aprašymas buvo panašus kaip kokios prekės aprašymas.

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Galėtų būti greitesnis procesas. Neapibrėžtas laikas laukimo. Galimų įvaikinti sąrašas galėtų būti bent su vaiko portreto nuotraukomis.

7. Kaip manote, kokia buvo GIMK mokymų nauda? (pvz., žinių įgijimas, nuostatų, požiūrių kaita, įvaikinimo motyvacijos sustiprinimas)

Susidariau realų vaizdą, kokie iššūkiai gali laukti. Gavau žinių, kurios buvo labai naudingos su ką tik įvaikintais vaikais. Tas žinias pritaikiau praktiškai.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

Privalumas - mokymų metu realiai galima buvo išnagrinėti-pasiaiškinti kilusius klausimus. Pasidalinti patirtimis. Išgirsti tikrus liudijimus.

Trūkumų neįžvelgiau.

9. Ar palaikote ryšį su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų? Papasakokite plačiau.

Taip, palaikome bendravimą su GIMK mokytoju. Jei reikia konsultuojamės. Palaikome draugiškus santykius.

10. Ar dalyvavote tęstiniuose mokymuose tėvams, kurie organizuojami savivaldybės? Kokios priežastys skatina lėmė Jūsų sprendimą dalyvauti/nedalyvauti?

Jeigu būna galimybė dalyvauti, sudalyvaujam. Mokymuose gaunu naudingos informacijos, kurią galiu pritaikyti tam tinkamose situacijose auginant vaikus. Informacija būna pateikiama tikslinė, atsižvelgiama į individualias situacijas, dominančias temas.

11. Ar po įsivaikinimo esate kreipęsis (-usis) į kvalifikuotą specialistą pagalbos? Jeigu taip, kokios pagalbos reikėjo?

Kol kas nereikėjo pagalbos, susitvarkome patys. Jeigu prireiks tikrai kreipsiuosi.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Būtų patogų, jeigu būtų galimybė pamatyti vaizdo įrašą apie vaiką, kurį pasiūlo įvaikinti.

Jūsų amžius: 38 m.

Vaiko (-ų) skaičius: 5 (du įvaikinti berniukai – 5 ir 7 metų)

Vaiko (-ų) amžius: 8mėn, 2m., 5m., 7m., 9m.

Išsilavinimas: aukštasis universitetinis.

Protokolas Nr. 11

1. Kokie motyvai lėmė siekį įsivaikinti vaiką (-us)? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminginti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.).
Kadangi aš šeimoje buvau vienturtė, neturėjau nei brolio, nei sesers, tai visuomet svajojau apie didelę šeimą, turėjome savo keturis biologinius vaikus, jie užaugo ir tuomet su vyru priėmėme sprendimą, kad susilaukti savo biologinių vaikų gal ir metai jau nebeleidžia, gal ir pavojinga jau, o taip norėjosi to mažo vaikelio, nes vaikai džiaugsmas ir priėmėme sprendimą įvertinę visas aplinkybes, kad galim suteikti namų šilumą tam vaikelui, kuriam to labiausiai reikia.
2. Kokias galimybes siekėte suteikti vaikui (-ams), įsivaikindami? (pvz., saugi aplinka, fizinių poreikių tenkinimas, raidos sunkumų kompensavimas, vaiko ryšių su biologine šeima užtikrinimas, pagalba vaikui užmegzti saugius ir patvarius ryšius ir kt.)
Siekiame suteikti visas galimybes vaikui, kokias tik galime suteikti, tai ir saugi aplinka, ir fizinių poreikių tenkinimas ir visa kita ką suteikėme ir savo biologiniams vaikams. Tai yra mūsų vaikas ir mes padarysime viską kas nuo mūsų priklauso, kad vaikas būtų laimingas.
3. Kodėl pasirinkote įsivaikinti, o ne globoti? Kokios priežastys lėmė šį sprendimą?
Nes galvojome ir apie vaiką, kad vaikui būtų geriau, nes ir pavardė ta pati kaip ir visų šeimos narių, ir vaikas lygiavertis šeimos narys, kad negalvotų, jog buvo paimtas dėl kažkokių išskaičiavimų, tiesiog auginti vaiką kaip savo. Taip pat ir dėl to, kad nereikėtų su biologiniais tėvais susitikinėti, kad niekas nesimaišytų, netrukdytų auginti to vaikelio.
4. Ar įvaikinimo procese kilo iššūkių atitinkant reikalavimams, kurie keliami įtėviams? Jeigu taip, tai kokių? Jeigu ne, ar buvo tokių reikalavimų, kurie kėlė nerimą, kad galite neatitikti keliamiems reikalavimams? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, teistumas, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)
Ne nekilo iššūkių, kadangi prieš tai vykdėme budinčio globoto veiklą, tai tuos visus reikalavimus atitikome. Turime didelį namą, vaikai suaugę, pilnamečiai, kartu nebegyvena su mumis, vyras dirba gaisrininku, pajamos pastovios, nebuvo jokių problemų.
5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai Jums kėlė daugiausia iššūkių ir kodėl? (sprendimo įvaikinti priėmimas (vyksta sutuoktinių šeimoje); reikalingų dokumentų rinkimas, pateikimas vietos Vaiko teisių apsaugos skyriui; pirminis galimų įtėvių vertinimas; įvadiniai mokymai ir išvadų rengimas (patikrinama pasirinkimo motyvacija, pareiškėjų gebėjimai tinkamai vykdyti pasirinktą įtėvių vaidmenį); vaiko pasiūlymas, susipažinimas su vaiku; teismo procesas ir teismo sprendimo įsigaliojimas)

Iššūkis buvo laukimas ir nežinomybė kada ir koks pasiūlymas bus. Kai gavome pasiūlymą reikėjo labai greitai apsispręsti, turėjome vieną dieną susiruošti susitikimui su vaiku, kuris buvo ligoninėje, dviejų savaitių. Tai toks stresas buvo. Bevažiuojant į Kauno klinikas susipažinimui su kūdikių paprasčiau, kad vaiko nuotrauką atsiųstų, nes negalėjau patikėti, kad čia taip greitai viskas vyksta.

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Mūsų atveju atitinka, mums viskas labai greitai gavosi, nuo vaiko pasiūlymo iki parsivežimo namo, kadangi kūdikio tėvas buvo nežinomas, tėvystė nenustatyta, o mama pagimdžiusi vaiką, parašė, kad atsisako vaiko. Tai mums labai sklandžiai viskas įvyko.

7. Kaip manote, kokia buvo GIMK mokymų nauda? (pvz., žinių įgijimas, nuostatų, požiūrių kaita, įvaikinimo motyvacijos sustiprinimas)

Ir motyvaciją sustiprinime, ir požiūris pasikeitė ir informacijos daugiau įgavome. Manau GIMK mokymai tikrai labai naudingi visiems tėviams ir globėjams, labai praplėčiau akiratį.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

Mokymų privalumai – užmezgėme ryšius su kitais tėviais, globėjais, su kuriais susitinkame ir kitų mokymų metu ar globos centro organizuojamuose renginiuose, smagu pabendrauti. Trūkumų tikrai nematau, viskas patiko ir buvo naudinga.

9. Ar palaikote ryšį su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų? Papasakokite plačiau.

Palaikome, mūsų situacija tokia kad mes vieną vaiką esame įsivaikinę, o vieną globojame, kadangi kai vykdžiau budinčios globotojos veiklą buvo apgyvendintas mūsų šeimoje vienas berniukas, kurio tėvai negebėjo juo rūpintis ir praėjus visiems terminams jam reikėjo ieškoti nuolatinių globėjų, su vyru nutarėme, kad vaikelis lieka pas mus, nes yra prisirišęs prie mūsų, o mes prie jo. Todėl dabar esu ir globėja ir įmotė, tai mūsų šeimai yra teikiamos globos centro paslaugos ir mes dažnai palaikome ryšį su globos centro specialistais. Pasiteirauta ar nenorėjo įsivaikinti berniuko, kurį šiuo metu globoja? Atsakymas buvo, kad šio vaiko įvaikinimas negalimas, nes tėvai su protinėmis negalėmis.

10. Ar dalyvavote tęstiniuose mokymuose tėviams, kurie organizuojami savivaldybės? Kokios priežastys skatina lėmė Jūsų sprendimą dalyvauti/nedalyvauti?

Dalyvauju visur kur pakviečia globos centro komanda, ir kai turiu tam laiko. Esu dalyvavusi ir tęstiniuose mokymuose, nes visada esu už kompetencijos kėlimą, žinių gilinimą.

11. Ar po įsivaikinimo esate kreipęsis (-usis) į kvalifikuotą specialistą pagalbos? Jeigu taip, kokios pagalbos reikėjo?

Esame kreipėsi psichologo konsultacijoms dėl globojamo vaiko, o dėl įvaikinto vaiko nesikreipėme, kadangi dukrytei dar tik 2 metukai.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Kad tėčiai gautų daugiau laiko pabūti su vaiku prieš priimant sprendimą, nes ne su kiekvienu vaiku ryšys atsiranda, kartais būna, kad pajauti „ne mano“.

Jūsų amžius: 50 metų.

Vaiko (-ų) skaičius: 4 biologiniai (27 m., 26 m., 19 ., 11 m. ir 1 globojamas vaikas – 5 m.), ir 1 įvaikintas vaikas (mergaitė) – 2 metų

Vaiko (-ų) amžius: 2 metai

Išsilavinimas: aukštesnysis.

Protokolas Nr. 12

1. Kokie motyvai lėmė siekį įsivaikinti vaiką (-us)? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminginti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)

Mes esame tikintis žmonės. Susidūrus su sveikatos problemomis aš daviau pažadą Dievui. Pasižadėjau Dievui įvaikinti, siekiau įvaikinimo, kad įvykdyti duotą pažadą Dievui.

2. Kokias galimybes siekėte suteikti vaikui (-ams), įsivaikindami? (pvz., saugi aplinka, fizinių poreikių tenkinimas, raidos sunkumų kompensavimas, vaiko ryšių su biologine šeima užtikrinimas, pagalba vaikui užmegzti saugius ir patvarius ryšius ir kt.)

Saugią aplinką, mylinčius tėvus, galimybę mokytis.

3. Kodėl pasirinkote įsivaikinti, o ne globoti? Kokios priežastys lėmė šį sprendimą?

Globodama neišpildyčiau Dievui duoto pažado. Todėl niekada nesvarsčiau apie globą.

4. Ar įvaikinimo procese kilo iššūkių atitinkant reikalavimams, kurie keliami tėviams? Jeigu taip, tai kokių? Jeigu ne, ar buvo tokių reikalavimų, kurie kėlė nerimą, kad galite neatitikti keliamiems reikalavimams? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, teistumas, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)

Ne nekilo jokių iššūkių, visus reikalavimus atitikome. Manėme jei savo vaikus galime auginti, neiškyla jokių problemų, tai ir įvaikinti galėsime. Taip ir buvo.

5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai Jums kėlė daugiausia iššūkių ir kodėl? (sprendimo įvaikinti priėmimas (vyksta sutuoktinių šeimoje); reikalingų dokumentų rinkimas, pateikimas vietos Vaiko teisių apsaugos skyriui; pirminis galimų tėvių vertinimas; įvadiniai mokymai ir išvadų rengimas (patikrinama pasirinkimo motyvacija, pareiškėjų gebėjimai tinkamai vykdyti pasirinktą tėvių vaidmenį); vaiko pasiūlymas, susipažinimas su vaiku; teismo procesas ir teismo sprendimo įsigaliojimas)

Covid 19 pandemija trukdė tinkamai bendrauti su pasirinktais vaikais. Negalėjome jų lankyti.

Teismo metu man reikėjo atsakyti į visus klausimus. Aš esu nevaldinga moteris, priklausoma nuo vyro. Bet teismo metu mane parinko kaip atstovaujančia visą mūsų šeimą, man tai kėlė stresą.

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Mūsų atveju, vaikai nebuvo paruošti įvaikinimui, vaikai net nesuvokė kas yra įvaikinimas. Psichologas nedirbo su vaikais prieš įvaikinimą.

7. Kaip manote, kokia buvo GIMK mokymų nauda? (pvz., žinių įgijimas, nuostatų, požiūrių kaita, įvaikinimo motyvacijos sustiprinimas)

Sužinojau kokios patirtys buvo kitų tėvių, tai labai įsiminė. Tikriausiai pati didžiausia GIMK mokymų nauda buvo išgirsti kitų tėvių patirtis. Taip pat pagilinome žinias apie vaikus.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

Gavau gilesnį supratimą apie vaikų būklę, kokių skaudžių patirčių jie galimai turėjo. Supratau su kokiais gyvenime iššūkiais teks susidurti. Trūkumų neįžvelgiu.

9. Ar palaikote ryšį su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų? Papasakokite plačiau.

Taip, palaikome bendravimą su GIMK mokytoju. Bendraujame kaip geri pažystami. Socialinis darbuotojas (GIMK mokytojas) pakviečia sudalyvauti GIMK mokymuose, pasidalinti savo įvaikinimo patirtimi, pagal galimybes sudalyvaujame.

Ar dalyvavote tęstiniuose mokymuose tėviams, kurie organizuojami savivaldybės? Kokios priežastys skatina lėmė Jūsų sprendimą dalyvauti/nedalyvauti?

Pagal galimybes dalyvaujame, esame dalyvavę ir Tęstiniuose mokymuose, ir su kitais tėviais dalinomės savo įvaikinimo patirtimis, taip pat retkarčiais dalyvaujame globos centro organizuojamuose renginiuose, seminaruose. Dalyvaujame, nes turime artimą ryšį su socialiniu darbuotoju, kartais smagu prasiblaškyti, atitrūkti nuo dienos rutinos ir įgyti žinių.

10. Ar po įsivaikinimo esate kreipęsis (-usis) į kvalifikuotą specialistą pagalbos? Jeigu taip, kokios pagalbos reikėjo?

Nesikreipėme, nes nereikėjo.

11. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Gerai būtų prieš susipažįstant su vaiku, pamatyti filmuotą medžiagą, kaip vaikas elgiasi būdamas jam neutralioje aplinkoje. Kad iki susipažįstant su vaiku, būtų pateikta kuo daugiau informacijos apie vaiką ir ne tik vaiko aprašymą, bet ir vaizdinės medžiagos, taip galbūt būtų užkertamas kelias, kai po tėvių susipažinimo su vaiku, tėviai pateikia neigiamą atsakymą.

Jūsų amžius: 36 m.

Vaiko (-ų) skaičius: 5 (trys biologiniai, du įvaikinti (7 m ir 9m))

Vaiko (-ų) amžius: 8mėn, 2m., 5m., 7m., 9m.

Išsilavinimas: aukštasis universitetinis.

Protokolas Nr. 13

1. Kokie motyvai lėmė siekį įsivaikinti vaiką (-us)? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminginti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)

Kartą paklausiau vieno filosofo interviu, kuris kalbėjo apie gyvenimą, kad gyventi reikia ne dėl savęs ir savo gerovės, o dėl kitų, kad didžiausias gyvenime džiaugsmas suteikti laimę kitam, kad be kitų žmonių mūsų gyvenimas netenka prasmės, todėl svarbu padaryti kažką gero ir dėl kitų, tai mane privertė susimąstyti. Vis dažniau pagalvoti apie svetimo vaiko priėmimą į šeimą, toks noras vis lygėjo padaryti kažką gero ne vien dėl savęs. Turime du vaikus, su vyru dažnai pakalbėdavome apie trečią vaiką, o tada aš jo paklausiau jo „galbūt tas trečias vaikas galėtų būti įvaikintas? Galbūt galime pasirūpinti namų neturinčiu vaiku ir suteikti laimę tam kas to neturi?“, vyras atsakė, kad jis nieko prieš. Inicijatyva buvo iš mano pusės, tačiau vyras pritarė. Mums svarbu, kad gyvenimą nugyvenę mes galėtumėme pasakyti aš išleidau į gyvenimą žmogų, jį pamilau kaip savo ir daviau jam ne tik materialų aprūpinimą, bet suteikiau meilės.

2. Kokias galimybes siekėte suteikti vaikui (-ams), įsivaikindami? (pvz., saugi aplinka, fizinių poreikių tenkinimas, raidos sunkumų kompensavimas, vaiko ryšių su biologine šeima užtikrinimas, pagalba vaikui užmegzti saugius ir patvarius ryšius ir kt.)

Stengsimės įvaikintui vaikui suteikti visas galimybes, kaip ir savo biologiniams vaikams. Pasidalinti viskuo kuo galime pasidalinti, kad vaikas jaustųsi saugiai, mylimas, svarbus. Jei vaikas ar tėvai tikrieji norės bendrauti mes nesame prieš, nesisavinsime vaiko kaip daikto, žiūrėsime, kad vaikui būtų geriausia.

3. Kodėl pasirinkote įsivaikinti, o ne globoti? Kokios priežastys lėmė šį sprendimą?

Globoti vaiko net nesvarstėme. Juk prie vaiko prisiriši, jį pamilsti, o vėliau vaiką gali grąžinti biologinei šeimai. Man plyštu iš skausmo širdis, negalėčiau susitaikyti su tuo ir tikriausiai visai mano šeimai būtų didžiulė tragedija. Tai būtų tas pats lyg mano vaiką atimtum. Jei globočiau vaiką, nuolat lydetų baimė dėl to, todėl negalėčiau būti globėja. Įvaikinimo atveju nors vaikas ir bendrautų su tėvais, tačiau žinau, kad vaiko iš manęs neatims, tai įvaikinimas apsaugo nuo tokių dalykų.

4. Ar įvaikinimo procese kilo iššūkių atitinkant reikalavimams, kurie keliami įtėviams? Jeigu taip, tai kokių? Jeigu ne, ar buvo tokių reikalavimų, kurie kėlė nerimą, kad galite neatitikti keliamiems reikalavimams? (pvz., amžius, šeimtinė padėtis, sveikatos būklė, teistumas, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)

Jokių iššūkių nekilo.

5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai Jums kėlė daugiausia iššūkių ir kodėl? (sprendimo įvaikinti priėmimas (vyksta sutuoktinių šeimoje); reikalingų dokumentų rinkimas, pateikimas vietos Vaiko teisių apsaugos skyriui; pirminis galimų tėvių vertinimas; įvadiniai mokymai ir išvadų rengimas (patikrinama pasirinkimo motyvacija, pareiškėjų gebėjimai tinkamai vykdyti pasirinktą tėvių vaidmenį); vaiko pasiūlymas, susipažinimas su vaiku; teismo procesas ir teismo sprendimo įsigaliojimas)

Nekilo iššūkių. Su vyru abu priėmėme sprendimą įsivaikinti vaiką, pateikėme reikalingus dokumentus Vaiko teisėms ir vėliau lankėme GIMK mokymus, nors vyras ir nelabai mėgėjas dalyvauti kažkokiuose mokymuose, kalbėtis, atvirauti, tačiau šioje situacijoje nerodė kažkokio nepasitenkinimo, sąžiningai kartu vykome į mokymus, darbėme namų darbus ir t.t. Niekada nepasakė jokio blogo žodžio.

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Manau, kad ne, visada girdėjome per televizorių, kad Lietuvoje daug vaikų gyvena institucijose, neturi tėvelių ir raginama tapti globėju ar tėviu, nes jų neva trūksta. Įsivaizdavome, kad pabaigę GIMK mokymus nelauksime ilgai kol vaikelis atsiras šeimoje. Tačiau realybė kitokia. Pabaigėme mokymus ir sužinojome, kad eilėje esame 120 ir laukiame vaiko jau pusantrų metų. Su šiuo laukimu sunkiai susitaikė ir mažasis 6 metų sūnus, kuris labai laukė brolio, jį net buvo nusipiešęs popieriuje ir išsikirpęs, visur nešiojosi su savimi, visus išaugtus rūbelius palieka savo broliui. Vėliau po truputį pripratino vaiką prie minties, kad to broliuko reikės palaukti. Taigi kyla klausimas, kodėl reikia perteklinio žmonių skaičiaus į šias eiles? Pasirodo, kad realybė kitokia, nes tėviams tenka labai ilgai laukti kol vaikelis atsiranda šeimoje.

7. Kaip manote, kokia buvo GIMK mokymų nauda? (pvz., žinių įgijimas, nuostatų, požiūrių kaita, įvaikinimo motyvacijos sustiprinimas)

GIMK mokymai pakeitė mūsų mąstyseną, požiūrį. Kai pradėjau lankyti kursus, mano požiūris į biologinius tėvus buvo neigiamas, kad jų nebus vaiko gyvenime, net maniau, kad vaikui galbūt ir nesakysime nieko apie patį įvaikinimą, tačiau mokymų metu supratau, kad didelė blogybė nuo vaiko slėpti įvaikinimo faktą. Dalyvaujant šiuose mokymuose sugebėjome labiau pažiūrėti iš vaiko pusės, ne iš savo, todėl ir požiūris pasikeitė.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

GIMK mokymų metu išmokau labiau pagalvoti kaip vaikas jaučiasi, stengtis atsistoti į jo vietą, tada daugelis dalykų tampo labiau suprantami. Taip pat labai įsimintinas buvo susitikimas su žmogumi, kuris buvo įvaikintas, jį suorganizavo GIMK specialistės. Šis žmogus papasakojo savo patirtį, nuo jo tėviai slėpė įvaikinimo faktą ir jis tai sužinojo būdamas paaugliu. Tai galutinai pakeitė mano nuomonę apie nutylėjimą vaikui dėl įvaikinimo. Trūkumų dėl pačių mokymų nematau, tačiau manau, kad per didelis laiko tarpas praeina nuo tada kai pabaigti mokymus ir

kad gauni vaiką neaišku kada, gal o metų, o gal po penkių metų, juk viskas būna pasimiršę. Galbūt būtų logiškiausia, kad būsiami tėviai pateikia reikiamus dokumentus dėl įvaikinimo, ir jei gauna teigiamą pradinį įvertinimą, yra įrašomi į eilę, o kai eilėje būni, koks 10, išklausai GIMK mokymus.

9. Ar palaikote ryšį su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų? Papasakokite plačiau.

Nėra pastovaus bendravimo, bet ir poreikio tam nematau, tačiau žinau, kad visada galiu kreiptis jei tik kyla kažkokių klausimų, kontaktus turime vieni kitų, jei reikia susiekiame.

10. Ar dalyvavote tęstiniuose mokymuose tėviams, kurie organizuojami savivaldybės? Kokios priežastys skatina lėmė Jūsų sprendimą dalyvauti/nedalyvauti?

Nedalyvavome, tačiau neatmetame galimybes jei įvaikinsime vaiką ir susidursime su problemomis, jausime, kad yra poreikis pagilinti žinias, būtinai dalyvausime šiuose mokymuose, kreipsimės pagalbos į globos centrą, psichologus ir t.t.

11. Ar po įsivaikinimo esate kreipęsis (-usis) į kvalifikuotą specialistą pagalbos? Jeigu taip, kokios pagalbos reikėjo?

Nereikėjo. Nesikreipėme.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Kaip ir minėjau, kad tėviai prieš visus mokymus turėtų būti išpėti, kokio ilgumo yra eilė, jei eilė didelė, anksčiau laiko nematau naudos eiti į mokymus, nes juose įgytų žinių netaikant praktiškai, viskas pasimišta.

Jūsų amžius: 34 m.

Vaiko (-ų) skaičius: norimas 1 vaikas (berniukas)

Vaiko (-ų) amžius: norimas vaikas nuo 3 iki 6 metų

Išsilavinimas: vidurinis su profesiniu.

Protokolas Nr. 14

1. Kokie motyvai lėmė siekį įsivaikinti vaiką (-us)? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminginti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)

Mes su vyru 16 metų neturėjome vaikų, o jų labai norėjome, norėjosi jausti pilnatvę. Motyvas buvo dėl savęs, kad jausti tą pilnatvę, vaiku užpildyti kažkokią tuštumą. Sakau atvirai, tokia realybė, ne dėl vaiko, kuris neteko tėvų globos įsivaikinome vaiką, o dėl savo poreikių.

2. Kokias galimybes siekėte suteikti vaikui (-ams), įsivaikindami? (pvz., saugi aplinka, fizinių poreikių tenkinimas, raidos sunkumų kompensavimas, vaiko ryšių su biologine šeima užtikrinimas, pagalba vaikui užmegzti saugius ir patvarius ryšius ir kt.)

Priimti vaiką į savo namus, sušildyti vaiką savo meile, rūpesčiu. Tiesiog duoti vaikui gyvenimą.

3. Kodėl pasirinkote įsivaikinti, o ne globoti? Kokios priežastys lėmė šį sprendimą?

Žinojau iš patirties, kadangi dirbu socialinėje srityje, kad globojant vaiką gali kažkokie giminaičiai bet kada atsirasti vaiko gyvenime, kaip grybai po lietaus, kurie norės su vaiku bendrauti, o aš noriu, kad vaikas būtų mano. Man atrodo, kad globoti vaiką yra nesaugu, jei globočiau gyvenčiau įtampoje, kad kažkoks giminaitis neapsireikštų kažkada, tai kam man toks stresas? Kam man to reikia? Aš egoistiškai jaučiau, kad vaikas bus mano ir tik mano.

4. Ar įvaikinimo procese kilo iššūkių atitinkant reikalavimams, kurie keliami tėviams? Jeigu taip, tai kokių? Jeigu ne, ar buvo tokių reikalavimų, kurie kėlė nerimą, kad galite neatitikti keliamiems reikalavimams? (pvz., amžius, šeimninė padėtis, sveikatos būklė, teistumas, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)

Mūsų atveju nebuvo, kadangi dirbau socialine darbuotoja, žinojau, kokie reikalavimai yra keliami tėviams ir globėjams, tie reikalavimai neatrodė perdėti. Žinau, kad beveik visi atitinka tuos reikalavimus, kai yra noras, stabilios pajamos, gyvenamas būstas.

5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai Jums kėlė daugiausia iššūkių ir kodėl? (sprendimo įvaikinti priėmimas (vyksta sutuoktinių šeimoje); reikalingų dokumentų rinkimas, pateikimas vietos Vaiko teisių apsaugos skyriui; pirminis galimų tėvių vertinimas; įvadiniai mokymai ir išvadų rengimas (patikrinama pasirinkimo motyvacija, pareiškėjų gebėjimai tinkamai vykdyti pasirinktą tėvių vaidmenį); vaiko pasiūlymas, susipažinimas su vaiku; teismo procesas ir teismo sprendimo įsigaliojimas)

Suporavimo metu kilo pakankamai iššūkių. Vaiko charakteristika atrodė kaip baubas, pagrinde vaiko ligos ir tėvų ligos, tai jei nebūčiau turėjusi žinių, kad protinis atsilikimas nėra kažkokia baisi diagnozė, kad beveik visi tėvų globos netekę vaikai turi raidos atsilikimų, tai būčiau tikrai

nepriėmusi sprendimo susipažinti su dukra. Mūsų susitikimas su dukra įvyko vaikų namuose, tiesiog mes su vyru ir mergaite buvome palikti vieni. Vaikas stovėjo kampe, išsigandusi. Buvo iššūkis ne tiks mums, bet ir vaikui. Keista buvo, kai pasiėmėme vaiką iš vaikų namų, tuo metu svečio teisėmis, ir socialine darbuotoja dirbusi vaikų namuose, kuri mus išlydėjo paklausė „ar jūs tikrai apsisprendėte? Jūs atrodote tokie faini, protingi žmonės noriu Jums pasakyti, kad žinotumėte. Ši mergaitė aukšto mokslo niekada nebaigs, jos tėvai su protinėmis negalėmis“ Mes tiesiog žado netekome, kaip socialinis darbuotojas gali nustatyti tai. Mūsų akys buvo pilnos ašarų, vyras tik atsakė tai darbuotojai, kad mes viską padarysime, kad ši mergaitė baigtų universitetą. Buvome užsidėję rožinius akinius, tiesiog buvo didelis noras turėti vaiką, nenorėjome nieko girdėti apie sunkumus auginant svetimą vaiką. O kai įsivaikinome dukrą ir praėjo medaus mėnuo, susidūrėme su realybe, tik tada pasimatė viskas, buvo chaosas mūsų abiejų su vyru galvose. Vaikas buvo laukinukas, nevaldomas, nenorėjo jokios šilumos, meilės, prisilietimų, tai buvo nesuvokiama. Ji nenorėjo, kad mes ją glostytumėme, kad migdytumėme, vaikas gyveno savo pasaulėlyje, taip kaip buvo pripratinta, norėjo būti viena. Ir dabar dar lydi mintis, kad aš jos nepagimdžiau, ateina tų minčių ir negatyvių, kai tu klausai savęs: ar tikrai mums reikėjo šito?

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Manau, kad atitinka. Mūsų atveju nereikėjo vaiko laukti ilgai, tik pabaigėme mokymus ir po dviejų mėnesių gavome vaiko pasiūlymą. Viskas įvyko greitai. Aišku iš aplinkiniu girdžiu, kad tėviai laukia eilėse ilgai, tačiau tai ne mūsų patirtis.

7. Kaip manote, kokia buvo GIMK mokymų nauda? (pvz., žinių įgijimas, nuostatų, požiūrių kaita, įvaikinimo motyvacijos sustiprinimas)

Aš atėjau į GIMK mokymus turėdama nusistatymą, kad įsivaikinus vaiką išvažiuosime į kitą miestą, slėpsime įvaikinimo faktą. Tai mokymai mus sustatė į vėžias. Gavome pirminį tvirtą pamatą.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

Trūkumai – ne viską papasakojo specialistai iki galo, gal taip anksčiau būdavo, nes mes mokymus baigėme 2010 metais. Tai gal kiek pagražinta viskas buvo, o kai gavome vaikelį realybė kitokia pasirodė. Privalumai – labai jaukūs mokymai, skatinantys atvirauti, užmegzti artimi ryšiai su kitais mokymų dalyviais kurie tęsiasi iki dabar. Kiekvienų mokymų aš labai laukiau, jie man buvo labai įdomūs. Išmokė pažiūrėti mus iš kitos pusės į įvairias situacijas.

9. Ar palaikote ryšį su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų? Papasakokite plačiau.

Palaikome. Socialinė darbuotoja retkarčiais paskambina, man visada malonu su ja pabendrauti, jučiu palaikymą. Retkarčiais apsilankau savipagalbos grupėse, kuriose taip pat labai sustiprėju.

10. Ar dalyvavote tęstiniuose mokymuose tėvams, kurie organizuojami savivaldybės? Kokios priežastys skatina lėmė Jūsų sprendimą dalyvauti/nedalyvauti?

Ne nedalyvauju. Poreikio nebuvo. Atsirado vaikas, esame dirbantys, todėl patogiau bent mums jei norime ir turime laiko apsilankyti savipagalbos grupėse, kurios organizuojamos reguliariai kiekvieną mėnesį tą pačią dieną numatą, todėl esant poreikiui apsilankome šiuose užsiėmimuose.

11. Ar po įsivaikinimo esate kreipęsis (-usis) į kvalifikuotą specialistą pagalbos? Jeigu taip, kokios pagalbos reikėjo?

Labai ilgai trukome kol dukrai buvo suformuotas prieraišumo jausmas, jei nuvažiuodavome pas draugus į svečius, ji norėdavo ten pasilikti gyventi, jei palikdavau kelioms valandoms dukrą pas mamą, turėdavau su ašaromis ją iš ten išsivežti, nes ji nebenorėdavo važiuoti namo, ji neidavo pas mane, mano mama tuo metu jai būdavo mama. Tai man buvo labai skaudu ir toks pyktis kartais apimdavo. Todėl kreipėmės pagalbos į globos centrą dėl psichologo konsultacijų tiek man, tiek dukrai. Dabar taip pat dukra lanko psichologo konsultacijas globos centre.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Neturiu, tiesiog manau, kad svarbu nuoširdus atviras specialistų bendravimas su šeima, kad ir po įvaikinimo šeima nebūtų pamiršta.

Jūsų amžius: 46 m.

Vaiko (-ų) skaičius: 1 įvaikintas ir du biologiniai sūnus

Vaiko (-ų) amžius: įvaikintas dukra 14 metų, įvaikino 2,7 metų, po to susilaukė dviejų sūnų, kuriems yra 9 ir 7 metai.

Išsilavinimas: aukštasis universitetinis.

Protokolas Nr. 15

1. Kokie motyvai lėmė siekį įsivaikinti vaiką (-us)? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasmingi savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.).

Mes su vyru visada įsivaizdavome šeimą ne tik iš dviejų žmonių, šeimos pilnatvė tai vaikučiai. Kadangi su vyru esame 12 metų kartu, vaikų nepavyko susilaukti, priėmėme sprendimą įsivaikinti vaikutį, suteikti jam namų šilumą. Visada turėjome didelį normą – dalintis tuo ką turime su tuo, kam to labai reikia.

2. Kokias galimybes siekėte suteikti vaikui (-ams), įsivaikindami? (pvz., saugi aplinka, fizinių poreikių tenkinimas, raidos sunkumų kompensavimas, vaiko ryšių su biologine šeima užtikrinimas, pagalba vaikui užmegzti saugius ir patvarius ryšius ir kt.)

Fizinių poreikių tenkinimas ir raidos sunkumų kompensavimas atrodo ir taip suprantama, kad šie poreikiai būtini patenkinti. Mums svarbiausia, kad vaikas emociškai jaustųsi gerai, saugiai. Prieš GIMK mokymus manėme, kad vaiko ryšių su biologine šeima nesusieksime užtikrinti, tačiau mokymų metu ši nuomonė pasikeitė, ir jei jaustumėme iš vaiko šį poreikį ir iš tėvų pastangas, normą – sudarytumėme sąlygas.

3. Kodėl pasirinkote įsivaikinti, o ne globoti? Kokios priežastys lėmė šį sprendimą?

Niekada nesvarstėme apie vaiko globą. Manau, vaikas blogiau jaustųsi augdamas šeimoje, kai už jo priežiūrą šeima gauna finansinį paskatinimą. Jei globočiau vaiką pergyvenčiau, kad ateityje vaikas nesijaustų kažkoks kitoks, nelygiavertis. Šeimoje vaikas turi būti teisiškai lygiavertis šeimos narys, kaip ir visi šeimoje esantys asmenys.

4. Ar įvaikinimo procese kilo iššūkių atitinkant reikalavimams, kurie keliami tėvams? Jeigu taip, tai kokių? Jeigu ne, ar buvo tokių reikalavimų, kurie kėlė nerimą, kad galite neatitikti keliamiems reikalavimams? (pvz., amžius, šeimninė padėtis, sveikatos būklė, teistumas, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)

Ne nekilo jokių iššūkių. Esame abu su vyru pakankamai jauni, sveikatos problemų didelių neturime, su teisėsauga reikalų taip pat neturime, pajamas gauname pastovias, gyvenimo sąlygos tikrai tinkamos.

5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai Jums kėlė daugiausia iššūkių ir kodėl? (sprendimo įvaikinti priėmimas (vyksta sutuoktinių šeimoje); reikalingų dokumentų rinkimas, pateikimas vietos Vaiko teisių apsaugos skyriui; pirminis galimų tėvių vertinimas; įvadiniai mokymai ir išvadų rengimas (patikrinama pasirinkimo motyvacija, pareiškėjų gebėjimai tinkamai vykdyti pasirinktą

įtėvių vaidmenį); vaiko pasiūlymas, susipažinimas su vaiku; teismo procesas ir teismo sprendimo įsigaliojimas)

Sprendimo įvaikinti priėmimas buvo net labiau iš vyro pusės. Mūsų motyvacija tikrai labai stipri buvo ir mokymai motyvacijos nepakeitė. Labiausiai prailgo vaikučio laukimas, labai ilga eilė, kuri „lėtai juda“, per metus laikus nei pusė eilės nepajudėjo. Tai tas laukimas prailgo.

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Visur agituojama, kad Lietuvoje daug beglobių vaikų, skatina vaikus globoti ar įvaikinti, tačiau mūsų atveju, eilė juda labai lėtai, o GIMK išvada galioja tik du metus, tai vėl tokia nežinomybė kas bus po tų dviejų metų, ar vėl išvadą reikės atnaujinti, o gal dar kažkokios procedūros? Atrodo viską padarėme iš savo pusės, vaikelio dar negavome, tačiau yra tam tikri terminai, kurie nuo mūsų nepriklauso.

7. Kaip manote, kokia buvo GIMK mokymų nauda? (pvz., žinių įgijimas, nuostatų, požiūrių kaita, įvaikinimo motyvacijos sustiprinimas)

Manau, kad pagilinome žinias, kurių ir prieš mokymus nemažai turėjome. Įvaikinimo motyvacija buvo stipri visada, todėl nepasakyčiau, kad mokymai ją įtakojo. Mokymų metu pasikeitė nuostata dėl vaiko bendravimo su biologine šeima, mums su vyru tarsi įvyko minčių virsmas šioje vietoje ir mes supratome, kad esant poreikiui, mes tikrai sudarytumėme sąlygas įvaikintam vaikui bendrauti su biologine šeima, jei tai nekenktų pačiam vaikui.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

Mokymų privalumai – nedidelė grupė, dėmesys skiriamas kiekvienam grupės dalyviui, labai jaukūs užsiėmimai, kurie labai „giliai paliečia“ patį. Trūkumai – dėl Covid pandemijos keli užsiėmimai vyko nuotoliniu būdu, o aš visada esu už gyvą bendravimą.

9. Ar palaikote ryšį su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų? Papasakokite plačiau.

Retkarčiais palaikome ryšį su socialiniu darbuotoju. Man visada smagu sutikti socialinius darbuotojus, kurie vedė GIMK mokymus, niekada nepraeiname pro šalį, visada pabendraujame, tačiau reguliariai nebendraujame.

10. Ar dalyvavote tęstiniuose mokymuose įtėviams, kurie organizuojami savivaldybės? Kokios priežastys skatina lėmė Jūsų sprendimą dalyvauti/nedalyvauti?

Ne nedalyvavome ir nematome tam poreikio. Aš nenorėčiau dalyvauti mokymuose tarp nepažįstamų žmonių, kadangi man labai svarbus konfidencialumas. Manau turime patys daug žinių apie vaikų auginimą, domimės tuo, todėl poreikio nėra.

11. Ar po įsivaikinimo esate kreipęsis (-usis) į kvalifikuotą specialistą pagalbos? Jeigu taip, kokios pagalbos reikėjo?

Dar neturime vaikučio, bet manau, jei atsirastų tokių problemų, kurių negalėtumėme patys išspręsti kreiptumėmės pagalbos į specialistus, konsultuotumėmės su jais individualiai.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Mūsų niekas neinformuoja kelinti eilėje esame, turime patys skambinti į Vaiko teisių tarnybą teirautis to. Būtų patgu jei tiesiog Tarnyba pvz. 1 kartą į ketvirtį informuotu el.paštu tėvius, kokia yra situacija su eile, kiek ji „pasistūmėjo“.

Jūsų amžius: 30 m.

Vaiko (-ų) skaičius: norime vieno vaiko.

Vaiko (-ų) amžius: iki pusantrų metų.

Išsilavinimas: aukštasis universitetinis.

Protokolas Nr. 16

1. Kokie motyvai lėmė siekį įsivaikinti vaiką (-us)? (pvz., altruizmas, religija, pareigos jausmas rūpintis kitais, noras įprasminginti savo gyvenimą, savo vaiko neturėjimas, sekimas kitų pavyzdžiu ir kt.)

Tai buvo ne vienerius metus trunkantis sprendimas. Pirmiausiai turėjome su vyru pavyzdį – mūsų draugo tėvai užauginę savo vaikus, įsivaikino mergaitę, mes tuo labai žavėjomės. Vėliau planuojant šeimą, pirmas neštumas buvo nesėkmingas ir tada vėl su vyru pradėjome galvoti apie įsivaikinimą, kad jei negalėsime turėti savo vaikų kodėl gi ne įsivaikinus. Susilaukėme dviejų savo biologinių vaikų, tačiau antras gimdymas buvo labai komplikotas ir atsirado baimė gimdyti trečią vaiką, o svajojome apie didelę šeimą, kadangi patys buvome iš didelių šeimų, todėl priėmėme sprendimą įsivaikinti.

2. Kokias galimybes siekėte suteikti vaikui (-ams), įsivaikindami? (pvz., saugi aplinka, fizinių poreikių tenkinimas, raidos sunkumų kompensavimas, vaiko ryšių su biologine šeima užtikrinimas, pagalba vaikui užmegzti saugius ir patvarius ryšius ir kt.)

Pirmiausia vaikui norėjosi suteikti namus, šeimą. Kad vaikas augtų šeimoje, turėtų socialiai atsakingus tėvus, kurie sugeba pasirūpinti ne tik fiziniais poreikiais, bet ir emociniais, socialiniais. Nors GIMK mokymų metu buvo akcentuojama vaiko ir biologinių tėvų ryšių palaikymas, tačiau mes norime, kad iki 18 metų dukra nebendrautų su savo mama, nes mama tik pagimdžiusi dukros atsisakė, net neėmė jos į rankas... Ji yra mūsų vaikas.

3. Kodėl pasirinkote įsivaikinti, o ne globoti? Kokios priežastys lėmė šį sprendimą?

Nesvarstėme niekada apie vaiko globą, su vyru esame tokie, kad negalėtumėme atgal atiduoti vaiko. Jei tėvai „atsistotų ant kojų“, nesugebėtumėme patys paleisti vaiko, nes jis būtų mūsų.

4. Ar įvaikinimo procese kilo iššūkių atitinkant reikalavimams, kurie keliami įtėviams? Jeigu taip, tai kokių? Jeigu ne, ar buvo tokių reikalavimų, kurie kėlė nerimą, kad galite neatitikti keliamiems reikalavimams? (pvz., amžius, šeiminė padėtis, sveikatos būklė, teistumas, gyvenimo sąlygos, pajamų pastovumas, gyvenimo vieta, kiti specialūs reikalavimai)

Nekilo. Mes į visus reikalavimus žiūrėjome realiai: jei mes auginame savo biologinius vaikus, niekur jokioms institucijoms neužkliūvame, mūsų vaikai eina į darželius, mokyklas, jokių socialinių paslaugų negauname, patys finansiškai išsilaikome save ir vaikus, tai kodėl mes negalėtumėme tapti įtėviais? Normalu, kad dokumentus reikia pateikti, kad reikalavimai įtėviams keliami, nes tai didelė atsakomybė. Tiesiog mes labai paprastai į tai žiūrėjome ir mums nekilo jokių dvejonų.

5. Kurie įvaikinimo procedūros etapai Jums kėlė daugiausia iššūkių ir kodėl? (sprendimo įvaikinti priėmimas (vyksta sutuoktinių šeimoje); reikalingų dokumentų rinkimas, pateikimas vietos Vaiko teisių apsaugos skyriui; pirminis galimų tėvių vertinimas; įvadiniai mokymai ir išvadų rengimas (patikrinama pasirinkimo motyvacija, pareiškėjų gebėjimai tinkamai vykdyti pasirinktą tėvių vaidmenį); vaiko pasiūlymas, susipažinimas su vaiku; teismo procesas ir teismo sprendimo įsigaliojimas)

Nebuvo jokių iššūkių didelių, visos institucijos įvaikinimo procese „sudirbo“ operatyviai, mes net patys nesitikėjome. Kai gavome vaiko pasiūlymą, greitai buvo suorganizuotas susitikimas ir po savaitės parsivežėme dukrą. Vienas trūkumas – ilgas vaiko laukimas, manėme, kad taip ir nesulauksime vaikelio.

6. Kaip manote, ar dabartinė įsivaikinimo procedūra atitinka dabartines realijas?

Nemanėme, kad tiek ilgai truks kol gausime vaiką. Girdime, kad daug vaikų auga vaikų namuose, daug vaikų galima įvaikinti, tačiau atrodo, kad eilės nejuda. Eilėje laukiame virš dviejų metų, manėme, kad nesulauksime tos eilės.

7. Kaip manote, kokia buvo GIMK mokymų nauda? (pvz., žinių įgijimas, nuostatų, požiūrių kaita, įvaikinimo motyvacijos sustiprinimas)

GIMK mokymų metu mes atsakėme sau į klausimus, kurie mus neramina, buvo labai plačiai paliestos įvairios temos, pagilintos žinios. GIMK mokymų metu tu sužinai kas gali tavęs laukti įvaikinus vaiką ir įgyji žinių kaip elgtis vienoje ar kitoje situacijoje. Mokymai buvo labai įdomus, tikriausiai įstrigo atminty visam gyvenimui.

8. Kokius GIMK mokymų privalumus/trukumus įžvelgiate?

Trūkumai – nebuvo, na atrodo kartais tingėdavome važiuoti į juos, tačiau pasibaigus mokymams visada su vyru jausdavomės tokie praturtėję.

Privalumai – šie mokymai naudingi ne tik globėjams ar tėviams, jie naudingi kiekvienam tėvui auginant vaikus, tai mes tikrai daug ką pritaikėme auklėdami, bendraudami ir su savo vaikais.

9. Ar palaikote ryšį su socialiniu darbuotoju po GIMK mokymų? Papasakokite plačiau.

Vaiko laukimo procese – bendravimas buvo retkarčiais, pagrindinis bendravimas su socialiniu darbuotoju buvo įvaikinimo procese, kol vaikelis atsirado mūsų šeimoje. O vaikelį parsivežėme mažą, tai nesusidūrėme su kažkokiomis auklėjimo problemomis ir to poreikio bendrauti reguliariai su socialiniu darbuotoju šiuo metu nėra. Retkarčiais socialinis darbuotojas paskambina, paklausia kaip sekasi ir tiek, tas pats ir su vaikų teisėmis, tiesiog institucijoms įdomu kaip gyvena tie vaikeliai.

10. Ar dalyvavote tęstiniuose mokymuose tėviams, kurie organizuojami savivaldybės? Kokios priežastys skatina lėmė Jūsų sprendimą dalyvauti/nedalyvauti?

Ne nedalyvavome, nes vaikas dar yra mažas, nesusiduriame su problemomis, poreikio šiai dienai nėra, bet jei jaustumėme, kad trūksta žinių, būtina kreiptumėmės.

11. Ar po įsivaikinimo esate kreipęsis (-usis) į kvalifikuotą specialistą pagalbos? Jeigu taip, kokios pagalbos reikėjo?

Ne nesame, kadangi vaikas mažas, tačiau jei susidurtume su kažkokiais iššūkiais bandytumėme patys spręsti, o jei nepavyktų, tikrai kreiptumėmės pagalbos.

12. Kokių pasiūlymų turite siekiant tobulinti įsivaikinimo procesą?

Mums viskas buvo gerai, nesusidūrėme su jokiais problemomis nei mokymų metu, nei įvaikinant vaiką, buvo visada jaučiama didelė pagalba iš institucijų, geranoriškumas.

Jūsų amžius: 34 m.

Vaiko (-ų) skaičius: 3 biologiniai sūnūs (7,8 ir 2 metai) ir 1 įvaikinta dukra (įvaikinta nuo 3 mėn.)

Vaiko (-ų) amžius: 1 m.

Išsilavinimas: aukštasis universitetinis.